

**DIE STUDENTEGEMEENTE PUK-KANDELAAR:
'N ETNOGRAFIESE GEMEENTEBESKRYWING
EN MISSIONALE GESPREK**

deur

KAREL JOHANNES VAN DER WESTHUIZEN

TESIS

ingelewer ter gedeeltelike voldoening aan

die vereistes vir die graad van

MAGISTER

in

TEOLOGIE

aan die

UNIVERSITEIT VAN STELLENBOSCH

STUDIELEIER: PROF. H. JURGENS HENDRIKS

Desember 2011

Verklaring

Deur hierdie tesis elektronies in te lewer, verklaar ek dat die geheel van die werk hierin vervat, my eie, oorspronklike werk is, dat ek die alleenouteur daarvan is (behalwe in die mate uitdruklik anders aangedui), dat reproduksie en publikasie daarvan deur die Gevorderde Grade Universiteit van Stellenbosch nie derdepartyrege sal skend nie en dat ek dit nie vantevore, in die geheel of gedeeltelik, ter verkryging van enige kwalifikasie aangebied het nie.

Datum: 13 Julie 2011

Kopiereg © 2011 Universiteit van Stellenbosch
Alle regte voorbehou

Opsomming

'n Gemeente wat hoop om getrou te wees aan die roeping van 'n sturende God het nodig om voortdurend vir hulleself te kan sê: “ons is nou hier.” Gemeentes moet in gesprek tree met die unieke “ons”, “nou” en “hier” van die gemeentekultuur –en konteks. 'n Missionale gemeentekultuur kan alleen gevestig word as daar 'n profetiese sensitiwiteit is vir God se roeping en sending. In hierdie etnografiese beskrywing van die NG Gemeente PUK-Kandelaar, is die storie en kultuur van die gemeente nagevors en verken. Die doel van die studie is om aan te toon waar Kandelaar haar tans op die missionale reis bevind, deur haar unieke bedieningswerklikhede –en konteks as kategoriale studentegemeente, in gesprek te bring met 'n trinitariese missionale ekklesiologie. Na afloop van 'n inleidende uiteensetting van die navorsing met betrekking tot motivering, doel en metodologie, volg 'n basisteoretiese oorsig van 'n trinitariese missionale ekklesiologie. Daarna word die gemeenteverhaal vertel, en volg daar ook 'n omvattende etnografiese beskrywing van die gemeente wat die huidige konteks van die gemeente pertinent laat meesprek. Ten slotte word die missionale gesprek in diepte verder gevoer deur die gemeente se bedieningspraktyk te ondersoek in die lig van God se missionale roeping vir die gemeente. Die verband tussen die bedieningswerklikhede van Kandelaar as kategoriale studentegemeente, en die strewe na 'n missionale bedieningspraktyk, word hier op omvattende wyse uitgewerk. Daar word onder andere spesifiek gefokus op geloofsonderskeiding as 'n kernbelangrike aangeleentheid vir missionale leiers. Die studie toon aan dat Kandelaar as kategoriale studentegemeente verskeie unieke bedieningswerklikhede het om mee rekening te hou. Sodoende bied die navorsing aan die leierskap van die gemeente 'n wegspringplek vir verdere geloofsonderskeidende denke op die missionale reis saam met die Vader, Seun en Heilige Gees.

Abstract

A congregation that wants to be faithful to a sending God, has to continually remind itself: “we are here now;” congregations need to converse with the unique identity, culture, context and time of where they are at. A Missional culture can only be established within a congregation if a prophetic sensitivity for God’s calling and sending is present. In this ethnographic account of the Dutch Reformed Church PUK-Kandelaar, the history, context and culture of the congregation is researched and explored. The aim of the study is to indicate where Kandelaar currently finds itself on the missional journey by bringing her unique realities of ministry and context into conversation with a Trinitarian missional ecclesiology. Following an introductory discussion of the research in terms of motivation, aim and methodology, a basis-theoretical overview of missional ecclesiology is given. Next, the congregational history is narrated, followed by a comprehensive ethnographic description of the congregation in her current context. Finally, an in-depth missional conversation is conducted between the congregation’s ministerial practice and God’s missional calling. The relation between the ministerial realities of Kandelaar as a categorical student congregation and the pursuit of a missional ministry practice is developed comprehensively, specifically by focusing on discernment as a core issue for missional leaders. The study indicates several unique ministerial realities for which Kandelaar, as a categorical student congregation, has to allow for, and thus provides the leadership of the congregation with a platform for further faithful discernment on the missional journey with the Triune God.

Dankbetuigings

- Finansiëel is die voltooiing van hierdie studie moontlik gemaak deur veral Cecilna Grobler en Riëtte Zaaiman. Dankie!
- Dankie aan al die lidmate en oud-lidmate van Kandelaar wat deur die jare gehelp het om my missionaal te vorm. Julle was die inspirasie vir die klaarmaak van hierdie studie.
- Dankie aan al my huidige spanmaats by Kandelaar.
- Dankie ook aan al my oudkollegas. Pieter, as klasmaat en vriend het jy my gehelp om waarderend terug te kyk na die verlede, na ons kultuur. As kollega het jy my gehelp om droom-oog die kerk van die toekoms raak te sien. Boonop is dit danksy jou dat ek so half terloops en onbepland in hierdie studie vasgeloop het. Mynhardt, dankie dat jy my met al jou vrae weer wakker gemaak het vir die teologie.
- Jurgens, hierdie tesis sou geen rigting of fokus sonder jou professionele leiding en raad gekry het nie. Dankie ook dat jy gewoon ondersteunende mentor was in moeilike tye toe ek naby daaraan was om die handdoek in te gooi. Ek het by jou geleer van akademiese wysheid wat diep gewortel is in deurwinterde dissipelskap en 'n daadwerklike passie vir die kerk. Dit was 'n voorreg om hierdie navorsing met jou as studieleier te kon doen.
- Henriette, jy laat my iets van werklike *community*, vriendskap en intimiteit ervaar, hier en nou. Dis niks minder nie as 'n trinitariese geskenk – waarsonder ek nie weet hoe ek die afgelope drie jaar sou oorleef of hierdie studie sou kon klaarmaak nie!

Opdrag

Daniel, so in jou geboortejaar dra ek hierdie een op aan jou – en aan jou tydgenote – die gestuurde kerk van môre...

Inhoudsopgawe

Opsomming.....	iii
Summary.....	iv
Dankbetuigings & Opdrag.....	v
Inhoudsopgawe.....	vi-x
Hoofstuk 1: Oorsig van die studie.....	1
1.1 Inleidend.....	1
1.2 Omskrywing van die navorsingsdoel –en probleem.....	2
1.2.1 Navorsingsvrae.....	2
1.2.2 Navorsingsdoel.....	3
1.2.3 Spesifieke navorsingsdoelwitte.....	3
1.3 Navorsingsparadigma.....	4
1.3.1 Navorsingsdissipline.....	4
1.3.2 Epistemologiese raamwerk.....	5
1.3.3 Intellektuele klimaat van navorsing.....	5
1.3.4 Navorsingsmetodologie.....	6
1.3.4.1 Aard en metodes van navorsing.....	6
1.3.4.2 Data-insameling, tipes van data en data-analise.....	6
1.3.4.3 Etiese aspekte.....	7
1.4 Struktuur van die studie.....	7
1.5 Konseptualisering.....	8
1.5.1 Etnografie.....	8
1.5.2 Gemeentebeskrywing.....	8
1.5.3 Missionaal.....	8
1.5.4 Gesprek.....	9
Hoofstuk 2:’n Trinitariese missionale ekklesiologie.....	10
2.1 Inleidend.....	10
2.2 Die verband tussen kerk en sending.....	10
2.3 God, sending en kerk.....	11

2.4	God as Triniteit	11
2.4.1	God is Een.....	13
2.4.2	God is Drie.....	13
2.4.3	God bestaan in diversiteit.....	14
2.4.4	God bestaan in eenheid.....	14
2.5	Die Triniteit: 'n missionale drama.....	15
2.6	Die kerk in God se voortgaande missionale drama.....	16
2.7	Drie verdere metafore van korrespondensie.....	18
2.7.1	Dans.....	19
2.7.2	Siel.....	20
2.7.3	Koninkryk.....	22
2.8	Samevattend oor 'n missionale ekklesiologie.....	23
Hoofstuk 3: Die eerste kwarteeu van die gemeenteverhaal.....		26
3.1	Inleidend.....	26
3.2	Motivering tot gemeentestigting.....	26
3.2.1	Problematiese kwessies vanaf 1960 tot 1982.....	26
3.2.2	'n Ondeurdagte proses van afstigting?.....	28
3.3	1982-1989 'n Harmonieuse wegspring vir die kampusgemeente.....	29
3.3.1	Verhaaltema: gemeentesamestelling.....	29
3.3.2	Verhaaltema: eienaarskap.....	30
3.3.3	Verhaaltema: finansies.....	31
3.3.4	Verhaaltema: ampsbediening.....	31
3.3.5	Verhaaltema: erediensbywoning.....	32
3.3.6	Verhaaltema: aanbiddingstyl.....	32
3.3.7	Verhaaltema: koinonia.....	32
3.3.8	Verhaaltema: studentebetrokkenheid.....	33
3.3.9	Verhaaltema: samewerking van studenteleraars.....	33
3.3.10	Die einde van 'n positiewe en stabiele beginfase.....	33
3.4	1990-1996 'n Kategoriaal-geografiese bediening in konflik.....	34
3.4.1	Ampsbediening, gemeentesamestelling, eienaarskap & finansies.....	34
3.4.2	Onderlinge koinonia & betrokkenheid van studente by bediening.....	36

3.4.3	Aanbiddingstyle & Erediensbywoning.....	38
3.4.4	Samewerking in kerkverband.....	38
3.4.4.1	Kandelaar en NG Gemeente Potchefstroom-Noord.....	39
3.4.4.2	Kandelaar en NG Gemeente Potchefstroom-Die Bult	39
3.5	1996-2002 Konflik ondermyn steeds eenheid.....	41
3.5.1	Ampsbediening, Finansies, Gemeentesamestelling & Eienaarskap.....	42
3.5.2	Aanbiddingstyle & Erediensbywoning.....	44
3.5.3	Onderlinge koinonia & betrokkenheid van studente by bediening.....	45
3.5.4	Samewerking in kerkverband: die IKS.....	45
3.6	2003-2006 Eenheid bevorder missionale onderskeiding.....	46
3.6.1	Samewerking: IKS word BRS, harmonie in die leraarspan.....	46
3.6.2	Aanbiddingstyle & Erediensbywoning.....	47
3.6.3	Koinonia, Studentebetrokkenheid & Eienaarskap.....	47
3.6.4	Gemeentesamestelling & Ampsbediening.....	48
3.7	Terugblik.....	49
Hoofstuk 4: Etnografiese beskrywing van die gemeentediversiteit –en konteks.....		50
4.1	Inleidend.....	50
4.2	Kontekstuele verkenning.....	50
4.2.1	Makro-konteks.....	50
4.2.1.1	Post-rond: ’n virtuele matriks?.....	51
4.2.1.2	Post-analoog: ’n netwerk-gemeenskap van eensames?.....	52
4.2.1.3	Post-modern: ’n tydsgees van relativisme?.....	53
4.2.1.4	Post-patriargaal: ’n verwarde gemeenskap?.....	56
4.2.1.5	Post-Christendom: ’n sekulêre wêreld?.....	57
4.2.1.6	Post-negatief: ’n missionale era!.....	59
4.2.2	Meso-konteks.....	59
4.2.2.1	Post-apartheid: maar die kennis bly in die bloed.....	59
4.2.2.2	Potchefstroom – die streek en stad.....	61
4.2.2.3	Die PUK-kampus van die Noordwes Universiteit.....	62
4.2.2.4	Rasse-samestelling van studente op die PUK-kampus van die NWU.....	62
4.2.2.5	Nood of ontwrigting wat tipies deur studente beleef word.....	63

4.2.3	Mikro-konteks.....	65
4.3	Basiese informasie oor die gemeente & denominasie.....	65
4.4	Populasie & demografie van lidmate.....	65
4.4.1	Ouderdom.....	65
4.4.2	Etnisiteit.....	66
4.4.3	Behuising.....	66
4.4.4	Inkomste.....	66
4.4.5	Geografiese & sosiale lokus.....	66
4.5	Lidmaatskap & deelname.....	67
4.5.1	Eredienste en veelvuldige aanbiddingsruimtes	67
4.5.2	Gemeentegrootte: lidmaatskap & erediensbywoning.....	68
4.5.3	Betaalde personeel.....	70
4.5.4	Kern-aktiwiteite van die gemeente.....	70
4.5.5	Leierskapsprofiel.....	72
4.5.6	Finansies.....	73
4.6	Gebruik van geboue & fasiliteite.....	74
4.6.1	Kantoorruimte op kampus.....	74
4.6.2	Kerkgeboue.....	74
4.7	Kernwaardes.....	75
4.7.1	Visie, missie & waardes.....	75
4.7.2	Kern simbole & metafore.....	78
4.8	Etnografiese onderhoude met gemeentedele.....	79
4.8.1	Uniek: anders as NG... en tog nie?.....	79
4.8.2	Soos 'n gemaklike familie.....	80
4.8.3	Openheid, ruimte vir diversiteit.....	82
4.8.4	Voortdurende verandering, gebrek aan kontinuïteit.....	84
4.8.5	Uitgedaag tot praktiese dissipelskap.....	84
4.8.6	Ekskursie: sisteme as 'n analitiese lens op die etnografiese groep.....	86
4.8.6.1	Sisteme-teorie in 'n neutedop.....	86
4.8.6.2	'n Fokus op die bedieningsbehoefte van sisteme ses & sewe.....	87
4.9	Terugblik.....	87

Hoofstuk 5: Bedieningswerklikhede van die kategoriale studentegemeente en die strewe na 'n missionalebedieningspraktyk.....	90
5.1 Inleidend.....	90
5.2 Mikro-konteks vrae as 'n opsommende gespreksraamwerk.....	90
5.2.1 Die verlede.....	90
5.2.1.1 Suksesse vanuit die verlede.....	91
5.2.1.2 Probleemkwessies vanuit die verlede.....	91
5.2.2 Ekskursie: geloofsonderskeiding en bedieningspraktyk.....	94
5.2.2.1 Kandelaar se leraarspan: prioriteite en rolle.....	94
5.2.2.2 Prioriteite, rol en funksie van die leraar –die doelbewuste vorming van 'n missionale spiritualiteit.....	95
5.2.2.3 Prioriteite, rol en funksie van die leierskap – die vorming van 'n gemeenskap van dissipels.....	97
5.2.2.4 Die wyse waarop die gemeente gestruktureer is.....	100
5.2.2.5 Die wyse waarop lidmate van die gemeente opgebou en versorg word.....	100
5.2.2.6 Samevatting oor geloofsonderskeiding.....	102
5.2.3 Die hede.....	102
5.2.3.1 Wat sien jy rondom jou?.....	102
5.2.3.2 Wat ervaar jy in die gemeente?.....	103
5.2.3.3 Hoe ervaar jy dit wat gebeur?.....	104
5.2.3.4 Hoe maak jy sin van dit wat besig is om te gebeur?.....	105
5.2.4 Die toekoms.....	106
5.2.4.1 Wat moet aangespreek word om die toekoms te verander?.....	106
5.2.4.2 Wat is ons eind-doelwit?.....	107
5.2.5 Slot.....	107
Bibliografie.....	108
Bylaag A: Metodologie – onderhoude met oud-studenteleraars.....	119
Bylaag B: Metodologie – etnografiese onderhoude met studente & respons op Vraag 1.....	121
Bylaag C: Metodologie – onderhoude vir verkenning van mesovlak konteks.....	128
Bylaag D: Oorsig van studenteleraars in Potchefstroom vanaf 1982 tot 2010.....	130
Bylaag E: Persoonlike etnografiese joernaal rondom post-apartheidstema.....	131
Bylaag F: Vraelys vir demografiese gemeentedata versamel.....	142
Bylaag G: Volledige response op Vraag 8 van etnografiese onderhoude met studente.....	143

Hoofstuk 1

Oorsig van die studie

1.1 Inleidend

Daar word vandag radikaal anders gedink oor kerk en sending as dertig jaar gelede – die onderskeid tussen ekklesiologiese essensie en missiologiese taak is nie meer so eenvoudig nie. ’n Kursoriese oorsig van die artikels gepubliseer in leidende akademiese tydskrifte wat handel oor ekklesiologie en missiologie, laat die ooglopende indruk dat ’n wesenlike paradigma-skuif rondom die tagtigerjare van die vorige eeu begin plaasvind het rondom beide plaaslike gemeenteweese en die sending van die kerk.

Sedert die midtwintigste eeu was die ekklesiologiese gesprek wêreldwyd oorheers deur die modernistiese *Church Growth Movement* soos geïnspireer deur Donald A. McGavran (Bosch, 1991:381-382; 415; vgl Olson, 2002). In ’n sogenaamde postmoderne¹ of laat-moderne era, is dit egter opvallend dat die stemme wat hierdie dominante ekklesiologie kritiseer en afwys, al meer word. Pluralisme as fenomeen, en postmodernisme as interpreterende raamwerk, het onder meer ’n toenemende bewustheid van die kompleksiteit van die werklikheid teweeg gebring, wat tot nuwe vrae en formulerings binne die missiologie én ekklesiologie gelei het (Marais, 2008; Müller, 2008:53-59; Van Gelder, 1991:74; vgl Van Rheeën, 2006). Algaande begin missiologie weer haar regmatige plek inneem as die “moeder van die teologie” (Martin Kähler in Bosch, 1991:16) en so hoor ons duidelik ’n ekumeniese missionale gesprek ontluik binne die uiteenlopende hoofstroomtradisies van die Christelike kerk (vgl Bosch, 1991:349-362; 369-392).

Dié ontluikende ekumeniese missionale paradigma vra vir vars denke oor wat dit beteken om kerk te wees. In kort, omskryf ’n missionale ekklesiologie die identiteit en wesenstaak van die kerk as gestuurwees deur die drie-enige, sturende God: “We have learned to speak of God as a ‘missionary God’. Thus we have learned to understand the church as a ‘sent people’” (Guder, 1998:4). Die kerk *doen* nie slegs sending nie, ons *is* gestuurdes!

Meer as enige-iets anders, onderlê sodanige missionale motief hierdie studie. Nuwe akademiese en populêre publikasies verskyn bykans daagliks oor missionale ekklesiologie en wat dit beteken om ’n gestuurde gemeente te wees. ’n Uiters belangrike klemtoon in bykans al die literatuur oor die onderwerp, is die behoorlike verrekening van die plaaslike gemeentekultuur –en konteks (vgl Guder, 1998:11; Hunsberger, 2004:39-42; Van Gelder, 2007a:38-43), wat logies volg vanuit die inkarnasionele aard van die sturende God wat met ons as gestuurde kerk op weg is (Frederickson, 2007:50-51).

So byvoorbeeld, sinspeel die titel van Keifert (2006) se praktiese boekie oor ’n missionale gemeentereis reeds op die feit dat gemeentes deeglik moet rekening hou met hul unieke plaaslike konteks en vordering op die reis van gestuurde gemeenteweese: *We Are Here Now*. Hunsberger (2004:33-58) se vier vrae oor gemeentes – “Where Are We?”, “When Are We?” “Who Are We?” en “Why Are We?” – help om Keifert se titel uit te pak as ’n stelling oor die kontekstuele bewustheid van die missionale gemeente.

’n Gemeente wat hoop om getrou te wees aan die sturende God – en die avontuurreis waarop hulle gestuur word – het dus nodig om voortdurend vir hulleself te kan sê: *ons is nou hier*. Die tyd van gemeentebou, toe tegniek en program netjies verpak is en as tydlose produk aan gemeentes verkoop is – ongeag hul unieke identiteit en konteks – is verby (Marais, 2008). Die nuwe missionale era (Keifert, 2006) en gesprek oor gemeentes se

¹ Ek gebruik voorlopig die terme postmodern en laat-modern hier sonder om dit krities toe te lig. Verder aan in hierdie studie (p53, voetnota 23) bespreek ek wel die gebruik van die term.

missionale reis vra vir eerlike worsteling met die unieke “ons”, die “nou” en die “hier” van plaaslike gemeentes. Juis hierdie missionale opgaaf dien as primêre motivering vir hierdie studie. In hierdie beskrywing van die studentegemeente PUK-Kandelaar, verken ek die storie en kultuur van die gemeente soos ek dit nagevors het oor ’n periode van ongeveer 36 maande, vanaf 2007-2010.

’n Prakties-teologiese motief, wat eweneens inleidende vermelding verdien as agtergrond vir hierdie studie, word bespreek deur Hendriks (2004:25-29), waar hy oortuigend uitwys dat bemoeienis met plaaslike realiteite ook tot die wese van die praktiese teologie hoort. Dit gaan naamlik om die wederkerige interaksie tussen die konteks en die gemeente, en ’n voortdurende interaktiewe verbintenis tot die lokale “ons”, “nou” en “hier” van ’n gemeente: “Congregations have the potential to affect their context as they engage in mission, and they are also shaped by their environments... While its social context does not determine the commitments of a congregation, it does provide the setting within which the congregation must make its decisions” (Carroll, Dudley & McKinney, 1986:13).

In plaas daarvan dat ’n deduktiewe toepassing van tradisionele teologiese waarhede lei tot ’n verwydering tussen die teologie en lidmate se daaglikse ervaringe, vrae en uitdagings, behoort gemeentes toenemend ’n inductiewe metodologie te volg in hul oppad-wees met God. Daardeur is gemeentes getrou aan die Een deur Wie ons gestuur is (Joh 20:21: “Soos die Vader my gestuur het, stuur Ek julle ook”). ’n Belangrike onderdeel van die kontekstuele en inductiewe metodologie van teologie-beoefening, het dus te doen met die definisie van die “ons”, oftewel die identiteit en kultuur van die gemeente as groep, en dit bring die kernnavorsingsprobleem –en doel van hierdie studie in fokus.

1.2 Omskrywing van die navorsingsdoel –en probleem

1.2.1 Navorsingsvrae

Die primêre navorsingsvraag waarop ek² poog om duidelik te antwoord, is: *Wat is die unieke bedieningswerklikhede³ van PUK-Kandelaar as kategoriale studente-gemeente?*

Om ’n antwoord op hierdie vraag te bied, word die uniekheid van die gemeente as kategoriale studentegemeente prakties-teologies beskryf met omvattende verwysing na haar historiese identiteitsvorming, asook ’n etnografiese beskrywing van die huidige werklikhede wat grootliks die bedieningsmoontlikhede bepaal. ’n Sekondêre vraag waarmee ek in gesprek wil tree, is:

Wat sou dit vir die bedieningspraktyk beteken om binne sodanige beskrewe werklikheid te streef daarna om getrou te wees aan God se missionale roeping vir die gemeente?

Die navorsingsvrae hierbo is tipiese vrae binne die dissipline van die praktiese teologie en missiologie, en het beslis plek binne die groter raamwerk van Richard Osmer se beskrywing van die wesenstaak van die praktiese teologie. Osmer (2008) wys die vier basiese take van die praktiese teoloog uit as deskriptief-empiries, interpretatief, normatief en pragmaties. Hierdie vier take kan ook in terme van vier basiese vrae uitgespel word, nl “*Wat is hier aan die gebeur?*” (deskriptief-empiries), “*Waarom is dit aan die gebeur?*” (interpretatief), “*Wat behoort te gebeur?*” (normatief) en “*Hoe sou ons kon reageer?*” (pragmaties) – vgl Osmer (2008:4, 11).

² Ek is vanaf 2001 voltydse leraar van die Ned Geref Kerk PUK-Kandelaar, ’n gemeente wat studente op die Potchefstroomse kampus van die Noordwes-Universiteit bedien.

³ Die term ‘parameters’ sou waarskynlik ook hier gebruik kon word, hoewel ek meen dat dit te veel van ’n negatiewe betekenis het deurdat dit spesifiek op beperkinge dui. Daarom het ek eerder besluit op ‘bedieningswerklikhede,’ wat ’n meer neutrale term is. Dit kan verskeie unieke veranderlikes insluit, waaronder uitdagings, beperkinge, moontlikhede, ens.

1.2.2 Navorsingsdoel

Die navorsing kan in een sin beskryf word as 'n prakties-teologiese studie wat poog om die identiteitsvorming van die gemeente tot nou toe, asook die huidige kultuur en konteks, beter te verstaan. Met die missionale –en prakties-teologiese motiewe hierbo genoem ingedagte, wil ek as navorser 'n verskeidenheid van veral kwalitatiewe navorsingslense gebruik om die gemeente waarvan ek leraar is, asook die gemeentekonteks, vanuit verskeie hoeke te bekyk en te beskryf, en uiteindelik – deur die formulering van enkele teologiese vrae – in gesprek te bring met teoretiese insigte oor missionale bedieningspraktyk.

1.2.3 Spesifieke navorsingsdoelwitte

Hendriks (2004:28-29) verwys na 'n verskeidenheid van “lense” (of “raamwerke”) waardeur die mikro-konteks van gemeentes bestudeer kan word met die oog op 'n beter perspektief en begrip (vgl Ammerman *et al*, 1998:13-16). Dit is noodsaaklik juis ter wille daarvan dat die gemeente as geloofsgemeenskap meer verantwoordelik en effektief kan omgaan met bepaalde vrae van die induktiewe metodologie, soos: Wat is aan die gebeur hier? Hoe moet ons reageer op dit waarmee ons nou gekonfronteer word? Wat is reg en wat is verkeerd? (vgl Hendriks, 2004:28). Die enkele belangrikste lens waardeur ek in die navorsingsproses na PUK-Kandelaar kyk, is dié van 'n etnograaf.

*'n Etnografiese beskrywing van die gemeente is dus my eerste doelstelling met hierdie studie en dit sal my hoof-navorsingsperspektief wees op die identiteit en kultuur van die “ons” – soos dit “nou” beleef word.*⁴

Aangesien die lidmate van PUK-Kandelaar eksklusief studente is, is dit 'n dinamiese gemeente, met 'n vinnige deurvloei koers van lidmate; die gemiddelde duur van lidmaatskap is ekwivalent aan die mediaantydperk wat dit studente aan die NWU neem om hul voorgaadse en nagraadse kontakstudie alhier te voltooi en dit is sowat 4 jaar.⁵ Die enigste lidmate wat in 'n mate meer kontinuïteit aan die gemeente se samestelling verleen, is die leraars. Gemeenteleraars kom en gaan egter ook, en gevolglik is PUK-Kandelaar 'n gemeente met 'n “gebrekkige geheue” – die verhaal van die gemeente kan meestal slegs binne die meer onlangse verlede herroep word, met enkele grepe uit die vroeëre sewe-entwintigjarige gemeentegeschiedenis, soos dit hoofsaaklik deur die studenteleraars oorgelewer word. Sover ek kon vasstel, was daar tot op datum geen doelgerigte poging tot 'n kronografiese opskrifstelling van die gemeentegeschiedenis, wat as sinvolle verwysingsbron sou kon dien vir die herroeping van die volledige gemeenteverhaal tot op datum nie.

Die feit is dat die gemeente-identiteit nou verweef is met haar kronografie (ontstaan en verhaal; Carroll, Dudley & McKinney, 1986:24-25; vgl Hendriks, 2004:213). Uiteraard plaas dit die gemeente voor bepaalde unieke uitdagings met betrekking tot selfdefinisie –en identiteit: dit is moeilik om die “ons” van Kandelaar te beskryf, terwyl hierdie “ons” – met betrekking tot die gedeelde verledeverhaal – aan “langtermyngeheueverlies” ly.

Gevolglik het ek dit tweedens ten doel om 'n oorsigtelike gemeentegeschiedenis tot op datum op skrif stel, as 'n narratief waarbinne die etnografiese beskrywing as't ware ingebed kan word.

So 'n historiese konteksbeskrywing dra natuurlik ook by tot die holistiese ondersoek van die gemeente as sosiale entiteit (vgl Struwig & Stead, 2001:12).

⁴ Vgl Hendriks (2004: 76-79). Ek kom meer volledig terug op etnografie as metodologie en metode onder 'n volgende subopskrif – sien 1.3.4 *Navorsings-metodologie*. Die res van die huidige subafdeling het te doen met kontekstuele uitdagings wat my keuse van metodologie, metodes en ander navorsingslense ook verder rig.

⁵ Hierdie mediaan is bereken nav die NWU Potchefstroomkampus se jaarverslae vir 2006 tot 2009.

Daar is egter ook 'n spesifieke ruimtelike konteks waarbinne die gemeente-identiteit tans definisie vind.

My derde navorsingsdoelwit het dus te doen met 'n bondige beskrywing van die "hier" en "nou" – die huidige meso en makrokontekste – waarbinne PUK-Kandelaar as gemeente funksioneer.

Vierdens hoop ek om enkele teoretiese perspektiewe rondom missionale kerk in gesprek te bring met die gemeente identiteit –en mikrokonteks.

Ek het daarmee ten doel om veral huidige gemeentelidings by die navorsingsdoelwitte soos hierbo uiteengesit te betrek, en hulle bewus te maak van moontlike missionale uitdagings waarvoor ons as gemeente staan. Hierdie ideaal hou verband met wat Taylor-Ellison (2008) beskryf as die wenslikheid van "deelnemende interpretasie" wat etnografie as metodologie inhou.⁶

Aangesien 'n interpreterende kwalitatiewe benadering in hierdie navorsing gevolg word, is hier geen vooropgestelde navorsingshipotese nie. Ek hoop wel om – in deelnemende gesprek met gemeentelidings – waarderend in gesprek te tree met die gemeente en dalk enkele sentrale teologiese vrae of rigtingaanduiders te formuleer wat die gemeente voorlopig kan posisioneer in verhouding tot bepaalde missionale patrone soos dit in erkende literatuur beskryf is. Enkele moontlike aanbevelings rondom eerste treë óf volgende stappe in die rigting van die gemeente se missionale roepingsgetrouheid sal dus moontlik wel geformuleer word aan die einde van die studie. Hierdie waarderende aanbevelings sal aangebied word as deskriptiewe (nie preskriptiewe) waarnemings, waarmee die leierskap van die gemeente verder in gesprek sou kon tree en wat as wegspringplek sou kon dien vir toekomstige gemeentebepanning.⁷ My moontlike formulering van antwoorde op Osmer (2008) se pragmatiese taak/vraag ("Hoe sou ons kon reageer?") sal dus slegs voorlopig van aard wees.

1.3 Navorsingsparadigma

'n Bepaalde paradigmatische perspektief, wat die intellektuele klimaat en mark van intellektuele bronne insluit, onderlê studies soos hierdie (Mouton & Marais, 1992), en sodanige paradigma kan beskryf word as die outoritiewe raamwerk wat die navorsings-voorveronderstellings –en metodologie binne 'n bepaalde dissipline rig en verduidelik (Struwig & Stead, 2001). Ek beskou enkele inleidende opmerkings hieroor dus as noodsaaklik ter verdere verduideliking van my navorsingskeuses.

1.3.1 Navorsingsdissipline

Hierdie studie word gedoen binne die grense van die teologie as sosio-religieuse vak, en meer spesifiek die ekklesiologie en missiologie as sub-dissiplines. Meer spesifiek word hier 'n missionale prakties-teologiese benadering gevolg, waar die fokus van die studie 'n praktiese-teologiese ekklesiologie is. Ek wil dus vrae vra oor die ekklesiologie van 'n plaaslike gemeente – vanuit 'n bedieningsoogpunt – wat veral geïnteresseerd is in die kontekstuele missiologiese identiteit en praktyk van kerkwees. 'n Korrelasioneel-hermeneutiese benadering tot die praktiese teologie word hier gevolg (vgl Hendriks 2004:22 & Carroll, Dudley & McKinney, 1986:168, 170).

⁶ Vgl Fetterman (1998:11); dit moet dus nie verwar word met deelnemende aksienavorsing, wat in terme van metodologie eerder onder die kritiese wetenskapsteorie tuishoort nie – vgl Babbie & Mouton (2001:48). Ek het wel deelnemende aksienavorsing – met die oog op missionale transformasie – ingedagte vir moontlike verdere studie en beskou hierdie vierde doelwit as 'n voorbereidende stap, waardeur gemeentedeelnemers in navorsing aangemoedig word.

⁷ Ek hoop dus dat hierdie studie 'n bruikbare verwysingsbron kan wees vir die gemeente se missionale reis. Juis om hierdie rede sal ek deurgaans ekstensief na die literêre bronne verwys waaruit ek self geput het.

1.3.2 Epistemologiese raamwerk

Kortom sou 'n epistemologie beskryf kon word as die totale wyse waarop 'n organisme weet, dink en besluit (Bateson, 1979:246), 'n stel immanente reëls waarvolgens mense die realiteit rondom hulle definieer (Auerswald, 1985:1). In wetenskaplike ondersoek het epistemologie ook te doen met 'n aanspraak op waarheid en geldigheid; die epistemiese imperatief van die wetenskap eis dat 'n studie soos hierdie grondige en akkurate beskrywings van die werklikheid moet aanbied, gedoen op grond van 'n wetenskaplik aanvaarbare metodologie en gestaaf deur geldige data wat geverifieër kan word deur ander navorsers (Babbie & Mouton, 2001:7-8).

Die breë raamwerk en metode van ondersoek waarvoor ek 'n keuse gemaak het ten opsigte van hierdie studie, is 'n kwalitatiewe benadering. Kwalitatiewe navorsing word as toenemend belangrik geag as 'n modus van ondersoek vir die sosiale en toegepaste wetenskappe (Marshall & Rossman, 2006:1).

1.3.3 Intellektuele klimaat van navorsing

Intellektuele klimaat verwys na die nie-epistemiese of meta-teoretiese veronderstellings en voorveronderstellings wat op 'n gegewe stadium as aanvaarbaar beskou word binne 'n bepaalde dissipline (Mouton, 1996:24). Cochrane *et al* (1991:15) bevestig dat ook die teoloog nie sy/haar navorsing vanuit 'n neutrale posisie beoefen nie en dat praktiese teoloë wat uiteindelijke sosiale of organisatoriese transformasie ten doel het, duidelik behoort te wees oor hul geloofsverbintenisse as voorveronderstellings.

Hendriks (2004:23-34) bied 'n raamwerk vir 'n korrelasioneel-hermeneutiese benadering tot missionale teologiebeoefening, wat ek hier in slegs enkele sinne en eie woorde opsom om uitdrukking te gee aan my geloofsverbintenisse vir hierdie plaaslike gemeentestudie.

- Teologie het primêr te doen met die drie-enige, sturende God en gemeentes se getrouheid aan God se missionale praksis.
- Triniteit is die bron en beeld van die kerk se identiteit, missie en funksie.
- Hier is 'n verbintenis tot 'n eksplisiete teosentriese herkonseptualisering van die ekklesiologie, wat die kerk – in navolging van die Triniteit – as inherent missionaal van aard identifiseer.
- Nie slegs teoloë of gemeentelidmers nie, maar die geheel van die plaaslike geloofsgemeenskap het die taak om te soek na God se wil met betrekking tot hul unieke missie.
- Christelike teologie is per definisie kontekstueel van aard en kan dus nie anders as om met die unieke kontekstuele faktore, wat 'n invloed het op die plaaslike geloofsgemeenskap, rekening te hou nie.
- Die kerk is 'n soekende gemeenskap – voortdurend onderskeidend besig om te vra na God se wil vir haar toekoms.
- Die Bybel en kerklike tradisie speel 'n integrale en normatiewe rol in die geloofsgemeenskap se soeke na God se wil.
- Die plaaslike geloofsgemeenskap is 'n interpreterende gemeenskap wat voortdurend in gesprek tree met patrone van God se praksis, soos hulle dit onderskei vanuit beide konteks en geloofstradisie.
- Geloofsonderskeiding vra vir 'n gemeenskap wat God werklik aanbid, dien en verheerlik en sy praksis voorop stel.

- Die eskatologiese hoop van die geloofsgemeenskap, vra vir 'n missionale praksis wat streef daarna om God se Koninkryk hier en nou op aarde sigbaar te maak.
- Teologie wat in 'n plaaslike geloofsgemeenskap beoefen word, roep vir transformerende aksie, waardeur daadwerklik deelgeneem word in God se missionale praksis.

Waar ek as gemeenteleraar nou verbonde is aan die gemeente wat die onderwerp van hierdie studie is, sou dit tereg vrae oor die subjektiwiteit van die navorsing na vore kon bring. Verwysend na Schleiermacher se ideaal vir teologiese navorsing – waar kerklike belang en wetenskaplike gees verenig is – en Tamura Naomi (1858-1934) se prakties-teologiese arbeid in Japan as pastor én navorser, is só 'n navorsingsituasie egter juis een waarvoor Hastings (2007:144) in prakties-teologiese navorsing voorspraak maak: “While I am not suggesting a return to the so-called ‘clerical paradigm’ of practical theology, I am claiming that serious academic reflection in this discipline will not be undermined but rather strengthened by an ‘ecclesial interest.’ For practical theologians today, Tamura is a positive exemplar of Schleiermacher’s bi-focal perspective.”

1.3.4 Navorsingsmetodologie

1.3.4.1 Aard en metodes van navorsing

Die navorsing is hoofsaaklik empiriese navorsing in die vorm van 'n kwalitatiewe deursnit studie van 'n geloofsgemeenskap binne 'n unieke geografiese en historiese konteks.

Die kwalitatiewe metode waardeur ek die geloofsgemeenskap spesifiek wil beskryf, is die van etnografie. Etnografie is spesifiek 'n navorsingsmetodologie vanuit die sosiale wetenskappe wat resorteer onder *interpretatiewe wetenskaplike navorsing*.

Taylor-Ellison (2008) sê oor dié metodologie: “Etnografie probeer bereik wat die woord letterlik beteken, om 'n kultuur op skrif te stel... Die etnograaf het slegs een doelstelling: om die *emiese*, of die binnestaander-tot-die-kultuur se perspektief te verkry. Hierdie doelstelling maak van etnografie 'n fenomenologiese wetenskap, omdat dit streef om die essensie vas te vang van wat dit beteken om tot *daardie kultuur* te behoort.” Die etnografiese metodologie hoef nie beperk te word tot die etimologie van die woord nie; die etnograaf hoef dus nie noodwendig 'n etniese groep te beskryf nie, maar kan enige sosiale netwerk beskryf waarbinne sosiale verhoudings deur gewoonte gereguleer word (Erickson, 1984:51). As 'n etnograaf beskryf Spradley (1979:6) 'n kultuur as 'n kognitiewe kaart, “a shared system of meanings... learned, revised, maintained, and defined in the context of people interacting.”

Fetterman (1998:11) beklemtoon egter ook die omvattende aard van hierdie metodologie: “An ethnography attempts to be holistic – covering as much territory as possible about a culture, subculture or program... The ethnographer’s task is not only to collect information from the emic or insider’s perspective but also to make sense of the data from an etic or external social scientific perspective.” Hoewel die oorheersende metodologie vir die studie dus kwalitatief van aard is, sal kwantitatief georiënteerde data ook in die navorsing gebruik word waar nodig om die beskrywende navorsing holisties te verryk.

1.3.4.2 Data-insameling, tipes van data en data-analise

Die kwalitatiewe gemeentebeskrywing sal gedoen word op grond van riglyne uit literatuur van die *Congregational Studies*–skool rondom gemeentelike beskrywing (Carroll *et al*, 1986; Ammerman *et al*, 1998; Hendriks, 2004) – veral met betrekking tot die beskrywing van die identiteit, diversiteit en konteks van PUK-Kandelaar.

Wat data en bronne betref: om die oorsigtelike gemeenteverhaal van die gemeente op skrif te stel in hoofstuk 3, maak ek gebruik van relevante skriftelike materiaal (byvoorbeeld

kerkraadsnotules en vroeëre akademiese studies oor die gemeente), asook die narratiewe van oud-studenteleraars van die gemeente, soos ek dit deur semi-gestruktureerde onderhoude verkry het (sien bylaag A vir 'n omskrywing van my metodologie).

Om die gemeentekonteks in hoofstuk 4 te beskryf, maak ek veral gebruik van die transkripsie van onderhoude wat op deelnemende wyse met studente gevoer is, en wat 'n digte etnografiese beskrywing van die gemeente bied. Hierdie etnografiese onderhoude is gestruktureer op grond van agt erkende en goed gemotiveerde vrae wat gebruik word deur die *Suid-Afrikaanse Vennootskap vir Gestuurde Gemeentes* in hul luisterprosesse wat gemik is op plaaslike gemeentelike verkenning (Niemandt, 2010:399-412; sien ook bylaag B vir metodologie). Dié etnografiese data sal hoofsaaklik gebruik word om die identiteit – of meer spesifiek, die kultuur – van die gemeente verder te beskryf. Daarnaas het ek ook 'n paar semi-gestruktureerde onderhoude gevoer met buitestaanders, wat die konteks van die gemeente op mesovlak verken (sien bylaag C vir metodologie), asook enkele ander relevante bronne (byvoorbeeld jaarverslae van die universiteit en die plaaslike stadsraad). Verder sal die diversiteit van die gemeente beskryf word op grond van ekklesiologiese gemeentetipes, modelle –en sisteme.

1.3.4.3 Etiese aspekte

Tydens hierdie navorsing het ek voldoen aan die belangrikste etiese riglyne naamlik:

- Ek het skriftelike toestemming van my kerkraad verkry om die navorsing te doen.
- Ingeligte toestemming is verkry van al die persone met wie onderhoude gevoer is. Individue se opinies word as konfidensieel hanteer en beskerm. Direkte verwysing na deelnemers se identiteit is met hul toestemming gedoen.
- Respek vir mense wat deelgeneem het aan die studie het deurgaans gegeld. Geen benadeling van mense het tydens die navorsing plaasgevind nie. Deelnemers se privaatheid is in ag geneem en geen emosionele ongemak het voorgekom nie. Uit die aard van die studie is daar nie van fisiese ongemak ter sprake nie. Die persone wat aan die navorsing deelgeneem het, het ook geen verlies aan sosiale status ervaar nie en het vrywillig deelgeneem.
- Daar is met alle billikheid opgetree teenoor die deelnemers aan die navorsing. Geen deelnemer is blootgestel aan ingrepe en motiewe wat nie verband hou met die navorsing nie. Daar is 'n groot respek vir diversiteit gehuldig en aan alles wat ooreengekom is, is uitvoering gegee. Die lidmaat-deelnemers is gekies om 'n goeie verteenwoordiging van die gemeente se etnografiese profiel te wees.

1.4 Struktuur van die studie

Hoofstuk 1 beskryf die navorsingsprobleem.

Hoofstuk 2 bied 'n basisteoretiese oorsig oor missionale ekklesiologie – 'n eie formulering daarvan, so omvattend as moontlik gegewe die beperkte ruimte. Osmer (2008) se normatiewe taak/vraag (“*Wat behoort te gebeur?*”) kom in 'n generiese sin hier aan die orde.

Hoofstuk 3 vertel die eerste 25 jaar van die gemeenteverhaal soos dit nagevors is vanuit historiese bronne en onderhoude met enkele oudleraars en die huidige leraarspan. Osmer (2008) se deskriptief-empiriese, asook interpretatiewe take/vrae (“*Wat is hier aan die gebeur?*” en “*Waarom is dit aan die gebeur?*”) is veral aan die orde in hierdie hoofstuk.

Hoofstuk 4 voer die gemeenteverhaal verder, deur die meer onlangse geskiedenis ook te vertel en beskryf dan die gemeentekultuur vanuit 'n binnestaander perspektief, op grond van die etnografiese onderhoude wat met studente gevoer is. Die gemeente word hier ook

op grond van bepaalde erkende ekklesiologiese tipes, modelle en sisteme beskryf en 'n bondige beskrywing van die huidige gemeentekonteks word aangebied. Weereens is die deskriptief-empiriese en interpretiewe take hier die fokus van die navorsing.

Hoofstuk 5 omvat as slothoofstuk die insigte wat vanuit die gemeentebeskrywing verkry is, en voer dan die missionale gesprek rondom hierdie samevatting verder. Hier is ek dus weer terug by Osmer (2008) se normatiewe taak/vraag (“*Wat behoort te gebeur?*”) en poeg ek ook om te antwoord op sy meer pragmatiese taak/vraag (“*Hoe sou ons kon reageer?*”).

1.5 Konseptualisering

1.5.1 Etnografie

“Ethnography takes its meaning and philosophical assumptions from the discipline of anthropology, where ethnography is the traditional research tool for that discipline... ethnography involves prolonged and close contact with research subjects. The ethnographic method gives the best possible chance to understand the participants in their own setting” (Swinton & Mowat, 2006:166). Etnografie kan dus beskryf word as die data van kulturele antropologie wat verkry word vanuit die direkte waarneming van gedrag in 'n bepaalde gemeenskap (Babbie & Mouton, 2001:279). Dit kan volgens Fetterman (1998:1) ook omskryf word as die kuns en wetenskap wat 'n unieke groep of kultuur beskryf. As kwalitatiewe en spesifiek interpreterende navorsing, wil 'n etnografiese studie juis met die verstaan van die kultuurgroep help, moontlik as deel van 'n meer omvattende identiteits-analise (vgl Ammerman, 1998:78-104) of proses-analise (Dudley, 1988:105-131).

1.5.2 Gemeentebeskrywing

Gemeentebeskrywing het ten doel: 'n beter verstaan van die plaaslike geloofsgemeenskap as groep en sisteem. Deur die kategorisering van gemeentes volgens bepaalde tipes, modelle en sisteme, word verskillende perspektiewe op die gemeentesisteem –en kultuur gebied (Carroll, Dudley & McKinney, 1986:8-9); die kronografie, oftewel gemeente-verhaal/geskiedenis help met die verstaan van die identiteit en kultuur van die gemeente (Carroll, Dudley & McKinney, 1986:24-25). Die ekologie van 'n gemeente kan meer volledig beskryf word deur die konteks te analiseer op makro-, meso-, en mikrovlak (Hendriks, 2004:69vv).

1.5.3 Missionaal

Missionaal verwys na 'n manier om teologie te verstaan as om inherent gefokus te wees op God se bedoeling met die mens en die skepping (Hendriks, 2004:21). Waar God skeppend, reddend en heiligmakend – intensioneel en relasioneel – oppad is met die mensdom en die res van Sy skepping, behoort hierdie Godsmissie ook die wese en funksie van die kerk te bepaal. Guder (1998:4) beskryf hierdie ontluikende ekklesiologiese insig as 'n missionale her-oriëntasie: “We have come to see that mission is not merely an activity of the church. Rather mission is the result of God’s initiative to restore and heal creation. ‘Mission’ means ‘sending,’ and it is the central biblical theme describing the purpose of God’s action in human history... This missional reorientation of our theology is the result of a broad biblical and theological awakening that has begun to hear the gospel in fresh ways.” Die vars maniere waarop die kerk die evangelie hoor vanuit die missionale paradigma, sal meer volledig verken word in die volgende hoofstuk, wat dien as basisteorie vir die res van die studie.

1.5.4 Gesprek

Die term gesprek wil eerstens te kenne gee dat hier gepoog word om 'n korrelasioneel-hermeneutiese dialoog (Hendriks, 2004:22) vir 'n plaaslike gemeenteteologie in te lei. Gesprek wil dus ook uiting gee aan 'n doelbewuste poging om die twee-dimensionele eksegetiese proses van wêreld en Woord in 'n geloofsgemeenskap wat saam op weg is, te stimuleer (Hendriks, 2004:30). Verder ook dat daar meer rolspelers as net die navorser betrokke is by die insameling en interpretasie van ten minste sommige data in hierdie studie, en dat hierdie rolspelers ook saam met die navorser in gesprek gegaan het met bepaalde aspekte van die navorsing. Die gesprek wat hier plaasvind is veral 'n gesprek tussen die huidige plaaslike gemeenterealiteit en 'n missionale ideaal soos dit hier beskryf word.

Hoofstuk 2

'n Trinitariese missionale ekklesiologie

2.1 Inleidend

Die primêre navorsingsvraag waarop hierdie studie poog om 'n duidelike antwoord te bied is: *Wat is die unieke bedieningswerklikhede van PUK-Kandelaar as kategoriale studentegemeente?* 'n Sekondêre vraag waarmee die navorser in gesprek wil tree, is: *Wat sou dit vir die bedieningspraktyk beteken om binne sodanige beskrewe werklikheid te streef daarna om getrou te wees aan God se missionale roeping vir die gemeente?*

'n Trinitariese missionale ekklesiologie is die vertrekpunt vir die teologiese gesprek in hierdie studie. Hierdie vertrekpunt – dat die drie-enige God in Sy wese 'n missie of sending het, en dat die kerk die voorreg het om in roepingsgehoorsaamheid by hierdie Goddelike missie aan te sluit – het reeds 'n missiologiese aksioma geword (Venter, 2004:757). In hierdie hoofstuk word gepoog om 'n missionale ekklesiologie as grondstelling uit te pak, deur die historiese ontwikkeling daarvan oorsigtelik te skets vanuit relevante literatuur oor die onderwerp. Ek wil nie daarmee poog om 'n eie ekklesiologie hieroor uit te werk nie, maar wel om 'n opsommende basisteorie oor die onderwerp daar te stel, soos ekself dit verstaan vanuit etlike gesaghebbende bronne.

Hierdie basisteorie sal – saam met die navorsingsvrae hierbo – die fokus bepaal vir die historiese –en huidige gemeentebeskrywing wat volg, en terselfertyd bepaalde agendapunte bied vir 'n deurlopende gesprek rondom 'n missionale bedieningspraktyk vir die gemeente.

2.2 Die verband tussen kerk en sending

Dat die kerk en sending onlosmaaklik aan mekaar verbonde is, is 'n eerste grondliggende vertrekpunt vir die verstaan van missionale kerk as 'n teologiese konsep.

In sy pionierswerk oor sending, *Transforming Mission: Paradigm Shifts in Theology of Mission* (1991) beskryf die Suid Afrikaanse missioloog David Bosch hoe ons rondom die tweede helfte van die twintigste eeu besig is om teologies te skuif vanaf 'n moderne Verligtings-paradigma van die Christendom, na 'n ontluikende ekumeniese paradigma. Bosch (1991:369-370) dui die Internasionale Sendingraad se konferensie in 1938 te Tambaram aan as 'n waterskeidingsmoment in die ontluiking van 'n nuwe ekumeniese paradigma rondom kerk en sending: “For the first time the recognition that church and mission belong together indissolubly began to dawn in a way that could no longer be overlooked.” Goheen (2002:480) meen ook dat dit hier is waar 'n ware missionale ekklesiologie begin ontwikkel het, en dan wel vanuit 'n wesensvraag rondom die identiteit en roeping van die kerk in die wêreld: “Hendrik Kraemer posed the question to the participants at Tambaram that would set the tone for that meeting and the whole development for the next quarter of a century: ‘The church and all Christians ... are confronted with the question, What is the essential nature of the church, and what is its obligation to the world?’”

Wesensvrae soos hierdie het volgens Guder (1998:4) ontluik vanuit nugter teologiese nadenke rondom die vorm van sending vanuit die Westerse kerk: “It became increasingly clear that Western mission had been very much a European-church-centered enterprise... The subtle assumption of much Western mission was that the church’s missionary mandate lay not only in forming the church of Jesus Christ, but in shaping the Christian communities that it birthed in the image of the church of western European culture.” Gevolglik het 'n teologiese beweging ontstaan om hierdie ekklesiosentriese verstaan van

sending, te vervang met 'n teosentriese herdefiniëring van Christelike sending – 'n beweging wat inderdaad die voortdurende bekering van die kerk vra (Guder, 2000).

Om missionale kerk as teologiese konsep te verstaan, moet daar dus deeglik rekening gehou word met die aard van die verhouding tussen kerk en sending, en sodanige fokus lei weer tot 'n herwaardering van die verhouding tussen God, sending en kerk.

2.3 God, sending en kerk

By die Wêreldraad van Kerke se byeenkoms te Willingen in 1952 kry 'n God-gesentreerde benadering tot sending behoorlik vlees, aldus Bosch (1991:370), wanneer erken word: "... the church could be neither the starting point nor the goal of mission. God's salvific work precedes both church and mission. We should not subordinate mission to the church nor the church to mission; both should, rather, be taken up into the *missio Dei*, which now became the overarching concept. The *missio Dei* institutes the *missiones ecclesiae*. The church changes from being the sender to the one being sent... The Christian world mission is Christ's, not ours."

Die term *missio Dei* ("God se sending") is volgens Bevans & Schroeder (2004:290; vgl Bosch, 1991:389-390) in 1934 die eerste keer neergepen deur die Duitse missioloog Karl Hartenstein, en wel in ooreenstemming met die dogmatikus Karl Barth se beskrywing van sending as *actio Dei* ("God se aktiwiteit"). Die erkenning het dus hiermee gekom dat sending nie bloot 'n taak – of funksie, of aktiwiteit – van die kerk is nie, maar dat sending die resultaat van God se reddende inisiatief is, en dat die kerk 'n instrument van Sy reddende werk in die wêreld is (Guder, 2000:20). Binne die protestantse tradisie van die Westerse kerk word biskop Leslie Newbigin, die Britse sendeling wat dekades lank in Indië as sendeling gewerk het, as 'n sleutelfiguur erken in 'n doelbewuste teologiese uitwerk van die *missio Dei* en Trinitariese ekklesiologie (Bevans & Schroeder, 2004:264; Guder, 1998:3). In die laaste paragrafe van hierdie hoofstuk (onder 2.8) sal ek kortliks fokus op 'n belangrike aspek van Newbigin se ekklesiologie.

Missio Dei help ons met die verstaan van missionale kerk as 'n teologiese konsep, deurdat dit fokus op die aard van God self, en meer spesifiek op God as Triniteit. Bevans & Schroeder (2004:291) wys die ekumeniese belang hiervan uit vir missiologiese nadenke: "Since the 1980's... there has been a genuine renewal in trinitarian theology in Catholic, Protestant, Evangelical and Pentacostal theology, and it is possible to say that the understanding of mission as rooted in the trinitarian mission of God in the world is once again at the forefront of missiological thinking." Newbigin (1989:118) stel dit só: "The mission of the Church is to be understood, can only be rightly understood, in terms of the trinitarian model" (vgl Newbigin, 2006:33).

Dit is dus noodsaaklik om eers stil te staan by teologiese nadenke oor Vader, Seun en Heilige Gees as drie-enige wese, asook die implikasie daarvan vir die Triniteit as 'n missionale God. Dit gaan hier om die vormende teologiese krag van ons Godsbeeld op die res van ons teologiese tradisie, waaronder ook die wyse waarop ons as kerk konstitueer: "Ultimately, the vitality of a religious tradition is dependent on this central symbol: its imagination of the Sacred, of God" (Venter, 2004:755).

2.4 God as Triniteit

In die hart van die Christelike geloof is die bevestiging dat ons in Jesus Christus die drie-enige God leer ken het – die dogma van die Triniteit (Grenz, 2000:77). "Die trinitariese belydenis van God is 'n eg-Christelike belydenis wat die vrug is van die openbaring van God in die geskiedenis" (Jonker, 1977:21). Grenz (2000:54-56) dui aan dat dit basies drie stringe van die apostoliese geloof is wat in die historiese ontwikkeling van die lering oor die Triniteit met mekaar vervleg is, naamlik: die erfenis van Ou Testamentiese

monoteïsme, die belydenis dat Jesus die opgestane Here is, en die belewenis dat God steeds persoonlik in gelowiges teenwoordig is deur die Heilige Gees. Venter (2004:757) wys tereg daarop dat dit noodwendig die taak van die Christen-teoloog is om te besin oor die Drie-eenheid: “To do theo-logy, is to view life in the light of God; if this God’s identity is triune, a consistently trinitarian theology becomes inevitable, it becomes our task.” Moltmann (1981:10) wys eweneens op die unieke karakter van ’n Christelike antwoord op die mens se vraag na God: “God, [Christian theology] claims, is the triune God. But what does this characteristically Christian answer mean in relation to those other concepts of God, which theology took over for itself in the course of its history? How are we to understand the reality of the world if we are to understand God... as triunity, the three-in-one?”

Moltmann (1981:16, 19) poog om hierop te antwoord, deur te begin by die Christelike tradisie oor die geskiedenis van Jesus as Seun van God, en van daaruit ’n historiese dogma van die sosiale Triniteit te ontwikkel: “The churches’ traditional doctrine of the Trinity derives from the specifically Christian tradition and proclamation. In order to comprehend the New Testament’s testimony to the history of Jesus Christ, the Son of God, theology had to develop the trinitarian concept of God. The history of Jesus the Son cannot be grasped except as part of the history of the Father, the Son and the Spirit”. Hiermee word onmiddellik erken dat die kerklike lering oor die Drie-eenheid nie reeds deur die skrywers van die Bybel volledig uitgewerk is nie, maar dat dit wel as ’n onontbeerlike dogma ontwikkel het, waardeur die kerkvaders gepoog het om die apostoliese getuienis oor God, soos geopenbaar in Christus, te verdedig (Grenz, 2000:53; Newbigin, 2006:34-35; Keifert, 1998:287).

Die historiese ontwikkeling van die Triniteitsleer was geensins sonder kontroversie nie, maar mettertyd is ’n duidelike dogma oor God as Vader, Seun en Heilige Gees geformuleer vanaf die eerste ekumeniese raad van Nicea in 325 nC, wat bevestig en uitgebrei is by die byeenkomste van Rome in 341 nC, Sardis in 343 nC, en uiteindelik by Konstantinopel in 381 nC (Berkhof, 1969:83-91; vgl Grenz, 2000:56-60). Meningsverskille het egter nie opgehou ná Konstantinopel nie en vanaf Toledo in 589 nC het die *filioque*-kontroversie uiteindelik gelei tot ’n skeiding tussen die Oosterse en Westerse kerk in die 11de eeu nC, waarna die Triniteitsdogma ook al meer na die agtergrond van teologiese denke beweeg het (Berkhof, 1969:91-92; Grenz, 2000:61-65). Sedert Karl Barth egter in die 20ste eeu die Triniteitsleer weer op die voorgrond geplaas het, deur dit ’n vertrekpunt vir sy teologie te maak, het verskeie ander Westerse teoloë hierdie dogma herontdek –en beskryf as die kern vir ’n sistematiese teologie (Grenz, 2000:65).⁸

Volgens Smit (2009:57-76) kan daar vanuit die Gereformeerde tradisie ten minste vyf motiewe uitgewys word wat ’n gereformeerde perspektief op die Triniteit verteenwoordig, naamlik: 1) die Triniteitsdogma poog om getrou te bly aan die Bybelse spreke oor God en aan ons ’n taal bied om te praat oor die God van Ou en Nuwe Testament as Één God; 2) die taal van die Triniteitsleer het dit ten doel het om oor God te praat as die Lewende God wat ons leer ken uit die verbond, eerder as om teoreties-filosofies oor God te besin en sodoende eie beelde van God op te rig; 3) die trinitariese spreiding maak dit vir ons moontlik om God se werk pluriform, vanuit ’n drievoudige perspektief, te beskryf; 4) die dogma van die Triniteit bly nie slegs by verfynde spekulاسie nie, maar kan soteriologies of pastoraal aangewend word in die bediening; 5) die leer oor God Drie-enig het praktiese gevolge vir ekklesiologie, liturgie en missie.

Dit is veral na aanleiding van hierdie laaste motief, dat ek hier enkele vrae stel, naamlik: *Wat behels dié kern-dogma van die kerk inhoudelik? Wat beteken dit om te sê dat ons glo*

⁸ Grenz noem Karl Rahner, Jürgen Moltmann en Wolfhart Pannenberg as die mees prominente dogmatici oor die onderwerp. Vgl Van Den Brink (2009:1).

in 'n drie-enige God? Hoe kan dit uitgewerk word in ons nadenke oor kerkwees in die praktyk? Om die eerste van hierdie vrae kortliks te beantwoord, sluit ek in die volgende vier paragrawe by wyse van opsomming aan by Grenz (2000:66-71) wat 'n nuttige raamwerk bied waarbinne hy die inhoudelike van die Triniteitsleer onder vier hoofde bespreek, naamlik: God is Een, God is Drie, God is 'n Diversiteit, en God is 'n Eenheid.

2.4.1 God is Een

Die Christelike geloof is nie politeïsties nie, maar monoteïsties – ons glo in Één God, soos reeds aan die gelowiges van die Ou Testament geopenbaar, en as belydenis neergepen by Nicea (Torrance, 1996:205; vgl Jonker, 1977:12). “Consequently, our theological construction speaks of the one divine essence and of only one divine essence” (Grenz, 2000:66; vgl Heyns, 1988:114-115). Berkhof (1969:92) verwys na Augustinus se *De Trinitate*, waardeur hy die Westerse denke oor die triniteit se generiese –of wesenseenheid opsom: “Each one of the three Persons possess the entire essence, and is in so far identical with the essence and with each one of the other Persons. They are not like three human persons, each one of which possesses only a part of generic human nature” (vgl Torrance, 1996:154-155).

Peterson (2010:198) wys daarop dat ons onder meer praat van Een God, omdat ons nooit enige van die drie Persone kan skei van die ander nie: “... it is essential that we acquire a Trinitarian way of looking at God – understanding that whenever one of the Persons of God is in the forefront the other two Persons are at the same time implicitly involved. Father is never isolated from Son and Spirit; Son is never present apart from Father and Spirit; Spirit is never experienced apart from Father and Son. There is one God, but this God can never be understood as an abstraction, as an idea, as a principle, as a truth, as a force. All God’s ways of being God are thoroughly personal, not impersonal; relational, not disparate; particular, not general – and only personal, relational and particular. A Trinitarian vision prevents the ‘one’ from being defined mathematically, the living God from being reduced to a lifeless number” (vgl Jonker, 1981:126-132).

2.4.2 God is Drie

“In affirming the doctrine of the Trinity we are confessing that the one God is three – the Father, the Son, and the Holy Spirit. Each of the three is deity, sharing together in, and together constituting, the one divine essence... In fact, there is no God, but the triune God...” (Grenz, 2000:66; vgl Jonker, 1977:22). Die Een is dus nie 'n ongedifferensieerde enkelheid nie, maar bestaan in 'n meervoud, naamlik Vader, Seun en Heilige Gees (Volf, 1998a:205; vgl Heyns, 1988:116).

Belangrik is dat hierdie meervoudigheid van God nie slegs 'n manier is waarop ons God leer ken het of hoe God aan ons openbaar is nie, maar dat dit uitdrukking gee aan Sy wese: “The Holy Trinity of three divine Persons is thus perfectly homogeneous and unitary, both in the threeness and oneness of his unchangeable personal Being” (Torrance, 1996:155); “... the threeness of God is eternal; threeness is the way God actually is in his essential being” (Grenz, 2000:66). Ons het hier dus te doen met die ontologiese aspek van die Triniteit, soos dit in die klassieke formulering van die dogma neerslag gevind het: “The Holy Trinity is a *primordial* ontological concept and not a notion which is added to the divine substance or rather that follows it” (Zizioulas, 1985:17). Jesus Christus en die Heilige Gees is dus *wesenlik* God, en nie minder God as die Vader nie. Omdat hierdie trinitariese bestaan van God ontologies van aard is, kan dit ook funksioneel of ekonomies uitgewerk word: “Just as there are three who together comprise the one God throughout all eternity, so also there are three – Father, Son, and Spirit – who are at work in the world bringing about the one divine program for creation” (Grenz, 2000:66).

2.4.3 God bestaan in diversiteit

Die differensiasie van Vader, Seun en Heilige Gees, konstitueer 'n werklike verskeidenheid van Persone wat verskillend van mekaar is, en hierdie differensiasie is in die klassieke formulering van die Triniteitsleer in ontologiese kategorieë beskryf deur van die terme “verwekking” (*generation*) en “uitgaan” (*procession*) gebruik te maak: “‘Generation’ offers a means to differentiate the Father and the Son. The Son is generated by the Father... ‘Procession’ facilitates our differentiation of the Spirit from the Father and the Son. The Spirit is the one who proceeds from the Father (and from the Son). In short the first member generates, the second is generated, and the third proceeds” (Grenz, 2000:67). Jonker (1977:21) sê gevolglik dat “God nie ’n wese [is] wat in sy eensaamheid opgesluit is nie, maar... Hy [is] die lewende God wat met sy openbaring na buite kan tree en Homself met sy skepping kan vereenselwig, omdat Hy in Homself die rykdom besit van ’n meervoudigheid in sy bestaan as Vader, Seun en Heilige Gees, wat één is en tog van mekaar onderskei moet word” (vgl Jenson, 1997:226).

Hierdie ontologiese onderskeid fasiliteer ook ’n ekonomiese diversiteit, want die drie Persone vervul elk ’n spesifieke rol in die goddelike program, soos Peterson (2010:197) uitwys: “In the three Persons, there is a versatile and dynamic oneness, yet there are also roles and primary actions that proceed uniquely from Father, Son and Spirit. God the Father: God bringing everything into being and holding everything together by his word. God the Son: God entering our history, showing us God in action in human terms that we can recognise, accomplishing salvation for all. God the Spirit: God present with and in us, inviting us, guiding and counseling us, wooing us into participation in all God’s ways of being God... The doctrine of the Trinity is the church’s way of thinking about God that keeps all of these operations of God together and in relation to one another” (vgl Heyns, 1988:116; Newbigin, 1989:118; Grenz, 2000:67; Torrance, 1996:91-92).

2.4.4 God bestaan in eenheid

Die ontologiese differensiasie van God beteken nie dat God se wesenseenheid prysgegee word nie – die drie goddelike persone bestaan as Eenheid wat diversiteit bevat; “Die drieheid is juis die gestalte van die eenheid” (Durand, 1985:79). Die immanente Triniteit word dikwels in ontologiese terme beskryf deur gebruik te maak van die term perichoresis (Grenz, 2000:68; vgl Volf, 1998a:208-213), en dit kan ons help om die diversiteit in die Drie-eenheid te verstaan (Torrance, 1996:173). Die term *περιχωρησις* verwys sedert Pseudo-Sirelius na die wederkerige inwoning (*reciprocal interiority*) van die Drie-eenheid (Torrance, 1996:102, 170) en gee uitdrukking aan Jesus se uitsprake dat Hy in die Vader is en die Vader in Hom (vgl Joh 10:38 & 14:10-11). Inwonende wederkerigheid: in elkeen van die drie Persone as subjek, woon die ander – sonder om afsonderlike Persoonlikheid te verloor, deurdring die drie Persone mekaar wedersyds. Anders gestel: die drie Persone verloor nie hul subjektiwiteit nie – indien hulle totaal in mekaar sou versmelt, is dit onmoontlik vir die Een om in die Ander in te woon; die afsonderlikheid of onderskeidelikheid van die Vader, Seun en Gees is juis die voorwaarde vir hul interieure deurdringing van mekaar (vgl Torrance, 1996:171-173).

Juis daarom kan albei stellings gelyktydig geld: dat die Vader in Jesus is en Jesus in die Vader en ons as dissipels in *hulle albei* (Joh 17:21). “Being in one another does not abolish trinitarian plurality; yet despite the abiding distinction between the persons, their subjectivities do overlap... The one divine person is not only itself, but rather carries within itself also the other divine persons, and only in this indwelling of the other persons within it is it the person it really is” (Volf, 1998a:209; vgl Peterson, 2010:198). Die Vader is dus net Vader vir sover die Seun in Hom is, en die Seun is net Seun vir sover die Gees in Hom woon en sonder die Seun wat in die Gees teenwoordig is, is Hy nie die Heilige Gees

nie! In 'n sekere sin is elkeen van die Persone in die Drie-eenheid dus albei die ander en tog verloor die Seun nie daardeur byvoorbeeld Sy uniekheid nie, maar word juis daardeur as Seun onderskei – "... in its very uniqueness it is a completely *catholic* person" (Volf, 1998a:209-210). Daar is dus 'n volmaakte binne-Trinitariese Persoonseenheid waar die drie Persone mekaar wederkerig impliseer sonder dat differensiasie in hul funksie opgehef word, en sonder enige rangorde van persone (Naudé, 2004:170).

2.5 Die Triniteit: 'n missionale drama

Ons is in diep dogmatiese waters hier, en die gevaar is dat mens verveeld rondspartel in 'n see van oënskynlik betekenislose teologiese terme; meer in pas met 'n gereformeerde denke en spreke oor die Triniteit, wil ek hier wegbeweeg van verdere spekulاسie oor die drie-enige God in filosofies-teoretiese terme (vgl Smit, 2009:66). Dit gaan in die Triniteitsleer immers nie om 'n klomp terme nie, maar oor die *skopus* van die dogma: "in dit wat die kerk *bedoel* het om te bely" (Durand, 1985:81-82). Dié inleidende woorde van Dorothy Sayers se essay *The Greatest Drama Ever Staged* (1938) moet dalk hier gehoor word: "Official Christianity, of late years, has been having what is known as 'a bad press.' We are constantly assured that the churches are empty because preachers insist too much upon doctrine – 'dull dogma,' as people call it. The fact is the precise opposite. The Christian faith is the most exciting drama that ever staggered the imagination of man – and *the dogma is the drama*" (kursivering myne). Die teatermetafoor van drama word sedert hierdie welbekende teologiese essay van Sayers toenemend ingespan om ook oor die drie-enige God en sy missie te praat, en ek glo dit kan hier met vrug gebruik word om die *missio Dei* verder toe te lig.

Die Switserse teoloog Hans Urs Von Balthasar se monumentale *Theo-Drama* (Vol I-V; 1988-1994) verdien eerste vermelding. Met sy dogmatiese keuse om Bybelse openbaring as *Goddelike* dramatiese aksie voor te stel – wat roep om menslike reaksie – sluit hy nou aan by Karl Barth se openbaringsbegrip; dit gaan in die teologie nie maar bloot om menslike ervaring of projeksie nie, maar wel oor God se historiese aksie waarbinne die mens sin vind: "It is God who acts, on man, for man and then together with man; the involvement of man in the divine action is part of God's action, not a precondition of it" (Von Balthasar, 1988:19). Die *missio Dei* begin en bly dus *God* wat op dramatiese wyse besig is om te doen, en ons word meegevoer in hierdie Goddelike opvoering!

In sy *The Drama of Doctrine: A Canonical-Linguistic Approach to Christian Theology*, volg Vanhoozer (2005) Von Balthasar se teo-drama konsep, wat hy ook Trinitaries-missionaal verder uitwerk: "The doctrine of the Trinity, far from being a piece of abstract speculation, is actually the inevitable conclusion to which the church was driven by the logic of the theo-drama" (Vanhoozer, 2005:42-43). Drama word deur laasgenoemde beskryf as 'n gebeure of opvoering ("*doing*"/"*enactment*") waarvoor beide akteur en gehoor nodig is, en – in die geval van die Evangelie as God se bekendmaking van Goeie Nuus aan die wêreld – wel soos volg: "God and humanity are alternately actor and audience. Better: life is divine-human interactive theatre, and theology involves both what God has said and done for the world and what we must say and do in grateful response... There is good news – *euangelion* – because God has done something extraordinarily good. 'In Christ God was reconciling the world to himself' (2 Cor 5:19). This is the divine doing that lies at the heart of theo-drama" (Vanhoozer, 2005:37-38). Hierdie "divine doing" van die teo-drama word later tereg as 'n missionale beweging geïdentifiseer: "The theo-drama is essentially missional, the enactment of God's several overtures to the world; for God's communicative initiatives are first and foremost *missionary* movements. Scripture is but one of these communicative initiatives: *the gospel is a mission statement – a statement of the divine 'missions'*" (Vanhoozer, 2005:68-69).

Dit is egter belangrik om daarop te let dat dit hier nie slegs gaan om wat God *doen* nie, maar om Wie die drie-enige God *is*. In die eerste volume van 'n sistematiese teologie waarin Robert Jenson skryf oor die Triniteit, maak hy gereeld gebruik van die begrip *dramatis dei personae* ("characters of the drama of God"; sien Jenson, 1997:75vv), om uitdrukking te gee aan die idee dat daar 'n drama afspeel in God se *wese* en in sy bekendmaking van homself as drie-enige God. Ons missie vloei dus voort uit die drie-enige God se *wese*, soos die Vader, Seun en Heilige Gees aan ons bekend gemaak word: "Die diepste inhoud van die Bybel is die openbaring van die drie-enige God en die feit dat Hy mense roep en deel maak van sy werk" (Smit, 2006:170).

Uit voorafgaande is dit duidelik dat hierdie Triniteitsdrama gekenmerk word deur passievolle verhouding – ons leer 'n liefdevolle God ken in die Triniteit – 'n God wat nie net die vermoë het om liefde as aksie buite Godself te doen nie, maar inderdaad inherent 'n God wat liefde *is* – in Godself is daar 'n liefdesgemeenskap (Torrance, 1996:124). Smit (2006:178) stel dit treffend: "Die Christelike belydenis dat God drie-enig is, is mense se stamelende poging om te erken dat God só is – die *ewige selfopofferende, ontfermende, gemeenskapstigende, lewegewende, omgee-vir-die-ander* God."

In die woorde van *Ad Gentes* (2): "The Church on earth is by its very nature missionary since, according to the plan of the Father, it has its origin in the mission of the Son and the Holy Spirit. This plan flows from 'fountain-like love', the love of God the Father. As the principle without principle from whom the Son is generated and from whom the Holy Spirit proceeds through the Son, God in his great and merciful kindness freely creates us and moreover, graciously calls us to share in his life and glory. He generously pours out, and never ceases to pour out, his divine goodness, so that he who is Creator of all things might at last become 'all in all' (1 Cor. 15:28), thus simultaneously assuring his own glory and our happiness." Guder (2000:32) stel dit ook nog in ander woorde: "The compassion of God is the motivating power of God's mission. Both God's act of creation and God's determination to heal his rebellious creation are the compelling reason for the salvation history which unfolds from Abraham onward."

2.6 Die kerk in God se voortgaande missionale drama

In nadenke oor 'n verantwoordbare ekklesiologie, is die logiese volgende vraag: hoe raak die Goddelike drama die kerk se *wese*, doen en late? Hoewel iets hiervan reeds hierbo aangeraak is, kan en moet hier 'n meer volledige antwoord gegee word. Keifert (1998:288) antwoord só: "With the early church and the reformers we hold that God's self-revelation in a down-to-earth manner makes possible defensible analogies between trinitarian ideas and ecclesiological ideas."

Vanhoozer (2005:43) bring die drie-enige God se missionale karakter soos volg uit by die rol van die kerk in hierdie drama: "'Character is plot.' What is true in fiction, is even more so in the case of the God of the Bible. God's identity is a function of his characteristic actions and relations in history and within his own triune life... within the so-called immanent Trinity, the specific activity of the Father is 'eternally begetting the Son.' The son is the 'one who is eternally begotten.' The Spirit is the love that proceeds from the Father to Son and back again. God's triune being is thus a being in communion. In similar fashion, each of the three persons is involved in God's work *ad extra*: the Father initiates, the Son executes, and the Spirit perfects. The gospel thus concerns the triune God's self-communication for the purpose of enlarging communion. The gospel proclaims a new possibility, namely, that of becoming a 'communicant' in the life of God. In sum, the gospel is ultimately unintelligible apart from Trinitarian theology. Only the doctrine of the Trinity adequately accounts for how those who are not God come to share in the fellowship of Father and Son through the Spirit."

Sweet (2009:58-59) verduidelik die dramatiese aksie van die *missio Dei* en ons rol daarin só: “The universe was created by a God in motion, a God in mission... a God who ‘goes out,’ a God who ‘goes before,’ a God who ‘goes with,’ a God who is constantly creating, and a God who has left a creation still unfinished... Even though the word itself is an adjective, *missional* is all about verbs, not nouns, because only *missional* ‘loving’ gives meaning to our existence. *Drama* comes from the Greek word *dran*, which means ‘to do.’ The incarnation is all about God’s drama of ‘doing God,’ God’s drama of love. God didn’t just say ‘I love you.’ God loved. God did God. God lived in our midst and loved us and invited us to ‘do God’ along with him. ‘Be ye doers of the word, and not hearers only.’ My translation of ‘Go Make Disciples’ is ‘Go Do Me.’”

Die kerk word dus uitgenooi om te deel in die gemeenskap met die drie-enige God, en deelname in hiërdie Goddelike gemeenskap beteken onmiddellik dat die kerk ook meegesleur word in die missionale drama! Die kerk se opname in die *missio Dei* beteken, die drama is nog lank nie verby nie, want “God is nog lank nie klaar gewerk nie” (Marais, 2007:118). Die kerk bevind haar tans in iets soos ’n vyfde bedryf van ’n drama wat al ’n ver pad kom, en uiteraard vereis die voortgang van die drama, dat die kerk gedurig deur opsoek sal wees na Goddelike leiding vir hóé die toneel vandag voortgesit moet word.

N.T. Wright (1991:18-19) stoei juis hiermee in sy essay *How Can the Bible be Authoritative*: “The first four acts, existing as they did, would be the undoubted ‘authority’ for the task in hand. That is, anyone could properly object to the new improvisation on the grounds that this or that character was now behaving inconsistently, or that this or that subplot or theme, adumbrated earlier, had not reached its proper resolution. This ‘authority’ of the first four acts would not consist in an implicit command that the actors should repeat the earlier parts of the play over and over again. It would consist in the fact of an as yet unfinished drama, which contained its own impetus, its own forward movement, which demanded to be concluded in the proper manner but which required of the actors a responsible entering in to the story as it stood, in order first to understand how the threads could appropriately be drawn together, and then to put that understanding into effect by speaking and acting with both *innovation* and *consistency*.”⁹

Uiteraard veronderstel ’n gewillige buig onder die gesag van die teo-drama, dat ons juis hiërdie triniteitstekes as meta-narratief aanvaar, wat ’n besondere uitdaging aan die kerk in ’n laat/post-moderne era rig, gegewe die weerstand teen meta-narratiewe (vgl 4.2.1.3 van hierdie studie; Gibbs & Coffey, 2000:29; Johnson, 2003:121-122). Newbigin (1989:89) bevestig byvoorbeeld: “The Bible *is* universal history,” en later: “... the business of the Christian Church in any situation, is to challenge the plausibility structure in the light of God’s revelation of the real meaning of scripture” (Newbigin, 1989:96; vgl 1995:89-90).¹⁰ In die lig van die dramatiese openbaring van God, vind ons die singewende leidrade vir die verstaan van ons eie tyd en onself: “This is our story, and it defines who we are. Just as

⁹ Verskeie ander teoloë werk met dieselfde hermeneutiese konsep van innovasie en konsekwenheid in ’n onvoltooide en voortgaande Bybelse drama. Samuel Wells se *Improvisation: The Drama of Christian Ethics* (2004) is waarskynlik die mees noemenswaardige. Sien ook Wright (1992) & Osmer (2005). Nell (2009a) verken die teo-dramatiese benadering uiters sinvol om ’n vier-ledige antwoord te gee op die vraag “‘Quo Vadis’ Practical Theology?,” en elders (2009b) ontgin hy op ewe boeiende wyse die teo-dramatiese paradigma vir profetiese prediking in die Suid Afrikaanse konteks. Bartholomew & Goheen (2004), McKnight (2008) en Martoia (2010) is voorbeelde van minder akademiese werke wat die teo-drama konsep vir die uitleef van ons geloof in die alledaagse uitpak.

¹⁰ Die algemeen-aanvaarde, maar misleidende, waarskynlikheidsstruktuur word dus uitgedaag deur ’n alternatiewe teks. ’n Goeie voorbeeld van die formulering van ’n uitdagende alternatiewe teks tov bediening kry ons by Brueggemann (2005). Hy werk in sy ‘*Counterscript*’ (dit staan beter bekend as ‘*Brueggemann’s 19 Theses*’) ook met ’n teo-drama metafoor wat ’n trinitariese fokus het: “The defining factor of the alternative script is the God of the Bible, who, fleshed in Jesus, is variously Lord and Saviour of Israel and Creator of heaven and Earth, and whom we name as Father, Son and Holy Spirit” (2005:24).

character can only be truly rendered in narrative form, so the answer to the question ‘Who am I?’ can only be given if we ask ‘What is my story?’ and that can only be answered if there is an answer to the further question, ‘What is the whole story of which my story is a part?’ To indwell the Bible is to live with an answer to those questions, to know who I am and who is the One to whom I am finally accountable” (Newbigin, 1989:100).

Die drama-metafoor help dus om die *missio Dei* perspektief te kry dat die Trinitariese missionale storie (en aksie) waarin ons onself as kerk bevind, nie ons eie is nie, maar wel ’n voortgang van God se drama. In sy uitwerk van ’n missionale hermeneutiek en ontsluiting van ’n missionale meesterverhaal in die Bybel, getiteld *The Mission of God: Unlocking the Bible’s Grand Narrative*, gee Christopher J. Wright (2006:533-534) etlike rigtingwysers wat kan help met sodanige *missio Dei* drama-benadering. Ek som laasgenoemde hier kortliks op, in eie woorde, deur steeds van die drama-metafoor gebruik te maak:

- In plaas daarvan om te vra hoe God inpas in ons lewendrama, kan ons eerder vra hoe ons inpas in die groot drama van Sý missie; ons moet begin oë kry vir hoe ons ’n rol speel in God se missie vir die geheel van sy skepping, eerder as om ’n eie klein lewensdoel te probeer najaag.
- Ons poog dikwels om die Bybel toe te pas in ons lewens en sodoende word die evangelie bloot ’n byvoegsel wat moet inpas en aanpas by die realiteit van ons lewens. Maar dit moet eerder andersom wees: om God se teo-drama in die Bybel te ag as die groot realiteit of meesterverhaal, waarby ons lewensverhale moet inpas en waarvolgens ons kan begin verander.
- Ons worstel dikwels om die verhaal van die Evangelie relevant te maak vir die wêreld, maar dalk kan ons eerder begin vra hoe God besig is om die wêreld te hervorm om relevant te wees vir die teo-drama van die Evangelie.
- Ons argumenteer oor wat na regte deel is van die kerk se taak, wat dit is wat God van ons verwag om te doen, watter missie Hy vir ons het? Maar dalk moet ons eerder vra wat se soort kerk dit is wat God wil hê vir die rol wat ons veronderstel is om te speel binne Sy omvattende missie.

Die trinitariese drama vra nie bloot van ’n kerk om sendingbewus/gerig te wees, of om van sendingprojekte ’n prioriteit in hul jaarbeplanning –en begroting te maak nie. “We have learned to speak of God as a ‘missionary God.’ Thus we have learned to understand the church as a ‘sent people.’” (Guder, 1998:4). Dit gaan dus daarom dat sending nie verskraal behoort te word tot een van vele dinge waarmee die kerk besig is en oorgelaat kan word aan ’n sendingkommissie of ’n paar belangstellende lidmate nie. Ook in die onderskeiding van God se wil hoef die kerk nooit te vra *of* God ons as kerk roep en stuur met ’n missie nie. Die vraag is gewoon: *waar* en *hoe* is God missionêr aktief en hoe sal ons daarby inskakel? In die drama waarvan ons deel is, behoort die aard/identiteit van die kerk altyd kongruent te wees met God se bekendmaking van Homself en ook die missionale identiteit van die kerk te bepaal; die drama vra van ons om “in-karakter” te bly. Dit moet verder ook hieruit duidelik wees waarom hier gepraat word van *missio ecclesiae* en nie *missiones ecclesiae* nie – sending is ’n identiteitskwessie, nie maar net ’n funksie van die kerk, blote missionêre aktiwiteit nie (Hendriks, 2004:25). Keifert (2006:28) verwoord dit eenvoudig, dog treffend: “This is the core characteristic of a missional church: being, not just doing mission.”

2.7 Drie verdere metafore van korrespondensie

“Jy moet iets van God in die kerk kan waarneem” (Naudé, 2004:163), soos Volf (1998a) ook met die subtitel van sy boek aandui: “The Church as the Image of the Trinity.” Hopelik is dit uit voorafgaande reeds duidelik hoe die kerk iets van haar eie beeld –

identiteit en missie – kan lees in die Triniteit: “Today, the thesis that ecclesial communion should correspond to trinitarian communion enjoys the status of an almost self-evident proposition” (Volf, 1998a:191). Dit gaan hier om verhoudings-korrespondensie tussen die Drie-eenheid en die kerk as beeldraer van God (Heyns, 1988:126).¹¹

Die vraag waarmee ek steeds hier besig is, is: *Wat beteken die dogma van die Triniteit vir ’n missionale ekklesiologie?* Vervolgens ontgin ek dus drie verdere metafore – naamlik dans, siel en koninkryk – wat die Drie-eenheid, God se missie en gemeentewees nog verder sinvol met mekaar verbind. Die eerste, ’n dans, sluit direk aan by die metafoer van die teodrama (2.5 & 2.6), asook die *perichoresis*-beskrywing van die Triniteit hierbo (2.4.4).

2.7.1 Dans

In die simmetriese, nie-hierargiese, wederkerige *perichoresis*-spel van die Drie-eenheid, behoort die kerk haarself as welkome mede-danser te vind. Volf (1998a:210,213) waarsku egter heeltemal tereg dat daar in ’n enger sin van die Goddelike *perichoresis* geen korrespondensie kan wees op (menslike en) kerklike vlak nie. Mense is uiterlik altyd subjekte van mekaar. Maar vanweë die Seun wat wel in gelowiges is deur die Heilige Gees word ons tog as *katolieke* kerk gekonstitueer en word ons sodoende deel van die Goddelike dans (Volf, 1998a:213; vgl Joh 10:20-23).

Die kerk is dus *solī Deo gratia* ingenooi in die *perichoresis*, die liefdesdans van die drie-enige God, waarbinne ons nie ons subjektiwiteit verloor nie, maar wel deel word van iets groter (vgl Burger, 2005:213-215). Dulles (2006:72-73) beskryf die doop as die ritueel wat ons tegelyk tot eenheid met die drie-enige God én die geloofsgemeenskap oproep, en wys dan op die verhoudings-etiek van eenheid wat op ons doop behoort te volg: “... belief in the Trinity shows the way to deepening the communion we already have. The more closely each of us is conjoined to the Father, the Son, and the Holy Spirit, the closer shall we be to one another. If in some measure we are alienated from one another, it is because some or all of us are insufficiently united to the Triune God.”¹² Hierdie liefdevolle eenheidsdans van die kerk-in-die-Triniteit is *per se* ook deelname aan die *missio Dei*, aangesien dit ’n persoonlike uitnodiging aan buitestaanders is om deel te word van die dans-in-gemeenskap: “Trinity insists that God is not an idea or a force or a private experience but personal, and only known in personal response and engagement... Trinity is a steady call and invitation to participate in the energetically active life of God – the image of the dance again. It is the participation in the Trinity (God as he has revealed himself to us) that makes things and people particularly and distinctively who they are. We are not spectators to God; there is always a hand reaching out to pull us into the Trinitarian actions of holy creation, holy salvation, and holy community” (Peterson, 2005:46).

’n Belangrike gevolg – van die feit dat die dans nie onbetrokke toeskouers duld nie – is dat leiding, motivering, beplanning, bestuur en delegering nie maniere mag word waarop nie-deelname bevorder word en kerklike strukture beklemmend word of gemeente-programme mense op ’n afstand en on-betrokke hou nie: “The Christian life is not pre-programmed; is is a release into freedom. Trinity keeps us alert and responsive to the freedom that derives from participation in the life of God. And every act of participation is unique” (Peterson, 2005:46-47). Verder het dit ook besondere betekenis vir die missionêre identiteit van die kerk: sending is Góð se dans, waaraan ons as kerk die voorreg het om deel te neem én waardeur ons tegelyk uitnodigend teenoor die wêreld getuig!

¹¹ ’n Korrespondensie wat uiteraard bepaalde beperkinge bevat – vgl Volf (1998b:403-423) & Smit (2009:75).

¹² Vgl Koopman (2005) se in-diepte artikel oor dieselfde onderwerp soos hy dit artikuleer vir ons Suid Afrikaanse konteks.

2.7.2 Siel

'n Tweede metafoor van Peterson (2005:36-39) wat goed aansluit by voorafgaande en net so handig is om die gesprek oor die Drie-eenheid en die kerk se identiteit verder te voer, is die Hebreeuse woord *nephesh* (siel) wat letterlik 'nek' beteken. Die nek sorg vir eenheid tussen die "hoër" en "laer" funksies van die liggaam deur byvoorbeeld te sorg vir die lewensnoodsaaklike vloei van lug en bloed en die oordra van senuwee-boodskappe van die brein na die res van die liggaam. As metafoor vir die mens wat na die beeld van God geskape is, word dit 'n kragtige beeld: "Soul... keeps it all together... our core identity comes out as persons-in-relationship" (Peterson, 2005:35-36).¹³ En hiërdie ontdekking van die kerk se diepste identiteit as *siel*, as mense-in-gemeenskap, is niks anders as 'n weerspieëling van die Drie-eenheid nie. Vader Seun en Heilige Gees kan nie leef in isolasie van mekaar nie – hulle leef vanuit en na mekaar toe – komplementeer mekaar as ontologiese én ekonomiese subjekte (Volf, 1998a:206).

Die simmetriese, wederkerige verhouding van die Drie-eenheid vind ekklesiale korrespondensie in 'n kerk waar al die lede mekaar dien as kinders van die Vader, in navolging van die Seun, en vanuit hul unieke gawes wat hulle van die Heilige Gees ontvang het (vgl Volf, 1998a:219). Laasgenoemde outeur stel dit selfs nog sterker: "As *Christians...* human beings cannot live apart from fellowship with other Christians. Salvation has an indispensable ecclesial structure, and in this sense relations between trinitarian and ecclesial persons do correspond." Keifert (2007), verwysend na Miroslav Volf, maak ook veel van 'n geloofsgemeenskap wat – in ooreenstemming met die Triniteit – gekenmerk behoort te word deur ons onderlinge behoefte (*need*) aan mekaar en ons gemeenskap (*communion*) met mekaar. Volf (1998a:257) praat van 'n Gees van gemeenskap wat die kerk as versameling van individuele gelowiges dra: "Successful participative church life must be sustained by deep spirituality. Only the person who lives from the Spirit of Communion (2 Cor 13:13) can participate authentically in the life of the ecclesial community."

In sy sistematiese teologie oor die Triniteit, maak Jenson (1997:226) God se trinitariese verhoudingsaard 'n skeppingsvoorwaarde: "God, to state it as boldly as possible, is *roomy*... God as Father, Son, and Spirit can make room in himself for others, and the room that he makes is our created time. The opening of that room is the act of creation." In hierdie sin sou God se skeppingsdaad dus alreeds kwalifiseer as 'n missionale aktiwiteit (sien Amaladoss, 2002:101vv); God doen wat Hy as Triniteit is! En soos die Triniteit ten diepste 'n relasionele liefdesgemeenskap is, behoort die kerk dit ook te wees: "Dié prent van liefde is 'n prent van God, die Skepper. Van wat God doen én van wie en hoe God is. Van 'n God wat ryk is en vol gemeenskap, Vader, Seun én Gees... Ja, dis 'n prent van die drie-enige Skepper. Maar as ons waarlik *vernuwe word na die beeld van ons Skepper*, is dit ook 'n prent van óns, van wie ons behoort te wees en wat ons behoort te doen" (Smit, 2003:29). Burger (2005:123) som die gedagte – dat gelowiges geroep word om in 'n positiewe, waarderende omgeeverhouding met ander te leef – só op: "As God drie Persone is en as God se lewe bestaan in die gemeenskap wat die Vader, die Seun en die Gees met mekaar het, is dit... net logies dat gemeenskap en verhoudinge ook 'n groot rol in gelowiges se lewe sal speel" – die kerk bly altyd 'n spieëlbeeld van die Triniteit.

Om veel te maak van *nephesh* in die onderskeiding van God se wil, sal uiteraard die *perichoresis* –metafoor se appèl op die insluiting van almal onderskryf. Terselfertyd lewer dit ook geldige kritiek op ons Westerse individualisme (vgl Peterson, 2005:37). Leiding

¹³ Vgl Volf (1998a:204-208) se bespreking van *Relational Personhood*, wat ook onder die opskrif *Trinitarian Persons and the Church* staan.

neem in die kerk kan nie maar 'n individualistiese saak, of 'n kwessie vir 'n uitverkore paar mense wees nie.

Eenheid te midde van diversiteit staan hier voorop as 'n saak van identiteit, nie bloot 'n waarde-kwessie nie; wanneer die diepste geestelike aard van die gemeente volg vanuit die diepste karakter van die Triniteit, dan staan ons gemeenskaplikheid as geloofsgemeenskap voorop, terwyl dit juis ons unieke deelname, as individue met 'n verskeidenheid van gawes, vereis (vgl Smit, 2003:28-29 & Hendriks, 2004:31).

In lyn hiermee, waarsku die metafoor van siel (asook die ander drie metafore wat hier bespreek word) saam met Peterson (2005:239-244) teen 'n narsistiese sektarianisme en pleit om 'n gemeenskap (*community*) wat gevorm is deur Christus se opstanding uit die dood en deur hul eenheid-in-Christus gedra word, te midde van hul uniekheid wat betref individuële persoonlikhede, voorkeure, afkeure, ensovoorts. Sodanige eenheid-in-gemeenskap behoort ook te midde van konflik nagestreef te word, trouens: wanneer ons gemeenskaplikheid vanuit die *missio Dei* die vertrekpunt is, kan konflik juis 'n kreatiewe ruimte skep vir gemeentes om diversiteit te ontgin en eenheid te vier (vgl Marais, 2007:120-125, wat onder andere juis 'n “beweging van isolasie of vyandskap na gemeenskap” as 'n *missio Dei* beweging van die Gees beskryf). Die waarde van vertroue en 'n verbintenis tot opregte luister na mekaar, is hiervoor onontbeerlik (sien Marais, 2007:70-76). In so 'n strewe na eenheid te midde van diversiteit en konflik, sal ook die bereidheid om eerlik en broos teenoor mekaar te leef, baie belangrik wees: “Oomblikke van broosheid en persoonlike eerlikheid is Godgegewe geleenthede – byna soos 'n ingrype van die Gees waarin ons die geleentheid kry om die krag van geloofsgemeenskap te ontdek” (Marais, 2007:71).

Verder is dit belangrik dat eenheid en diensbaarheid nie net binne die plaaslike gemeente nagestreef word nie, maar dat dit ook in kerkverband en in in wyer ekumeniese kring as van belang geag sal word: “Gemeentes het mekaar nodig. Gemeentes behoort aan mekaar. Gemeentes staan met mekaar in verband. Dis so eenvoudig soos dit – en oral waar dié eenvoudige, evangeliese waarheid prysgegee word, soos wat dit vandag oral en toenemend gebeur, dreig die gevaar dat gemeentes selfgesentreerd word en selfgenoegsaam, en die hart van die kerk van Christus aangetas word” (Smit, 2004b:355). Gemeentes moet dus daarteen waak dat hulle verval in “congregationalism” – waar die gemeente inplof op haarself – deur die belang van samewerking tussen gemeentes, die kerkverband en ekumene te ontken (vgl Smit, 2003b:245).

Daarnaas lewer Peterson (2005:38) ook skerp kritiek op 'n opportunistiese verbruikersmentaliteit wat heel dikwels meewerk tot algemene verontmensliking: mense word geredusseer tot bruikbaarheid en funksionaliteit, en nie meer gesien as siel nie! Hierdie pragmatisme het natuurlik te doen met 'n kerkgesentreerde ekklesiologie (Christendom-paradigma), wat dikwels gedryf word deur 'n selfgerigte oorlewingskultuur, en wat voed op die selfgerigte verbruikersmentaliteit van lidmate en potensiële lidmate. Roxburgh & Boren (2009:69) beskryf die verskuiwing van fokus: “One of the ways the basic story of the gospel has been compromised is that it has become all about us and how God is supposed to meet our needs, and how we have created attractional churches that are about how God does just that. This deforms God’s story. It makes us – Western, middle-class people who are the richest, most blessed human beings who have ever lived – the subject and object of the gospel. This is not liberating good news; it is a terrible, malformed captivity to ourselves. The gospel story is about God, not us, it is about what God is doing for the sake of the world, not about meeting the needs of self-actualizing, middle-class, Western people.” In die vertroeteling van menseverhoudinge in die kerk se strukture en aktiwiteite, sal daar gewaak moet word teen hierdie gevaar – óók waar ons saam soekend is na God se wil en in die manier waarop ons in liefde uitreik na ander.

2.7.3 Koninkryk

'n Derde handige metafoor vir die huidige gesprek is dié van koninkryk: die heilsgeskiedenis gaan naamlik wesenlik om God wat Sy Seun na die wêreld stuur ter wille van die koms van Sy koninkryk (vgl Hendriks, 2004:32). Hierdie koningsheerskappy van God is egter nie net 'n boodskap wat Jesus in woorde bring nie, Hyself lééf die koninkryk – as die enigste en tot-die-dood-toe-gehoorsame Seun van God – en met sy opwekking uit die dood word Hy bevestig as die Koning van die konings. Sy lewe, lyding, kruisiging, sterwe en opstanding gee as't ware gestalte aan die koninkryk van God. Waar gelowiges voor hierdie lewende Boodschap, hierdie goeie Koning, buig, ontstaan 'n kerk onder heerskappy van God sêlf. Aangesien die buig voor God 'n geloofsdaad is – en dus 'n beweging van die Heilige Gees is – word die kerk ook in wese gekonstitueer deur God self.

Soos drama, dans en siel, beklemtoon koninkryk as metafoor die inklusiewe aard van die *missio Dei*: “Salvation is the work of God that restores the world and us to wholeness. God’s work complete. Glory. Eternal life. And we are in on it, in on the redemption of the world. Whoever I am, and wherever I find myself in history, in geography, in ‘sickness or in health’, in whatever circumstance, I am in the middle of it, God’s work of salvation. ‘Kingdom of God’ is Jesus’ term for it... Jesus’ metaphor, kingdom of God, defines the world in which we live. We live in a world where Christ is King. If Christ is King, everything, quite literally, every thing and every one, has to be re-imagined, re-configured, re-oriented to a way of life that consists in an obedient following of Jesus” (Peterson, 2007:7-8).

Die woord *allesomvattend* wat deur die koninkrykmetafoor opgeroep word, raak die missionale karakter van die kerk in alle opsigte. Dit beteken in die eerste plek dat ons teologisering en missionale kerkwees veronderstel is om mee te help met werklike transformasie op 'n omvattende wyse (Hendriks, 2004:33). Laasgenoemde beskryf die omvang van die eskatologiese toekoms – oftewel koninkrykstransformasie – wat hier en nou reeds gerealiseer behoort te word byvoorbeeld op vyf vlakke, naamlik op persoonlike vlak, in gemeentes as geloofsgemeenskappe, in die publieke lewe oftewel die sekulêre samelewing, in wetenskapsbeoefening en ekologies. Die allesomvattende aard van God se koninkryk laat dus nie gnostiese ontsnapping of goddelose moralisme toe waarteen Peterson (2005:59-62 & 144-477) so dringend waarsku nie. Daarenteen anker dit ons in die skepping en geskiedenis waarbinne ons ons bevind en dwing ons om die – dikwels ongerieflike – realiteite van hierdie wêreld en hierdie tyd vierkantig in die oë te kyk en te vra: wat, hoe en waarheen wil die Koning hiermee en hoe kan ons daarin mee-speel? 'n Kerk wat leef met 'n bewustheid van God se omvattende koninkryk, is verder nie tevrede met die instandhouding van 'n statiese institusie nie, maar bly getuies van God se dinamiese koninkryk en is gerig op die uitbreiding daarvan as sigbare teken van God se heerskappy.

Jesus se metafoor wat Hy gebruik om die eerste dissipels te roep (“Volg My en Ek sal julle vissers van mense maak” – Mat 4:19) word in missionale geselskap dikwels gestel teenoor die sogenaamde Christendom-paradigma: om instandhouers van die akwarium te wees (sien Paul Harvey in Sweet, 2003:97). In dieselfde trant sou mens seker kon sê dat dit vir die uitvoerende amptenare van die koning nie gaan om die blote instandhouding van 'n paleis of selfs die koningshuis –en amptenare se welstand nie, maar om die dien van die beste belang van ál die burgers van die land – en dan wel ter wille van die eer van die Koning (Jesus se gelykenisse in Lukas 15 tree onwillekeurig in my gedagtes na vore). En natuurlik vra dit ook vir die bydrae van ál die amptenare in diens van die Koning, nie net 'n uitverkore paar of gewillige enkelinge nie – ons is sáám geroep om die koninkryk te soek en uit te brei. Gelowiges word dus aanvanklik uitgenooi én voortdurend gevorm – deur die werking van die Gees – om as gehoorsame geloofsgemeenskap 'n getuie en 'n

teken van 'n reddende Koning en sy allesomvattende heil teenoor die wêreld te wees; die kerk kan iets van die Koning se bedoeling vir die wêreld ten toon stel!

In aansluiting by 2.7.2 hierbo sonder ek hier slegs één so 'n intensionele koninkryksgetuienis uit, naamlik die wyse waarop verskille hanteer word: “Assisting one another to cross the barriers of difference, especially when manifested in conflict situations, demonstrates God’s intent for the life of the world. Here is an ‘open statement of the truth,’ a visible declaration that all creation was meant to live in reconciled relationships” (Ziemer, 2004:95). Om in vrede sáám te leef as koninkryksgetuies is nie altyd maklik nie; onderlinge verhoudinge verg energie en moeite. Robinson (2003:21-22) maak tereg duidelik dat dit die taak van gemeenteleiers is om op volwasse en geloofs-onderskeidende wyse te deel met konflik en selfs soms konflik uit te lok: “Many leaders in mainline churches have somehow gotten the idea that the worst thing that can happen in a church is conflict. A good church is one where everybody gets along, everything goes smoothly, and no one is ever upset. It just so happens that, if you ever find a church where this is true all the time, chances are very good that lots of stuff is being swept under the rug, and the illusion of harmony is just that. Human groups, even churches – perhaps especially churches – have conflict. In the midst of adaptive change, leaders will not simply manage or quell conflict, they will draw it out. To be sure they will do so thoughtfully, trying to discern which conflicts are substantive and which are not... But the point is that, in the midst of adaptive change, conflict can be a way to do important learning and changing. Getting a particular conflict out on the table can help people air important issues. Rather than panicking at the first sign of conflict, an effective leader will help people take it out, look at it, and see it for what it’s worth. When things are too placid, good leaders will stir things up, start some trouble” (vgl Rendle, 1989).

2.8 Samevattend oor 'n missionale ekklesiologie

Drama, dans, siel en koninkryk... vele ander metafore sou waarskynlik nog bygevoeg kon word in hierdie gesprek. Die voorafgaande vier metafore is egter uitgesonder om enkele kernkwessies na vore te bring vir 'n Trinitariese missionale ekklesiologie:

- Ons ís aktiewe deelnemers in die *missio Dei* – ons roeping en gestuurheid is 'n identiteitskwessie (vgl 2.6, 2.7.1 & 2.7.2 hierbo).
- *Missio Dei* het te doen met te uitnodiging en voortdurende Koninkryksvorming van dissipels om aktiewe getuies en tekens van God se omvattende heil te wees (vgl 2.5, 2.6 & 2.7.3 hierbo).
- Deelname in die *missio Dei* veronderstel altyd 'n bepaalde openheid vir deelname en werklike gemeenskap (2.7.1).
- Geloofsonderskeiding en kerkleiding in 'n *missio Dei*-paradigma is 'n gemeenskapskwessie, nie beperk tot uitverkore individue in 'n hierargiese leierstruktuur nie (vgl 2.5 & 2.7.2 hierbo).

Benewens die missionaal-eklesiologiese gesprekspunte wat reeds gevind kan word in die paragrafe hierbo, wil ek hier 'n enkele kwessie vir verdere gesprek rondom missionale bedieningspraktyk in hierdie gemeentestudie beklemtoon, deur effens langer stil te staan by die ekklesiologie van Leslie Newbiggin. Venter (2004:756) vra 'n uiters relevante vraag aan die kerk met 'n gereformeerde belydenis in Afrika vandag: “... does the confession of God as a triune God, fully orientate and inform our theology, our understanding of ourselves, our world, our vocation, our spirituality? Or have we in practice forgotten it?” Waar laasgenoemde myns insiens heeltemal tereg 'n negatiewe antwoord op sy eie vraag insinueer, stel hy dan later voor: “My suggestion... is that we should radicalize our own basic identity-maker, that is, being theo-centric. Our Reformed trinitarian confession should fully inform our understanding of the *missio Dei* [and] our ecclesiology...”

Newbigin het wel so 'n radikaal teo-sentriese/trinitariese missionale kerk-begrip gehad (sien Roxburgh, 2011), en dit is ook die strewe van hierdie studie.

'n Missionale ekklesiologie is altyd gerig op die drie-enige God se beweging in die wêreld: "Being missional is not about *doing church* in a better way, nor is it about the *church* itself" (Roxburgh & Boren, 2009:72). Roxburgh (2011) stel dit selfs nog sterker in *Missional: Joining God in the Neighborhood*. In hierdie baie tydige besinning oor 'n missionale beweging, poog Roxburgh om aan te toon dat die Trinitariese missionale ekklesiologie wat Leslie Newbigin beoefen het, nie kerkgesentreerd was nie. Roxburgh praat van 'n "ekkesiosentriese obsessie" (2011:48) en toon myns insiens tereg aan dat baie van die missionale gesprekke van vandag nog primêr te doen het met kerkleiers se pogings om die kerk beter te laat funksioneer; ons eerste (en dikwels enigste) fokusvrae het dus steeds nié te doen met die drie-enige God en Sý besigwees in die wêreld nie, maar is gefikseer op 'n kerklike agenda wat draai om onself, ons eie institusionele uitbreiding en oorlewing (Guder, 1998:5).

Roxburgh (2011:42, 48) wys myns insiens tereg daarop dat Newbigin nie die kerk voorop geplaas het in sy worsteling met die Evangelie en die kultuur nie, maar werklik sy trinitariese teologie toegelaat het om sy denke oor die kerk se wese in die wêreld te vorm. *Missio ecclesiae* volg vanuit *missio Trinitae*; die kerk is in wese gestuur, omdat die drie-enige God in wese missionêr is – so het die Verlossende God Homself in die geskiedenis openbaar (Bosch, 1991:390-392). Missionale heroriëntering word dus geanker in die *drie-enige God se wese*, waaruit die kerk ook haar eie gestuurde identiteit herontdek: "... to be church is to be on mission, not a church that runs a mission, but which is mission in nature, word and deed, lifestyle and attraction" (Jørgensen, 2004:563). Ten diepste is 'n Trinitariese missionale ekklesiologie dus 'n manier om te dink oor die *wese* van die kerk, die roeping van die kerk en die drie-enige God deur Wie die kerk geroep, versamel en gestuur word. Juis daarom is die trinitariese spreiding van Newbigin se denke oor gestuurde opvallend (Smit, 2009:74), en kan die taak van die kerk as't ware afgelees word vanuit die Drie-eenheid: "proclaiming the kingdom of the Father: mission as faith in action;" "sharing the life of the Son: mission as love in action;" en "bearing the witness of the Spirit: mission as faith in action" (Newbigin, 1995:30-65).

Vir Keifert (1998:284) gaan dit om die vorming van die gedeelde verbeelding van die gemeente: "If this shared Christian imagination of the congregation is to be true, faithful, and effective, its content must grow out of the nature and mission of God. Attending to the nature and mission of God is a matter of spiritual discernment and critical theological reflection. Such spiritual discernment and critical theological reflection begin by listening. Listening deeply to the word of God in scriptures, tradition, culture, society, and in the experience of the faithful, both personal and communal, sustains a conversation that leads to reinforcing present behavior or proposing new behavior. Therefore, in a very practical and concrete sense, spiritual discernment and theological reflection, understood together, are critical to the faithful and effective life of the congregation." Dit is juis in die ontdekking van hierdie wese/identiteit en roeping van die kerk, wat die kerk behoort te ontdek dat dit nie gaan om die kerk self nie: "A missional imagination is not about the church; it's not about how to make the church better, how to get more people to come to church, or how to turn a dying church around. It's not about getting the church back to cultural respectability in a time when it has been marginalized" (Roxburgh & Boren, 2009:20).

Die kerk as institusie is gewoon nie die fokus van 'n missionale verbeelding nie, maar wel die feit dat ons God drie-enig se gestuurdes in die wêreld is: "This does not mean that the church is not essential to God's work of salvation – it is. But it is essential as God's chosen people 'who are blessed to be a blessing to the nations'" (Guder, 1998:5). 'n Missionale verbeelding het dus ten diepste met geloofsonderskeiding te doen en gevolglik is dit nie

kerk-gesentreerde vrae (“Wat staan ons te doen as kerk?”) wat ’n missionale verbeelding lei nie, maar wel God-gesentreerde vrae (“Waarmee is God besig in die buurt?” Vgl Roxburgh & Boren, 2009:20).

’n Baie belangrike gevolg van hierdie trinitariese vertrekpunt vir ’n kerkbegrip is die feit dat daar nie die een of ander ideale formule of bloudruk vir ’n missionale kerk vasgelê kan word nie (Roxburgh & Boren, 2009:21-24). ’n Generiese model vir kerkwees – selfs al sou dit voorgee om ’n ‘missionale model’ te wees – plaas onmiddelik weer die kerk op die voorgrond, terwyl dit God se aktiwiteit, en die wêreld waarbinne Hy besig is, na die agtergrond druk. Boonop ontken generiese modelle gemeenteleierskap se teologiese en kontekstuele take, want as missionale leiers behoort ons altyd te vra “... what God is about in the world. This is a theological task which requires engagement in the Biblical narratives, the narratives of the tradition and those of the contexts in which the leader is embedded. It is also theological because the focus of the leader is upon the question of God’s activity... this question of what God is about in the world must always be asked in a specific place, at a specific time, among a specific people. The contextual and the theological thoroughly interpenetrate one another. The Biblical narratives make it clear that the only way God encounters us is in the specific, contextual and local” (Roxburgh, 2008:1-2).¹⁴

’n Eerste stap om op konkrete wyse – en in die plaaslike konteks van ’n spesifieke gemeente – in die trinitariese missionale aard en beweging van God deel te neem, sal dus waarskynlik wees om met nuwe oë te kyk na die unieke verhaal en konteks waarbinne ons onself as kerk bevind – spesifiek met die vraag “Waarmee is *God* hier besig?” (“*What is God up to?*” – Keifert, 2006) in ons gemeenskap en ons gemeente, en dit is die deurlopende missionale onderskeidingsvraag van hierdie studie in die hoofstukke wat volg. Hierdie kontekstuele onderskeidingsvraag sluit direk aan by die primêre en sekondêre navorsingsvrae van hierdie studie. In die volgende hoofstuk, kyk ek spesifiek na die gemeenteverhaal.

In hierdie hoofstuk het ek gepoog om enkele gesprekspunte vir ’n Trinitariese missionale ekklesiologie daar te stel, as ’n basisteorie vir ’n verantwoordbare *bedieningspraktyk wat streef daarna om getrou te wees aan God se missionale roeping vir die gemeente* waarvan ek tans leraar is.

¹⁴ Geloofsonderskeiding binne die plaaslike gemeente is dus ’n uiters belangrike uitvloeisel van ’n missionale ekklesiologie, synde dit werklik bemoeienis maak met die inkarnasionele aard van die Evangelie soos dit aan ons bekendgemaak is deur die drie-enige God. Die ekskursie in hoofstuk 5 van hierdie studie – rondom geloofsonderskeiding – kan dus in ’n sekere sin – as verlengstuk van hoofstuk 2 se missionale trinitariese ekklesiologie beskou word (sien 5.2.2) en dan wel toegepas binne PUK-Kandelaar se unieke konteks.

Hoofstuk 3

Die eerste kwarteeu van die gemeenteverhaal

3.1 Inleidend

Die primêre navorsingsvraag waarop hierdie studie poog om 'n duidelike antwoord te bied is: *Wat is die unieke bedieningswerklikhede van PUK-Kandelaar as kategoriale studentegemeente?* 'n Sekondêre vraag waarmee die navorser in gesprek tree, is: *Wat sou dit vir die bedieningspraktyk beteken om binne sodanige beskrewe werklikheid te streef daarna om getrou te wees aan God se missionale roeping vir die gemeente?*

In hierdie hoofstuk word PUK-Kandelaar se historiese identiteitsvorming so omvattend moontlik geskets. Die uniekheid van die gemeente as kategoriale studentegemeente kom daarmee dadelik aan die orde. In hierdie geskiedskrywing sal gepoog word om sekere betekenisvolle verhaaltemas te identifiseer, wat 'n eie ontvouende perspektief op die gemeente bied en ook help met samehang in die vertel van die groter verhaal. 'n Eie interpretasie van die navorser ("Waarom het dit gebeur?") vul dus deurlopend die historiese beskrywing ("Wat het hier gebeur?") aan (vgl Osmer, 2008:4, 11).

3.2 Motivering tot gemeentestigting

Van Tonder (1977 & 1991:174-199) lewer 'n belangrike bydrae rondom die beskrywing van die historiese verloop en prakties-teologiese ontwikkeling van studentebediening vanuit die Ned Geref Kerk in die algemeen, tot en met 1991. Verder bied Welman (1988:21-29) omvattende agtergrond oor die aanloop tot, en motivering vir, die afstigting van PUK-Kandelaar vanuit NG Gemeente Potchefstroom-Noord. Ek het die gemeenteverhaal ook ingekleur met die narratiewe van oud-leraars, met wie ek semi-gestruktureerde onderhoude gevoer het.¹⁵ In die historiese skets van die gemeente wat volg, gee ek eerstens 'n oorsig vir die redes tot gemeentestigting.

3.2.1 Problematiese kwessies vanaf 1980 tot 1982

Die formele afstigting van PUK-Kandelaar vanuit NG Gemeente Potchefstroom-Noord as 'n sogenaamde onafhanklike "kampusgemeente" het plaasgevind op 12 September 1982 (Welman, 1988:25) en "As sodanig was dit die eerste Ned Geref studentegemeente wat uit en uit selfstandig uit studente bestaan het, sonder enige kwalifikasie soos in die geval van 'n wyksgemeente" (Van Tonder, 1991:189). Verskeie faktore het aanleiding gegee hiertoe, waarvan die belangrikste hieronder uitgelig word.

Volgens Van Tonder (1991:182-183) is studente in Potchefstroom eers vanaf 1966 deur voltydse studenteleraars, gekoppel aan spesifieke gemeentes, bedien. Voor 1982 was daar in Potchefstroom drie gemeentes waar daar genoeg studente binne geografiese grense gewoon het om die beroeping van studenteleraars te regverdig, naamlik Ned Geref Gemeente Potchefstroom (Moedergemeente), Ned Geref Gemeente Potchefstroom-Bult en Ned Geref Gemeente Potchefstroom-Noord. Hierdie gemeentes het onafhanklik van mekaar NG studentelidmate binne hul eie geografiese gemeentegrense bedien. Teen die begin tagtigerjare was daar egter geen formele studentebediening meer vanuit Moedergemeente nie – weens die geografiese verskuiwing van universiteitskoshuise – terwyl slegs die Onderwyskollege se studente vanuit NG Gemeente Potchefstroom-Bult bedien is (Bezuidenhout, 2007). Hier word dus spesifiek gefokus op die situasie rondom studentebediening in NG Gemeente Potchefstroom-Noord, aangesien dit dié gemeente is wat gefokus het op bediening aan Universiteitstudente van die destydse PU vir CHO, en PUK-Kandelaar later uit hierdie gemeente afgestig is.

¹⁵ Sien bylaag A vir die metodologie wat ek gevolg het.

In NG Gemeente Potchefstroom-Noord is die amptelike bediening van NG studentelidmate hanteer deur 'n Kommissie vir Studentebearbeiding, waarop al die volwasse¹⁶ ampsdraers wat in studentewyke gewerk het, moes dien (Welman, 1988:21). Laasgenoemde (1988:26) som die kern van die probleem met hierdie funksionering soos volg op vanuit die kerkraad se notule van 24 Februarie 1982: “Die uitgangspunt van die besluit (tot gemeentestigting) was dat daar in die huidige bedieningstrukturering ten opsigte van studente-lidmate 'n ernstige verskraling in die ampswerk, veral ten opsigte van die ouderling en diaken, voorkom. Die doel van die besluite was dan om die situasie reg te stel sodat die volle ampswerk volgens Bybelse maatstawwe in die studente-bediening tot sy reg sal kom.”

In die jare van 1980 tot 1981 was die Kommissie vir Studentebearbeiding se eksperimentele oplossing vir die jarelange probleem van onhanteerbare groot studentewyke om tien studente as ouderlinge te verkies, sodat dat meer behoorlike persoonlike ampsbesoek aan die groot getalle studente in koshuise gebring kon word (Welman, 1988:21-22). Hoewel die eksperiment geslaagd was in die enkele studentewyke waar studente-ouderlinge nou individuele huisbesoek kon doen, is méér studentekerkraadslede nie vir ál die wyke gekies nie, aangesien daar “onsekerheid by die kerkraad” was oor die “situasie wat sal ontstaan as die meerderheid van die kerkraad studente is” (Welman, 1988:22). Dit wil dus voorkom asof hier reeds 'n sensitiwiteit was rondom belangebotsings en 'n moontlike magstryd tussen volwasse –en studentelidmate in dieselfde gemeente en op dieselfde kerkraad.

Welman (1988:24) wys verder daarop dat daar, naas die ampswerk vanuit NG Gemeente Potchefstroom-Noord, ook geestelike aktiwiteite georganiseer is deur die Studentekerkjeugaksie (STUKJA). Die probleem met STUKJA was dat dit byna soos 'n kerkraad in die klein gefunksioneer het, wat – sonder die toesig van NG Gemeente Potchefstroom-Noord se ampte of behoorlike verslag aan die kerkraad en skakeling met die gevestigde deel van die gemeente – leiding geneem het rondom kerklike belange en werksaamhede van studente binne die gemeente (Welman, 1988:24-25).

Volgens Bezuidenhout (2007) was STUKJA se onafhanklike funksionering enersyds ook verstaanbaar, aangesien die studente se belange nie behoorlik verteenwoordig is by die kerkraad nie: “... vir 'n gemeente wat grotendeels uit studente bestaan, het die organisasie en strukture van die gemeente dit glad nie gereflekteer nie. Byvoorbeeld op die kerkraad was daar maar ongeveer tien studente met die res omtrent dertig volwassenes, so as jy nou praat oor die belange van die studente, kon die ouens dit afskiet so maklik soos nog iets.” In 1980 was daar reeds 1720 NG studente op kampus en 680 ander doop –en belydende lidmate in die gemeente (vgl. Welman, 1988:23).

'n Omvattende memorandum wat voorgelê is aan die kerkraad van NG Gemeente Potchefstroom-Noord op 28 April 1982 (as addendum opgeneem in Welman, 1988:56-71), getiteld “Motivering vir die afstigting van die kampus van die PU vir CHO vanaf die gemeente Potchefstroom-Noord”, beklemtoon samevattend ook die kwessie van gemeentesamestelling, naamlik dat “... die huidige situasie nie altyd bevorderlik vir die bediening en gemeentewees is nie. Inteendeel – afstigting van die kampus sal in albei dele van die gemeente (volwasse en studente) die gevolg hê dat daar baie meer intensiewe en gerigte bediening kan wees en 'n baie groter omvang van gemeentewees.”

¹⁶ Let asseblief daarop dat daar dikwels in die res van hierdie studie – veral in hierdie hoofstuk – verwys sal word na volwasse lidmate teenoor studentelidmate, oftewel volwassenes en studente. Die bedoeling daarmee is nie om te impliseer dat alle studente nog onvolwasse is nie, hoewel baie studente hul inderdaad nog in 'n laat adolessente lewensfase van ontwikkeling bevind (Louw & Louw, 2007). Dit is vir die doel van hierdie studie gewoon twee kategorie-aanduiders wat 'n noodsaaklike onderskeid tref tussen ouer, meer gevestigde, werkende of afgetrede persone, teenoor jonger persone wat nog voltyds studeer.

Wat vir my as navorser in elk geval baie duidelik geword het, is dat daar voor die afstigting 'n gebrek aan eenheid was in NG Gemeente Potchefstroom-Noord: die volwasse –en studentelidmate het hulleself en mekaar as twee uiteenlopende groepe met verskillende belange beleef, wat binne 'n hierargiese besluitnemingstruktuur dikwels teenoor mekaar te staan gekom het. In die lig van die Trinitariese missionale ekklesiologie soos beskryf in Hoofstuk 2 van hierdie studie, meen ek tog dit is jammer dat daar nie vanuit sodanige ekklesiologiese paradigma meer kreatief teologies besin is oor eenheid en diversiteit binne één gemeente nie.

3.2.2 'n Ondeurdagte proses van afstigting?¹⁷

Hoewel hierdie problematiek rondom individuele ampsorg, gemeentesamstelling, asook die kwessie rondom studentebelange –en verteenwoordiging, al etlike jare saam met die gemeente gekom het, is dit in 1982 eers daadwerklik aangespreek en toe wel deur die radikale stap van gemeentestigting. Waarom? Welman (1988:23-24) meen dat 'n groot faktor die feit was dat daar in 'n tydperk van slegs enkele maande drie nuwe studenteleraars in NG Gemeente Potchefstroom-Noord bevestig is: “Dit blyk dat die nuwe bloed ook sterk stimulus gegee het aan die gedagte van afstigting. Die nuwe leraars kon waarskynlik met groter objektiwiteit oordeel oor die situasie as persone wat al 'n tyd met die probleme besig was. Saam het hulle dus 'n bepalende rol gespeel in die verloop van sake.” Een van die drie nuwe studenteleraars bevestig dit self: “Dit was deels dalk 'n ding hoekom ons die afstigting kon inisieer – ons was al drie taamlik nuwe studenteleraars by NG Noord – ons was nie te gevestig nie en het saamgestem oor wat gedoen sou kon word” (Bezuidenhout, 2007).

Bezuidenhout (2007) sê dat die “... onderhandelinge rondom gemeentestigting nie maklik (was) nie, want dit was heeltemal 'n vreemde konsep vir die ouens om te dink jy stig 'n kampusgemeente wat nie deel is van 'n gevestigde gemeente nie. Dit was ook die heel eerste van al die NG studentegemeentes wat op hierdie wyse afgestig het, Stellenbosch het kort daarna gevolg en Bloemfontein ook. Feit is: dit het soos 'n bom gewerk, dit het 'n hele nuwe lewe gebring in die studentebediening. Daar was nie kwaadwilligheid nie, maar dit was taai onderhandelinge met Noord gewees, want nie almal het lus gevoel vir die ding nie... Afstigting het vir beide die onafhanklike studentebediening en NG Noord 'n positiewe bloeitydperk ingelui. NG Noord het kort na die afstigting van PUK-Kandelaar 'n tweede leraar beroep en het geblom.”

Welman (1988:41) maak ook spesifiek melding van die feit dat bywoning van die oggenddienste deur die gevestigde lidmate van NG Gemeente Potchefstroom-Noord gemeente in die eerste twee jaar na afstigting gestyg het en skryf dit daaraan toe dat: “Sonder die oorwig studentegetalle... gevestigde lidmate weer [moes] leer om hulle regmatige plek in gemeentelike aktiwiteite vol te staan.” Welman (1988:25-28) se omvattende skets, primêr gedoen vanuit behoorlike bestudering van notules, bevestig ook die deursigtige en weldeurdagte aard van die proses. Om maar net enkele waarnemings van laasgenoemde aan te haal of op te som (plek-plek met eie kursivering ter beklemtoning van die punt wat hier gemaak word – dat dit nie 'n ondeurdagte of gedwonge proses was nie):

¹⁷ Myns insiens moet hier 'n belangrike kwessie geboekstaaf word in hierdie bondige geskiedskrywing van die gemeente. Ek ag dit as belangrik omdat, byna 20 jaar ná gemeentestigting, toe ek as jong leraar by Kandelaar begin bedien het, ek op verskeie vergaderings en in informele gesprekke met enkele lidmate van NG Gemeente Potchefstroom-Noord die indruk gekry dat daar erge negatiwiteit rondom gemeentestigting sou wees en dat die proses van afstigting onder kwaai druk van die destydse studenteleraars geforseer is, en dat dit 'n ondeurdagte proses van gemeentestigting was. Uit ervaring kan ek getuig dat sodanige narratiewe van individue – selfs dekades later – die samewerking van gemeentes onderling baie negatief kan beïnvloed. Kerkraadsnotules en ander bronne staaf eger geensins die persepsie dat daar 'n uitgesproke protes en algemene negatiwiteit rondom afstigting was óf dat dit op onverskillige wyse deurgevoer is nie.

- “Op die kerkraadsvergadering van 28/4/82 beklemtoon die Kommissie vir Studentebearbeiding dat *die hele saak van afstigting noukeurig bestudeer moet word sodat volledige gegewens aan die kerkraad deurgegee kan word. Elke kerkraadslid moet sekerheid hê oor prinsipiële oorwegings en praktiese vrae moet beantwoord word...*”
- “Op grond van die prinsipiële motivering *voel die kerkraad dat daar genoegsame regverdiging vir die afstigting van ’n kampus-gemeente bestaan*”
- Volledige verslag en aanbevelings is ook voorgelê aan die Ringsbeplanningskommissie en die Memorandum in sake afstigting van die kampusgemeente is voorgelê aan die Sinodale Jeugkommissie vir hul insae.
- Op ’n buitengewone kerkraadsvergadering van 26 Mei 1982 dien die “Verslag en Aanbevelings van die Beplanningskommissie betreffende die Afstigting van ’n kampusgemeente. Die verslag word *in geheel eenparig aanvaar deur die Kerkraad van Potchefstroom-Noord gemeente! Hiermee is die besluit geneem wat die afstigting van die eerste volwaardige studente-gemeente binne die Ned Geref Kerk tot gevolg sou hê.*”
- Op die kerkraadsvergadering van 18 Augustus 1982 “... word finale besluite geneem ten opsigte van datum en tyd van afstigting, bruidskat, oorgangsadministrasie ensovoorts.”
- Die afstigtingsvergadering het op 12 September 1982 plaasgevind, en die eerste amptelike kerkraadsvergadering van die nuutgestigte gemeente PUK-Kandelaar op 19 September 1982.

In wat volg, sal dit duidelik wees hoe die saad reeds in hierdie motivering tot afstigting geplant is vir baie van die verhaaltemas wat verderaan sou ontvou.

3.3 1982-1989 | ’n Harmonieuse wegspring vir die kampusgemeente

3.3.1 Verhaaltema: gemeentesamestelling

In sy beskrywing van PUK-Kandelaar as ’n “geografies-kategoriale kampusgemeente” tydens gemeentestigting maak Van Tonder (1991:189) ’n onderskeid tussen ’n *studentegemeente* en ’n *kampusgemeente*, wat vir die verdere vertel van die gemeenteverhaal in hierdie studie van besondere belang is: “Die gemeente word as ‘geografies’ beskryf, omdat die kampusgrense van die Potchefstroomse Universiteit vir CHO die gemeentegrense vorm en ‘kategoriaal’, omdat dit feitlik in geheel bestaan uit studente wat inwonende koshuislidmate van die universiteit is. *Benewens die studente is alle ander Ned Geref Kerk-lidmate wat op die kampus woonagtig is asook die studenteleraarsgesinne deel van die gemeente* – daarom word dit ook as *kampusgemeente* beskryf en nie net as *studentegemeente* nie” (kursivering myne).

Hiermee word ’n eerste belangrike verhaaltema aan die orde gestel, naamlik *gemeentesamestelling*. Daar was dus in hierdie eerste jare sedert gemeentestigting steeds ’n volwasse komponent – meestal dosente van die universiteit wat as huisouers ingewoon het in kampuskoshuise – asook koshuismatrones en hul gesinne, en leraarsgesinne, wat as lidmate aan PUK-Kandelaar verbonde was. Die minderheidsgroep in terme van gemeentesamestelling, bedieningsgerigtheid en die verteenwoordiging van kategoriale belange was nou die klein volwasse komponent van die kampusgemeente.

In die beskrywing van die volgende fases van die gemeenteverhaal hieronder (3.4) word die problematiek van gemeentesamestelling verder verduidelik. Dit is myns insiens voorlopig voldoende om vir hierdie beginfase te volstaan met een van die leraars, wat vanaf gemeentestigting tot 1989 leraar van PUK-Kandelaar was, se gedagtes hieroor: “Daar was ook koshuisouers wat gedien het op die kerkraad en heelwat gehelp het, maar

hulle het tog ook 'n opoffering moes maak om op hierdie wyse in te skakel by die studentebediening. Daar was byvoorbeeld maar tien tot vyftien kinders in die kategeseskool in my tyd en dit was soms moeilik om kategete leerkragte vir so klein groepie gemotiveerd te hou. In universiteits-vakansies het ons as 'n handjievul gevestigde lidmate bymekaargekom vir eredienste in een van die koshuise se sitkamer en lateraan maar sommer by NG Gemeente Potchefstroom-Noord se dienste ingeskakel as die studente weg was" (Bezuidenhout, 2007).

Die kampusgemeente het ook soms behoefte gehad aan 'n groter volwasse komponent ter wille van beter bestuur: "... wat ons wel gemis het was méér volwasse insette rondom sekere goed, soos byvoorbeeld die onderhoud van eiendom. Die eiendomskommissie, wat net uit studente bestaan het, sou eenkeer 'n jaar 'n draai loop deur PUK-Kandelaar se verwaarloosde pastorieë (wat as bruidskat ontvang is van NG Gemeente Potchefstroom-Noord) en net sê 'Nee wat, dit lyk nog goed so, nê dominee?' Ons het hier 'n meer volwasse oog en hand gemis" (Bezuidenhout, 2007). Hierdie gemis aan volwasse insette – by veral die studenteleraars van PUK-Kandelaar – bly eweneens deur die res van die gemeente se verhaal en tot op datum 'n belangrike subtema van die problematiese gemeentesamestelling, waartoe telkens in volgende historiese fases van ontwikkeling teruggekeer sal word. Die volgende verhaaltéma is egter nou verwant aan die kwessie van gemeentesamestelling.

3.3.2 Verhaaltéma: eienaarskap

Voorafgaande ten spyte, het dit na gemeentestigting "baie goed gegaan met PUK-Kandelaar" (Bezuidenhout, 2007). Daar is vroeër reeds verwys na die "positiewe bloeitydperk" wat deur afstigting ingelui is vir onafhanklike studentebediening (Bezuidenhout, 2007). Laasgenoemde maak in hierdie verband spesifieke melding van die feit dat die studente se bydrae in dankoffers geweldig gestyg het ná gemeentestigting: "Die studente se bydrae in die finansiële jaar wat afstigting voorafgegaan het was ongeveer R12 000. Die bydrae het in die eerste finansiële jaar na afstigting gestyg tot ongeveer R27 000." Welman (1988:44) sien in sodanige verhoogde inkomste 'n weerspieëling van die "... studente se verantwoordelikeheidsgevoel teenoor hul eie gemeente... Die student binne die volwaardige studente-gemeente-struktuur ontdek en besef dat hy volledig deel is van die gemeente, dit is sý gemeente en binne die gemeente is daar sekere verantwoordelikhede wat hy as student moet nakom. Die ontdekking was waarskynlik nie so sterk binne die struktuur wat bestaan het voordat die afstigting van PUK-Kandelaar plaasgevind het nie. Daarom was die bydraes van studente ook minder voor afstigting." Bezuidenhout (2007) beaam: "Die ouens [studente] het eienaarskap aanvaar." Welman (1988:44) dui ook die verdere "merkwaardige" jaarlikse styging van dankofferbydraes deur studente aan in hierdie vroeë jare van die gemeente – 'n tendens wat voortgeduur het tot die jaar 1988 (vgl Kerkraadsnotule: 14/05/1989). Die belangrike punt wat gemaak word hier, is dat die kwessie van daadwerklike eienaarskap van die bedieningsverantwoordelikhede deur studente self – waaraan studente se finansiële bydrae ook voortaan dikwels gekoppel sou word – 'n verhaaltéma is waarop meermale teruggekeer sal word in die gemeenteverhaal hieronder, selfs tot in die jaar 2010.

Welman (1988:45) belig ook die kwessie van studente-eienaarskap vanuit 'n ander hoek, naamlik die posisionering van die leraars. Onder die opskrif "Organisasie van die gemeente", maak hy dit duidelik dat die leraars "slegs as begeleiers" optree in die gemeente, met die studente self wat dien as "voorsitters." Sodoende leer die studente "... hoe 'n gewone gemeente funksioneer. Dit rus hulle ook toe om met groter effektiwiteit en verantwoordelikheid deel te neem aan die werksaamhede van die gemeente waarby hulle inskakel na hulle studies."

Dit wil dus voorkom asof hier minder hierargies en meer inklusief gewerk is in terme van besluitneming en leierskap in die gemeente, en dat daar ook 'n positiewe beweging in terme van harmonieuse eenheid te bespeur is – meer in pas met die ekklesiologiese basisteorie van Hoofstuk 2.

3.3.3 Verhaaltema: finansies

Desondanks voorafgaande positiewe opmerkings oor eienaarskap en finansies, is dit onmiddellik ook belangrik om daarop te let dat daar reeds vanaf 1989 bekommernis uitgespreek is oor die skielike daling in studentedankoffers as vaste bron van inkomste vir die gemeente. In 'n verslag van die finanskommissee aan die kerkraad, word byvoorbeeld aanbeveel dat 'n leraarsvakature wat op hierdie stadium ontstaan het, nie dadelik gevul word nie as gevolg van te veel slegte bankskuld en tekorte op begroting (Kerkraadsnotule: 14/05/1989). Die finanskommissee skryf hierdie finansiële posisie onder andere toe aan 'n toename in uitgawes en 'n daling van 25% in die dankofferbydraes van studentelidmate. Dieselfde vergaderingsnotule laat blyk dat daar lang bespreking gevoer is rondom die gebrek aan noukeurigheid en stiptelikheid van die diakens wat verantwoordelik is vir dankoffer-insameling in die koshuiswyke, asook die negatiewe gesindheid van baie studentelidmate rondom die gee van hul bydraes.

Vanaf 1989, tot in die vroeë jare van die volgende millenium, is dit verder myns insiens ook opvallend in feitlik elke kerkraadsnotule, dat daar die een na die ander spesiale fonds-insamelingsprojek deur leraars en kerkraadslede gedryf word. Dikwels was hierdie pogings egter gewoon mislukkings en ek kon in kerkraads –en finanskommisseenotules nie op 'n enkele poging afkom wat enige noemenswaardige finansiële bydrae tot die gemeente se inkomstes gelewer het nie! Die studenteleraars se eienaarskap vir bedienings-verantwoordelikhede – spesifiek vir die finansiële posisie van die gemeente – het gevolglik al meer prominent op die voorgrond begin tree sedert 1989 se finansiële verknorsing, asook die breër kerkverband s'n: die streeksinode het in hierdie stadium reeds 40% van elke leraarspos deur die begrotingskommissee van die Sinode van Wes-Transvaal gedra (Kerkraadsnotule: 22/10/1989).

3.3.4 Verhaaltema: ampsbediening

'n Ander baie belangrike tema wat die gemeenteverhaal ten minste gedurende die volgende twee dekades oorheers, is dié van individuele *ampsbediening* van NG studente. Synde die behoefte aan individuele ampsbesoek van NG studente in koshuise 'n primêre stigtingsrede was en hierdie behoefte nie aangespreek is binne die bediening van NG Gemeente Potchefstroom-Noord nie (sien 3.2 hierbo), is die beklemtoning van hierdie tema die toekoms in ook te verstane! Welman (1988:37) sê dat hierdie vroeëre probleem "... grootliks opgelos (is) binne die volwaardige studente-gemeente na die afstigting van PUK-Kandelaar gemeente." Welman (1988:34-39 & 54) se omvattende uiteensetting van die suksesvolle oplossing van hierdie probleem gedurende PUK-Kandelaar se eerste bestaansjare, kan soos volg puntsgewys saamgevat word:

- Wyksgrottes is verklein tot besoekpunte van ongeveer 20 lidmate per wyk en daar is genoeg studente-ouderlinge en diakens verkies om elkeen van hierdie wyke volgens hul onderskeie ampspligte te bedien.
- Die feit dat die Algemene Sinode van die Ned Geref Kerk in 1982 ook die vrou tot die amp van diaken toegelaat het, het veel bygedra tot die verwesenliking van hierdie ideaal in dameskoshuise; damestudente is onmiddellik verkies as diakens.
- Binne hierdie struktuur is hoë prioriteit spesifiek geplaas op individuele huisbesoek van NG studentelidmate deur al die ampte – ouderlinge, diakens én studenteleraars. Laasgenoemde was steeds 'n moeilike opgaaf met ongeveer 580 individuele besoekpunte per leraar en 'n akademiese jaar wat veel minder besoektyd op 'n

jaarkalender toelaat as in gevestigde gemeentes. Tog was dit meer haalbaar as in die verlede vanweë die ondersteunende organisering van die studente-ouderlinge en diakens in koshuise.

3.3.5 Verhaaltéma: erediensbywoning

'n Verdere belangrike kwessie wat uitgesonder word as tema wat verder ontwikkel in hierdie vertel van die gemeenteverhaal, het te doen met die *bywoning van eredienste* – dikwels as 'n aanduider vir die geslaagdheid van die bediening in PUK-Kandelaar (vgl Welman, 1988:39-42). Laasgenoemde kontrasteer byvoorbeeld spesifiek die gemiddelde persentasie-bywoning van gevestigde lidmate van NG Gemeente Potchefstroom-Noord se eredienste met die studentelidmate se bywoning van PUK-Kandelaar se eredienste.

Dit is interessant dat hierdie gemiddelde bywoningsyfer van PUK-Kandelaar se lidmate vir die periode van 1983 tot 1986 vir oggenddienste maar ongeveer 18% was (dit is ongeveer 310 persone wat die diens bywoon) en vir aanddienste sowat 37% (590 persone; vgl Welman 1988:41-42). Vanuit die gemeente se konsistorieboeke is hierdie syfers bevestig en word aangetoon dat die bywoning in die opeenvolgende jare, 1987 tot 1989, bykans dieselfde was.

Siende dat erediensbywoning as aanduider vir die geslaagdheid van die bediening geag word, ag Welman (1988:41-42) dit gevolglik belangrik om die swak bywoningsyfer vir eredienste te verklaar: studente ag die bywoning van slegs een diens per Sondag – soms by hul tuisgemeentes – as genoegsaam, en die aanddienste begin te vroeg vir studente wat na 'n naweek weg van die kampus nog oppad terug is. Eredienste het met afstigting geskuif na die Sanlam-ouditorium op die kampus van die destydse Potchefstroomse Universiteit vir Christelike Hoër Onderwys (Bezuidenhout, 2007), waar dit om 17h30 begin het en betyds moes klaar wees dat die Gereformeerde Kerk Cachet se erediens direk daarna om 18h30 in dieselfde lokaal kon begin (Welman, 1988:42).

3.3.6 Verhaaltéma: aanbiddingstyl

Klaarblyklik was die *aanbiddingstyl* in hierdie tyd ongekompliseerd: “Vir die tagtigerjare was die eredienste van die studentegemeente seker taamlik ontspanne, in ligter luim as baie ander NG eredienste, maar ons het soos enige NG gemeente destyds wel gehou by die liturgiese riglyne vir eredienste en daar is onder andere 'n orrel aangeskaf en in die ouditorium geïnstalleer vir sangbegeleiding” (Bezuidenhout, 2007).

Later sou die kwessie van aanbiddingstyle egter meer kompleks raak en sou dit blyk dat dit onder andere veral te doen het met die spiritualiteite van die studenteleraars. Op die vraag “Beskryf die diversiteit in die leraarspan gedurende jou bedieningstydperk”, maak Gous (2007) byvoorbeeld spesifiek melding van die feit dat die studenteleraars tot en met 1989 “baie soortgelyke styl en spiritualiteit” gehad het. Bezuidenhout (2007) bevestig ook hierdie waarneming.

3.3.7 Verhaaltéma: koinonia

Onderlinge koinonia kan ook as verdere verhaaltéma geïdentifiseer word. STUKJA was suksesvol – maar dikwels onafhanklik van NG Gemeente Potchefstroom-Noord se kerkraad – verantwoordelik vir die organisering hiervan in die jare voor gemeentestigting (Welman, 1988:24), en na afstigting het dit voortgegaan in die vorm van ongeveer 200 “Bybelstudiekringe” wat weekliks vergader het en onder die direkte toesig van wyksouderlinge –en diakens gestaan het (Welman, 1988:33, 42-43). Laasgenoemde laat blyk dat hierdie hoogs gestruktureerde organisering van onderlinge gemeenskap en versorging in die kampuskoshuise baie suksesvol was in die eerste paar jaar van die gemeentelewe. Bezuidenhout (2007) voeg by dat dit die steun van die kampus-owerhede en studente-organisasies gehad het: “... die kampusprogram en ander studente-aktiwiteite

het nie ingemeng met Bybelstudiekringe nie, intendeel, daar is ruimte gemaak daarvoor in koshuisprogramme.”

3.3.8 Verhaaltéma: studentebetrokkenheid

’n Voorlaaste kwessie wat kortliks hier uitgesonder word as ’n deurlopende tema in die verdere ontvouing van die gemeenteverhaal, is die *betrokkenheid van studente by gemeentedienswerkgroepe, asook evangelisasie of dienswerk na buite die gemeente* wat van meet af aan as bewys vir die sukses van die bediening deur PUK-Kandelaar opgehaal word.

Welman (1988:32-33 & 45-46) maak byvoorbeeld melding van studente se aktiewe betrokkenheid by ’n lang lys van kerkraadskommissies en gemeente-aksies, wat onder die selfstandige toesig en leiding van studentekerkraadslede van PUK-Kandelaar gefunksioneer het. Ook Bezuidenhout (2007) meen dit is noemenswaardig dat “... baie meer studente by die bediening betrokke geraak het as in die STUKJA-jare. Dalk is dit omdat daar toe meer plek gemaak is... STUKJA kon soms ’n geslote struktuur wees, waar almal nie noodwendig welkom gevoel het nie.” Klaarblyklik het lidmate dus ervaar dat die uitnodiging om mede-dansers in die missionale dans te word, meer inklusief was (vgl die vorige hoofstuk – 2.7.2).

3.3.9 Verhaaltéma: samewerking van studenteleraars

Die drie studenteleraars het in hierdie eerste jare van die gemeente elkeen verantwoordelikheid geneem vir bediening van lidmate in ’n eie “leraarsblok”, wat eintlik niks anders was as gemeentewyke nie, elkeen bestaande uit ’n aantal kampuskoshuise; binne elke wyk moes die verantwoordelike leraar, saam met sy wykskerkraad, die ampsbesoeke en pastorale versorging reel (Bezuidenhout, 2007). Daar is reeds vroeër aangedui dat die stigterleraars van die gemeente mekaar goed verstaan het en “teologiese en strategies op dieselfde bladsy” (Bezuidenhout, 2007) was. Bezuidenhout (2007) bevestig ook dat die samewerking tussen die studenteleraars in die eerste jare na gemeentestigting ook harmonies en effektief gebly het, ook ná die weggaan van ’n eerste stigtersleraar, en die vulling van die bepaalde vakature.

3.3.10 Die einde van ’n positiewe en stabiele beginfase

Tot hiertoe is veral gesteun op die historiese navorsing van Welman (1988). ’n Onderhoud met Bezuidenhout (2008), asook vroeëre informele gesprekke met ’n ander eerste leraar van die gemeente, wyle Mike Van Tonder – wat ook nog vir ’n paar maande ’n gewaardeerde kollega van die navorser was – bevestig Welman se positiewe beoordeling van die “eerste tree” van die gemeente. Vanaf 1989 moes die gemeenteverhaal nagespeur word op grond van meer selfstandige navorsing van kerkraads –en kommissienotules, asook vertelling deur enkele ander studenteleraars wat betrokke was in die verdere gemeenteverhaal.

In die eerste maande van die jaar 1989 het PUK-Kandelaar afskeid geneem van ’n tweede ‘stigtersleraar’ van die gemeente, wat ’n beroep na elders aanvaar het.¹⁸ Enkele maande later – ten spyte van nypende finansiële tekorte op die gemeentebegroting en te midde van die waarskynlike onvermoë van die kerkraad om weer ’n derde leraar behoorlik finansiëel te vergoed – word nietemin oorgegaan tot die proses van beroeping van ’n nuwe studenteleraar – ter wille van die “ampsbedieningsnood” (vgl die Kerkraadsnotules van 22/10/1989, 5/11/1989 & 17/02/1990). Een notule (22/10/1989) beklemtoon dat dit in hierdie besluit gaan oor ampsbesoek: “Die noodsituasie is dat die bearbeiding in die gemeente so agterweë gebly het vanjaar dat ’n derde leraar beroep moet word. Senior

¹⁸ Sien bylaag D vir ’n volledige grafiese oorsig van al die in-die-amp-bevestigde studenteleraars in Potchefstroom vanaf 1982 tot 2009.

huisbesoek het agterstallig gebly... Begeleiding van kerkraadslede was geensins voldoende en kommissiewerk het 'n leemte gehad omdat die leraars nie daar kon uitkom nie.”

Hierdie motief vir die kerkraad se besluitneming is ongelukkig nie bevraagteken nie en sou vir etlike jare vorentoe nooit onder die vergrootglas kom nie. Hou egter ingedagte dat individuele ampsbesoek juis een van die primêre stigtingsredes vir die gemeente was (vgl 3.2.1 & 3.3.4 hierbo). Geskiedskrywers het die wonderlike voordeel van terugskoue, waardeur 'n (heel moontlik debateerbare) oordeelsperspektief soos voorafgaande en die volgende dan moontlik word: hierdie beroepingsbesluit was myns insiens, gegewe die bedenklige finansiële posisie waarin die gemeente reeds verkeer het, moontlik van die eerste verkeerde tree in die rigting van 'n nuwe fase van die gemeente, wat ongelukkig dikwels deur erge interne konflik gekenmerk is.

3.4 1990-1996 | 'n Kategoriaal-geografiese bediening in konflik

Rondom 1990 het etlike demografiese veranderinge begin plaasvind, wat mettertyd 'n radikale invloed op Kandelaar se gemeentewees sou hê. Kandelaar was byvoorbeeld tot in 1991 slegs verantwoordelik vir die bediening van NG studente wat in kampuskoshuise gewoon het. In die paar jare vóór 1991 het die getalle van studente wat in privaatwonings in die dorp begin bly het, egter sódanig toegeneem dat daar opnuut hieroor besin moes word (Gous, 2007).

Hieronder word dan onmiddellik drie geïdentifiseerde verhaaltemas van die gemeente aan die orde gestel, soos dit besonders nou met mekaar verweef is in die worsteling met nuwe bedieningswerklikhede –en uitdagings, naamlik: individuele ampsbediening, problematiese gemeentesamestelling en eienaarskap vir die bedieningsverantwoordelikhede van die gemeente.

3.4.1 Ampsbediening, gemeentesamestelling, eienaarskap & finansies

Uit die vergaderingsnotules van 22 Oktober 1989 en 17 Februarie 1990, kan daar redelikerwys afgelei word dat die “ampsbedieningsnood” waarna hierbo (3.3.10) verwys is – as 'n term wat in 'n vorige kerkraadsvergadering gebruik is ter motivering van die vulling van 'n leraarsvakature – klaarblyklik direk verwys het na die ideaal van individuele pastorale versorging van NG lidmate deur die studenteleraars: “Huisbesoek en pastoraat bly die eerste doelwit” (Kerkraadsnotules: 22/10/1989 & 17/02/1990). Myns insiens was dit 'n verabsoluttering van die ideaal van individuele ampsversorging, wat ongelukkig sistemiese druk geplaas het op ander terreine, en veral op die leiers van die gemeente. In die lig van die vorige hoofstuk se ekklesiologiese basisteorie, kan mens ook byvoeg dat dit 'n baie eng na-binnegerigte benadering tot gemeentewees was, wat feitlik eksklusief op die pastorale versorging van NG lidmate gefokus het. Die klem op finansies in hierdie tyd bevestig ook hierdie na-binnegerigte oorlewiningsfokus, wat eweneens kontra-missionaal is.

Die “volgehoue daling” in inkomste, en spesifiek die swakker dankofferbydraes van studente, het verdere druk geplaas op die kerkraad en veral die diakens om “... die geloofsvoorneme om die finansiële tekorte wat voor die beroep van die derde leraar raakgesien is, te delg deur doelgerigte optrede” (Kerkraadsnotule: 17/02/1990). Die refrein wat hierna soos klokslag in kerkraads gesprekke oor finansies gehoor word is: “Diakens word herinner dat goeie motivering van lidmate en getroue en noukeurige insameling die belangrikste faktor is om ons gemeente-inkomste te verbeter” (Kerkraadsnotule: 17/02/1990).

Vroeg in die negentigerjare is dit opvallend in Kandelaar se kerkraadsnotules dat die een na die ander fondsinsamelingsprojek geloods word om die gemeente-inkomste te verbeter. Dié projekte is meestal deur studente self gedryf, hetsy vanuit die sentrale kerkraad, die blokkerkrade of koshuiskerkrade (Gous, 2007). Hoewel die fondsinsamelingsprojekte

dikwels nie geslaagd was nie, en selfs soms op verlies eerder as wins uitgeloop het (Gous, 2007), was dit tog 'n aanduiding van studente wat eienaarskap vir die gemeente aanvaar het. Gewilligheid was daar dus wel, maar die feit dat baie studente onervare was om groot projekte te lei, het daartoe aanleiding gegee dat leraars maar oor hul skouers moes loer en finale verantwoordelikheid vir projekte moes vat (Van Rensburg, 2007).

'n Volgende drukpunt was dus die studenteleraarspan. Studenteleraars, eerder as die studente self, tree nou al meer op die voorgrond om die bediening te bestuur. Dit is klaarblyklik veral te wyte aan die feit dat gemeentesamestelling in hierdie tyd steeds meer problematies raak, wat ook weer 'n invloed op die eienaarskap van bestuursverantwoordelikhede had.

In antwoord op die vraag “*Beskryf die leierstruktuur van die gemeente gedurende jou bedieningstydperk, met spesifieke verwysing na studente en eienaarskap wat studente self vir bediening geneem het*”, antwoord Gous (2007) byvoorbeeld dat die “groot omset van lidmate en kort dienstermyne van kerkraadslede” die “werklike bemagtiging van die studente bemoeilik” het en dat dit gevolglik hoofsaaklik die leraarspan was wat “as drie gelykes die gemeente strategies bestuur” het. 'n Opvallende tendens in kerkraadsnotules wat hierdie waarneming bevestig, is die hoeveelheid bestuurskwessies wat direk na aanbevelings, of slegs na 'n vlugtige bespreking in die kerkraad, verwys word na die leraarskommissie.

Byvoorbeeld: 'n kerkraadsaanbeveling word goedgekeur dat “... 'n wetenskaplike ondersoek gedoen word na die personeel in die kerkkantoor ten einde die werkslas van die skriba en die organisatoriese en administratiewe las van die leraars ligter te maak sodat die wesenlike werk van 'n leraar gedoen kan word... Organisering, beheer en leiding van projekte, kommissies en aksies berus by die kommissies, met die leraars slegs raadgevend (sodat leraars nie deur organisasiepligte van hul primêre roeping van voorbereiding vir prediking, toerusting en pastorale werk weggehou word nie)” (Kerkraadsnotule: 9/02/1991). Desondanks word die leraars meer en meer belaaie met bestuursverantwoordelikhede, terwyl die ideaal van individuele ampsbesoek steeds tot 'n groot mate gehandhaaf word. So byvoorbeeld word daar tydens dieselfde vergadering aanbeveel en goedgekeur “Dat koshuiskerkrade noulettend sal wees daarop dat *elke lidmaat* huisbesoek sal ontvang van die ouderling voor Nagmaal en deur die leraar wanneer hy daar huisbesoek doen” (Kerkraadsnotule: 9/02/1991).

Besluite soos hierdie is klaarblyklik geneem aangesien die stigtingsideaal van individuele ampsbesoek nie meer in praktyk deur almal nagejaag is nie. Gous (2007) wys byvoorbeeld daarop dat “Persoonlike individuele huisbesoek gedoen [is] by studente deur *party* leraars... Studentekerkraad met ouderlinge en diakens het soms groeps- en *soms* individuele huisbesoek gedoen.”

Gous (2007) verwys verder na die feit dat al minder volwasse NG lidmate (koshuisouers) binne die grense van die kampus nog bereid was om volledig met hul gesinne by Kandelaar in te skakel. In 'n skrywe van een so 'n koshuisouer (Monteith, 1993), vra die skrywer PUK-Kandelaar se Gemeente Bedieningskommissie om deeglik te besin oor: “die nut van huisvaders as ouderlinge binne die huidige strukture van die kerkraad”; die taak en rol van ouderling(e) van die personeelwyk(e); of huisvaders en matrones “noodwendig lidmate van PUK-Kandelaar moet word en of dit nie vir hierdie persone sinvoller is om lidmate van óf Noord óf Die Bult te wees/word nie”.

Dié skrywe word ook deeglik gemotiveer: “1) Die gemeente is 'n studente gemeente en die bediening en prediking fokus dan ook, soos dit hoort, op die studente. Ondergetekende het hiermee geen probleem nie, maar het wel 'n probleem met die bediening van die sogenaamde permanente lede. Die ervaring is dat laasgenoemde eintlik nie tel nie. 2) Die gemeente bied om praktiese redes nie 'n kategetiese skool aan nie. Die kinders van die

personeelwyk word daarom verplig om die kategetiese skole van óf Noord óf Die Bult by te woon en ook daar belydenis van geloof af te lê, waardeur hulle dan ook lidmate van daardie gemeentes word. Dit bring ’n versplintering in die huisgesin met betrekking tot gesamentlike kerkbywoning en bediening mee. 3) As ouderling voel ondergetekende ontuis op blok –en kerkraadsvergaderings. Op die laaste kerkraadsvergadering is die indruk gelaat dat die huisvaders deur sommige van die kerkraadslede as oorbodig beskou word” (Monteith, 1993). Enkele maande later keur Kandelaar se kerkraad goed dat ’n brief gerig word aan die kerkrade van NG Gemeente Potchefstroom-Noord en Die Bult om te versoek “... dat nie studentelidmate (bv matrones, koshuisouers) wat dit verkies ten volle by hulle as gevestigde gemeentes kan inskakel” (Kerkraadsnotule: 19/08/1993).

Sommige manlike koshuisouers het hierna aanvanklik steeds hul lidmaatskap by Kandelaar gehou ter wille daarvan dat hulle streeds op die kerkraad en kommissies soos die finansiële kommissie kon dien, en hul meer volwasse wysheid, vaardigheid en kundigheid hier kon deel. Maar studentegetalle het in die vroeë 1990’s skerp gestyg (Gous, 2007) en die eiesoortige bediening aan die studente het dus eenvoudig veroorsaak dat koshuisouers en hul gesinne eerder by een van die ander gemeentes – NG Gemeente Potchefstroom-Noord of NG Gemeente Potchefstroom-Bult – as lidmate ingeskakel het, waar gesinne die bedieningsfokus was en daar byvoorbeeld ’n beter gestruktureerde kategetiese –en kinderbediening gevestig is. Lateraan was daar dus nie meer ’n enkele koshuisouer lidmaat van Kandelaar nie, en sou hulle slegs van buite die gemeente sekere kommissies (soos die finans –en diensverhoudinge) met raad bedien, maar die eienaarskap van lidmaatskap het dikwels ontbreek (Gous, 2007).

Saam met die koshuisouers en hul gesinne het die gemeente ongelukkig ’n noemenswaardige mate van stabiliteit en kontinuïteit ingeboet: die kampusgemeente was volwaardig gemeente, nie net vanweë die kerkregtelike posisie van die kerkraad nie (vgl Welman, 1988), maar ook vanweë die heterogene samestelling, selfs al was dit dan met ’n meerderheid van studente as lidmate. Weereens, soos in paragraaf 3.2.1 hierbo, wonder ek vanuit ’n Trinitariese missionale ekklesiologie of daar nie meer kreatief teologies besin kon word oor eenheid en diversiteit binne één gemeente nie.

Die transformasie na ’n homogene studentegemeente het nietemin gevra vir selfstandigheid wat al hoër eise aan veral die studenteleraars begin stel het: die leraars van Kandelaar was skielik die enigste volwasse lidmate van die gemeente, met heelwat meer verantwoordelikheid om te dra. Dit, en ook demografiese veranderinge wat betref die blyplek van universiteitstudente, het gelei tot nouer samewerking met veral een van die twee NG buurgemeentes.

3.4.2 Onderlinge koinonia & betrokkenheid van studente by bediening

Die negentigerjare kan beskou word as die bloeitydperk vir betrokkenheid van studente by Kandelaar se gemeente-aksies – veral die sending –of uitreikprojekte van die gemeente. Ver al onder leiding van dr Nico Mulder, een van die leraars in hierdie tyd, is verskeie lofwaardige inisiatiewe geloods waardeur studente gemobiliseer is om betrokke te raak by gemeenteprojekte wat wêreld-evangelisasie in die oog had (Gous, 2007; Steyn, 2007). Buiten vir uitreikprojekte in Suid Afrika self, is korttermyn uitreikspanne onder andere ook gestuur na Botswana, Namibië, Angola, Kenia, Nederland, België, Brittanje, Indië en selfs Rusland. Die meeste van hierdie projekte is ten minste vir ’n paar jaar aaneenlopend herhaal, waardeur ’n langer verbintenis met plaaslike sendelinge bewerk is en ’n mate van kontinuïteit bewerk is, maar synde dit korttermynprojekte was en dit studente-vrywilligers was wat dit meegemaak het, het dit dikwels meer oor die gevoel van avontuur gegaan, en vir die plaaslike sendingsituasie waarheen uitgereik is, min beteken op die langer termyn (Gous, 2008).

Die sendingparadigma van waaruit die gemeente in hierdie tyd missionêr aktief was, was beslis nog nie dié van ’n “gestuurde gemeente” nie, maar eerder tipies van ’n “gemeente met ’n sending;” sommige in die gemeente is dus beskou as geroep en gestuur om elders sendingwerk te gaan doen (vgl 2.3 van die vorige hoofstuk vir missionale kommentaar op so ’n ekklesiologie).

Nietemin het hierdie uitreikprojekte geweldig baie energie binne die gemeente ontsluit, en hiervan kan ek – wat vanaf 1992-1995 ’n student en lidmaat van Kandelaar was, en ook verskeie uitreike meegemaak het – self getuig. Die studente wat betrokke geraak het by so ’n korttermynuitreik, het oor ’n tydperk van etlike maande voorberei vir die uitreikprojek en in die proses is onderlinge koinonia baie positief gestimuleer.

Die wêreldwye ekumeniese blootstelling van studente het eweneens baie beteken vir die gemeente self, aangesien studenteleiers met nuwe oë gekyk het na, en besin het oor, die plaaslike konteks en bedieningsituasie nadat hulle teruggekeer het van korttermynuitreike. As oud-student/uitreiker en navorser wat vandag terugkyk op my eie uitreikervarings van daardie tyd, asook die van mede-uitreikers, wil ek dus hier beklemtoon dat studente op hierdie uitreikprojekte oor betekenisvolle grense geneem is – en sodoende uitgedaag is om missionaal te groei. So byvoorbeeld het ek self in 1992 op ’n eerste uitreikprojek na Kenia gegaan as ’n eerstejaar met ’n verregse familie-agtergrond en diepgewortelde rassistiese oortuigings. Tydens die uitreik is hierdie persoonlike oortuigings radikaal gekonfronteer en bekeer(!) vanweë die interkulturele ontmoetings en vriendskappe wat ek daar met Keniane gesluit het.

In sy handleiding vir korttermynuitreike, wat hy juis geskryf het vanuit sy leidinggewende betrokkenheid by Kandelaar se uitreikprojekte, is een van die motiverings wat Mulder (1998:9) gee vir uitreikprojekte dat dit help om die verwysingsraamwerk van uitreikers te verander : “Nadat die studente die nood aan die Evangelie en fisiese nood raakgesien het in ’n ander kultuur, het hulle oë vir die plaaslike en nasionale nood oop gegaan. Dit is ’n proses wat Donald Capps noem ‘reframing.’” Ek sal dus graag hier wil sê dat daar op ’n konkrete manier deur hierdie uitreikprojekte geleentheid geskep is vir studente om hul identiteit te herontdek; korttermynuitreikprojekte soos hierdie het ons uitgedaag om grense oor te steek en sodoende die ruimte gemaak dat ons onself kon vind as akteurs van God se missionale drama (vgl 2.6 van die vorige hoofstuk).

Verder het die geweldige omvang van die uitreike kort voor lank ’n uitgebreide en goed-georganiseerde plaaslike ondersteunings –en bestuursnetwerk genoodsaak, en sodoende is Kandelaar se sendingkommissie uitgebrei tot ’n plaaslike sendingkantoor met die naam MSW (Mobilisering van Studente vir Wêreldewangelisasie). MSW se omvangryke verantwoordelikhede (via ’n dagbestuur, enkele subkommissies en uitreikprojekleiers) met betrekking tot werwing, opleiding en administratiewe ondersteuning van die projekte, het gesorg vir die kweek van bekwame leiers, wat dikwels ook weer hul leiersvaardighede in die gemeente kon terugploeg en/of hul geaktiveer het vir verdere betrokkenheid by bediening – ook in ander gemeentes, ná die voltooiing van hul studies. Onder ’n volgende opskrif (3.5.3) sal verder op die verhaal van MSW ingegaan word.

Die lewendige en hoogs gestruktureerde Bybelstudiekringe van vroeër, het klaarblyklik in hierdie tyd begin om spoed te verloor: “In die meeste manskoshuise gaan dit sleg met die Bybelstudiekringe. In sommige koshuise word daar huidig geen kringe meer gehou nie. By die dameskoshuise gaan dit oorwegend goed” (Kerkraadsnotule: 19/08/1990). In hierdie tyd is daar ook duidelike pogings om die vroeë vitaliteit van die Bybelstudiekringe te herstel en wel deur strenger regulering vanuit die kerkraad: “Ouderlinge moet sover as moontlik kringleiers wees... ’n Evalueeringsvormpie moet deur alle kringlede –en leiers voltooi word om tydige koersaanpassings te maak indien nodig” (Kerkraadsnotule: 19/08/1990).

3.4.3 Aanbiddingstyle & Erediensbywoning

Uit die konsistorieboeke van Kandelaar en Bult gemeentes blyk dit dat aand-eredienste steeds baie goed bygewoon is, met tot 400 studente wat die Bult aandiens bygewoon het, en 'n gemiddeld van 1200 studente wat die erediens in die Universiteit se Auditorium bygewoon het. Albei hierdie eredienste se sang is toe nog deur 'n orrel begelei (Gous, 2007).

Gous (2007) maak melding dat die spiritualiteitsverskille in die leraarspan stelselmatig ook na die gemeente oorgespoel het soos dit in openbare eredienste deur leraars uitgeleef is – veral wat betref die liturgiese inkleding van eredienste en musiekbegeleiding. Vanuit notules wil dit egter voorkom asof daar aanvanklik nog gepoog is om eredienste eenvormig tradisioneel te hou. So byvoorbeeld word 'n aanbeveling deur die kerkraad afgekeur, wat lui: “Dat die leraars by geleentheid tydens aandiens by wyse van proefneming bespreking sal toelaat tydens 'n erediens” en die 'n ander aanbeveling goedgekeur: “Slegs psalms, S.O.M. en gesange word voor eredienste gesing” (Kerkraadsnotule: 9/02/1991). Tot en met die middel-negentigerjare wil dit voorkom asof daar dus nie veel geworstel is met die uitlewing van verskillende spiritualiteite in die openbare eredienste van die gemeente nie, hoewel daar in 1993 aan Kandelaar se Gemeentebediensingskommissie gerapporteer word dat daar “in 'n beperkte mate geëksperimenteer gaan word met instrumente, musiekstyle en versterking van die sang” (Gemeentebediensingskommissie: 06/05/1993).

3.4.4 Samewerking in kerkverband¹⁹

Nie net het al minder volwasse lidmate ingeskakel by PUK-Kandelaar nie. Terselfertyd het al meer universiteitstudente begin woon binne die geografiese grense van die buurgemeentes, NG Potchefstroom Die Bult en NG Gemeente Potchefstroom-Noord as dorpstudente en gevolglik het beide die buurgemeentes begin om hierdie dorpstudente binne hul gemeentegrense te bedien (Gous, 2007). NG Die Bult gemeente was nog altyd verantwoordelik vir die bediening van alle kampusstudente van die Potchefstroomse Onderwyskollege (Pote) – wat reg langs die universiteitskampus van die Potchefstroomse Universiteit geleë is en nou het hulle ook al meer universiteitstudente in hul gemeentegrense begin kry. Boonop het die Universiteit ook enkele koshuise op die Onderwyskollege se kampus bekom ten einde universiteitstudente te kan akkommodeer – weereens was dit dus universiteitstudente wat buite Kandelaar se geografiese gemeentegrense (die universiteitskampus) gewoon het.

Hoewel dit uit vroeëre notules reeds blyk dat demografiese veranderinge besondere uitdagings gestel het aan die bedieningsmodel toe in werking, het die situasie nou klaarblyklik kritiek begin raak. Gevolglik word daar vroeg in 1991 onder die hoof “strategie vir studentebearbeiding” voorgestel dat “Rasionalisasie deur maksimum samewerking en sentralisering vir bediening so gou moontlik” moet plaasvind (Kerkraadsnotule: 9/02/1991). 'n Skriftelike voorstel van die leraars van die betrokke gemeentes, wat in 1991 voorgelê is aan al die onderskeie kerkrade, is opgeneem in die 1991 kerkraadsnotulebundel van Kandelaar. Uit hierdie dokument is dit duidelik dat gesprek oor samewerking rondom studentebediensing gevolg het “na aanleiding van die vinnige ontwikkelings rondom Universiteit, Kollege en koshuise”, asook “in opdrag van die Ring in 1989 en 1990”.

¹⁹ Aangesien Kandelaar se studenteleraarspan in 1992 nuut saamgestel is vanuit twee gemeentes, is dit nodig om hier nie net te kyk na die samewerking tussen die studenteleraars nie, maar ook die veranderde konteks van samewerking met die twee NG buurgemeentes in meer besonderhede te skets.

Dieselfde dokument bevat die tabel hieronder, met 'n getalle-uiteensetting van NG studentelidmate, soos dit geografies in die drie gemeentes verspreid was gedurende 1991 en 1992 (“Pukke privaat” dui hier op universiteitstudente wat nie in koshuise woonagtig was nie):

Gemeente	Kategorie van studentegroep	1991	1992
PUK-Kandelaar	Universiteitskoshuise (insluitend Hombré, 'n universiteitskoshuis in NG Gemeente Potchefstroom-Noord se grense)	1750	1800
NG Die Bult	Pote	450	380
	Pukke privaat	400	400+
	Pukkoshuis	70	220
NG Gemeente Potchefstroom-Noord	Pukke privaat	200	200+
	TOTAAL	2870	3070+

'n Volgende notule (Kerkraadsnotule: 9/02/1992) laat blyk dat die voorgestelde model van “maksimum samewerking en sentralisering vir bediening” taamlik ingrypend is, wanneer daar gepraat word van “die voorgestelde model van samesmelting”. Uit verdere notules hierna blyk dit dat samewerking van Kandelaar met die twee buurgemeentes hierna in twee verskillende rigtings ontwikkel het.

3.4.4.1 Kandelaar en NG Gemeente Potchefstroom-Noord - vriendelike samewerking

Die aanvanklike voorstel van samewerking rondom studentebediening, wat aan beide NG Die Bult en NG Gemeente Potchefstroom-Noord voorgelê is, is nie met dieselfde entoesiasme ontvang deur die Kerkraad van laasgenoemde nie. In 'n skrywe van NG Gemeente Potchefstroom-Noord se Kerkraad (opgeneem in die 1991 kerkraadsnotulebundel van Kandelaar) aan die betrokke gemeentes en leraars, word die voorstel in geheel afgewys: “Hierdie kerkraad oordeel dat die voorgestelde geografies kategoriale bediening kerkregtelik nie korrek is nie. Die kerkraad sien nie sy weg oop om sy samewerking tot dié bedieningspatroon te gee nie. Ons wil liever die studente binne ons eie grense in ons eie gemeentebediening behou aangesien ons oordeel dat ons hulle benodig en hulle binne 'n gevestigde gemeente bedien behoort te word. Samewerking, soos dit tans bestaan, word gesteun en aangemoedig” (Ned Geref Kerk Potchefstroom-Noord, 1991). Kandelaar het dié mening van NG Gemeente Potchefstroom-Noord se Kerkraad eerbiedig en vir die volgende aantal jare sou die *status quo* met betrekking tot samewerking tussen NG Gemeente Potchefstroom-Noord en Kandelaar dus gehandhaaf word. Prakties het dit beteken dat die dorpstudente in NG Gemeente Potchefstroom-Noord se territoriale grense by NG Gemeente Potchefstroom-Noord as lidmate sou inskakel en dat Kandelaar geen gefokusde bediening binne hierdie geografiese grense sou bedryf nie; baie studentelidmate in hierdie omgewing het nietemin spontaan gekies om eerder by Kandelaar betrokke te raak (Gous, 2007). NG Gemeente Potchefstroom-Noord het ook steeds hul kerkgebou tot beskikking van Kandelaar gestel vir byvoorbeeld biduurbyeenkomste gedurende die week (Gous, 2007).

3.4.4.2 Kandelaar en NG Die Bult - 'n gesentraliseerde studentebediening

NG Gemeente Die Bult het grootliks die voorgestelde model van samewerking aanvaar, met slegs enkele wysigings. Vanuit kerkraadsnotules en korrespondensie tussen die kerkrade in die jaar 1992, asook 'n dokument getiteld “Verslag van die onderhandeling

tussen die kommissie van die kerkrade van Potch Die-Bult en PUK-Kandelaar” (bylaag tot Kerkraadsnotule: 23/08/1992), kan die uiteindelijke samewerkingsooreenkomst, soos dit ook goedgekeur is deur die Ring van Potchefstroom, soos volg saamgevat word.

Die kerkrade van NG Die Bult en Kandelaar het ooreengekom om oor te gaan tot grenswysiging om sodoende ’n geografies-kategoriale studentegemeente te vestig. Dit het beteken dat alle voltydse tersiêre studente wat binne die territoriale grense van Bult gemeente woonagtig is, onder die een vaandel van PUK-Kandelaar bedien sou word. Die Sinode van Wes-Transvaal het op hierdie stadium vyf studenteleraarsposte gesubsidieer en die gesentraliseerde studentebedieningspan is sodanig saamgestel dat Bult die gesubsidieerde vergoedingspakkette van twee studenteleraars sou dra en Kandelaar drie.

Hierdie vyf leraars het van nou af saamgewerk in één bedieningspan en verantwoordelikhede ten opsigte van prediking, die begeleiding van gemeente-aksies, ens is tussen die leraars verdeel. ’n Belangrike verdeling wat hier plaasgevind het is dat alle studentelidmate wat onder hierdie geografies-kategoriale bediening geresorteer het, min of meer gelykop verdeel is in vyf wyke, oftewel leraarsblokke. Elke leraar het in so ’n leraarsblok verantwoordelike geneem vir die pastorale bediening van ongeveer 430 koshuisstudente en 100 privaatstudente (Gous, 2007).

Hoewel die samewerking tussen die gemeentes – NG Gemeente Potchefstroom-Bult en Kandelaar – hiervandaan vlot verloop het, was die samewerking tussen die vyf studenteleraars dikwels uitdagend (Van Rensburg, 2007). Daar was dikwels spanning of konflik tussen die leraars en gevolglik was “... spanwerk tussen leraars... soms uitputtend en het bedieningsvreugde soms gedemp” (Gous, 2007). Laasgenoemde skryf die spanning veral toe aan uiteenlopende spiritualiteite en style van die leraars. Insiggewende inligting aangaande die kwessie van samewerking in die leraarspan kom uit twee stukke, naamlik Kandelaar se gemeenteverslag aan die Ring, asook ’n verslag van ’n visitasiekommissie van die Ring. Kandelaar se gemeenteverslag aan die Ring van Potchefstroom, wat dien op die Ringsvergadering van 18-19 September 1995, praat van “’n dieper en moeiliker besinning oor spiritualiteit” waarvan die kern geleë is “in die soeke na ’n verbreding van ons spiritualiteitsstyl om meer diversiteit te akkommodeer, met behoud van die wesenlike van wat beskryf kan word as ons ‘gereformeerde spiritualiteit.’” Die gemeenteverslag sê verder: “Wat die plaaslike gesprek kompleks maak is dat daar in die gemeente en selfs ook in die leraarspan sterk en uiteenlopende pole van hierdie diversiteit verteenwoordig is. As sodanig is hierdie diversiteit nie negatief nie, maar die soek na ’n eenheidsvisie is wel energie-tappend en kompleks (en neig selfs ook by geleentheid om vas te steek). Tans is een van ons oorwegings om gebruik te maak van kundige fasiliteerders op die terrein van gemeente-spiritualiteit omdat spiritualiteitsverbreding en transformasie so ’n geweldig komplekse en sensitiewe saak is. Ons soek dus verantwoordelike kreatiewe oplossings hiervoor. Ons benodig beslis voorbidding en meerdere wysheid vir hierdie proses” (Ringsnotule: 19/09/1995).

’n “Verslag van die visitasiekommissie van die Ring van Potchefstroom op besoek aan die NG Gemeente PUK-Kandelaar” (Gemeentebediensingskommissie: 30/08/1995), werp verdere lig op die kwessie. Die visitasiekommissie wys daarop dat daar op ’n algemene vraag oor “hoe dit met die gemeente gaan” vanuit Kandelaar se Kerkraad gereageer is dat “almal bewus is van ernstige spanning tussen die leraars” en die “Kerkraad het die verwagting dat die spanning nou ernstig hanteer moet word.” Gevolglik het die visitasiekommissie gesprekke gevoer met al die leraars en verslag gedoen dat daar by “... almal ’n mooi gesindheid en ’n eerlike soeke na ’n oplossing” is. Die konflik word verder soos volg beskryf deur die visitasie-kommissie: “Uit al die gesprekke het geblyk dat daar oor die afgelope ses jaar telkens in ’n mindere of meerdere mate spanning geheers het tussen die leraars. Oor dié tyd het hulle self verskeie pogings aangewend om die probleme op te los. Die situasie is tans dat die spanning op sy ergste is. Alhoewel spiritualiteit binne

die gemeente na die oppervlak kom as geskilpunt, is dit duidelik dat uiteenlopende persoonlikhede en totaal verskillende bedieningswyses ook grootliks hiertoe bydra. Moontlike leerstellige verskille kan ook 'n probleem wees. Die spesifieke aard van die gemeente sowel as die gebrek aan strukture soos ons dit binne die NG kerk ken, maak die oplos van die probleem nog meer problematies... Die leraars het self besluit om die hulp van 'n fasiliteerder in te roep.”

Binne enkele weke vanaf die Ringsvergadering, en alvorens hierdie fasiliteringsproses egter behoorlik op dreef kon kom, het twee leraars uit die span van vyf beroepe na elders aanvaar. In 'n notule van 'n spesiale Gemeentebediensingskommissie van Kandelaar, gehou op 8 Oktober 1995, is die volgende skriftelike aanbeveling van een van die drie oorblywende leraars opgeneem, aangaande die fasilitering wat in die vooruitsig gestel is: “Elkeen van die vyf studenteleraars het sy eie unieke persoonlikheid, bedieningsfokus, bedieningstyl, bestuurstyl en geloofsbelewenis. Die predikantespan kon egter nie daarin slaag om hierdie verskeidenheid positief aan te wend tot voordeel en tot opbou van die bediening nie. Die uniekheid van elke leraar moes ontdek en erken word. Elke leraar moes volgens sy spesifieke gawes en talente in die bediening aangewend word. Dit het nooit ten volle gebeur nie. Om hierdie probleem aan te spreek, is 'n fasiliteerder se hulp ingeroep om die leraars te help om bogenoemde verskeidenheid te omskep in positiewe spanwerk. Op die huidige oomblik is die span onvolledig en bestaan uit slegs drie leraars. Daar is nog onduidelikheid op watter wyse die vakante poste gevul gaan word. Dit sal egter dringend noodsaaklik wees om die nuwe span in sy geheel deel te maak van hierdie fasiliteringsprogram.” (Gemeentebediensingskommissie: 8/10/1995).

Daar is wel gedurende Oktober 1995 aktief voortgegaan met 'n fasiliteringsproses, maar dit blyk dat die fokus van dié fasilitering ná die vertrek van die twee leraars uit die span geskuif het vanaf “verskille van leraars” na “behoefte van die gemeente” (Gemeentebediensingskommissie: 25/10/1995). Dr Arnold Smit van die Buro vir Gemeentelike Ontwikkeling, wat destyds in samewerking met BUVTON gefunksioneer het, het naamlik 'n opname in die gemeente gedoen deur “... onderhoude met groepe studente en 'n vraelys wat op steekproefbasis in die gemeente versprei is” (Smit, 1996). Die fokusverskuiwing van die fasilitering ten spyte, lewer die genoemde fasiliteerder in sy “Verslag van Bedieningsevaluering” die volgende kommentaar: “'n Uitstaande kenmerk van die resultate van die vraelys is die negatiewe ervaring van die gemeentekultuur. Die vraelys, soos deur die respondente se bril gesien, gee getuigenis van 'n formele klimaat, 'n lae bereidheid om oor konflik te praat, lae vertrouensvlakke, 'n gebrekkige warmte en lae effektiwiteit. Die redes hiervoor verdien verdere ondersoek. 'n Moontlike verklaring kan wees dat die konflikte binne die leierskap wat tot hierdie ondersoek gelei het, die gemeente inderdaad meer deursuur het as wat oor die algemeen vermoed is... Samevattend sou 'n mens sekerlik kon sê dat PUK-Kandelaar op hierdie stadium in sy bestaan die herstel van sinergie benodig” (Smit, 1996).

Uit verdere notules van die kerkraad en ring, asook die respons van leraars in hierdie tyd wat ek uitgevra het oor die konflik, blyk dit dat die leraarspan van mening was dat hulle gehoop het dat verhoudings anders sou uitsien in 'n nuut saamgestelde span en dat dit ook die einde van die konflik sou wees (Van Rensburg, 2007). Die diversiteit in die leraarspan is ongelukkig nie geloofsonderskeidend ontgin nie – die missionale geleentheid om konflik positief en tot kreatiewe voordeel van die gemeente te gebruik is verspeel – terwyl 'n Trinitariese ekklesiologie beslis vir 'n ontdekking en viering van eenheid te midde van diversiteit en konflik vra (vgl veral 2.7.2 & 2.7.3 van die vorige hoofstuk).

3.5 1996-2002 | Konflik ondermyn steeds eenheid

Hoewel die vorige afdeling Kandelaar se geskiedenis reeds tot en met die jaar 1996 oorsigtelik behandel het, is dit nodig om die volgende fase in die gemeentegeskiedenis te

begin met dieselfde jaar. Gedurende hierdie oorgangsjaar, 1996, is die Inter-gemeentelike Kommissie vir Studentebediening gestig en hiêrdie kommissie sou 'n uiters belangrike rol speel ten opsigte van Kandelaar se bestuur en samewerking met die twee NG buurgemeentes in die volgende dekade of wat (Van Rensburg, 2007).

Terwyl daar aan die einde van 1995 afskeid geneem is van twee studenteleraars uit 'n span van vyf, het 'n derde leraar in die middel van 1996 bedank ter wille van verdere voltydse studies. Twee van die drie vakatures wat sodoende in 'n baie kort tydperk ontstaan het, was studenteleraarsposte wat ingevolge die samewerkingsooreenkoms tussen NG Gemeente Potchefstroom-Bult en Kandelaar gekoppel was – en gedra is, deur eersgenoemde – terwyl laasgenoemde een vakature gehad het. Klaarblyklik het dit aanleiding gegee tot 'n herbesinning van die samewerkingsooreenkoms tussen die gemeentes. NG Gemeente Potchefstroom-Noord is opnuut genader om ook sáám te herbesin oor samewerking rondom studentebediening (Notule van die gesamentlike kommissievergadering van NG Potchefstroom-Noord, NG Potchefstroom-Bult en PUK-Kandelaar insake studentebediening, 25/07/1996). Die temas wat sedert gemeentestigting aanwesig is, tree ook weereens in hierdie fase van die gemeentegeskiedenis na vore.

3.5.1 Amsbediening, Finansies, Gemeentesamestelling & Eienaarskap

Interessant dat daar in die herbesinning van 1996 wéereens na die tema van individuele amsbediening teruggekeer word, hoewel daar in die jare kort voor 1996 meer as eenkeer reeds afgewyk is van so 'n model van bediening. Dit blyk baie duidelik uit 'n bylaag tot die “Notule van die gesamentlike kommissievergadering van Potchefstroom Noord, Die Bult en PUK-Kandelaar insake studentebediening” (25/07/1996), met die titel “Besinning oor die drie leraarsvakatures in die gesamentlike studentebediening van PUK-Kandelaar en die Die Bult”, waaruit daar 'n goeie beeld verkry kan word van die koersbepalende gedagtes wat die bediening op daardie stadium gerig het. Dit is opmerklik in hierdie gespreksdokument dat – soos met die besinningsfase rondom beroeping gedurende 1989 (vgl 3.3.10 hierbo) – die tema van amsbediening weereens nou verweef is met finansies as probleemkwessie.

Onder die opskrif “Uitgangspunte in die besinningsproses” word die “jongste (1996) proses van strategies-teologiese beplanning” verwoord, en die kwessie van amsbediening word as een van die eerste uitgangspunte hieronder behandel. Myns insiens verdien hierdie breedvoerige besinning om woordeliks aangehaal te word: “Die bedieningsfilosofie wat gelei het tot die afstigting van PUK-Kandelaar was gefokus op die individuele begeleiding van elke lidmaat (teenoor die tradisionele siening tot op daardie tydstip in die NG-kerk nl dat studente effektief massaal en groepsgewys bedien kan word). In die totstandkoming van die gemeente was die voorsiening van genoeg ampsdraers (leraars en ander kerkraadslede) vir individuele sorg een van die vernaamste struktuurbeplanners van die bediening. Hierdie filosofie en bedieningsmodel het ontwikkel tot die norm vir die NG-kerk se studentebediening en is deur al die groot kampusgemeentes op een of ander manier nagevolg. ‘Studentebediening is wesenlik individuele sorg’ is daardeur ook mettertied in die Algemene Sinode se beleid vir studentebediening ingeskryf en was tot nou toe rigtinggewend. Hierdie individuele sorg word eintlik ‘afgedwing’ deur die oorgangsliewensfase waarin die studente is... met al die wesenlike afronding t.o.v. identiteit ens. Verder woon hulle hier nie in gesinne nie maar as enkelinge. Groepswerk in 'n kampusgemeente het dus altyd te doen met 'n sekondêre verband wat maak dat dit altyd aanvullend funksioneer. Indien bv. net van groepswerk gebruik gemaak word vind dit altyd plaas ten koste van die sorg van daardie lidmate wat om watter rede ookal nie by groepe kan of wil inskakel nie. Die probleem van die oomblik is dat die individuele sorg nog steeds en selfs meer nodig is, maar dat die finansies om dit moontlik te maak al hoe meer skaars raak. Die vraag is dus hoe om optimale individuele bekostigbare sorg te verkry.”

Verderaan in die dokument word “enkelinggerigheid” uitgesonder as “werklik die belangrikste struktuurbepler”.

’n Bylaag van die notule vir Kandelaar se gesentraliseerde dagbestuursvergadering van 17 April 1996 gee ’n uitvoerige voorstel vir ’n aangepaste bestuurstruktuur vir die bediening. Die aanhef lees: “Die gemeente kan nie deur die gemeente bestuur word nie en die gemeentelike kan moeilik eienaarskap vir die gemeente aanvaar indien daar nie ’n duidelike, effektiewe en vaartbelynde bestuurstruktuur bestaan nie” (Dagbestuursnotule: 17/04/1996). Dit is opmerklik dat dit wat verderaan in hierdie voorstel vir ’n aangepaste bestuurstruktuur volg, basies een fokuspunt het, naamlik: ampsbediening aan die individu. Die voorstel hou rekening met die realiteit dat leraars nie by elke lidmaat individueel kan uitkom nie, en het dus skynbaar ten doel om studente as “vennote in die bediening” te betrek. Maar studenteiers (ouderlinge, diakens, medewerkers en dienswerkers) word sodanig in die struktuur opgestel en getaak, dat hulle almal hoofsaaklik dien as verwysingspunte vir die leraars; indien daar dus by enige lidmaat ’n kwessie sou wees wat die “pastorale kundigheid van ’n leraar” verg, word individue verwys na die leraar wat verantwoordelik is vir bediening in die bepaalde bedieningsblok. Daar het dus nie werklike bemagtiging van studente self plaasgevind ten einde wêreldlike vennote in die bediening te wees nie en boonop het hierdie “afgewentelde bedieningstruktuur” meer bestuursverantwoordelikheid op die skouers van die leraars geplaas.

Finansiële druk het verder op hierdie stadium die onmiddellike vulling van die vakante vyfde leraarspos gekortwiek. In ’n bylaag tot die Notule van die kortgestigte IKS van 15 Julie 1996, word dit só verwoord: “Die dilemma vir besluitneming wat oorkom moet word is die botsing tussen enersyds die onontwykbare eise van kwaliteit individuele –en groepsorg binne die raamwerk van ’n volledig-funksionerende en volwaardige gemeente en andersyds die dwang van krimpende finansiële bronne” (IKS Notule: 25/06/1996). Dit is dus nie vreemd nie, dat die uiteindelijke ondertekende “Ooreenkoms vir kategoriele studentebediening tussen die gemeentes: PUK-Kandelaar, Potchefstroom –Die Bult en Potchefstroom –Noord” laat dit duidelik blyk dat dié ooreenkoms van samewerking heelwat te doen het met finansies en meer spesifiek die behoorlike finansiële versorging van studenteleraars (bylaag tot die IKS Notule: 20/11/1996).

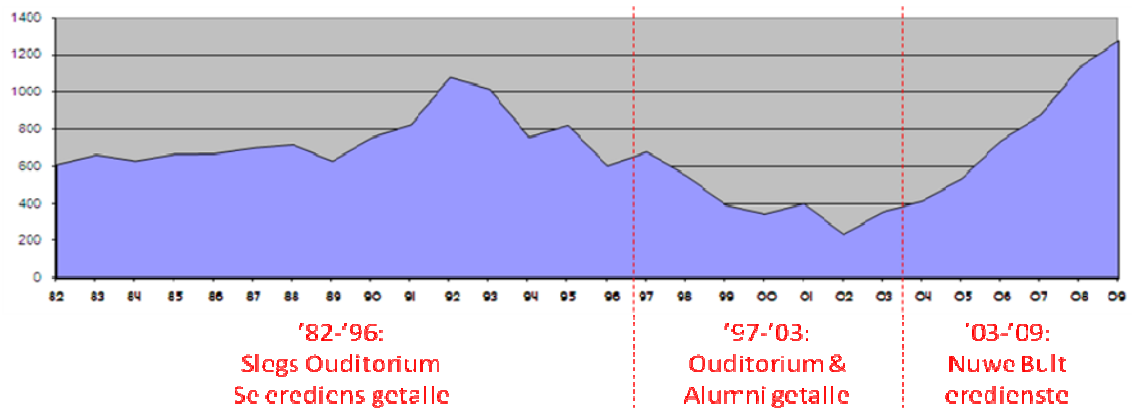
In kerkraads –en kommissienotules is finansies dus steeds ’n opvallende probleemkwessie. Steyn (2007) sonder finansies ook uit as ’n “voortdurende knelpunt” in hierdie tyd, en wys op die feit dat daar dikwels vanuit die IKS druk op Kandelaar se studenteleraars geplaas is om te sorg dat die gemeente se inkomste verbeter. IKS notules bevestig dit – om maar ’n sin uit ’n enkele notule aan te haal: “Die voorsitter verwys weer na die finansiële verslag en vra dat, alhoewel predikante nie as diakens en fondsinsamelaars aangestel is nie, hulle tog hul invloed kan en moet gebruik om die finansies van PUK-Kandelaar gesond te kry” (IKS Notule: 08/05/2001). Grootliks as gevolg van die toenemende bestuursdruk en die problematiese gemeente-samestelling het die studenteleraarspan selfs in hierdie tyd versoek dat Kandelaar as selfstandige gemeente ontbind en dat samesmelting met ander gemeentes oorweeg word (bylaag tot die IKS Notule: 11/06/2002).

Terugskouend wil dit my voorkom asof “individuele ampsorg” hier nie meer net ’n kwessie is wat vanuit bewegingsredes vir die stigting van die gemeente gemotiveer is nie. Met die ekklesiologiese vertrekpunte van die vorige hoofstuk ingedagte (vgl veral 2.7.2), wonder ek tot watter mate ’n na-binnegerigte verbruikers –en oorlewingsmentaliteit die botoon gevoer het, en hoe anders ons as leierskap van die gemeente dalk hieroor sou kon dink indien ons tóé reeds meer geloofsonderskeidend vanuit die *missio Dei* hieroor besin het.

3.5.2 Aanbiddingstyle & Erediensbywoning

Waar daar aanvanklik gepoog is om leraars se spiritualiteitsverskille te isoleer en te sorg dat sodanige diversiteit nie ook oorspoel na die gemeente se openbare eredienste nie (vgl 3.4.3), was dit onvermydelik dat daar lateraan ruimte gemaak moes word vir uiteenlopende style van aanbidding (Steyn, 2007). Dit is egter eers gedurende 1996 – hoofsaaklik weens die afwaartse neiging in erediensbywoning (sien grafiek hieronder) – wat ’n “alternatiewe erediens” die eerste keer aangekondig word (IKS Notule: 20/11/1996). In ’n bylaag tot dieselfde vergaderingsnotule, word hierdie erediens in ’n bekenstellingsblaadje in etlike frases beskryf: “Vernuwend, informeel, geen tydsbeperking, baie tyd vir lofprysing en aanbidding (met ’n *band*), getuienis geleentheid, geleentheid vir bediening van individuele lidmate, deelname van lidmate is belangrik – gawes van lidmate word aangewend, ruimte word gelaat vir elkeen se individuele godsdienstebeleving.” By die IKS word kort hierna verslag gelewer dat “hoewel slegs ongeveer 30 persone die derde diens in die Alumnisaal bywoon, voorsien dit in ’n behoefte” (IKS Notule: 04/03/1997).

Hiërdie alternatiewe erediens, bekend as die Alumni-erediens, sou in die volgende paar jaar belowend groei ten opsigte van bywoning, terwyl die hoofstroom-erediens wat in die Universiteit se Ouditorium gehou is in dieselfde tyd deur al minder studente bygewoon is. Trouens, waar Kandelaar se erediens in die Ouditorium gedurende die grootste deel van die negentigerjare die “vlagskip-erediens” van die gemeente was (Steyn, 2007), het bywoning baie skerp gedaal in hierdie tyd. Die konsistorieboeke vertel die verhaal van dalende getalle wat die navorser in die grafiek hieronder reflekteer:

(Bronne: Kandelaar Konsistorieboeke: 19 09 1982–26 05 1991, 02 06 1991–08 02 2001 & 25 02 2001–vv; Bult Konsistorieboeke 04 08 2002–29 04 2007 & 06 05 2007–vv)

Wat bywoning van eredienste betref, word 2002 duidelik as die laagtepunt hier aangedui, toe daar gemiddeld maar 60 studente die eredienste in die Ouditorium bygewoon het, en 140 studente gereelde bywoners van die Alumni erediens was (Kandelaar Konsistorieboek: 25/02/2001–vv). Die Ouditorium-diens se sang is steeds met ’n orrel begelei en die “liturgie was ook steeds in pas met die gemiddelde NG kerk se ietwat minder-formele aandienste” (Steyn, 2007).

Ongelukkig was daar dikwels ’n “atmosfeer van onderlinge wedywering” tussen die onderskeie Kandelaar-eredienste, wat ook grootliks gekoppel is aan verskillende leraars met hul uiteenlopende spiritualiteite (Steyn, 2007). Aangesien die Alumni-diens eksklusief hanteer is deur een leraar, en die lojaliteite van leiers en lidmate wat hierdie diens bygewoon het ook direk aan die betrokke leraar se persoon verbonde was, is daar met dié leraar se bedanking in 2002 besluit om nie voort te gaan met die diens nie. Terselfertyd is ook besluit om voortaan die aanbidding in die Ouditorium te lei met ’n *band*,²⁰ eerder as

²⁰ Ek gebruik voortaan deurgaans die Engels in skuinsdruk, eerder as die woord ‘orkes,’ of ‘begeleidingsgroep’ synde *band* die woord is wat ingeburger is as omgangstaal van Kandelaar se studente.

die orrel. Gevolglik het slegs twee eredienste oorgebly: die Ouditorium-diens waarvan die bywoning effens opgetel het en min of meer gestabiliseer het met ongeveer 150 gereelde bywoners, en die erediens onder toesig van Bult gemeente, wat saans in laasgenoemde se kerkgebou plaasgevind het, en op rotasiebasis gelei is deur die leraars van die Kandelaarspan. Laasgenoemde erediens se gemiddelde bywoning was in hierdie stadium 350 studente (Bult Konsitorieboek: 04/08/2002 – 29/04/2007), en die sang is met 'n orrel begelei.

3.5.3 Onderlinge koinonia & betrokkenheid van studente by bediening

Die aktiewe betrokkenheid van studente by Kandelaar se uitgebreide korttermynsendingprojekte onder die vaandel van MSW (vgl 3.4.2 hierbo) het in hierdie fase van die gemeente selfs verder toegeneem en dit het steeds die onderlinge koinonia en betrokkenheid van studente by bediening positief gestimuleer.

Steyn (2007) maak egter ook melding van die feit dat die koinonia van die gemeente soms onder spanning geplaas is weens spiritualiteitsverskille – studente wat by uitreike betrokke was, het soms baie anders gedink oor kerk en nie-uitreikers se geestelike toegewydheid is soms bevraagteken, indien nie openlik nie, tog indirek. Ek meen dat daar ook 'n ander ongelukkige verband gelê kan word: dieselfde leraar wat die uitreike in hierdie tyd gedryf het, het ook die inisiatief van die alternatiewe Alumni-erediens geloods, en ek het dikwels die gevoel gekry dat hierdie groep – wat grootliks dieselfde groep as die uitreikers was – laer getrek het op 'n 'hoër geestelike trappie' as die res van die gemeente.

Uit kerkraadsnotules in hierdie tyd blyk dit verder dat die MSW-kantoor – die sendingkommissie van Kandelaar gemeente – se totale begroting meestal dubbeld die van die res van die gemeente se begroting was (Kerkraadsnotules: 27/02/1997, 04/03/1998, 19/02/1999). Uiteraard het dit enorme bestuursverantwoordelikhede meegebring, en ten minste een leraar bykans voltyds besig gehou. Daar was ongelukkig ook meer as een uitreikprojek wat op 'n finansiële ramp uitgeloop het – waarvoor die gemeente dan moes instaan – terwyl die gemeente dit reeds nie kon bekostig nie, en dit het dan vir verdere spanning en konflik in die leierskorps gesorg.

3.5.4 Samewerking in kerkverband: die IKS

Volgens 'n skrywe aan die Sinodale Jeugkommissie is die Inter-gemeentelike Kommissie vir Studentebediening (IKS) gestig na afloop van etlike gesprekke tussen Kandelaar, NG Potchefstroom-Noord en Potchefstroom-Bult gemeentes – rondom die drie leraarsvakatures wat in 'n kort tyd ontstaan het (bylaag tot die Dagbestuursnotule: 15/06/1996). Hierdie skrywe teken 'n nuwe prentjie van samewerking, wat van NG Gemeente Potchefstroom-Noord ook 'n intieme Kandelaar-vennoot in die studente-bediening maak. Dié ooreenkoms van samewerking het as uitgangspunt vir die stigting van die IKS die “gesamentlike verantwoordelikheid vir studentebediening” (bylaag tot die Dagbestuursnotule: 15/06/1996) gehad en bepaal dat Noord ook voortaan een van die studenteleraarsposte sou dra – 'n stap wat deur Kandelaar en Bult se leiers as “positiewe en *werklike* vennootskap” (Steyn, 2007) gesien is.

Met 'n eerste vergadering van die IKS het Bult verslag gelewer dat hulle kerkraad hierdie model van samewerking goedkeur en dat hulle so gou as moontlik 'n studenteleraar sal beroep om die vakature te vul, terwyl Noord rapporteer dat hul Kerkraad die besluit “in beginsel” goedkeur en een van hul bestaande leraars toewys vir die taak van studenteleraar vanaf die begin van 1997 (IKS Notule: 13/08/1996).

Op die oog af laat skriftelike verslae aan die IKS en onderskeie kerkrade dit aanvanklik lyk asof die samewerking tussen die betrokke gemeentes en die studenteleraars aanvanklik goed was. Tog was daar reeds aan die beginjare van die IKS altyd onderliggende spanning tussen die gemeentes en dikwels ook steeds erge konflik in die leraarspan (Steyn, 2007).

Laasgenoemde skryf hierdie spanning en konflik toe aan veral “verskillende oortuigings rondom bediening” en “die geskiedenis met Noord.” NG Gemeente Potchefstroom-Noord het hulle ook enkele jare later aan die samewerkingsooreenkoms onttrek, toe die kerkraad besluit het om die toegewysde studenteleraar “terug te roep vir normale gemeente-bediening” (IKS Notule: 13/06/2000). Eksel self is as studenteleraar beroep na Kandelaar weens die leraarsvakature wat sodoende ontstaan het.

Met die toetrede van die navorser tot Kandelaar se bediening in 2001, het die spanning in die leraarspan én tussen die verskillende gemeentes betrokke by studentebediening ’n breekpunt bereik. Leraars het hulle streng gehou by hul verskillende funksieterreine en leraarsblokke – met minimum koördinerende –of aanvullende werksaamheid – klaarblyklik as ’n wyse waarop gepoog is om die vrede te bewaar. Uiteenlopende bedieningsfilosofieë – en werkswyses, asook botsende persoonlikhede en spiritualiteitsverskille het egter daartoe gelei dat leraarsvergaderings gekenmerk is deur broeiende konflik wat soms in nydige woorde of optrede na die oppervlak gekom het.

3.6 2003-2006 | Eenheid bevorder missionale onderskeiding

Ek het leraar van Kandelaar geword in ’n tyd toe etlike moedige besluite geneem moes word, wat die gemeente in ’n nuwe rigting begin stuur het. Uiteindelik is die kwessie van onderliggende konflik en on-enigheid direk deur my as een van die leraars in die span aangespreek en sodoende is die kwessie na die ope gedwing. Ongelukkig het ons nie die konflik gesond (lees: met genoeg brose eerlikheid – vgl 2.7.2) hanteer nie, en ná afloop van etlike gesprekke en onsuksesvolle pogings tot versoening tussen die leraars, is die IKS genader om te help met fasilitering van buite die gemeente. Die IKS het egter besluit om nie kundiges van buite die bedieningskring te raadpleeg oor die kwessie nie, maar eerder sêlf in te gryp. Voortdurende veranderinge in die span het dit egter moeilik gemaak om die konflik behoorlik te hanteer.

3.6.1 Samewerking: IKS word BRS, harmonie in die leraarspan

Rondom die draai van die millenium het daar etlike veranderinge in die leraarspan van Kandelaar plaasgevind, met een leraar wat ’n beroep aanvaar het na elders in 2001 en ’n nuwe voltydse mede-leraar wat deel geword het van die span. Gedurende 2002 het nóg een van die leraars bedank en aan die einde van 2003 is ’n ander leraar in sy plek beroep. Hoofsaaklik weens die nalatenskap van konflik binne die leraarspan wat kort vóór hierdie span-veranderinge nog oorheers het, het die IKS (Inter-gemeentelike Kommissie vir Studentebediening) aan die einde van 2002 hergroepeer en nuut gekonstitueer as die Beheerraad vir Studentebediening (BRS). Die gedagte met die BRS as liggaam van *beheer* was klaarblyklik dat hierdie vergadering meer beleidmakend moes kon optree en sodoende ook bestuursregte en ’n veto-stem kon hê indien leraars ’n doodloopstraat bereik in besluitneming.

Vanaf 2003 het die leraars in die nuut-saamgestelde span mekaar egter al beter begin vind en in al groter harmonie begin saamwerk (Steyn, 2007). Eksel self skryf hierdie positiewe verandering toe aan ’n gemoedelike atmosfeer in die span ná die bedanking van een van die senior leraars in 2002; daar was gevolglik meer openheid binne die span – ’n groter gewilligheid om broos en eerlik te wees teenoor mekaar, ook te midde van meningsverskille. Spiritualiteits –en persoonlikheids-verskille het nou ook nie in die pad gestaan van die vorming van ’n gedeelde visie en gesamentlike fokus op die bediening nie. Geleidelik het die leraarspan ook bewustelik beweeg in die rigting van gawegerigte bediening en sinergie: spanlede het mekaar dus al meer begin steun en daadwerklik aanvul op hul onderskeie werksterreine, sonder om sodanige wederkerige hulp te sien as inmenging. Hoewel hierdie keuse en verbintenis van die leraars nie ook ’n doelbewuste *missionale* leierskapskeuse was nie, is ek oortuig dat die beweging in die rigting van

eenheid in die leraarspan ’n missionale beweging van die Heilige Gees was (vgl my aanhalings van Marais, 2007, onder 2.7.1 in hierdie verband). Ek glo ook dat hierdie eenheid in die jare wat daarop gevolg het, ook ruimte gemaak het vir ’n gemeenskaplike sensitiwiteit van die leierskap om geloofsonderskeidend om te gaan met uitdagende bedieningskeuses.

Die BRS het in hierdie omstandighede – ’n positiewe wending na eenheid – stelselmatig al minder bestaansreg of nut gehad; ek stem dus saam met Steyn (2007) dat die BRS as *beheerliggaam* nie meer ’n sinvolle doel gedien nie. Die BRS notules, vanaf stigting tot en met ontbinding, word meestal oorheers deur kwessies rakende beter samewerking tussen die gemeentes betrokke by studentebediening. Uiteindelik is ’n gesamentlike besluit deur al die rolspelers geneem dat sodanige samewerking nie ’n liggaam soos die BRS noodsaak nie, en is die BRS amptelik ontbind in 2008. Sedertdien vergader die gemeentes wat betrokke is by studentebediening sporadies, en die Jeugkommissie van Wes-Transvaal Sinode speel ’n belangrike rol ten opsigte van samewerking en beheer (so byvoorbeeld is die Jeugkommissie verantwoordelik vir die beroeping van studenteleraars en het hulle ’n toesighoudende verantwoordelikheid ten opsigte van Kandelaar se finansies).

3.6.2 Aanbiddingstyle & Erediensbywoning

Onder die vorige afdeling (3.5.2) is vertel van die taamlieke laat eksperimentering met die vernuwing van die eredienste van Kandelaar, asook die skerp daling in getalle. ’n Taamlieke ingrypende besluit in hierdie nuwe tydperk van groter eenheid in die leierskap, was om die Ouditorium-erediens finaal te sluit – of liever te verskuif – en te begin met ’n tweede erediens in NG Gemeente Potchefstroom-Bult se kerkgebou. Vanaf die middel van 2004 was daar dus saans twee aanbiddingsgeleenthede in NG Gemeente Potchefstroom-Bult se kerkgebou: die erediens onder die kerkraad van NG Gemeente Potchefstroom-Bult se toesig het om 18h00 in aanvang geneem, en sang is met die orrel begelei. Direk ná afloop van hierdie erediens, het ’n tweede diens onder Kandelaar se toesig begin. Die tweede diens se aanbidding is van meet af aan begelei deur ’n *band*. Aanvanklik het hierdie verskuiwing ’n effense toename van die éérste Bult-diens tot gevolg gehad (vgl Bult Konsistorieboek: 04/08/2002 – 29/04/2007), terwyl die tweede Bult-diens se getalle min of meer dieselfde gebly het as wat dit in die Ouditorium was.

Die bywoning van die tweede diens het egter kort voor lank skerp gestyg (vgl grafiek op bl 44) en in 2006 het Kandelaar begin met ’n derde erediens – ook met ’n *band* vir begeleiding – in Noord se kerkgebou, direk na afloop van hul eie aanderediens. Die liturgiese inrigting van al drie hierdie eredienste was in hierdie tyd ook feitlik dieselfde, behalwe dat die eerste diens se musikale begeleiding met ’n orrel is en die ander twee met *bands*.

3.6.3 Koinonia, Studentebetrokkenheid & Eienaarskap

Hoofsaaklik weens etlike finansiële –en ander bestuurskrisisse (vgl 2.5.3), is daar vanaf 2003 ’n tydelike moratorium geplaas op alle buitelandse korttermynuitreikprojekte vanuit Kandelaar. Uiteraard het hierdie stap ’n negatiewe invloed gehad op die onderlinge koinonia én studentebetrokkenheid wat vroeër gestimuleer is deur die uitreikprojekte.

Twee ander inisiatiewe het egter op ’n manier hiervoor ingestaan, naamlik: 1) die verskuiwing van die Ouditorium-erediens na Bult se kerkgebou en 2) ’n vars fokus op die visie en identiteit van die gemeente. ’n Nuwe kollega in hierdie tyd, ds Pieter Roeloffse, het ’n reusebydrae gelewer tot hierdie waagmoedige verandering en vars fokus, en dit het op grondvlak in die gemeente weerklank begin vind met inisiatiewe soos byvoorbeeld “Immers.”

Hierbo (3.6.2) is die besluite rondom die verskuiwing van ’n erediens na Bult reeds beskryf. Hoewel taamliek min studente aanvanklik dié “nuwe alternatiewe” erediens

bygewoon het, was daar by die leierkorps van die gemeente 'n besondere verbintenis en toewyding om hierdie byeenkoms as aanbiddingsgeleentheid te laat slaag. Nuwe diensspanne, soos die Aanbiddingspan (wat onder andere twee bands en 'n Gebedsgroep ingesluit het), en die Kreatiewe Bedieningspan het in die proses ontstaan en eienaarskap vir die erediens geneem. Die leiers wat by hierdie diensgroepe betrokke geraak het, het geweldig baie tyd en moeite ingesit om, saam met die liturje wat die diens begelei het, 'n besondere ruimte van ontmoeting met die Here te skep. Leiers is ook doelbewus deur die leraars blootgestel aan nuwe literatuur wat te doen het met die erediens as 'n sintuiglike ervaringsruimte, en daar is in spanverband baie gefokus beplan vir elke erediens as 'n geleentheid vir studente om werklik die belewenis te hê dat God teenwoordig is. Waar baie van die leiers se leeswerk en gesprekke rondom die erediens gevoer is vanuit 'n sogenaamde ontluikende (*emerging*) perspektief, is baie spesifieke moeite gedoen om buitestaanders welkom te laat voel in die eredienste van die gemeente. Hierdie gedeelde eienaarskap en missie van die leiers betrokke by die eredienste, het sonder dat dit so bedoel is, 'n positiewe effek op onderlinge koinonia en betrokkenheid van studente by Kandelaar gehad, en soos die erediensbywoning verbeter het, het die energie ook toegeneem.

Die energie en wat losgemaak is rondom die nuwe erediens by Bult, het ook uitgekling en verdere denke en gesprekke oor die wese van kerkwees in die algemeen tot gevolg gehad. Weereens het die ontluikende perspektief op kerkwees – met 'n baie sterk missionale inslag – hier die toon aangegee.

'n Uityvloeiing hiervan is die dissipelskap-toerusting wat sedert 2004 veral gefokus het op die leierskorps van die gemeente, onder die vaandel “tImmers.” 2 Tim 2:2 staan in die hartklop van “tImmers” as basiese uitgangspunt vir 'n proses van dissipelskap: “*Wat jy my voor baie getuies hoor verkondig het, moet jy toevertrou aan betroubare manne wat bekwaam sal wees om dit ook aan ander te leer.*” Die akroniem “tImmers” is gevorm uit sewe woorde, naamlik “transformasie,” “Immanuel,” “missionaal,” “mentorskap,” “egtheid,” “radikaal,” en “saamreis.” Hierdie begrippe het uitdrukking gegee aan basiese oortuigings rondom gemeentewees waartoe die leierskap gekom het in hierdie tyd, en elkeen van dié begrippe is gekoppel aan 'n vlam van Kandelaar se *menorah*-embleem. Sodoende het “tImmers” die “sewe vlamme van Kandelaar se bediening,” oftewel die DNA van die gemeente geword. Die gemeente-motto “Dissipels Saam Oppad” het ook stelselmatig uit “tImmers” ontwikkel. Vanuit hierdie plaaslik gebore dissipelskap-inisiatief is deurentyd groot nadruk geplaas op die kwessie van koinonia en die noodsaak van inskakeling by kleingroepe. Kleingroepdeelname is dan ook inderdaad baie positief daardeur gestimuleer, hoewel die leierskap besluit het om nie (soos in die verlede) van kleingroepe 'n hoogs gestruktureerde –of gekontroleerde bediening te maak nie. In die volgende hoofstuk sal dit ook duidelik blyk dat “tImmers” as voertuig vir dissipelskap 'n besliste behoefte van geloofsvorming by studente aanspreek, en die missionale leiersbetrokkenheid by die gemeente steeds positief stimuleer (sien 4.7.1).

3.6.4 Gemeentesamestelling & Ampsbediening

Sover ek kon vasstel, is dit eers in 2003 wat die leraars –en leierskorps in geheel, finaal en amptelik, afgesien het van die ideaal van individuele ampsbediening soos dit bedoel is met die stigting van die gemeente en vir baie jare daarna steeds nagestreef is. Hierdie besluit kan myns insiens grootliks toegeskryf word aan die feit dat daar rondom die draai van die millenium 'n konstante tekort aan mannekrag was en leraars gewoon moes erken dat hulle nie individuele ampsorg *kon* realiseer nie. Lateraan, vanaf 2002-2003, het die ontluikende gesprekke oor kerkwees ook al meer 'n bewustheid na vore gebring van die amp van elke gelowige – die uitnodiging van alle lidmate om deel te word van die missionale drama/dans (vgl 2.6 & 2.7.1) – sodat energie eerder aangewend is om lidmate te bemagtig en hulle gawes te help ontsluit. Boonop het die ontluikende missionale fokus ook

gesorg dat die gemeente se leierskorps al meer 'n oog begin kry het vir die kampus as *geheel* en nie meer net die bediening van NG studente nie.

Interessant genoeg is dat daar in hierdie tyd, met die energie wat losgemaak is rondom 'n nuwe erediens weg van die kampus af, ook die eerste tekens is van persone wat nie studente is nie en tog gereeld Kandelaar se erediens sal bywoon. Studente wat ná hul studies voltooi is, in Potchefstroom aangebly het en begin werk het, het nou ook nie noodwendig aangeskuif na ander residensiële gemeentes nie. Hoewel dit maar nog 'n baie klein groepie nie-studente was, is die gemeentesamestelling daardeur positief verander.

3.7 Terugblik

Hierdie hoofstuk was 'n poging om reeds gedeeltelik die *bedieningswerklikhede van PUK-Kandelaar as kategoriale studente-gemeente te beskryf*, soos ek as leraar dit nagevors het en ook persoonlik beoordeel, vanuit 'n *bedieningspraktyk wat streef daarna om getrou te wees aan God se missionale roeping vir die gemeente*.

Ten spyte van baie moeilike jare in die eerste vyf en twintig jaar van die gemeente – waarvan die navorser vier jaar as student en tot dusver byna elf jaar as leraar meegemaak het – kan daar myns insiens met groot vreugde teruggekyk word op die gemeenteverhaal tot hier. In Sy genade het die Here die gemeente nie net deur die storms bewaar en gedra nie, maar ook vir kosbare missionale leer –en groei-ervarings gesorg. Ek wil graag hier slegs die belangrikste missionale bedieningsles vir myself as 'n gemeenteleier uitlig, wat ook duidelik uitstaan in my vertel van die gemeenteverhaal hierbo. Dit is naamlik die feit dat eenheid in die leierskorps onontbeerlik is vir die leiers om korporatief te kan onderskei waarheen die Here met ons oppad is én om met geloofwaardigheid voor te loop op daardie missionale pad. Hiërdie waarneming sluit ook nou aan by die missionale ekklesiologiese beginsel van liefdevolle verhouding in die Triniteit: as ons doelbewus streef daarna om deel te wees van die eenheidsdans van die Triniteit, sal dit wys in ons onderlinge verhoudinge (sien vorige hoofstuk).

In die laaste hoofstuk (5) van hierdie studie volg 'n terugskouende gesprek wat poog om die beskrywe *bedieningswerklikhede van PUK-Kandelaar as kategoriale studentegemeente* opsommend in verband te bring met 'n *bedieningspraktyk wat streef daarna om getrou te wees aan God se missionale roeping vir die gemeente*. Heelwat van die insigte van hierdie hoofstuk word dus eers in hoofstuk 5 weer opsommend opgeneem (veral onder 5.2.1). In die volgende hoofstuk (4) word die meer resente geskiedenis van die gemeente ingewef in die omvattende etnografiese beskrywing van die gemeente, om sodoende eers 'n meer onlangse en volledige prentjie van die *bedieningswerklikhede van PUK-Kandelaar as kategoriale studente-gemeente* te skets.

Hoofstuk 4

Etnografiese beskrywing van die gemeentediversiteit –en konteks

4.1 Inleidend

Die primêre navorsingsvraag waarop hierdie studie poog om ’n duidelike antwoord te bied is: *Wat is die unieke bedieningswerklikhede van PUK-Kandelaar as kategoriale studentegemeente?* ’n Sekondêre vraag waarmee die navorser in gesprek tree, is: *Wat sou dit vir die bedieningspraktyk beteken om binne sodanige beskrewe werklikheid te streef daarna om getrou te wees aan God se missionale roeping vir die gemeente?*

In hierdie hoofstuk word PUK-Kandelaar se huidige bedieningswerklikhede so omvattend as moontlik geskets. Soos in die vorige hoofstuk, is die uniekheid van die gemeente as kategoriale studentegemeente steeds hier die fokus van die beskrywing.

In die beskrywing van die gemeente en die huidige konteks, volg ek die riglyne van literatuur uit die *Congregational Studies*–skool rondom gemeentelike beskrywing (Carroll, *et al*, 1986; Ammerman *et al*, 1998). Binne die raamwerk van die gemeentelike beskrywing wat volg, sal daar ook aandag gegee word aan die kategorisering van Kandelaar in bepaalde tipes, modelle, en sisteme. Die feit is dat gemeentes van mekaar verskil, maar binne hierdie gemeentelike diversiteit kan breë kategorieë van ooreenstemming wel onderskei word, wat ’n vars perspektief kan bied op die gemeente en dus help met die verstaansproses; hierdie verstaan is belangrik tydens transformasieprosesse, aangesien oorgangsfases in die besonder vir kulturele –en konteks sensitiewe gemeenteleierskap vra (Hendriks, 2004:35-36).

Met die aanvang van hierdie hoofstuk is dit egter ook belangrik om daarop te let dat hierdie beskrywing tyd en plek bepaald is en die gemeente spesifiek beskryf word na aanleiding van gemeentedata en bronne-informasie wat vanaf 2007 tot 2010 versamel is: “... there is always a certain provisional character to the church as it lives within a context. As contexts change, the church should expect to change, even as it attempts to live out the tension inherent within being faithful to the gospel while being responsive to the context” (Van Gelder, 2007a:41).

4.2 Kontekstuele verkenning

Hendriks (2004:76) wys op die noodsaaklikheid van kontekstuele verkenning. Gemeentes het nodig om hul unieke plek in die religieuse ekologie te vind. Hierdie ruimte omvat die plaaslike geografiese omgewing én die globale gemeenskap, maar dit is ook ’n tydsruimte wat uit die verlede, na die hede en die toekoms in strek en die gemeente beïnvloed.

4.2.1 Makro-konteks

Die makro-aspekte wat ’n gemeente beïnvloed, verwys na die globale netwerke waaraan die gemeente verbind is, of waardeur die gemeente geraak word, en hierdie netwerke strek selfs verby grense van tyd en plek (Hendriks, 2004:77). Oor Kandelaar as studentegemeente, vra ek dus hier die vraag: “Watse globale invloede is te bespeur en hoe raak sodanige wêreldwye werklikhede of tendense hierdie kategoriale gemeente?” Ek wil probeer om hierop te antwoord deur vyf kofferbegrippe uit te pak – wat ek meen die mees relevante makro-tendense aandui vir die werklikheidsbeskrywing waarmee ek hier besig is – naamlik: post-rond, post-analoog, post-modern, post-patriargaal en post-Christendom.

4.2.1.1 Post-rond: 'n virtuele matriks?

Die term wat waarskynlik eerder gehoor word as post-rond, is die woord 'globalisering,' wat verwys na die feit dat ons in 'n sogenaamde *global village* woon: moderne tegnologiese media maak die skep van kommunikasienetwerke moontlik, waardeur mense regoor die wêreld in 'n ekonomiese realiteit aan mekaar verbonde kan wees, asof ons almal inwoners is van dieselfde klein dorpie. Die sosioloog Manuel Castells (2000:1 & 77-162) beskryf globalisering primêr as 'n ekonomiese werklikheid wat na die einde van die vorige millenium, die laaste kwart van die 20ste eeu, begin ontluik het. Hierdie nuwe ekonomie het ontwikkel danksy die informasie-tegnologiese revolusie van hierdie tyd wat globale netwerke tussen besighede, nasies en streke moontlik en interafhanklik van mekaar gemaak het. Friedman (2006:8) sê oor hierdie informasie-tegnologiese revolusie en globale netwerke: "The global competitive playing field was being leveled. The world was being flattened," en daarom sy waarneming (en die titel van sy boek oor globalisering): *The World is Flat*, oftewel, post-rond.

Laasgenoemde onderskei tussen drie verskillende historiese fases van globalisering, en beskryf die huidige globalisering – wat veral moontlik gemaak is deur die informasie-tegnologiese revolusie – as een wat gedryf word deur die dinamiese krag van "...the newfound power for *individuals* to collaborate and compete globally. And the phenomenon that is enabling, empowering, and enjoining individuals and small groups to go globally so easily and so seamlessly is what I call the *flat-world-platform*... As a result, every person now must, and can, ask: Where do *I* as an individual fit into the global competition and opportunities of the day, and how can *I*, on my own, collaborate with others globally?" (Friedman, 2006:10-11).

Friedman (2006:51-199) beskryf breedvoerig en oortuigend hoe hierdie post-ronde-wêreld-platform gevorm is deur tien gelykmakende kragte, waarvan ek hier slegs één uitsonder en wel omrede ek meen dat dit vir 'n studente-bediening die mees relevante gelykmaker is om mee rekening te hou.

Uploading is een van 'n hele aantal nuwe vorme van samewerking tussen individue wat volgens Friedman (2006:93-125) moontlik gemaak is deur die post-ronde-wêreld-platform en andersyds hierdie platform nog verder gelykmaak. Om te verduidelik wat *uploading* is, verwys Friedman (2006:96-112) eerstens na die verskynsel van rekenaarprogrammatuur wat in gemeenskap ontwikkel word (*community developed software*). In die vertel van 'n sogenaamde *open-source* sagteware programmeerder se verhaal, word verwys na "interesting social dynamics" (Friedman, 2006:98) as 'n motiverende dryfkrag vir iemand om met ander programmeerders saam te werk om goedkoop/gratis rekenaarsagteware te ontwikkel waarvan die onderliggende kodering (*source code*) oop bly vir ander om hul insette te lewer en die program steeds te verbeter: "It was pretty exciting, and seemed radically inclusive" (Friedman, 2006:99). *Open source* programmeerders-in-gemeenskap word sodoende die kreatiewe kragte agter "... virtual, online, bottom-up software factories, which no one owned and no one supervised" (Friedman, 2006:101).²¹

'n Volgende *uploading* voorbeeld wat Friedman aanbied is dié van *blogging*, wat aan individue en netwerkgemeenskappe 'n forum bied om nuus en sosiale kommentaar te *upload*. Die inligting wat sodoende *ge-upload* word om met die wêreld te deel, kan ook baie persoonlik van aard wees: "If you look at the Facebook.com phenomenon, an online social directory spreading virally in high schools and colleges, millions of young people now have a platform for telling their own stories" (Friedman, 2006:118). Ander soortgelyke *uploading*-platforms van informasie is *Podcasts*, *YouTube* (Friedman,

²¹ Boorlinge van Afrika is bevoorreg om lank voor globalisering reeds 'n plaaslike vorm van *uploading* te ken, naamlik die kulturele waarde van *ubuntu*, wat die afgelope paar jaar in Suid Afrika 'n metafoor vir nasiebou, gemeenskap en samewerking geword het (sien Botman, 1997:31-32).

2006:118) en op die PUK 'n intranet-program met die naam 'ApexDC++' – sagteware programmatuur waardeur studente enige-iets van eie klasnotas, tuisgemaakte videos, tot roofofskopieë van musiek of films met mekaar deel. *Wikipedia* is nog 'n voorbeeld van “community uploaded content” (Friedman, 2006:121), die aanlyn gemeenskaps-ensiklopedie waarvan bydraes oor bykans elke denkbare kwessie onder die son deur gebruikers self geskryf en geredigeer word.

Verwysend na één van die belangrike missionale fasette van kerkwees – die maatskaplike rol wat ons behoort te speel as deel van die burgerlike samelewing, wys Smit (2004b:361) daarop dat ook die kerk nodig het om haarself as netwerk-*uploader* te posisioneer in so 'n post-ronde samelewing, ten einde sinvol te kan bedien: “Met globalisering verander die rol van state oral, veral óók ten opsigte van sosiale versorging. Daarmee saam verander die roeping van die kerk. Die kerk staan nie slegs meer in 'n verhouding met die staat nie, maar – en baie sosiale denkers sê primêr – ook in verhouding met ander instellings van die burgerlike samelewing en die ekonomie. Om dié rede word daar vandag oral nagedink oor nuwe vorme van vennootskappe en samewerking, insluitende vennootskappe met staatsdepartemente, met nie-regeringsorganisasies, met die besigheids- en privaatsektore, met ander godsdienstige groepe, en met sekulêre organisasies. Ten einde ons bediening te kan vervul, móét ons betrokke raak by sulke vennootskappe.”²²

4.2.1.2 Post-analoog: 'n netwerk-gemeenskap van eensames?

Die post-ronde werklikheid kan in 'n sekere sin verder beskryf word vanuit 'n sosiale kohortperspektief, spesifiek vanuit die sogenaamde generasionele kultuurteorie. Kulturele generasies is groeperinge van mense wat ongeveer in dieselfde tydperk gebore is, en en min of meer dieselfde kulturele ervaringe deel as gevolg van die unieke tydperk waarin hulle saamgeword het, en gevolglik ooreenstemmende wêreldsienings (Codrington, 1999:13). Veral in 'n globale netwerk-gemeenskap kan sodanige gedeelde kulturele belewenisse natuurlik strek oor etniese en kontinentale grense (Codrington, 1999:14).

Sonder om stil te staan by verdere verduideliking van die kohort-teorie, wil ek hier slegs die post-ronde werklikheid verder toelig deur kortliks die huidige studentekohort, gebore ná 1990, te beskryf. Verskeie benaminge word vir hierdie generasie gebruik, waaronder die “Internet Generasie,” “*Generation I*,” “*Net Generation*,” “*Generation Z*,” “*Generation M*,” “*Generation @*” “*Generation C*” en “*Digital Natives*.” In die twee bronne wat ek hoofsaaklik geraadpleeg het, is veral die laaste twee noemers gebruik en ek volstaan dus met 'n verduideliking daarvan. Friedrich *et al* (2010) praat van *The Rise of Generation C*, want hiêrdie generasie is: “connected, communicating, content-centric, computerized, community-oriented, always clicking (Friedrich *et al*, 2010:2). In *Born Digital*, kies Palfrey & Gasser (2008:1) om hulle *Digital Natives* te noem, aangesien hulle die eerste generasie is wat vanaf geboorte grootgeword het in 'n digitale wêreld waar die Internet, selfone en ander mobiele digitale instrumente en sosiale webwerf-netwerke van kleinsaf deel is van hul bestaan. Dit beteken dat belangrike aspekte van hul lewens, waaronder sosiale interaksie, vriendskappe en siviele aktiwiteite – bemiddel word deur digitale tegnologie (Palfrey & Gasser, 2008:2). Ons leef in 'n digitale era, post-analoog.

Verskeie van die effekte op Digitale Boorlinge/Generasie C se gebruik van kommunikasie-tegnologie, verbruik van informasie, en patrone van interaksie wat deur Friedrich *et al* (2010:6-8) beskryf word, is myns insiens reeds duidelik waarneembaar onder vandag se universiteitstudente: hulle is bykans die heeltid in verbinding (“connected around the clock,” “on the grid 24/7”); ywerig deel van uitgebreide sosiale netwerke wat veel wyer strek as die tradisionele groepe van familie, vriende en werkskollegas om ook sosiale

²² Vgl Botman wat praat van die kerk as een vennoot van vele in die burgerlike samelewing, wat veronderstel is om aan te sluit by “... all the spheres of society in a healing cycle of transformation” (1997:37).

interaksie in 'n virtuele werklikheid in te sluit; gulsige verbruikers van digitale informasie; meer geneig om hulself in die publiek of ten minste op sosiale netwerke te “broadcast,” al minder gepla met privaatheid; kommunikeerders wat digitale kommunikasie-kanale dikwels verkies bo fisiese interaksie.

Daar is uiteenlopende menings rondom die vloek en/of seën van die post-ronde, digitale era en wat die uiteindelijke vormende effek daarvan gaan wees op Digitale Boorlinge/Generasie C se menswees en sosialisering. Om maar slegs een voorbeeld van meningsverskil te noem: Palfrey & Gasser is myns insiens oorwegend opgewonde oor die “networked public spaces” (2008:26) wat dien as 'n omgewing vir die aanleer van sosiale vaardighede en identiteits-ontwikkeling, terwyl Turkle (2011) grotendeels negatief oor dieselfde kwessie oordeel, soos sommer reeds duidelik is uit die titel en subtitel van haar uifers insiggewende boek: *Alone Together: Why We Expect More from Technology and Less from Each Other*. Die feit is: “Their familiarity with technology; reliance on mobile communications; and desire to remain in contact with large networks of family members, friends, business contacts, and people with common interests will transform how we work and how we consume” (Friedrich *et al*, 2010:2).

Palfrey & Gasser (2008:13) wys daarop dat ook godsdiens –en bedieningspatrone besig is om te transformeer as gevolg van hierdie netwerk-gemeenskap. Die post-ronde-netwerk-wêreld is dus 'n belangrike deel van die makro-konteks werklikheid waarbinne Digitale Boorlinge/Generasie C studente bedien word. Myns insiens is die soeke na gemeenskap, die sosiale inklusiwiteit, interafhanklikheid, deelnemende en bemagtigende elemente van die post-ronde wêreld, alles kwessies wat teologies baie positief ontgin kan word vanuit 'n Trinitaries-misionale ekklesiologie. Leonard Sweet beskryf byvoorbeeld die uitnodiging tot sosiale deelname van 'n post-ronde kultuur in terme wat baie herinner aan die drama-metafoor waarmee Triniteit en kerk in die vorige hoofstuk beskryf is: “That’s why anything that is working in a post-round culture is less a performance ritual than a participation ritual. That’s why a post-round world is a karaoke world.” Die leiers van 'n studentegemeente word terselfertyd ook uitgedaag om behoorlik te besin oor die kwessie van moontlike verwarde identiteite en sosiale vervreemding/isolasie wat tipies sou kon wees binne hierdie werklikheid (vgl Turkle, 2011 & Castells, 2004).

4.2.1.3 Post-modern: 'n tydsgees van relativisme?

Dit wil voorkom asof postmodernisme²³ as kulturele tydsgees selfs 'n groter kontekstuele uitdaging voor die deur van die kerk lê: “It appears that postmodernism increasingly represents the cultural air that we breathe. The challenges before the church are becoming clearer. It will either learn to contextualize the gospel and congregations into this new cultural setting or it will find itself increasingly marginalized and irrelevant to the next generation. While generational adjustments have always been somewhat normative for the church, it appears that the scope of change in the present shift is calling for fundamental rethinking of how we understand both the gospel and the church.” Van Gelder (2000:33). McLaren (2006:19) stel dieselfde uitdaging kort en kragtig: “The point is, if you have a new world, you need a new church. You have a new world.”

²³ Dit is nouliks moontlik om in enkele paragrawe behoorlike historiese of substansiële definisie aan die term ‘postmodern’ te gee. Selfs die blote gebruik van die term is aanvegbaar (sien Smit, 2002:119). Laasgenoemde (2007:2vv) verkies byvoorbeeld om soos Ulrich Beck en Anthony Giddens eerder te praat van 'n “collapse into modernity.” Smit (2003c:199) praat ook van “late modernism” (vgl Dreyer, 2003:45). Ander praat van “hyper-modernism” (Van Gelder, 2000:35; vgl Smit, 2007:2 se “radical modernisation”) en nog ander vermy gewoon die verwysing na modernisme of postmodernisme (Keifert, 2006:25-37). Bowendien word dit nog gedebateer of postmodernisme werklik al 'n impak maak in Suid Afrika, en of ons nie maar pas die advent van modernisme ervaar nie (Nieder-Heitman, 2003:189-190). Verder is daar ook nog die belangrike onderskeid tussen postmodern, postmoderniteit en postmodernisme (sien Liederbach & Reid, 2009:49-73).

Dit is myns insiens belangrik om soos Gibbs & Coffey (2000:30; vgl Sweet 2007:21) te let op die feit dat daar nie 'n reeds gerealiseerde oorgang vanaf modernistiese na post-modernistiese realiteite/denk-paradigmas veronderstel kan word, asof eersgenoemde reeds laasgenoemde verplaas het nie: “We now find ourselves in a complex world, one that is simultaneously modern, hypermodern, and postmodern. Modernity has not been replaced or superseded by the latter two; rather, the hypermodern and postmodern are now layered within the on-going realities of modernity. This co-mingling of all three presents a unique challenge to the church.” (Van Gelder, 2000:36-37, kursivering myne).²⁴

Postmodern/iteit/isme word dikwels gedefinieer deur dit histories en inhoudelik te kontrasteer met modern/iteit/isme (vgl byvoorbeeld Dreyer, 2003:45: “Die post-modernisme kan alleen verstaan en beoordeel word teen die agtergrond van die modernisme;” sien ook Smit, 2008b:108-110). Gegewe die beperkte ruimte wat ek het om dié onderwerp te takel, is die eenvoudigste manier om 'n post-moderne wêreldbeskouing/paradigma te beskryf, waarskynlik om dit eenvoudig te stel teenoor 'n modernistiese paradigma, soos Sweet (2007:22) kortliks doen deur modernisme te beskryf as die uitvloeiing van die “...Verligtingskultuur, toe mense begin vertrou het op die individuele of kollektiewe rede as die absolute gesag, en toe emosie en intuïsie sterk afgewater is. Saam met die vertroue in die krag van die rede het die nuwe idee van vooruitgang gekom” (vgl Gibbs & Coffey, 2000:26-28; Liederbach & Reid, 2009:35-43). Daarteenoor staan post-modernisme wat wil weet: “Hoekom moet daar 'n rede vir alles wees? Hulle ervaar 'n verlies aan vertroue in sowel die premoderne gesagsfigure as in die moderne rasonale beredenering. Postmodernisme vertrou nie meer die menslike denkvermoë om alles op te los nie” (Sweet, 2007:22). Hierdie verlies aan vertroue in gesag, rede en vooruitgang lei tot 'n algemene gevoel van angstigheid, en het veral te doen met die ontnugtering in die mens en sy tegnologiese vergrype na afloop van die twee Wêreldoorloë en post-koloniale skaamte (Gibbs & Coffey, 2000:28). English (1998:433) kontrasteer ook modernisme met post-modernisme, deur etlike epistemologiese voorveronderstellings van hierdie twee paradigmas teenoor mekaar te stel.

<i>Modernism</i>	<i>Postmodernism</i>
Conformity	Plurality
Homogeneity	Heterogeneity
Universality	Multiplicity
Generalizing	Localization/contextualization
Commensurability	Incommensurability
Hierarchy/subordination	Non-hierarchical/flat structure
Hegemonical	Anti-hegemonic
Metaprescriptions	Case by Case
Foundational	De-foundational
Erection of boundaries	Collapse of boundaries
Subject/object dialectics	Subject/object dissolution
Normalizing	Temporizing
Stability	Impermanence
Suppression of difference	Pursuit of difference

²⁴ Hierby sou ek – veral binne die Suid Afrikaanse konteks – ook nog die begrip ‘pre-modern’ byvoeg om Van Gelder se veelvlakkige wêreld selfs nóg meer kompleks te maak (sien Nieder-Heitman, 2003:189-190).

<i>Modernism</i>	<i>Postmodernism</i>
A priori essences	Rejects such essences
Centering	Marginality
Continuities	Discontinuities
Order	Displacement
Definitional	Anti-definitional

Van Gelder (1991:74) maak dit duidelik dat die post-moderne tydsgesies nie net iets *buite* die kerk is nie, maar dat ons ook daarmee moet rekening hou dat lidmate dieselfde post-moderne lug inasem: “First, the church will have to develop a much more flexible approach to mission and enfolding if it is serious about reaching postmodern persons whose lives are fragmented and under constant reformulation by "nows" and "images." Second, the church will have to face up to the fact that the world views of many of its members are also being impacted by postmodern perspectives. Diversity and pluralism have become a way of life within many churches, as well as within the communities being served by the churches. Both challenges will require the development of new forms of Christian community that have a capacity for expressing creative diversity, while seeking to hear and understand afresh the living truths of God’s word to them.”²⁵

’n Belangrike post-moderne werklikheidsoortuiging wat deur Sweet (2007:23) uitgesonder word, het te doen met die kwessie van waarheid in ’n pluralistiese samelewing: “Postmoderniste glo waarheid word in verhoudings gevind; dat die waarheid deur gesprek en dialoog duidelik word. Vir hulle is alle stemme gelyk, en almal is daarop geregtig om jou iets te leer, net soos jy vir enige iemand iets kan leer.” In die kerk hoor mens gevolglik dikwels hoe die term “relativisme” as enigste definisie/noemer vir postmodernisme aangebied word, asof post-moderniste apaties staan teenoor waarheidsaansprake (die *Whatever*-fenomeen in studente-taal). Gibbs & Coffey (2000:28) wys egter tereg daarop dat postmodernistiese mense waarheidsaansprake tog wel krities beoordeel, terwyl hulle sensitief is vir die motiewe van diegene wat die aanspraak op waarheid maak: “In a pervasive atmosphere of cynicism, postmodernists look for the motives behind truth claims.”

Wat verder direk hiermee verband hou, en van besondere belang is vir ’n missionale bediening in hierdie tydsgewrig, is die gebrek aan ’n singewende meesterverhaal: “There is no ‘metanarrative,’ no grand story to inspire a people, no explanation of everything, no meaning or purpose to life awaiting discovery at either the cosmic or the personal level” (Gibbs & Coffey, 2000:29; vgl Liederbach & Reid, 2009:62.)²⁶ Van Gelder (2000:38) wys egter juis die positiewe uitdaging uit: “Postmodernism’s sense of the embeddedness of human knowledge and the perspectival character of all knowing means that understanding is rooted within a narrative, a story. A natural bridge exists for the gospel to be proclaimed as a narrative story—as God’s story about life and its meaning—within which all can come to know themselves. The challenge is the fact that we are adrift in a postmodern sea of competing stories, all of which are perceived as being socially constructed and relative.” Myns insiens het die kerk die voorreg om te midde van hierdie sinisme en onsekerheid, jongmense relasioneel te help ontdek hoe hulle deel is van die drie-enige God se opwindende missionale drama, waarin Hy vir, mét en tússe ons is (Johnson, 2003:109-124; vgl 2.5 & 2.6).

²⁵ Sien Liederbach & Reid (2009:49-73) se ‘*Primer on Postmodernity*’ vir ’n bondige gesprek oor die post-moderne kultuur in verhouding tot die kerk. Greer (2003) bied ’n meer in-diepte – en ook meer positiewe – gesprek oor dieselfde onderwerp.

²⁶ Vgl ook McLaren (2006:168-173) se meer positiewe beskrywing van ’n postmoderne siening oor waarheid in ’n postmoderne konteks.

4.2.1.4 Post-patriargaal: 'n verwarde gemeenskap?

Die sosioloog Manuel Castells help verder om iets van die invloed van die “new global order” (2004:72) op plaaslike groeps-identiteite (of kulture) beter te begryp in sy omvattende trilogie van sosiologiese studies oor die onderwerp: *The information age: economy, society and culture*. Hier word veral opsommend iets van Castells (2004) se tweede volume, *The Power of Identity*, weergegee ten einde die makro-konteks verder te beskryf. In sy beskrywing van die “network society” as een van die uitstaande kenmerke van ons tyd, beskryf Castells onder andere breedvoerig en oortuigend ’n post-patriargale wêreld (2004:192-302), wat besig is om te ontwikkel as een van die mees ingrypende sosiale bewegings van ons dag: “This is the most important revolution because it goes to the roots of society and to the heart of who we are... the transformation of women’s consciousness, and societal values in most societies, in three decades, is staggering and it yields fundamental consequences for the entire human experience, from political power to the structure of personality. I argue that the process that summarizes and concentrates this transformation is the undoing of the patriarchal family. If the patriarchal family crumbles, the whole system of patriarchy, gradually but surely, and the whole of our lives, will be transformed” (Castells, 2004:194).

Castells (2004:196-197) sê dat die struktuur en waardes van die patriargale familie, waar die man aan die hoof van ’n kerngesin –of familie staan, bevraagteken word as gevolg van etlike tendense, naamlik:

- Die skerp toename in egskeidings lei tot meer en meer gebroke huishoudings, waarvan die vrou meestal alleen die kinders grootmaak. In die proses lei vertroue in die man as patriarg van die familie wesenlike skade.
- Patriargale outoriteit word verswak deur huweliksprobleme wat verband hou met die toenemende uitdaging om huwelike, werk en kinders groot te maak; gevolglik die keuse wat baie mense maak vir saambly-verhoudings eerder as wettige huwelike, asook huwelike wat tot ’n veel later ouderdom uitgestel word.
- ’n Toename van enkel-ouergesinne en ander variasies van familiestrukture verdun die oorheersing van die patriargale kerngesin as ’n reprodktiewe sosiale model/instelling.
- Die outonomie van vrouens oor hul eie persoon, liggaam en reprodktiewe gedrag lei tot ’n krisis in die sosiale patrone van populasie-aanwas, aangesien baie kinders buite die huwelik gebore en deur die vrou alleen grootgemaak word – biologiese voortplanting vind dus plaas buite die tradisionele struktuur van ’n patriargale familie.

Die vormende effek van hierdie post-patriargale werklikheid is nie net van betekenis vir die gemeenskap se gesagstrukture in geheel nie, maar ook vir die rol/identiteitsvorming van individue: “New generations are being socialized out of the traditional pattern of the patriarchal family, and are being exposed from an early age to the need to cope with different settings, and different adult roles. In sociological terms, the new process of socialization downplays to some extent the institutional norms of the patriarchal family and diversifies the roles within the family... as an outcome of such processes, new personalities emerge, more complex, less secure, yet more capable of adapting to changing roles in social contexts...” (Castells, 2004:299).

Terselfertyd is daar ’n toenemende verwarring van, of skeiding tussen, verskillende sosiale dimensies en funksies wat vantevore in een institusie – dié van die patriargale gesin – bymekaargekom het, soos byvoorbeeld die interpersoonlike huweliks –en seksuele verhouding van die egliede, die ekonomiese funksies en assosiasies tussen gesinslede, verdeling van opvoedingstake, onderlinge emosionele ondersteuning. Onder andere dui Castells (2004:299) verder aan hoe hierdie verlies aan die patriargale familie-rolle lei tot veranderende – meer liberale/vloeibare – houdings en uitings ten opsigte van etiese

kwessies, soos byvoorbeeld 'n meer promiskûe houding wat betref die uitleef van seksuele begeerte en die normalisering daarvan in 'n post-patriargale samelewing.

Beoordeel in die lig van 'n Trinitariese missionale ekklesiologie, meen ek dat 'n post-patriargale samelewing verskeie noemenswaardige uitdagings stel aan 'n kerk wat studente bedien. Om slegs enkele te noem waaraan ek tans dink:

- Daar is beslis baie verwarring rondom identiteit en seksualiteit waarneembaar onder jongmense, en gevolglik 'n groot behoefte aan pastorale deernis en begeleiding rondom kwessies soos byvoorbeeld verwarring rondom seksuele oriëntasie, en emosionele skade opgedoen weens seksuele eksperimentering vanaf 'n jong ouderdom.
- Ons het 'n geweldige verantwoordelikheid ten opsigte van die algemene herstel van positiewe vertroue in onderlinge verhoudings.
- Wat betref die verbrokkeling van gesagstrukture as uitloper van 'n post-patriargale samelewing, is dit nodig dat die kerk voortdurend onthou dat haar gesag bevestig word deur haar diensbaarheid – in navolging van Christus se voorbeeld.

4.2.1.5 Post-Christendom: 'n sekulêre wêreld?

In *The End of Christendom and the Future of Christianity*, gee Douglas J. Hall (2002:1-2) inleidende definisie aan die term Christendom, deur dit te beskryf as die “imperiale kerk” wat histories ontstaan het onder die Romeinse keisers Konstantyn en Teodosius I. Die sosioloog Rodney Stark (2003:33) het nie vleierende woorde vir wat die gevolg van Konstantyn se bekering vir die kerk ingehou het nie: “Far too long, historians have accepted the claim that the conversion of the Emperor Constantine (ca. 285-337) caused the triumph of Christianity. To the contrary, he destroyed its most attractive and dynamic aspects, turning a high-intensity, grassroots movement into an arrogant institution controlled by an elite who often managed to be both brutal and lax” (vgl Tickle, 2008:161-162). “Sodoende het die Christelike godsdiens vanaf 'n gemarginaliseerde minderheidsposisie van onderdrukking en vervolging beweeg na 'n sentrale meerderheid met 'n posisie van mag en rykdom. So het die kerk een van die ‘magte’ in die ryk geword” (Burger & Wepener, 2004:7). As institusionele kerk het die Christendom sedert die vierde eeu nC vanuit 'n strategiese posisie van kulturele mag en beheer gedink en gedoen, en juis daarom is die “missionêre” (lees: imperiale) uitbreiding van die Christendom dikwels triomfanklik beskryf in politiese terme van territoriale en numeriese groei (vgl Hall, 2002:12-13). Die kerk van die Christendom is dus nou verweef met die koninkryk/staat/regering van die dag (Hirsch, 2006:58-59; Keifert, 2006:31). Keifert (2006:30-31) dui aan hoedat die institusionele kerk van die Christendom-era gevolglik tot 'n groot mate verword het, tot nie veel meer nie as 'n morele draer en beskermer van die Westerse/Europese kultuur.²⁷

Ons praat egter tans van 'n post-Christendom in die Weste, omdat dit lyk of die gemiddelde Westering stadig maar seker besig is om die kulturele en imperiale invloed van die Christendom te ontgroei: “Al meer Westerse gemeenskappe bevind hul in 'n tydperk waar die era van die Konstantynse Christendom verby is, en waar die westerse Christelike godsdiens sy invloed verloor het” (Niemandt, 2007:10) óf baie vinnig besig is om dit te verloor. Keifert (2006:32-34) wys daarop dat daar drie historiese (*disestablishment*) bewegings plaasgevind het, wat aanleiding gegee het tot die stelselmatige skeiding tussen staat en kerk – en daarmee saam die ondergang van die Christendom – 'n ontbindingsproses wat steeds voortgaan (vgl Hall, 2002:3). Feit is dat hierdie skeiding tussen kerk en staat, die kerk ontnem van die institusionele gesag en

²⁷ Sien Stuart Murray (2004:76-78) se *Post-Christendom: Church and Mission in a Strange New World*, vir verskeie ander slegte gevolge van die onheilsame huwelik tussen kerk en staat.

politiese mag wat sy vroeër gehad het (Keifert, 2006:32-34). Nominale lidmate van die institusionele Christendom distansieer hulle doelbewus al verder van die kerk en sy tradisie, "...for in the eyes of many people today the church has been tried and found wanting" (Gibbs, 2009:25).

Sweet (2007:22-23) praat van die Christelike geloof in die Weste wat aan die kwyn is, en noem etlike stawende voorbeelde van die konkrete godsdienstige magsverskuiwing wat 'n post-Christendom aantoon: in Brussel word 50% van alle babas wat vandag daar gebore word, in Moslemhuise gebore; in Engeland is daar vandag meer praktiserende Moslems as Anglikane; Islam is reeds die grootste Europese godsdienst; terwyl die Christendom in die Weste taan, groei dit teen 'n ongelooflike tempo in die Ooste en die Suide: die statistiese "middelpunt" van die Christendom vandag is in Timboektoe, Mali; die taal van die meeste Christene is Spaans; die kleur van die meeste Christene is bruin; daar is vandag meer Christene in Indië as in die VSA en meer in Afrika as in Europa; teen 2025 sal twee derdes van alle Christene in Latyns-Amerika, Afrika en Asië woon. "The reality is that Christianity... is increasingly a post-Western religion, dominated by peoples and countries of the global South" (Thomas, 2007:8). Dit sal dus 'n groot fout wees om te dink dat die Christelike geloof *per se* aan die uitsterf is!²⁸

Feit is dat daar 'n algemene verlies aan invloed en belangstelling in die Christelike geloof in die *Weste* is, waarmee deeglik rekening gehou moet word – vernameam in die bediening aan jongmense. Kimball (2003:40) verwys na navorsing van George Barna om enkele tipiese negatiewe groei tendense onder jongmense in 'n Westerse post-Christendom aan te toon:

- Van alle ouderdomsgroepe, is die groep tussen 18 en 32 die minste geneig om hulself aan te dui as Christene.
- Jong volwassenes in die VSA is die groep wat die meeste oop is om ánder gelowe as die Christelike geloof te ondersoek.
- Waar jongmense onder die invloed van hul ouers uit is, is die kans groter as in die verlede dat hulle nie kerk sal bywoon nie. Jong volwassenes vermy kerk en gevolglik neem kerkbywoning met elke volgende generasie af.

Soos met al die ander 'post'-werklikhede, is ek oortuig daarvan dat die post-Christendom-era 'n wonderlike geleentheid en uitdaging vir die missionale kerk kan wees. Die kerk het vir die eerste 250 jaar van haar bestaan as 'n marginale beweging 'n lewende missionale getuigenis in die wêreld uitgeleef (Gibbs, 2009:24) en 'n post-Christendom dwing die kerk weereens terug na die rand toe (Gibbs, 2009:26). Maar dit is juis 'n kerk wat op die rand van die samelewing staan, éérder as in die imperiale kern daarvan, wat in die posisie is om 'n meer profetiese stem te laat hoor (Hall, 2002:2).

Hall (2002:ix) verdien myns insiens hier die laaste positiewe woord: "...it is my belief that the Christian movement can have a very significant future – a responsible future that will be both faithful to the original vision of this movement and of immense service to our

²⁸ Sien byvoorbeeld Thomas se *The Global Resurgence of Religion and the Transformation of International Relations* (2005) asook Micklethwait & Wooldridge (2009) se *God is Back: How the Global Rise of Faith is Changing the World*, waarin oortuigend aangetoon word dat die magspolitiese invloed van godsdienst – dit is van alle gelowe, waaronder ook die Christelike geloof – wêreldwyd steeds enorm is – en selfs aan die toeneem is – veral synde dit so 'n groot rol speel in byvoorbeeld die VSA as 'n super-moondheid en die verskuiwing van die Christendom na die globale Suide (vgl Thomas, 2007). Maar die kerk van die Christendom – as institusionele bewaker en verkondiger van die Christelike boodskap – is vinnig besig om geloofwaardigheid te verloor onder opkomende Westerse generasies. Verskeie boeke, wat gegrond is op deeglike navorsing, se titels skree dit uit: *UnChristian: What a New Generation Really Thinks about Christianity... and Why it Matters* (Kinnaman & Lyons, 2007); *They Like Jesus but Not the Church: Insights from Emerging Generations* (Kimball, 2007).

beleaguered world. But to have *that* future, we Christians must stop trying to have the kind of future that nearly sixteen centuries of official Christianity in the Western world have conditioned us to covet. That coveted future is what I mean when I use the term “Christendom” – which means literally the dominion or sovereignty of the Christian religion. Today Christendom, so understood, is in its death throes, and the question we all have to ask ourselves is whether we can get over regarding this as a catastrophe and begin to experience it as a doorway – albeit a narrow one – into a future that is more in keeping with what our Lord first had in mind when he called disciples to accompany him on his mission to redeem the world through love, not power.”

4.2.1.6 Post-negatief: ’n missionale era!

Keifert (2006:26) beskou ‘post’-taal soos hierbo gebruik as ’n negatiewe tipering van die tydvak waarin ons tans leef, en verkies gevolglik om eerder te praat van ’n “New Missional Era,” waar ons gewoon streef na “God’s preferred future.” Daarmee fokus hy eerder positief op die uitdagings waarvoor die huidige werklikhede ons as kerk plaas, en in die lig van die basisteoretiese hoofstuk van hierdie studie is ek geneig om met hom saam te stem; ons behoort die tyd waarin ons leef te sien vir wat dit is: “God’s invitation to join in this new adventure in the life of God and world, gospel, church, and culture... In this New Missional Era, this time of the missional church, those congregations that are faithful, effective, and efficient will be a part of transforming mission. They will be transformed by the mission – called, gathered, and centered in Word and sacrament, and sent into the mission of God in daily life” (Keifert, 2006:35-36).

4.2.2 Meso-konteks

Die meso-konteks het te doen met die onmiddellike plaaslike omgewing (vgl Hendriks, 2004:78).²⁹

4.2.2.1 Post-apartheid: maar die kennis bly in die bloed...

Op 27 April 1994 is die eerste demokratiese regering in Suid Afrika op vreedsame wyse verkies, bykans 350 jaar na die aanvanklike kolonialisering van die land en 46 jaar na die Nasionale Party aan bewind gekom het (Koopman, 2005:149; Giliomee, 2004:1, 437). Hoewel apartheid eers vanaf 1948 as die amptelike beleid van die regerende party afgedwing is, strek die verhaal van rassetspanning, konflik, skeiding en diskriminasie terug tot 1652 (Smit, 2005:355; Büttner & Claassen, 2010:142, 161; vgl Giliomee, 2004).

Myns insiens lewer Jansen (2009) ’n belangrike bydrae tot die beskrywing van die Suid Afrikaanse werklikheid ongeveer 15 jaar ná ’n eerste vrye demokratiese verkiesing. Hy beskryf die impak van die veranderinge van ’n post-apartheid Suid Afrika spesifiek op wit Afrikaanssprekende studente aan die Universiteit van Pretoria; in sy eie woorde is *Knowledge in the Blood* “... about how white Afrikaner students experience this change and what it means for them in terms of remembering an inherited past and acting on an uncertain future” (2009:19).³⁰

²⁹ Ek beskryf die meso-konteks hier veral na aanleiding van die *Tlokwe City Council Report* van 2008/2009 & 2009/2010; verskeie jaarverslae van die NWU en enkele semi-gestruktureerde onderhoude wat gevoer is met persone op die PUK-Kampus (vgl bylaag C).

³⁰ Die navorsingsmetodologie onderliggend aan *Knowledge in the Blood* sou breedweg omskryf kon word as kwalitatief van aard, met ’n besliste etnografiese inslag. Hoewel Jansen die boek skryf as pedagoog, nie as sosioloog nie, is ek oortuig dat hy die post-apartheid werklikheid van wit Afrikaanse studente in Suid Afrika met goeie sosiologiese insig beskryf. As studenteleraar wat die afgelope dekade in die bediening is op ’n kampus van ’n Afrikaanse universiteit waar die meerderheid student wit is, meen ek dat hy hierdie werklikheid baie raak beskryf. In bylaag E beskryf ek die post-apartheid konteks van PUK-Kandelaar verder; dit bevat ’n klompie van my persoonlike joernaalnotas, wat veral draai rondom die tema van my eie worsteling met ’n apartheidsverlede, diversiteit en dominee-wees in ’n post-apartheids “volkskerk.”

Jansen (2009:35-50) beskryf die post-apartheid werklikheid van Afrikaners veral in terme van verlies, by name die verlies aan politieke mag, kulturele identiteit en 'n volksverhaal waaroor daar eenstemmigheid is. Die drie terreine waar daar egter nog tot meerdere of mindere mate laer getrek kan word om as minderheidsgroep beheer te handhaaf, is volgens Jansen (2009:35) die skool, die kerk en die universiteit – en dit kan veral gesien kan word in die stryd om Afrikaans as eksklusiewe/meerderheidsvoertaal van hierdie instellings te behou. Die laertrekmentaliteit (Jansen, 2009:35) is volgens Jansen egter nie die enigste reaksie op die magsverlies van Afrikaners in 'n post-apartheid werklikheid nie. Hy onderskei drie “major tendencies of social thought among Afrikaners” met betrekking tot die apartheidsgeskiedenis (2009:35), naamlik: “Nothing Happened” (2009:38-39), “Something Happened – Now Get Over It” (2009:39-41) en “Terrible Things Happened” (2009:41-44). Wat laasgenoemde erkenning van die realiteit van apartheid se vergrype betref, identifiseer hy ook nog drie Afrikanergroepe wat uiteenlopend reageer op hierdie realiteit, naamlik “The Activists,” “The Gradualists,” en die “Confessionalsists.”

Jansen verwys na verskeie studies en eie waarnemings om aan te toon dat 'n wye spektrum van traumatiese emosies die uiteenlopende response op die apartheidsverlede en die veranderinge van 'n Nuwe Suid Afrika in die kollektiewe psige van die Afrikaner vergesel, waaronder verlies, verwarring, skuldgevoel, ontkenning, angstigheid, vrees, woede, apatie, pyn, frustrasie en skaamte (vgl Smit, 2003b:238, 67-69). Na aanleiding van Eva Hoffman se werk, is Jansen se tesis dat hierdie reserwes van indirekte sosiale kennis – waarop die herinneringe en identiteit van die Afrikaner gebou is (sien Jansen, 2009:45, 260) – oorgedra word van ouers na hul kinders: “Against this backdrop of loss and change, white students... enter universities with a powerful knowledge of the past. With such knowledge, they also carry the emotions of defeat and uncertainty received from, and alive among, their parents (Jansen, 2009:49). Die identiteit, geheue en kennis word dus “oorgedra in die bloed” van apartheidsgeslagte na die post-apartheid generasie, wat vandag se studente is. Jansen (2009:255vv) beklemtoon die belangrike rol van interkulturele ontmoetings, in 'n postkonflik situasie soos dié waarin ons ons tans bevind en dis veral hier waar ek oortuig is dat hy gehoor moet word – veral die kerk moet hom goed hoor – en hy uiters relevant is vir die konteks waarin Kandelaar poog om getrou te wees aan die missionale roeping van die drie-enige God.³¹

Tien jaar ná die eerste demokratiese verkiesings, vra August (2005:25) die vraag: “Can the churches and their members make a contribution towards a change that would help our country and our society to live up to its name: *the new* South Africa?” Verwysend na Anthony Balcomb, vra Nieder-Heitman (2003:190) die vraag: “... what about the church in post-apartheid society?” Very little sign of an alternative community has been in evidence so far with regard to the big picture of a racially and culturally divided South Africa with all its contradictions and tensions. Churches still reflect these contradictions in their seperateness.” Koopman (2005:151) sluit hierby aan: “When an evaluation of churches is done, there seems to be a convergence of opinion that South African churches,

³¹ Nog meer so indien die rassamesstelling binne die universiteitskonteks waar ons kerk is, uiters homogeen is, soos wel die geval is met Kandelaar (vgl Jansen, 2009:260). Die studente en/of hul ouers se keuse om op die PUK te kom studeer, het geweldig baie te doen met die taalkwessie (sien 4.2.2.4 hieronder en vgl Jansen, 2009:35). In my algemene omgang met wit Afrikaanse studente, sowel as studente van ander kleur, raak ek meer en meer oortuig daarvan dat die laertrek-mentaliteit (en gepaardgaande apatie ten opsigte van postiewe bydrae tot, of deelname aan, die breër samelewing) waarvan Jansen praat, beslis 'n belangrike deel van die Afrikaanse kultuur van die PUK-kampus is. Die enigste verifieerbare data wat ek het om die laaste stelling te staaf, is die gestruktureerde etnografiese onderhoude wat met 24 studente gevoer is. Een van die vrae aan die studente was: “Hoe voel jy en ander oor die veranderinge wat in die afgelope 3-5 jaar in die samelewing rondom julle plaasgevind het?” In bylaag G het ek die volledige response van die 24 studente op hierdie vraag aangeheg. sien verder ook bylaag E, en voetnota 46 (p105) vir my gedagtes hieroor wat betref Kandelaar se eie konteks.

especially those churches that opposed apartheid, did not fulfil our public responsibility as faithfully as we did during the years of the struggle against apartheid. In the same vein, those *churches who supported apartheid also seemed to have almost disappeared from the public scene. South African churches need to newly understand and redefine our public role in the context of a democracy*” (kursivering myne).

Waar die NG kerk een van die prominente kerke is wat apartheid gesteun het (vgl Smit, 2005:356-357), is ons ook een van die geloofsgroepe wie se getuieis tragies stil geword het in ’n post-apartheid Suid Afrika, deurdat ons grootliks teruggetrek het in die *ghetto* van ’n individuele piëteit en geloof: “Modern Afrikaner Reformed Christians now indeed also have run to the proverbial gauntlet between a failed Christendom and a false privatization. The only religiosity that seems to flourish in the Dutch Reformed Church at this stage is one that yields to the pressure exerted by the modern paradigm, viz., the more radical pietist side of the Puritan-Reformed tradition that has never had any time for the theocratic vision because religion is seen to be a very private, spiritual affair that should not interfere with matters of public life” (Nieder-Heitmann, 2003:188).

Smit (2003b:248) eggo laasgenoemde en betreur hierdie apatie van ons gereformeerde kerke in ’n post-apartheid samelewing – en die gebrek aan die uitlewing van ’n verantwoordelike publieke teologie: “Our reformed churches seem to lack all vision for social, political, economic, and cultural developments and to exercise no prophetic voice at all. We seem to practice a kind of personal piety and spirituality with increasingly less emphasis on teaching and formation. We are absent from the public debate about the soul of the nation and about common values and norms. And we are silent about the urgent social and moral crises our society is facing, both in our congregations and churches as well as the public sphere. Due to our awareness of our lack of credibility and our sense of shame and guilt on the one hand and our satisfaction with recent social and political developments on the other hand, we appear to be happily and willingly retreating to a sphere of private religion” (vgl Du Rand, 2002:55).

Een van die ongelukkige gevolge, wat die hart van ’n trinitariese missionale teologie raak, is dat ons in die proses van laertrek uit die breër samelewingsverband, die evangelie as meta-narratief – wat ons álmal se ‘lewe saam’ omsluit – prysgee en nie meer ag as *publieke* en *politiese* waarheid nie (Nieder-Heitman, 2003:188; vgl Newbigin, 1989:99-101,181). Verwysend na die teologie van Bonhoeffer, pleit Botman (1997:37) dus vir ’n publieke teologie van *ubuntu*, waar onttrekking van die samelewing nie ’n opsie is nie: “... the Christian congregation (the local faith community) exists for the political and socio-economic community. It can not retreat and still be called the church.” Dit gaan hier om die profetiese getuieis wat die kerk leef in ’n post-apartheidskonteks. August (2005:25) wys daarop dat *koinonia* binne hierdie konteks die imperatief vir Christene is wat ons noop daartoe om te getuig deur te leef in gemeenskap met mekaar: “Christians in the church are called by the gospel to be agents of reconciliation amongst groups and peoples caught in a history of conflict and enmity. Unfortunately, the church also has to confess its inability and slothfulness to act as reconciler in conflicts between groups and peoples. (August, 2005:27)

4.2.2.2 Potchefstroom – die streek en stad

Potchefstroom beslaan ’n area van ongeveer 2500 vierkante kilometer en het volgens die 2007 sensus ’n totaal van 124 351 mense en 35 524 gesinne gehad. Setswana, Afrikaans en Engels is die vernaamste tale van inwoners in die omgewing. Potchefstroom en die buurdorp, Klerksdorp, lê in die hart van Suid Afrika se goudmyn-industrie, met die wêreld se diepste goudmyn wat ongeveer 40 km noord-oos van Potchefstroom is. Enkele diamantmyne en landbouproduksie (veral mielies, sonneblomme en sorghum) sorg ook vir wesenlike ekonomiese aktiwiteit. Die Vredefortkoepel, geleë sowat 20km vanaf

Potchefstroom, is 'n in 2006 as 'n Wêrelderfenisgebied geproklameer as een van die grootste en oudste meteoriet impak-kraters in die wêreld.

Hier is 'n groot aantal laer –en hoërskole, skole vir leerders met spesiale behoeftes, 'n tegniese –en lanboukollege, sowel as distriks –en area verteenwoordiging van 23 nasionale departemente, insluitende polisie en militêre eenhede. Hier is ook 'n lughawe – wat vroeër 'n militêre lughawe was – wat opgegradeer is vir die 2010 FIFA wêreldbeker sokkerkampioenskappe. Die dorp is regdeur die jaar 'n sentrum vir die aanbied van 'n verskeidenheid van nasionale en internasionale sportgebeure (waaronder sokker, krieket, hokkie, rugby en atletiek), en huisves jaarliks die Aardklop kultuurfees.

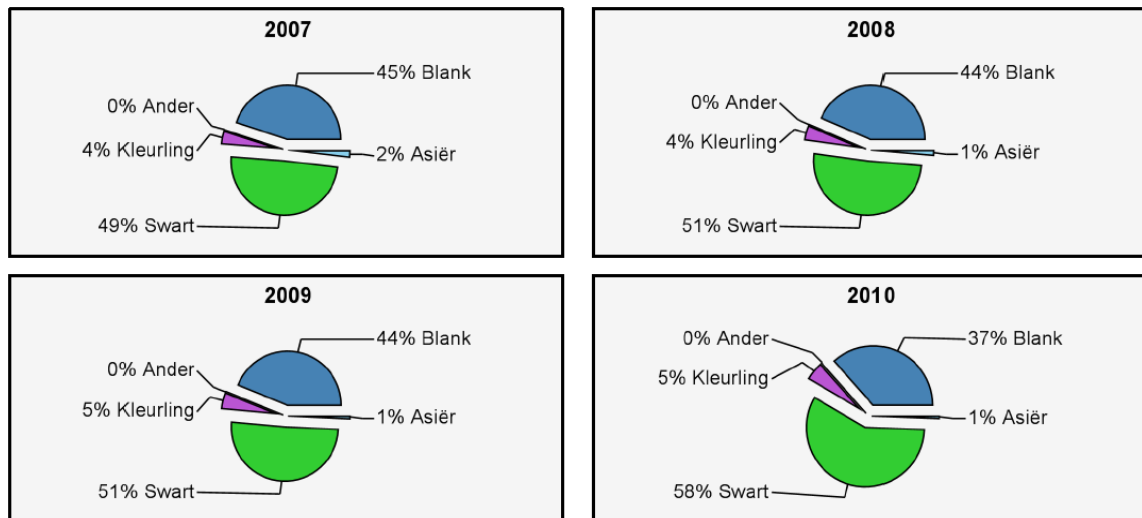
4.2.2.3 Die PUK-kampus van die Noordwes Universiteit

Potchefstroom is egter veral bekend as 'n Universiteitsdorp, waar die grootste van die Noordwes Universiteit se drie kampusse geleë is. Dit is juis rondom die universiteitskampus wat uitgebreide sport fasiliteite en selfs 'n hotel vir atlete gebou is. Die stad is internasionaal gesog as sportsentrum vir atlete wat hoog bo see-spieël wil oefen. Tydens die 2010 FIFA wêreldbeker sokkerkampioenskappe was die Potchefstroom-kampus byvoorbeeld gasheer vir die wenspan van Spanje. As deel van die transformasieproses van die hoërondewyslandskap ná 1994, het die Noordwes Universiteit amptelik op 1 Januarie 2004 tot stand gekom as 'n saamgesmeltde hoërondewysinstelling (De Klerk & Du Pisani, 2009:80). Dié samesmelting was tussen die vroeëre Potchefstroomse Universiteit vir Christelike Hoër Onderwys, die *University of the Northwest* in Mafikeng en die Sebokengkampus van Vista. Die NWU word bedryf op 'n tweevlak bestuursmodel, met 'n Institusionele Kantoor en drie kampusse te Mafikeng, Vaaldriehoek en Potchefstroom. In 'n bestuurs-informasieverlag van die NWU (2011/03/15) word die getalle van voltydse universiteitstudente wat in Potchefstroom studeer en woon soos volg weergegee oor die afgelope aantal jare:

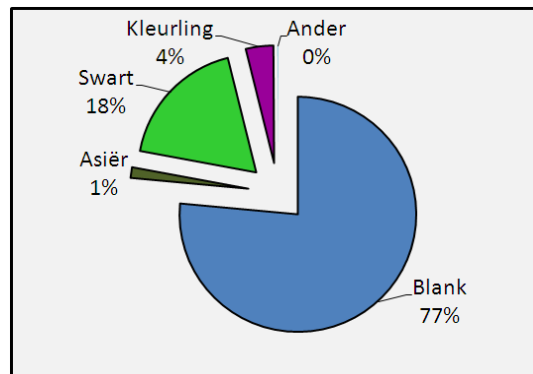
2005	2006	2007	2008	2009	2010
15,575	16,079	15,483	15,875	16,953	18,123

4.2.2.4 Rasse-samestelling van studente op die PUK-kampus van die NWU

Die etniese samestelling van studente op die Potchefstroomkampus is nogal interessant én veelseggend in die lig van die navorsingsvrae. In 'n bestuursinligtingsverslag (15/02/2011) van die Institusionele Kantoor van die NWU getiteld “Studentestatistiek van die NWU Potchefstroomkampus” word die volgende grafiese voorstellings gegee van die rassesamestelling van die studente wat ingeskryf is op die Potchefstroom kampus vir die jare 2007-2010:

Hierdie statistiese voorstellings is egter misleidend ten opsigte van ’n *werklike* profiel van die studente wat *woon en studeer in Potchefstroom*, aangesien daar by hierdie rassasamestelling van “Potchefstroomkampus studente” nie duidelik onderskeid getref word tussen die kontak-studente (wat fisies op kampus is) en die afstandstudente (wat ingeskryf is vir korrespondensie-kursusse) nie. Feit is dat die afstandstudente – wat ingeskryf word as Potchefstroomkampusstudente – ’n groot getal van die algehele studenteliggaam van hierdie kampus verteenwoordig en dat die meerderheid van kontakstudente blank is, terwyl afstandstudente meestal swart is. “Hoe lyk die etniese samestelling van NWU-studente wat spesifiek in Potchefstroom woon en studeer?” is die vraag wat ek as navorser dus wou beantwoord en het gevolglik hierdie spesifieke inligting van die Bestuursinligtingskantoor van die NWU aangevra. Die werklike prentjie van rassasamestelling sien dan drasties anders uit wanneer daar gekyk word na slegs die studente wat in Potchefstroom woon en studeer (die grafiek hieronder verteenwoordig ’n opsomming van die meegaande tabel):

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Asiër	226	253	241	237	236	242
Swart	3,201	3,156	2,422	2,582	3,127	3,376
Kleurling	562	548	560	614	664	746
Ander	42	39	2	2	1	5
Blank	11,544	12,083	12,258	12,440	12,925	13,754

Die oorgrote meerderheid van die Potchefstroomkampus is dus blank. Die taalbeleid van die NWU ten opsigte van die Potchefstroomkampus is steeds – in die woorde van die huidige Visiekanselier, dr Theuns Eloff – dat “Afrikaans as onderrigtaal behoue sal bly solank as Afrikaanse ouers hul kinders na ons [die PUK] toe stuur” (De Klerk & Du Pisani, 2009:80).³² Hierdie beleid word ook duidelik gereflekteer in die studente wat tans na hierdie kampus van die NWU toe kom – die meerderheid van die studente is Afrikaanssprekend. Met hierdie relatiewe homogeniteit van die studentegroep in die huidige konteks sal beslis rekening gehou moet word as ’n werklikheid waarbinne bediening tans plaasvind!

4.2.2.5 Nood of ontwinging wat tipies deur studente beleef word

Aangesien die navorsingsvraag veral te doen het met die missionale gerigtheid van die gemeente in die onmiddellike kampuskonteks, het ek as navorser veral met persone in die hulp/steundienste op kampus onderhoude gevoer om die meso-konteks verder te verken – dit is dus met persone wat daaglik te doen kry met verskillende vorme van nood of

³² Met bykans elke amptelike ontvangs van eerstejaars en hul ouers aan die begin van ’n akademiese jaar, wat ek bygewoon het die afgelope 10 jaar, is hierdie stelling (oor Afrikaans as primêre onderrigtaal van die PUK) in die een of ander vorm deur een van die universiteitsamptenare in ’n toespraak herhaal. Dit word telkens deur die studente en ouers beantwoord met daverende applous.

ontwrigting onder die studentekorps. Semi-gestruktureerde onderhoude is gevoer met die senior maatskaplike werker wat alle maatskaplike verwante kwessies op kampus hanteer vanuit die Maatskaplike Kantoor, 'n voorligtingsielkundige wat in die Studente Voorligtingsdiens werk, 'n kliniese sielkundige wat in die Gesondheidsentrum op kampus optree as koördineerder van psigologiese gesondheid en veral trauma en krisisberading doen, 'n mediese suster wat werk in die kliniek van die Kampus-apteek, asook 'n vrywillige werker van die *International Students Office* op die PUK-kampus wat help met probleemkwessies waarmee internasionale studente te doen kry.³³

'n Spesifieke vraag wat in al die onderhoude gevra is, was “*Watse vorme van nood – veral in terme van ontwrigting of ontnugtering – het jy gereeld mee te doen in hierdie gemeenskap, in die konteks van jou werk en verhoudings?*” Kwessies wat in antwoord hierop genoem is, is: aanpassingsprobleme, akademiese druk en studieprobleme, identiteitskwessies rondom iets soos seksuele oriëntasie, alkohol –en dwelmmisbruik, groepsdruk, onbeskermdede seks en ongewenste/onbeplande swangerskappe en aborsies, finansiële nood, verlies en roumart by die afsterf van 'n geliefde, verhoudingsprobleme, geloofskwessies, angs, stres en depressie.

Dikwels is die kwessies hierbo in verband gebring met die lewensfase van aanpassing waartydens studente besig is om hul eie identiteit te vind. Dit gaan hier om veel meer as net aanpassingsprobleme in 'n nuwe omgewing. Arnold van Gennep se *Rites of Passage* en die fases van “skeiding” (*separation/pre-liminal*), “oorgang” (*transition/threshold/liminal*) en “insluiting” (*incorporation/post-liminal*) het eerder hier betrekking en is deur ten minste twee van die persone met wie onderhoude gevoer is, geïmpliseer as 'n belangrike raamwerk waarbinne hulle berading met studente doen en holisties fokus op identiteitsvorming in hierdie liminale/drempel –lewensfase van studentwees (sien Tinto, 1988 & Van Gennep, 1960).

Eerstejaars is telkens die studentegroep wat die meeste genoem word as 'n onwortelde en ontwrigte groep, wat moet aanpas in 'n nuwe situasie weg van die toesig en beskerming van die ouerhuis. Hoewel eerstejaars uitgesonder is as die groep wat die meeste worstel met identiteitskwessies, is dit duidelik uit die onderhoude dat hulle nie die enigste groep is nie – in al die jaargroepe is daar sodanige worsteling aanwesig. *Identiteitsworsteling tydens 'n liminale/oorgangslwensfase* het myns insiens dus – eksplisiet óf onderliggend – die meeste na vore gekom in al die onderhoude. Waar ek hier besig is met 'n beskrywing van die bedieningswerklikhede, meen ek dit is nodig om hierdie universele behoefte van 'n relatief homogene groep uit te wys.

Die nood/ontwrigting/ontworteling wat tipies deur internasionale studente beleef word, verdien myns insiens spesiale aandag, aangesien dit 'n unieke groep studente op kampus is. Uit die onderhoud wat gevoer is met die vrywillige werker van die *International Students Office*, blyk dit ook dat hul nood anders lyk:

“International students, when they come here, they already come with needs. There is basic needs: accommodation, shelter, clothing, food... but there is also emotional and such like things. Language is also an issue: will they understand me? Will I get friends? Are there people who will show me around and who I can easily relate to, without fear, without them taking advantage of me or something like that... so there is those needs. Some want to be involved with activities on the campus, like: missions, things like orphanages – they want to be involved, there is that need of feeling part of the society. Being involved with a church you know, being involved in sports and all that is going on on campus... when you come to the issue of friendship... the truth is, al international students, they need that friendship. Friendship in such a way that cause them to feel safe and secure here. They need somebody who can tell them: “You are okay”, somebody who can tell them: “I can defend you in case

³³ Sien bylaag C vir die volledige metodologie wat ek gevolg het.

there is a problem”. But they don’t have such, international students when you see them, usually they group themselves – if they are from Czech Republic they stay as Czech’s together... it is something that I end up braking if I bring them together with activities... Some need a church, they have spiritual needs... but the problem is: where they fit in – the churches don’t have the languages they are able to... like I took this one to an Anglican church, but they didn’t have a translator, so it became difficult. So now you find they have to find a place... so you find now most of the students they end up in the His People Church event though some of them don’t feel comfortable there because they are Methodist background or Anglican background... so but its something they understand... they cant make choices. So if for example the international students they come, they are introduced to different churches, where at least the service is in English, yeh – they can now I fit in here, I fit in there...”

Die internasionale studente bevind hulself dus eweneens in ’n liminale lewensfase, maar hier is óók duidelike sprake van fisiese en kulturele ontworteling/ontnugtering van studente in ’n vreemde land. Dit wil my ook voorkom asof hiérdie fisiese nood van die internasionale studente op baie meer konkrete wyse aangespreek kan word as die psigiese/emosionele ontwrigting van Suid Afrikaanse studente.

4.2.3 Mikro-konteks

In die mikro-konteks kom die invloede van alle vlakke – veral van ander mense en gebeure in die onmiddellike omgewing van die gemeente – ter sprake (Hendriks, 2004:77). Vir ’n aanduiding van invloede op mikro-vlak word enkele vrae van Hendriks (2004:79) oor die hede, verlede en toekoms so eerlik as moontlik deur die navorser beantwoord en wel *eers in die laaste hoofstuk van hierdie studie* (sien 5.2) – aangesien dit direk betrekking het op die navorsingsvrae wat ek hoop om finaal in Hoofstuk 5 te antwoord.

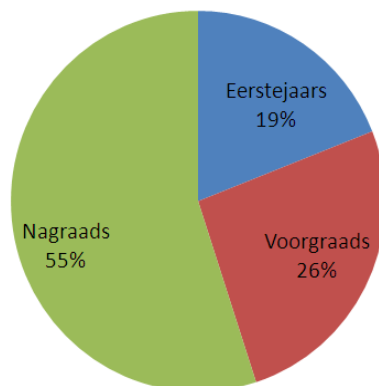
4.3 Basiese informasie oor die gemeente & denominasie

PUK-Kandelaar is ’n kategoriale studentegemeente (sien Hendriks, 2004:43) wat – as ’n Nederduitse Gereformeerde Kerk – universiteit-studente op die PUK-kampus (Potchefstroom) van die Noordwes Universiteit bedien. Die voorafgaande hoofstuk van hierdie studie het reeds die historiese gemeente-verhaal vertel om agtergrond-inligting oor die gemeente te verskaf.

4.4 Populasie & demografie van lidmate

4.4.1 Ouderdom

Die mensegroep wat Kandelaar tans bedien is bykans eksklusief die studente van die NWU se Potchefstroomkampus. Die Bestuursinligtingskantoor van die NWU kon ongelukkig nie ’n presiese ouderdomsprofiel van PUK-kampus studente aan die navorser beskikbaar stel nie, maar wél die toegangsvlak van studente in terme van eerstejaars, voorgraadse en nagraadse studente, wat deur die navorser saamgevat is in die grafiek hieronder:

Indien goedsikks veronderstel word dat die groot meerderheid van eerstejaars direk ná Graad 12 – op ouderdom 19 – inskryf, en die voltooiing van voorgraadse studies op 'n mediaan van 5 jaar gestel word, dan lyk dit asof die mediaanouderdom van Kandelaar se erediensgangers ooreenstem met dié van die kampuskonteks. Aan die einde van 2008 is gemeentedata deur die navorser versamel, waartydens persone wat Kandelaar se gesamentlike Amfi-erediens (sien 3.4.1) bygewoon het, gevra is om bepaalde demografiese inligting te verskaf deur die invul van uitgedeelde vorms (sien bylaag F vir metodologie). Die resultaat van hierdie opname stel die mediaanouderdom van erediensgangers op 21, met ouderdomme van gereelde erediensgangers by Kandelaar wat wissel tussen 18 en 40. Weereens is hier 'n belangrike kwessie wat betref die beskrywing van die kategoriale werklikheid waarbinne bedien word – wat ouderdom betref is dit 'n baie homogene groep!

4.4.2 Etnisiteit

Homogeniteit is ook 'n merker vir die etniese beskrywing van die groep wat bedien word: die studente wat gereeld by Kandelaar se erediens inskakel, is bykans almal wit, Afrikaansprekende persone. Slegs enkele bruin en swart studente – meestal belydende lidmate van die VGK – woon ook gereeld erediens van Kandelaar by. Die 2008 demografiese opname het nie 'n spesifieke item rondom etnisiteit ingesluit nie en daar is, sover bekend aan die navorser, ook geen ander navorsing waardeur hierdie waarneming van die navorser bevestig kan word nie. In die afgelope tien jaar is die navorser bewus van slegs twee studente – een bruin en een swart – wat ook by diensprojekte van die gemeente betrokke geraak het. Geen swart of bruin studente was in hierdie tydperk op leiersvlak by Kandelaar betrokke nie.

4.4.3 Behuising

Volgens 'n 2010 verslag van die NWU se Voedsel –en Inwoningsdienste word daar tans 8973 studente in universiteitskoshuise gehuisves; dit is sowat 41% van die Potchefstroomkampusstudente en dit beteken dat 59% van die studente in die dorp woon – hetsy in woonstelle, studentehuise of privaatlosies. Die navorser se 2008 opname³⁴ dui aan dat 62% van die studente wat gereeld Kandelaar se erediens bywoon, hulself aan as koshuisinwoners identifiseer en 37% is dorpstudente wat privaat woon in 'n woonstel of kommune of ouerhuis. Dit is nogal 'n radikale demografiese skuif sedert 1989, waar Van Tonder (1989:579) aandui dat 100% van Kandelaar se studentelidmate in universiteitskoshuise woon!

4.4.4 Inkomste

Die studentekorps kan geklassifiseer word as geen-inkomste of lae-inkomstegroep. Die inkomste vanuit studentedankoffers reflekteer dit ook beslis: slegs ongeveer 10% van die gemeente se totale begroting word deur studentedankoffers gedra (sien 4.5.6 hieronder).

4.4.5 Geografiese & sosiale lokus

Die kategorisering van sosiale ligging soos Hendriks (2004:43) dit beskryf binne die Ned Geref Kerk, is kernbelangrik: in die Ned Geref Kerk word die studentegemeente gekategoriseer as 'n buitengewone gemeente vanweë die unieke sosiale plek waarbinne sy haar bevind. Dit beteken onder andere dat die studentegemeente ten opsigte van bedieningswerklikhede rekening moet hou met bepaalde “migrasiepatrone” van studente binne die universiteitskampus as sosiale lokus. Byvoorbeeld: die feit dat daar jaarliks honderdtalle studente afstudeer en nuwe studente inskryf óf dat die meeste studente tydens universiteitsvakansies nie in Potchefstroom is nie.

³⁴ Sien bylaag F.

Die gemeente moet verder in haar funksionering rekening hou met die akademiese program van die universiteit en dit beteken dat daar normaalweg slegs ongeveer 30 Sondae per jaar is waartydens sinvolle aanbiddingsgeleenthede gehou kan word. Die aantal weke per jaar waarin 'n gemeenteprogram –en aktiwiteite deur die week georganiseer kan word, is selfs minder as gevolg van semestertoetsreëse en eksamentye: by Kandelaar word daar normaalweg beplan rondom 22-24 “hoë aktiewe bedieningsweke” per jaar.

4.5 Lidmaatskap & deelname

4.5.1 Eredienste en veelvuldige aanbiddingsruimtes

Die vyf Kandelaar aanbiddingsgeleenthede wat tans op Sondae plaasvind, in drie verskillende kerkgeboue, kan kortliks soos volg beskryf word:

16h45 Erediens vir jongwerkendes in NG Bult se kerkgebou. Hierdie is 'n baie informele aanbiddingsbyeenkoms – waarmee Kandelaar maar onlangs (April 2009) begin het – op versoek van 'n klein groepie studente wat besig is met nagraadse studies en terselfertyd ook deelyds doseer op die PUK, asook enkele ander jong werkende persone in Potchefstroom (meestal ook oudstudente van die PUK) wat aanklank vind by die bediening vanuit Kandelaar. Ná lofprysing en aanbidding met 'n kitaar of klavier, gaan 'n leraar voor met woordbediening en fasiliteer daarna ook gesprek rondom die boodskap. Die gereelde bywoning van hierdie aanbiddingsgeleentheid die afgelope paar maande wissel in die omgewing van 20-30 persone. Preek –en gesprekstemas by hierdie erediens verskil meestal van die vier “studente-eredienste” s'n en is uiteraard gerig op mense in 'n volgende lewensfase.

Die preektemas by al vier die studente-eredienste (hieronder beskryf) is egter saans dieselfde: 'n preekrooster met voorlopige tekste en temas word so ongeveer 'n kwartaal vooruit deur die leraars aangespreek en dan word die kerntekste en temas in die week voor die erediens vasgemaak en die basiese boodskap word onderling deur die verantwoordelike liturge bespreek. Tussen die vier studente-eredienste is daar normaalweg twee liturge verantwoordelik en die afspraak is dat die boodskappe wat by hierdie erediens uitgaan “op dieselfde bladsy” sal wees; sou iemand dus op een aand twee erediens bywoon wat deur verskillende liturge gelei is, sou hulle dieselfde basiese boodskap hoor – natuurlik inaggenome die ruimte wat gelaat word vir individuele nuanse – en oordragsverskille.

18h00 Erediens vir studente in Herv Kerk Noord se kerkgebou. Tans is dit die enigste erediens waarvan die sang begelei word deur die orrel as musiekinstrument. In behoefte-gesprekke wat van tyd tot tyd met studente gevoer word na afloop van erediens, dui studente wat hierdie erediens bywoon tipies aan dat hulle vanuit tradisionele NG tuisgemeentes kom, en dat hulle steeds identifiseer met die kenmerkende inrigting van meer tradisionele erediens, naamlik: 'n vaste liturgiese orde en orrelbegeleiding vir gemeentesang. Daar word dus gepoog om die geleentheid effens meer formeel in te rig en die tipiese liturgiese riglyne vir aanddienste in die NG kerk te volg. Hierdie erediens word die afgelope tyd baie swak bygewoon, deur hoogstens 50 studente.

18h00 Erediens vir studente in NG Bult se kerkgebou. In die vorige hoofstuk (spesifiek onder 2.6.2) is vertel van die verskuiwing van Kandelaar se Ouditorium-erediens na Bult se kerkgebou om 19h15, waarvan die bywoning na 'n tyd drasties en konstant begin groei het. Gevolglik is daar in 2006 met nog 'n aanbiddingsgeleentheid in NG Noord se kerkgebou begin – ook met *band*-begeleiding vir aanbidding – waarvan die bywoning eweneens gegroei het. Getallegroei het egter kort voor lank wéér problematies begin raak by albei die 19h15 aanbiddingsgeleenthede (in Bult én in Noord), met albei kerkgeboue wat te klein was, en gevolglik is die besluit gedurende 2008 geneem om die 18h15 “orrel-

erediens” in Bult te verskuif na die Hervormde Kerk Noord – wat in die straat af in dieselfde blok as Bult se kerkgebou is. Sodoende is ruimte gemaak vir ’n derde Kandelaar aanbiddingsgeleentheid waarvan die sang deur ’n *band* begelei word.

19h15 Erediens vir studente in NG Bult se kerkgebou. Hierdie aanbiddingsgeleentheid volg direk na die 18h00 erediens in Bult en is wat inhoud betref dieselfde as die 18h00 erediens. Dit beteken dat dit dieselfde liturg is wat albei aanbiddingsgeleenthede lei met dieselfde boodskap, en ook dieselfde *band* is wat vir die musikale begeleiding sorg met dieselfde liedere. Die styl van albei hierdie dienste is baie informeel.

19h15 Erediens vir studente NG Noord se kerkgebou. Gewoonlik sal dieselfde liturg wat om 18h00 voorgegaan het met die erediens in Herv Noord se kerkgebou, direk daarvandaan ry om ook die 19h15 aanbiddingsgeleentheid in NG Noord te lei. NG Noord se aanbiddings-geleentheid is wat styl en inhoud betref dieselfde as die twee *band*-eredienste in NG Bult.

4.5.2 Gemeentegrootte: lidmaatskap & erediensbywoning

’n Kwessie waarop Hendriks (2004:37-43; sien Mann, 1998) fokus in die tipering van gemeentes, is gemeentegrootte. Normaalweg sou ’n denominasionele gemeentelike beskrywing maklik lidmaatgetalle kan aandui vanuit ’n lidmateregister. By Kandelaar is dit egter nie so eenvoudig nie.

Reeds vanaf die laat negentigerjare word bewys van lidmaatskap vanaf ander Ned Geref gemeentes slegs aangevra wanneer studente verkies word tot die ampte van ouderling of diaken. Feitlik beteken dit dat daar tans, saam met die lidmaatskap van die twee gemeenteleraars, slegs 34 lidmate op die lidmaatregister van die gemeente is! Gevolglik kan hier nie ’n realistiese lidmaattal vanuit die gemeente se lidmaatregister aangedui word nie. Die besluit om nie lidmaatskap aan te vra nie, is primêr gemotiveer vanuit die destydse oortuiging dat Kandelaar as studentegemeente slegs ’n deurgangsgemeente is. Die bedoeling daarmee was dat Kandelaar bloot vir NG studente ’n deurgangsroete bied vanaf hul tuisgemeentes (waar hulle belydende lidmate van die NG Kerk geword het en hul ouers steeds lidmate is), na die NG gemeentes waarby hulle ná universiteitsjare sal inskakel. Hoewel hierdie oortuiging destyds en vandag aanvegbaar is vanuit verskeie hoeke (byvoorbeeld ekklesiologies, missionaal, kerkregtelik, ens), is daar steeds ’n pragmatiese kwessie wat die huidige leierskap van die gemeente laat volstaan by die destydse kerkraadsbesluit. Dit is naamlik dat die blote administrasie van ’n lidmateregister in die studentegemeente ’n voltydse, en tans onbekostigbare, personeelpos verg. Waar die aanvra en aanstuur van lidmaatskapbewyse in ander gemeentes bloot een van die tipiese deurlopende take van ’n skriba is, word dit maklik die enigste taak waarvoor ’n skriba tyd het by die studentegemeente – aangesien daar jaarliks so baie nuwe lidmate as eerstejaars inskryf op die PUK, terwyl bykans dieselfde hoeveelheid lidmate jaarliks in hul massas afstudeer en weggaan.

Alhoewel Hendriks (2004:37) uitwys dat lidmaatskap normaalweg die gemeentegrootte in Afrika bepaal, gebruik ek in die lig van wat pas hierbo gesê is eerder gereelde erediensbywoning as die bepaler van Kandelaar se gemeentegrootte – soos ook gebruikelik is in die VSA. Die feit dat Kandelaar egter in verskillende kerkgeboue en op verskillende tye byeenkom vir eredienste, wat ook grootliks deur verskillende studente bygewoon word (sien 4.5.1 hierbo), kompliseer egter selfs sodanige tipering van Kandelaar volgens gemeentegrootte.

Ten einde ’n beter prentjie te kry van iets soos lidmaatskap, het die navorser aan die einde van 2008 ook alternatiewe data versamel, waartydens al die persone wat een van Kandelaar se gesamentlike Amfi-erediens bygewoon het, gevra is om bepaalde demografiese inligting

te verskaf deur die invul van uitgedeelde vorms.³⁵ Een van die spesifieke stellings op hierdie vraelys was: “Ek beskou Kandelaar as my geloofsgemeenskap – dit is die gemeente waar ek meestal eredienste bywoon.” 2571 studente het aangedui dat hulle wel meestal Kandelaar se eredienste bywoon, 334 het aangedui dat hulle meestal eredienste by ’n ander kerk bywoon en 56 dat hulle nie gereeld kerk bywoon nie (138 persone het die vraag onbeantwoord gelaat).

Wanneer Kandelaar kwartaalliks die normale eredienste afstel en slegs een gesamentlike aanbiddingsgeleentheid in die Amfiteater op kampus plaasvind, is die gemiddelde bywoning sowat 3000 studente; hieronder is ook die gemiddelde erediensbywoningsyfers vanaf Januarie 2007 tot November 2010, vir die vyf verskillende eredienste wat deur Kandelaar begelei word, soos verkry uit die konsistorieregisters van die gemeente:

Aanbiddings-geleentheid & wyse waarop aanbidding gelei word	2007	2008	2009	2010
Bult 18h00 (erediens vir studente, sangbegeleiding met orrel tot einde 2009, met <i>band</i> vanaf 2010)	304	274	341	722
Bult 19h15 (erediens vir studente, begeleiding met <i>band</i>)	661	871	867	854
Noord 19h15 (erediens vir studente, begeleiding met <i>band</i>)	189	246	309	430
Herv Noord(erediens vir studente, begeleiding met orrel)	-	-	-	29
Manna (erediens vir jongwerkendes, begeleiding met <i>band</i>)	-	-	23	37
Totale bywoningsyfer vir die jaar	1154	1391	1540	2072

Hendriks (2004:37) wys daarop dat in verskillende gemeentes – met ’n tipiese Westerse agtergrond en erfenis, waar modernisme ’n groot invloed het – die bedieninge radikaal uiteenlopend mag wees op grond van verskillende gemeentegroottes. Hierdie waarneming is veral belangrik tydens oorgangsfases of transformasieprosesse in gemeentes; basiese kennis en verstaan van sosiologiese en kulturele patrone is onontbeerlik vir die leierskap wat gemeentes gedurende transformasie begelei, aangesien dit die bestuur en organisasie van prosesse affekteer (Hendriks 2004:39).

Na aanleiding van die voorafgaande getalle, sou Kandelaar se gemeentegrootte – in terme van Mann (1998) se sosiologiese tipering – dus as ’n korporatiewe grootte gemeente beskryf kan word. Daar is natuurlik baie veranderlikes wat in ag geneem word, wanneer oor gemeentegrootte gepraat word (vgl Hendriks 2004:37-38), maar as navorser wil ek hier – in die lig van die primêre navorsingsvraag – veral besin oor Kandelaar se uniekheid binne hierdie tipering as korporatiewe grootte gemeente.

Hendriks (2004:42) wys daarop dat dit dikwels die aanbiddingsgeleentheid is wat bydra tot kohesie in die korporatiewe grootte gemeente en by Kandelaar is dit inderdaad ook die geval; soos dikwels die geval met korporatiewe grootte gemeentes, kan Kandelaar se aanbiddings-geleentheid inderdaad as dinamies beskryf word (vgl studente se eie kommentaar onder 3.7), en studente se ervaring van “tuiskoms” of “behoort,” “sekuriteit” en “viering” in die groter groepsituasie het waarskynlik baie met hierdie erediens-dinamika te doen. Wat eenheid rondom aanbiddingsgeleentheid egter weer kompliseer, is die veelvuldige aanbiddingsruimtes van die gemeente (vgl 4.5.1 hierbo en veral ook 4.6.2 hieronder).

In sy beklemtoning van die belangrikheid van aanbiddingsgeleentheid, wys Hendriks (2004:42-43) dus ook tereg op die handhawing van die teologiese perspektief dat dit uiteindelik die dinamiese teenwoordigheid van die drie-enige God is wat die lewe van ’n gemeente bepaal, en dit wil uit studente se beskrywing van Kandelaar se eredienste ook voorkom asof hulle inderdaad God se teenwoordigheid beleef (vgl 4.8).

³⁵ Sien bylaag F.

Die homogene samestelling van die gemeente, met baie ooreenstemmende sosio-ekonomiese, demografiese, politiese en kulturele faktore wat die studente as gemeenskap bind (vgl Hendriks 2004:42), dra uiteraard ook by tot die eenheid van die gemeente – ten spyte van haar korporatiewe grootte.

Hendriks (2004:43) meld ten slotte in sy opsommende beskrywing van korporatiewe grootte gemeentes: "... corporate-sized churches attracts newcomers with human, financial and physical resources for high quality ministries that rival major secular corporations and that operate in a similar fashion." Anders as die meeste ander korporatiewe grootte gemeentes, het Kandelaar egter nie noodwendig meerdere materiële bronne (Hendriks 2004:42) nie – veral nie wat finansies, vaste bates of voltydse personeel betref nie (vgl 3.4.3 & 3.4.5 hieronder). Hoewel die kulturele diversiteit van die gemeente nie juis groot is nie, is die studentegemeenskap waaruit Kandelaar bestaan wel 'n besondere menslike bron van intelligensie, kreatiwiteit en energie – waaroor ek meen min ander gemeentes in so 'n gekonsentreerde mate beskik!

4.5.3 Betaalde personeel

Kandelaar se leraarspan funksioneer as gelyke vennote en nie met 'n leier-leraarmodel, soos dikwels die geval met korporatiewe grootte gemeentes (vgl Hendriks 2004:42) nie. Die leraarspan bestaan tans (einde 2010) uit drie persone.

Eksel is die enigste leraar wat aan Kandelaar self gekoppel is – en vanaf einde 2009 wel as tentmaker wat self 'n deel van my inkomste moet genereer deur fasiliteringswerk in ander gemeentes en die korporatiewe besigheidswêreld. Die finansiële werklikheid van die gemeente – spesifiek die onvermoë om 'n leraar volgens die sinodale riglyne te vergoed – het tot daartoe gelei dat ek vir so 'n tentmakerspos beding het, hoewel ek dit geensins as ideaal vir die gemeente of myself en my gesin beskou nie.

'n Tweede spanlid – voltyds in diens as leraar – is gekoppel aan NG Bult gemeente, wat volledig finansiëel verantwoordelik is vir sy versorging.

'n Finalejaar teologiestudent, wat haar gemeentejaar by Kandelaar doen, is ook deelyds in diens van die gemeente, met mindere pastorale verantwoordelikhede.

Die leraarspan koördineer hul tyd en programme só, dat daar deur die loop van elke weksdag ten minste een leraar beskikbaar is vir studente wat behoefte het aan pastorale begeleiding – by die kerkkantoor op kampus.

Die gemeente het 'n uitvoerende sekretaresse wat in 'n halfdagpos aangestel is, en haar verantwoordelikhede sluit in dié van administratiewe beampte, ontvangsdame, skriba en tesourier.

Die musiekdirekteur van die gemeente word ook 'n salaris betaal vir 'n deelydse aanstelling.

Enkele studente word 'n klein maandelikse honorarium betaal vir die deurlopende diens wat hulle lewer as byvoorbeeld koster van die verskillende kerkgeboue, dienspankoördineerders en tegniese bestuurders van die onderskeie eredienste.

4.5.4 Kern-aktiwiteite van die gemeente

Deur die loop van 'n tipiese bedieningsweek is daar gedurig vergaderings (wat binne die studentekultuur normaalweg baie informele byeenkomste is) by die kerkkantoor op kampus, waartydens die aktiwiteite van die gemeente bespreek en gereël word. In die beskrywing van die kern-aktiwiteite van die gemeente, word hier gevolglik na hierdie byeenkomste van leiersgroepe in die gemeente verwys.

Op Maandagoggende vergader die leraars. Die leraarsvergadering behels normaalweg verslaglewering rondom die vorige week se werksaamhede en beplanning vir komende gebeure. 'n Verdere fokus van die leraarsvergadering is die taakverdeling/werkstoewysing van aktiwiteite onder die leraars. Normaalweg word heelwat tyd spandeer aan die evaluering van die laaste eredienste en die beplanning vir die komende eredienste.

Op Maandagaande vergader die dagbestuur van die gemeente, wat bestaan uit al die leraars, asook die studenteilers wat die onderskeie bedieningspanne lei en verteenwoordig. Dagbestuursvergaderings word begin deur 'n Wandel-in-die-Woord tyd, waartydens die Lukas 10:1-12 die afgelope drie jaar reeds die fokus-tek is. 'n Deurlopende fokus van die dagbestuursvergadering is weereens die evaluering van die mees onlangse eredienste en bespreking van die eerskomende Sondag se eredienste. Verder word daar tydens die dagbestuursvergadering ruimte gegee vir verslaglewering oor gemeente-aktiwiteite en bespreking van enige kwessie wat die gemeentebestuur raak.

'n Kreatiewe span, wat ook vroeg in die week vergader, bespreek die opkomende Sondag se kernboodskap en *brainstorm* saam oor wyses waarop die erediens kreatief ingeklee kan word met byvoorbeeld dekor wat die boodskap ondersteun of 'n video-insetsel wat die boodskap toelig. Hulle is ook verantwoordelik vir die ontwerp van die agtergrondskyfies – wat visueel die boodskap uitbeeld of ondersteun – vir die elektroniese data-projeksie tydens die erediens. Verder sorg hulle vir die ontwerp van alle plakate of agtergrondskyfies wat erediensreekse of ander gemeente-aktiwiteite bekendstel of afkondig. Die leier van hierdie span verteenwoordig die kreatiewe span by die weeklikse dagbestuur.

Die lofprysing –en aanbiddingspan kom ook weekliks bymekaar en word gelei deur 'n musiekdirekteur, wat in 'n deeltydse pos deur die gemeente aangestel is en vergoed word vir haar dienste. Die musiekdirekteur sorg vir die saamstel en verwerking van elke week se stel liedere wat deur die onderskeie *bands* gebruik word om die aanbidding te begelei, asook die deurlopende koördinerings, voorbereiding en afrigting van die *bands*. Die stel liedere vir 'n bepaalde erediens word saamgestel na aanleiding van 'n basiese opsomming van die boodskap soos die liturg dit deurgee aan die musiekdirekteur. Kandelaar het normaalweg vier volledige *bands*, wat tussen die drie “*band-eredienste*” roteer word, na goeddunke van die musiekdirekteur. Die *bands* lewer 'n uiters belangrike bydrae tot die geslaagdheid van die eredienste, en ook tot die kampe van die gemeente – veral die eerstejaarskampe.

Ander gereelde beplannings –en bestuursbyeenkomste hang grootliks af van die kalender. Gedurende die eerste kwartaal, is daar byvoorbeeld meer as een kamp wat gereël word. Dit is gewoonlik 'n tyd van die jaar wat die akademiese druk nog nie so groot is nie, en dan word 'n leierskamp gehou om onderlinge verhoudings tussen leiers te bou en saam te droom oor die gemeente se pad vorentoe. 'n Seniorskamp volg normaalweg kort op die leierskamp, met een of ander relevante tema wat tot geestelike opbou van seniorstudente is. Manne –en dameskampe is ook al gedurende die eerste twee kwartale gehou.

Uitreikspanne gaan gedurende die Junie-vakansie as korttermynprojekte uit, en spanbou, beplanning en koördinerings hiervan bereik veral gedurende die tweede kwartaal 'n hoogtepunt. Kandelaar het tans (einde 2010) slegs enkele aktiewe korttermyn-uitreikprojekte gedurende universiteitsvakansies – binne Potchefstroom self, asook na Hillbrow, Lesotho en Namibië. Normaalweg is daar ook in die vierde kwartaal van die jaar uitreik-spanne wat hul uitreik vir die Desember-vakansie beplan.

Die derde en vierde kwartaal word egter meestal oorheers deur beplanning vir die volgende jaar se eerstejaarskamp, wat opsigself as 'n kern-aktiwiteit van die gemeente omskryf kan word. Kandelaar se eerstejaarskampe is kernbelangrik as 'n energieke afskop en stewige fondasie vir die res van die jaar se bedienings-aktiwiteite; tot 'n groot mate hang 'n hele jaar se bediening af van die sukses van die eerstejaarskampe.

Buiten vir die geestelike opbou van kampers, is die eerstejaarskamp ook 'n geleentheid vir die bou van lewenslange vriendskappe, en om eerstejaars ook ten opsigte van die lewe ná skool in die algemeen voor te berei. Die eerstejaarskamp kan dus eintlik beskryf word as 'n oriënteringskamp vir eerstejaarstudente wat vars in Potchefstroom arriveer. Hierdie kamp word gehou vóór die amptelike ontvangs van eerstejaars by die universiteit en is dus die ideale geleentheid om eerstejaars geestelik, emosioneel en sosiaal voor te berei en te help om hulle gereed te maak vir hul universiteitsjare. Eerstejaars beleef tot 'n groot mate ontugtering/ontworteling weens byvoorbeeld ontgroeningspraktyke op kampus, verlange na Pa en Ma, wanpersepsies rondom hul geloof, onsekerhede oor hul persoons-identiteit, emosionele onstabiele of negatiewe groepsdruk wat sy tol eis, en dan is die gevaar dat hulle in hierdie ontugterde/ontwortelde situasie oningeligte lewenskeuses maak, waarvan hulle later dikwels negatiewe blywende gevolge moet dra (vgl Van Tonder, 1991:110-142, 147-171). Kandelaar het die voorreg om positief in die eerstejaar-kampers se lewe in te bou, vóór die ontugtering van die nuwe, volwasse, lewensfase weg van die huis nog behoorlik registreer.

Die kampe strek oor vier weeksdag, vanaf Dinsdag tot Vrydag en word die afgelope paar jaar so goed bygewoon, dat dit die gemeentelidskap noodsaak om van vier verskillende kampterreine gebruik te maak om sodoende die ongeveer 600 eerstejaars en 200 leiers (seniorstudente) op die kampe te akkommodeer.

Vir my as navorser is dit opvallend dat baie van die gemeentelidse se energie en aktiwiteit-insette gedurende die week direk verband hou met die eredienste én dat daar vir ten minste ses maande vooruit vir die eerstejaarskampe beplan word. As leraar is ek dit heeltemal eens met Hendriks (2011), wat hieroor die volgende kommentaar lewer: “Die eredienste en kampe is waarskynlik iets soos 'n "in-house" of eie-groep saamkomplek wat baie die rol van 'n huis/gesin vervul...” (vgl veral 4.8.2 hieronder).

Hier is dus nog 'n belangrike werklikheid waarmee rekening gehou moet word in Kandelaar se studentebediening: eredienste en kampe gee toegang tot die studente as kategoriale groep, met die sosialiseringse behoeftes wat uniek deel is van hul portuurgroep en lewensfase.

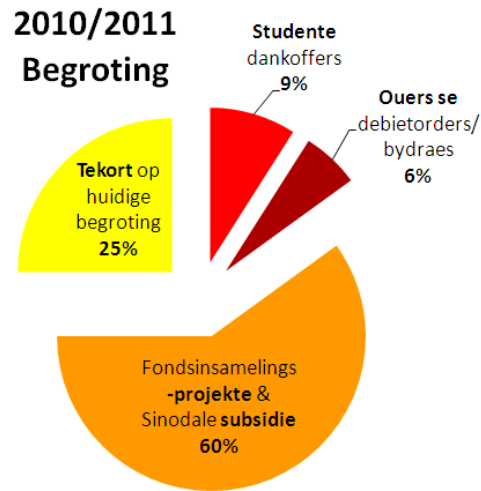
4.5.5 Leierskapsprofiel

Die kernpoel van Kandelaar se leiers kom ongetwyfeld uit die aktiwiteite rondom die eerstejaarskampe. Om hierdie vier kampe te organiseer en te lei, meld sowat 200 senior studente vrywillig aan vir diens. Die kampkomitees is veral verantwoordelik vir beplanning, koördinerende en organisasie van die kampe. Seniorstudente begelei ook die eerstejaars in kleiner gespreksgroepe tydens die kamp. Die seniors beskou die eerstejaarskampe as 'n uitreik-geleentheid – om persoonlik en geestelik iets sinvol te kan inbou in die eerstejaars se lewens.

Feit is dat baie van hierdie leiers na afloop van die eerstejaarskampe ook kom aanmeld vir verdere en deurlopende betrokkenheid as leiers in die verskillende bedieninge, waaronder ouderlinge en diakens in die koshuise, leiers op die dagbestuur, ens. 'n Besondere uitdaging is om gedurigdeur te sorg dat hierdie leiers toegerus/bemagtig word met die nodige selfkennis (kennis van gawes/talente, persoonlikheid, leierskapstyl) en vaardigheid om hul leiersfunksies na die beste van hul vermoë uit te voer.

4.5.6 Finansies

In die historiese oorsig van die gemeenteverhaal (Hoofstuk 3) het dit reeds geblyk dat die gemeente vanaf die laat negentigerjare finansiëel sukkel om kop bo water te hou. In die verlede is vakatures meer as eenkeer gevul ongeag finansiële tekorte op die gemeente se begroting. Dit was egter telkens ten koste van die leraar(s) in diens van die gemeente, wat dan ver onder die aanbevole riglyne van die sinode vergoed word. Tans word daar gepoog om die huidige studenteleraar se pakket op sindodale skaal te bring én ook te sorg vir die verdere tekort op begroting, sodat (’n) volgende leraar(s) se vergoedingspakkette op skaal sal wees, vóórdat enige vakatures gevul word. Om die huidige leraarspakkette op skaal te bring én ook ten minste een van die twee vakatures te vul – met vergoedingspakket op skaal – sal die 2010/2011 boekjaar se begroting met sowat R300 000.00 aangevul moet word.

Die skets hiernaas dui die samestelling van Kandelaar se finansies ten opsigte van inkomste aan. ’n Natuurlike vraag wat ek as studenteleraar al baie in hierdie verband gehoor het, is: *Waarom is studente se dankofferbydraes so swak?*

Waar Kandelaar se lidmate slegs studente is, is dankoffers vanuit die gemeente ver onder die gemiddelde dankofferbydrae van lidmate in normale gemeentes. Natuurlik poog ons deurentyd om studente op te voed ten opsigte van ’n rentmeesters-verantwoordelikheid in hierdie verband. Daar moet egter ingedagte gehou word dat die studente ’n geen/lae-inkomstegroep is – afhanklik van sakgeld wat deur hul ouers of lenings –en beursgelde voorsien word –dankofferbydrae is dus vergelykbaar met byvoorbeeld die mediaan-bydraes van lidmate in ander gemeentes wat slegs ’n karige pensioen as inkomste het.

Soos die skets hierbo aandui, word daar reeds grootliks staatgemaak op bydraes van buite die gemeente, waarvan ’n ruim deel (meer as die helfte van die totale begroting) die goedgeunstelike subsidie van die Sinode van Wes-Transvaal is.

’n Volgende vraag is: *Wat doen ons as gemeente om die situasie te verbeter?* Die leierskap van die gemeente werk tans hard daaraan om die jaarlikse tekort op begroting aan te vul met die oog op die vulling van ’n leraarsvakature in die gemeente.

- Eerstens fokus ons opnuut daarop om studente bewus te maak van hul eie verantwoordelikheid teenoor die bediening. Ons hoop werklik om die persentasie van die inkomste wat deur dankofferbydraes gein word, merkbaar hierdeur te verhoog.
- Daarnaas het ons ook meer gereelde terugvoer oor die bediening aan ouers van lidmate, in die vorm van ’n maandelikse nuusbrieff. Daarmee hoop ons ook om studente se ouers op só wyse by die bediening te betrek, dat ouers sáám met hulle kinders groter finansiële verantwoordelikheid ten opsigte van die bediening sal aanvaar, deur hulle byvoorbeeld te verbind tot ’n maandelikse debietorderbydrae aan die gemeente.
- Verder is ons besig om ’n vakansie-fietstoer te beplan, wat as jaarlikse instelling ’n groot fondsinsamelingsprojek soortgelyk aan die uiters geslaagde gemeentefietstoer

van Kowsie-kampus sal wees. Die samewerking van sakemanne en borge word alreeds ingespan om van hierdie projek 'n sukses te maak.

- Die koppeling van 'n studenteleraar as 'sendeling' aan ('n) ander gemeente(s), is een van die ander moontlikhede wat ondersoek word. Sturende gemeentes sal dan gereelde terugvoer ontvang oor die 'sendingbediening' (Kandelaar se dienswerk) waaraan hulle deel het deur hulle finansiële ondersteuning van die 'sendeling'-leraar. So 'n leraarspos sal ook grootliks deur die Wes-Transvaal Sinode gesubsidieer word.
- Donateurs – veral afgestudeerde oud-lidmate en ander belanghebbendes/vriende van Kandelaar – word genader om hulle te verbind tot 'n maandelikse bydrae deur middel van 'n debietorder. Sodoende word missionale vennote by Kandelaar se bediening betrek. Die borg van bepaalde items óf projekte op Kandelaar se jaarbegroting word in die vooruitsig gestel. Voornemende donateurs sal sodoende die geleentheid hê om 'n eenmalige óf gereelde finansiële bydrae te maak tot baie spesifieke items of projekte van hul eie keuse op die begroting – ook met gereelde terugvoer oor die verloop van sodanige projekte en die gemeente se bediening in die algemeen.

Die inisiëring en bestuur van sodanige fondsinsamelingsprojekte is steeds primêr die leraars se verantwoordelikheid, terwyl daar intussen voortdurende persoonlike finansiële druk op Kandelaar se onderbetaalde studenteleraar(s) is. Feit is: sonder fondse van buite kan die bediening nie finansiël die mas opkom nie – dit is 'n bedieningswerklikheid waarmee deeglik rekening gehou moet word.

4.6 Gebruik van geboue & fasiliteite

4.6.1 Kantoorruimte op kampus

Kandelaar huur kantoorruimtes op die Potchefstroomkampus van die NWU, wat eintlik 'n ou huis is wat omskep is om studeer –en spreekkamers te wees vir die leraars, 'n ontvangsarea vir die kantoorbestuurder, 'n kombuis –en kuieruimte vir studente, asook 'n seminaar/vergaderlokaal. Leraars is meestal gedurende kantoor-ure (vanaf 8h00 tot 16h00) beskikbaar op kantoor, hoewel afspraak gereeld ook saans gemaak word. Die kantoor is in ieder geval ná kantoorure, en dikwels nog tot laataand, 'n miernes van bedrywigheid met vergaderings of kleingroepe wat daar ontmoet. Uit die onderhoude met studente het dit duidelik geblyk dat die kantoor vir baie studente 'n plek is waar hulle welkom voel en graag somer net kuier (vgl 4.8.2).

4.6.2 Kerkgeboue

Kandelaar besit geen eie kerkgeboue nie, die eredienste wat onder 4.5.1 beskryf is, vind dus almal plaas in kerkgeboue wat die gemeente huur by ander gemeentes.

Die gebruik van ander gemeentes se eiendom hou natuurlik opsigself bepaalde unieke bestuurs-uitdagings in, veral waar dit hoofsaaklik studente is wat verantwoordelikheid neem vir die oop –en toesluit van geboue en die hantering van duur klanktoerusting en musiekinstrumente – wat by hul eie aanbiddingsgeleenthede ook deur die eienaar-gemeente gebruik word. Die leraarspan van die studentegemeente moet dus gedurigdeur probeer om pro-aktief die kommunikasiekanale oop te hou en frustrasies te voorkom, én ook dikwels agterna vure doodslaan wanneer daar nie goeie wedersydse begrip tussen die eienaar-gemeente en die studente is rondom die gedeelde gebruik van eiendomme nie.

Surratt, Ligon & Bird beskryf breedvoerig die uitdagings van wat hulle 'n “*Multi-Site Church Revolution*” noem en hul definisie vir so 'n kerk is: “... one church with multiple locations. A church is considered multi-site if it has more than one worship

venue, more than one campus, or a combination of both” (2006:28). Aangesien Kandelaar inderdaad aan die hand van hierdie definisie beskryf kan word – en in die lig van die primêre navorsingsvraag – is dit nodig om kortliks by die unieke uitdagings van so ’n multi-lokaal bediening stil te staan.

Kandelaar funksioneer grootliks volgens die *Teaching Team Model* wat deur Surratt, Ligon & Bird (2006:30, 36) beskryf word. Dit beteken dat die leraarspan se samewerking onontbeerlik is om die gemeente te help met eenheid, te midde van die verskillende byeenkomste. Die volgende agendapunte –of vrae is gevolglik gedurigdeur op die leraarspan se tafel in die beplanning rondom die aanbidding van die gemeente (vgl Surratt, Ligon & Bird, 2006:36):

- Wat gaan ons in die volgende week, kwartaal of jaar vir die gemeente leer om één visie vir die gemeente te kommunikeer?
- Hoe kan leraars roteer by die verskillende aanbiddingsgeleenthede sodat hul unieke gawes en spiritualiteite uitgeleef word in die lerende bediening, maar ook op so wyse dat daar nie “verskillende” gemeentes binne die een gemeente ontstaan wat ’n voorkeur vir bepaalde leraars het nie? Hoe kan ’n leraar sy mede-leraar in sy afwesigheid “teenwoordig maak” deur hom byvoorbeeld aan te haal of na interaksie met hom te verwys?
- Is daar maniere om almal “op dieselfde bladsy” te kry in terme van byvoorbeeld voorbereiding vir prediking, die kreatiewe inkleding van die eredienste, aanbiddingstemas rondom die kies van liedere, ens?
- Hoe kan ons die héle gemeente fokus op ’n bepaalde tema – elke week of tydens iets soos ’n kwartaal-preekreeks?
- Wat is die één ding wat ons al die studente wat ons verskillende aanbiddingsgeleenthede bywoon, wil laat hoor/sien/ervaar in ’n bepaalde erediens of deur ’n preekreeks gedurende ’n kwartaal/jaar?
- Hoe kan die bediening deur die week verseker dat dit wat op Sondag geleer is, dieper inslag vind in iets soos kleingroepbespreking, en werklik ’n verskil maak gedurende die week?
- Hoe gereeld moet ons poog om as een gemeente saam in één plek te aanbid ter wille van ’n konkrete kommunikasie en demonstrasie van eenheid?

4.7 Kernwaardes

4.7.1 Visie, missie & waardes

Die gemeentevisie is “Dissipels Saam Oppad” en dié drie kofferterme word soos volg in ’n gemeenteblaadjie uitepak in ’n tipe van ’n uitgebreide missie-stelling deur die leierskap:

Dissipels | Ons is nie doelloos oppad nie. Dít weet ons, nie omdat ons al die eindpunt van die reis in sig het nie, maar omdat ons agter Jesus Christus aan leef. Dis voor enige-iets anders ons missie! Ons probeer saam onderskei waar Sy voetspore lê, sodat ons doelbewus daarin kan volg. Dissipelskap is nie vir ons ’n akademiese of teoretiese geloofkurrikulum nie, maar ’n praktiese leefwyse wat ons uitdaag om voortdurend te leer en te groei. ’n Belangrike dimensie van dissipelskap waarop ons doelbewus fokus by Kandelaar is gawegerigte diensbaarheid, want ons glo dat dit die wegspringblokke van dissipelskap is; die Here roep dissipels eintlik bloot om die wêreld te dien vanuit hulle unieke en Godgegewe talente. Ons is nuuskierig om saam met jou die pad te loop waarop jy jouself as begaafde dienskneg ontdek!

Saam | Die middelste woordjie van ons gemeentevisie is baie belangrik vir die tyd waarin ons leef – waar mense dikwels geneig is om in afsondering van ander as selfvoldane eilande, te leef. Die Here het ons as gemeente tot die oortuiging gebring dat hy mense in gemeenskap met ander roep, in liefde vir mekaar opbou, en saam-saam uitstuur om 'n verskil te maak in die wêreld. Ons het mekaar nodig – nie net om te oorleef nie – maar om die lewe in oorvloed te kan geniet. Ons het mekaar nodig – nie net om sinvol mens te wees nie – maar om 'n drie-enige God, 'n God-in-liefdevolle-gemeenskap, se beeld padlans vir die wêreld te kan wys. Daarom is verhoudings kernbelangrik in ons gemeentewees en nooi ons jou graag uit: moenie net erediens te bywoon nie, word deel van die familie in iets soos 'n kleingroep!

Oppad | Kandelaar het nog nie gearriveer nie; totdat Jesus weer kom, sal ons oppad wees na die plek waarheen die Heilige Gees ons roep om na toe te groei. Ons is nie volmaak nie en ons weet dat die Koninkryk van God skade lei wanneer Christene voorgee om allerheilig te wees. Ons het nie al die antwoorde nie, maar is bereid om saam met jou te soek na waarheid. Dit beteken dat ons bereid is om die volgende tree op hierdie geloofspad te gee uit gehoorsaamheid en nie noodwendig met absolute sekerheid nie, en dat ons weet daar lê heel moontlik Goddelike verrassings om die volgende draai. Soos die vroeë kerk in Handeling, wil ons graag herken word as mense van die Weg. Welkom as medereisiger in die geselskap van soekers, ontdekkers, verdwaaldes en avonturiers!

In die vorige hoofstuk (3.6.3) is reeds iets oor die agtergrond van “timmers” as 'n dissipelskap-inisiatief vanuit die gemeente vertel. Aangesien timmers in 'n sekere sin beskou kan word as 'n verdere uitpak van die visie en missie, én ook tot 'n groot mate uitdrukking gee aan die basiese waardes van waaruit die leierskap bedien (“basiese oortuigings rondom gemeentewees waartoe die leierskap gekom het” – vgl 3.6.3), word hier meer oor die inhoudelike van timmers weergegee. Die akroniem “timmers” is gevorm uit sewe waarde-woorde, naamlik “transformasie,” “Immanuel,” “missionaal,” “mentorskap,” “egtheid,” “radikaal,” en “saamreis,” en elkeen van dié begrippe word gekoppel aan 'n vlam van Kandelaar se *menorah*-embleem. In 'n blaadjie wat tipies aan leiers van die gemeente gegee word, word timmers soos volg uitepak:

Transformasie

Iemand wat as timmer leiding neem, weet dat dissipels van Jesus tot lewenslange groei geroep word. Die menigte (skare mense) het Jesus gevolg vir die *show* – die fantastiese wonderwerke, genesings, ens. Maar die dissipels van Jesus is deur Hom uitgenooi om Sy volgelinge te word, sodat Hy hulle “vissers van mense” kon maak. Hierdie uitnodiging het iets gevra van die dissipels: dat hulle ja sê vir 'n lewenslange proses van transformasie. Rom 12:11: “Moenie in julle toewyding verslap nie, bly altyd geesdriftig, dien die Here.”

Immanuel

Een van die name of titels wat Jesus dra, is *Immanuel*, wat beteken: “God by ons”. In Jesus het God “mens geword en onder ons kom woon. Ons het sy heerlikheid gesien, die heerlikheid wat Hy as die enigste Seun van die Vader het, vol genade en waarheid” (Joh 1:14). Hierdie is 'n sentrale waarheid van wat ons glo, maar ons kan dit ook as 'n lewensvlam sien van waaruit dissipels van Jesus lééf. Dit gaan hier oor 'n lewe vanuit die beginsel dat Jesus – deur Sy Gees wat in ons woon – steeds God met ons is. Ons noem dit die Immanuel-vlam en ontdek saam tydens die timmers-skolingsproses wat dit in praktyk, 24/7, beteken. Mat 1:23 “Die maagd sal swanger word en 'n Seun in die wêreld bring, en hulle sal Hom Immanuel noem. Die naam beteken God by ons.”

Missie

Jesus was iemand met 'n missie – Hy't nie net vir 33 jaar lank op aarde rondge-*float* en suurstof gesteel nie. As Seun van God het Hy, in die krag van die Heilige Gees,

die Vader se missie uitgeleef. Feit is: Jesus het doelgerig geleef... en sy dissipels – dit is ek en jy – behoort ook! Weet jy wat's God se doel met jou op aarde? tmmers is mense met lewensdoel – hulle harte is brandend met die Jesus-missie, soos Paulus s'n: "Ek hardloop dan ook soos een wat nie van sy doel onseker is nie; ek slaan soos 'n bokser wat nie in die lug slaan nie" (1 Kor 9:26).

Mentorskap

In Markus 3:13-14 sien ons dat Jesus baie doelgerig twaalf dissipels uitgekies het om "om by Hom te bly sodat Hy hulle kon uitstuur..." Dis vir manne soos Matteus en Fillipus wat Jesus uitnooi "Volg My!" (Mat 9:9, Joh 1:43), sodat hulle by Hom kon wees, sy karaktervlam hulle s'n kon laat vlam vat, Hy vir hulle 'n Mentor kon wees. Paulus steek sy vlam aan by Jesus en beveel ander gelowiges aan om dit ook te doen: "Volg my voorbeeld, soos ek die voorbeeld van Christus volg" (1 Kor 11:1; vgl 1 Kor 4:14-17, Fil 3:17, 4:9). As jy jou inlaat vir timmer-vakleerlingskap, word jy nie net gementor deur 'n timmer-mentor nie, jy begin so gou moontlik ook weer om iemand anders op 'n pad van geloofsgroei te mentor – dis 'n absolute vereiste! 2 Tim 2:2 is ons tmmers-mentor-*motto*: "Wat jy my voor baie getuies hoor verkondig het, moet jy toevertrou aan betroubare manne wat bekwaam sal wees om dit ook aan ander te leer."

Egtheid

As daar een ding is waarmee die kerk en die wêreld kan doen, is dit *geloof-waardige* volgelinge van Jesus Christus. *Sincere, real people*. Mense sonder maskers. Mense wat nie voorgee nie, maar leef met integriteit. Egte mense wat nie huiwer om hulle broosheid, vrese, *struggles*, sondes, swakhede te erken en bely nie – want die Jesus-vlam wat brand in hulle harte, bring in die eerste plek hulle eie gebroke menswees na die lig. tmmers is eg. Fil 3:12-13: "Ek sê nie dat ek dit alles al het of die doel al bereik het nie, maar ek span my in om dit alles myne te maak omdat Christus Jesus my reeds Syne gemaak het. Broers, ek verbeel my nie dat ek dit alles al het nie."

Radikaal

Waar Kandelaar 'n NG gemeente is, is ons kinders van die Reformasie – hervormers soos Martin Luther en Johannes Calvyn tel onder ons geloofsvoorgangers. Maar daar's geen groter Hervormer, Reformeerder as Jesus Christus nie; Hy was dié Een wat 'n wêreldorde radikaal kom omkeer het! In tmmers se harte brand 'n radikale vlam: dat die bestaande orde gedurig uitgedaag en gereformeer moet word in lyn met dit wat God hieër en nou wil vir ons lewens en ons gemeente. In Lukas 5:37-38 gee Jesus reeds duidelik te kenne dat Sy lering "nuwe wyn" is, wat vra vir "nuwe velsakke": "En niemand gooi nuwe wyn in ou velsakke nie. As hy dit sou doen, sal die nuwe wyn die velsakke laat oopbars. Dan is die wyn vermors en die sakke daarmee heen. Nee, nuwe wyn moet in nuwe velsakke gegooi word."

Saamreis

As leiers van Kandelaargemeente, vat tmmers die gemeente ernstig op as dié plek waar God hulle met 'n doel geplaas het: om te dien, te lei (én te ly!), te groei, te speel... en somer net die pad saám met ander te loop. Kerk is nie vir tmmers net 'n plek – waar hulle hierdie Sondag 'n bietjie kom inloer en kerkbanke warm sit, maar volgende week weer verdwyn nie. Kerk is 'n groep mense, mense wat aan mekaar verbind is. tmmers weet dat hulle deel is van 'n liggaam – en hulle is lief vir dié liggaam, hulle kerk, die medegelowiges aan wie hulle verbind is. Rom 12:5: "Net so is ons, al is ons baie, in Christus een liggaam, en almal afsonderlik lede van mekaar."

Uit die gestruktureerde onderhoude met gemeentede (vgl veral 4.8.5 hieronder), is dit duidelik dat tmmers 'n besondere impak het op die leiers van Kandelaar-gemeente, veral

waar hierdie dissipelskap-inisiatief gekoppel word aan praktiese uitreik/diens-geleentede vir studente om te dien en grense oor te steek.

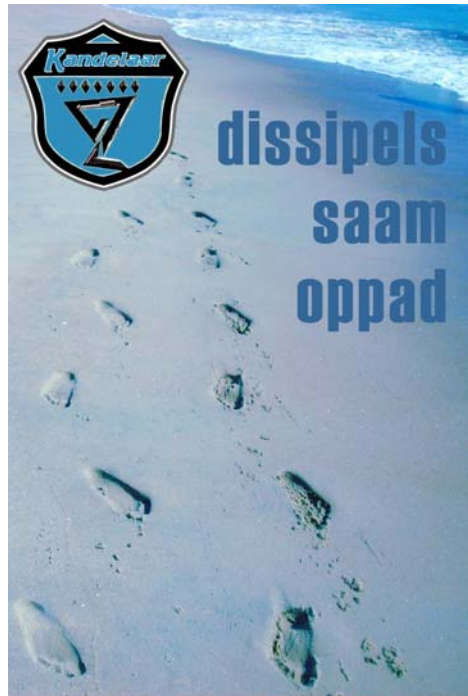
4.7.2 Kern simbole & metafore

Die gemeente-embleem is vanaf stigting in 1982 reeds 'n *menorah* – oftewel Kandelaar – wat sewe kerse dra. Die ontwerp wat vanaf 2004 amptelik gebruik word is hiernaas.

Vanuit 'n etnografiese waarneming en analise van simbole is dit opmerklik dat die saamreis-metafoor dikwels visueel voorgestel word – hetsy in gemeente-literatuur, plakkate by die kantoor en op kampus, of met digitale projeksie tydens eredienste – soos in die foto hieronder, links – van twee rye

spore reg langs mekaar in die sand, wat die gemeentevisie vergesel.

Hieronder regs is 'n tipiese ontwerp wat deur die kreatiewe span van Kandelaar gemaak is met die oog op digitale projeksie – as agtergrond vir 'n preekreeks wat as kerntema die Immers-waarde van 'n geloofsreis wat saam-met-ander aangepak word, gehad het.

Waar dissipelskap opsigself ook as simbool/metafoor kan dien, kan daar opgemerk word dat die enkele oorheersende metafoor waarmee studente gekonfronteer word by Kandelaar, waarskynlik juis dié van 'n dissipel is (vgl 4.7.1 hierbo). Om maar een onlangse voorbeeld te noem: kort voor die 2010 FIFA wêreldbekersokker-kampioenskap in Suid Afrika, is 'n preekreeks rondom dissipelskap as't ware geknoop aan die skielike belangstelling van (ook Kandelaar se blanke, Afrikaanse) studente in sokker.

Die kernsimbole –en metafore aanwesig in die werksteologie van die gemeente, is dus nou verbonde aan die uitgesproke visie, missie en waardes van Kandelaar se leierskap – ook soos dit in prediking by aanbiddingsgeleentede gekommunikeer word.

4.8 Etnografiese onderhoude met gemeentelede

Die gestruktureerde onderhoude wat aan die einde van 2007 en begin van 2008 met gemeentelede gevoer is, het aan my as navorser 'n digte deskriptiewe binnestaander-perspektief op die gemeente gebied. Hierdie etnografiese onderhoude is gestruktureer op grond van agt erkende en goed gemotiveerde vrae wat gebruik word deur die *Suid-Afrikaanse Vennootskap vir Gestuurde Gemeentes* in hul luisterprosesse wat gemik is op plaaslike gemeentelike verkenning (Niemandt, 2010).³⁶

Om behoorlik iets van die binnestaander-perspektief hier weer te gee, word hier ruim aangehaal in die studente se eie woorde; aanhalings uit die onderhoude met studente, soos dit tot 'n ongepubliseerde bundel getranskribeer is (Van der Westhuizen, 2008),³⁷ word met die eerste verwysing onder elke opskrif as (Van der Westhuizen, 2008:***) aangedui, en die opeenvolgende aanhalings slegs as (2008:**).

4.8.1 Uniek: anders as NG... en tog nie?

In antwoord op die vraag “Beskryf die gemeente aan ‘n nuwe persoon”, is dit is opvallend dat die studente Kandelaar dikwels beskryf in terme wat die studentegemeente vergelyk met ander “gewone” NG Gemeentes, asook ander (nie-NG) gemeentes op kampus. Woorde soos “tradisioneel”, “gereformeerde” en “charismaties” word dan tipies binne hierdie kontrastering deur die studente gebruik om uitdrukking te gee aan hul beskrywing van die gemeente:

“Dis 'n NG gemeente en die groot meerderheid kom uit NG gemeentes oor die land na die PUK toe, en dit is iets wat my nogal aan die begin getrek het... maar dit is 'n NG gemeente en dit is wat dit uniek maak en anders maak as ander gemeentes [op kampus] en wat vir my ook belangrik is, is dat dit amper half 'n middeweg is tussen charismaties en gereformeerde dalk en dit is wat die gemeente vir my relevant maak tot studente wat op die PUK kom *swot* want dit is die ouens wat van die platteland af kom, maar hulle is tog die ouens wat nuut oor dinge dink en 'n nuwe generasie so ek dink Kandelaar voorsien daarvoor op albei daai pole.” (Van der Westhuizen, 2008:3-4).

“En dan sal ek sê: dis 'n gemeente met 'n baie goeie balans tussen emosies en kop –ding... en dan sal ek sê hy is tog ook op 'n manier tradisievas en gestruktureerd – dit is ook daar.” (2008:7)

“Ek sal vir hulle eers vra hoe is jou gemeente daar by jou huis, en dan: tien teen een het ons almal baie dieselfde prentjie van 'n tradisionele NG gemeente... en dan sou ek vir hulle gesê het: jy gaan iets daarvan oorhou – daar's ruimte vir dit – maar daar's ook iets nuuts wat binne die konteks van 'n kampus of van die gees van die mense wat hier is, kan jy ook iets daarvan ervaar.” (2008:5)

Eredienste staan dikwels voorop in die beskrywing van die gemeente as NG-en-tog-nie-tipies-NG-nie:

“Kandelaar is 'n NG gemeente, maar dis nie 'n tipiese NG kerk nie. Ons het twee dienste – 6 uur en 7 uur diens: 6 uur is meer jou tradisionele NG diens kan mens sê en 7uur diens is met 'n *band* by en met *Praise en Woship* en daai tipe van dinge.” (Van der Westhuizen, 2007:4)

“Kyk ek sou eerstens sê dit [die gemeente] gee jou die twee opsies om of na die meer tradisionele diens toe te gaan of na die informele *band*-diens toe te gaan... en ja daar's maar ietsie vir almal daarin. Dis nie charismaties nie, maar dit hou by die NG kerk as sulks.” (2008:7)

³⁶ Sien bylaag B vir 'n volledige verduideliking van my metodologie, waaronder ook die wyse waarop ek uiteindelik slegs vyf temas uit hierdie kwalitatiewe data onttrek het.

³⁷ Bylaag B wys 'n klein deeltjie van hierdie transkripsiebundel, aangesien dit al 24 studente met wie onderhoude gevoer is se antwoord op die heel eerste vraag van die gestruktureerde onderhoude bevat.

Hierdie eerste afdeling se opskrif is doelbewus in vraagvorm geformuleer, aangesien basies elkeen van die opeenvolgende afdelings myns insiens 'n antwoord op die vraag bied – soos die studente dit verwoord het – en dan wel vanuit verskillende fassinerende hoeke.

4.8.2 Soos 'n gemaklike familie...

Die volgende amusante aanhaling, wat Kandelaar se eredienste in tipiese studentetaal beskryf, sluit direk aan by die voorafgaande afdeling en bring mens ook inleidend uit by die kern van die huidige opskrif:

“... dis bietjie anders as wat jou tradisionele gevoel by 'n NG Kerk is, maar dis ook nie soveel anders nie – dis nie 'n radikale, helemaal nuwe *weird* ding wat jy jou gat af voor skrik nie... jou alie af skrik nie – dis anders en dis lekker, maar dis nog steeds: jy kan op jou gemak voel. Ek dink die normale ou wat van Heilbron af kom daar uit 'n NG kerk – hy gaan nie afgeskrik word nie – en dis tog 'n lekker atmosfeer, dis nie styf nie.” (Van der Westhuizen, 2008:7).

Hierdie refrein kom deurlopend voor – studente beskryf die gemeente as 'n familie waar hulle "gemaklik" voel. Waar persone uit die buitestaanderkring die taal van familiariteit gebruik, is dit meestal om hul ervaring van die atmosfeer van eredienste te beskryf:

“Puk-Kandelaar is soos 'n gemaklike ~ ek het grootgeword in 'n NG gemeente maar hier voel ek regtig ~ ek voel nie bedreig nie en daar's baie mense en dis lekker en dis standvastig... en soos die boodskappe is baie goed – die preek, veral by die 7uur diens – en die *Praise & Worship* is soos 'n great *vibe*.” (2008:9)

“Ek sal sê dit is 'n familie en dit is 'n vriendekring, alhoewel dit baie groot is en soms moeilik is vir mense om dadelik te *relate*, maar verseker is dit 'n plek waar mens ondersteuning en liefde kry. Die dienste is goed en ek dink daar's vir elke tipe mens 'n diens waar hulle kan aanklank vind...” (2008:9)

“Die mense wat saam met ons hier na die kerk toe gaan is mense wat deur dieselfde goed as ons gaan – ons is almal jonk en studente, dis mense wat dieselfde opdraende het en dis goed wat ons gemeen het... dis ook lekker om saam met jou beste vriende en so in die koshuis kerk toe te gaan. So wat mens ook kan verwag is: die atmosfeer is lekker...” (2008:9)

“Dis 'n plek waar ek gemaklik voel om my geloof uit te leef... waar ek ander Christenvriende kan ontmoet en so ook kan skuif in my geloof.” (2008:9)

In die beskrywing van eredienste as 'n plek waar studente gemaklik voel, is die kontrastering met ander (vir hulle bekende) NG kerke opvallend:

“Ek kan sê – laasjaar was ek nie by Kandelaar nie, maar eintlik het my ma-hulle gesê ek moet gaan kyk na Kandelaar, want dis nie soos enige NG gemeente nie en jy gaan sien dit gaan dalk anders wees en jy gaan wonder "haai is dit 'n NG gemeente?" – want ek het altyd gedink NG kerk is maar streng, nie streng nie, maar vir studente wat lewe soek is dit dalk nie so lekker nie... En toe het Karel die aand gepreek toe ek nou daar kom – dis die eerste keer wat ek toe daar was by 'n diens, toe was dit soos *wow*, dis baie *cool!*” (2008:59).

Eredienste is ook vir persone van die naby-vreemdeling –en binnekringse 'n gemaklike ruimte waar hulleself tuis voel én waarheen hulle gevolglik vrymoedigheid het om vriende uit te nooi, want studente kan hulleself wees hier:

“Die dienste is definitief ook baie meer op 'n ligter noot as by die huis en die preke is baie op studente gerig, so dit is nie sulke hoogdrawende preke nie... en dis baie meer interaktief ook. Alhoewel dit miskien nie altyd so voorkom in die dienste nie, voel dit altyd asof jy almal ken ook, so dis 'n baie gemaklike diens.” (2008:2)

“... ek dink die algemene gevoel – veral die 7uur diens is 'n tuis-gevoel – wat ek daarmee bedoel is: ek dink nie jy kom daar aan en jy word afgeskrik nie...” (2008:7)

“Wel ek sal maklik my vriende na die kerk toe kan bring want dit is iewers waar hulle kan tuis wees – dis nie ’n plek waar jy ’n vreemde taal met vreemde terme hoef te praat nie en op aandag staan en so nie – dit is ’n baie gerusstellende atmosfeer, jy kan ontspan en jou denimbroek aantrek... Dis ook ’n baie sosiale plek, waar jy mense kan ontmoet en net jouself wees. Daar is kuiergeleenthede.” (2008:6)

Dit was egter nie altyd so nie! Senior studente beskryf positiewe gevoelens oor veranderinge in die gemeente breedvoerig, deur spesifiek na die gemaklikheid in die atmosfeer van eredienste te verwys:

“As ek terugkyk na die afgelope vyf jaar dink ek baie daaraan as ’n baie positiewe ervaring, amper van, wel – dat ek by Kandelaar aangekom het en voordat dit [Kandelaar] nog nie ’n kerk was nie... en wel – nou het ons ’n kerk – en dis nogal ’n groot positiewe ding! En hoekom ons ’n kerk het, is: daar is verhoudinge tussen die mense... ’n Praktiese ding wat ek kan noem is: hier was ’n baie koue atmosfeer as jy in die kerk gekom het op ’n Sondagaand – en nou, as jy in die kerk kom, moet die dominee amper letterlik vir die mense skree om hulle stil te maak! Dit wys daar’s verhoudings en die ouens in die kerk ken mekaar en ek dink dit is ook hoe die kerk moet wees... dit is hoe ek dit ervaar en hoe ek van buite af al gehoor het is ook dieselfde dat die ouens voel gou welkom is ons gemeente en hulle voel nie bedreig deur wat aangaan nie. Dis asof ons al meer en meer in ’n huislike omgewing begin beweeg as wat ons was. En selfs iets soos hoe ek altyd gedink het oor wat ek moet aantrek: ek het altyd baie baie netjies aangetrek maar soos ons geleer het om kerk toe aan te trek en dit het nou, dis amper meer gemaklik om met jou jean te gaan dis nou ’n praktiese ding, maar dit wys ook dat jy rerig gemaklik word by die kerk en tussen die mense. Dis maar die grootste ding waarop ek kan terugkyk – dit word soos ’n huis en dis soos die kerk moet wees” (2008:51-52)

“Wel toe ek hier gekom het, my eerste diens by PUK-Kandelaar was in die Oudit gewees en dit was koud en onpersoonlik en jy’t ’n kilometer van die dominee af gesit. Die *band* was *shocking* gewees daai tyd. Hulle het dit al self ook vir my gesê – maar dit het rerig nie lekker gewerk nie. Daar was glad nie ’n kuier-atmosfeer nie, daar was niks na die tyd gewees nie, daar was rerig net ’n gebou waantoe jy gegaan het, daar was niks dekor gewees nie, daar was niks multi-media nie, daar was niks... Wat ons nou alles het, ek meen ons nou goeie *bands*, goeie dekor, goeie multi-media, goeie verhoudinge, die mense kuier graag en selfs net die skuif na Bult toe was ’n baie goeie ding – ek dink dis baie meer persoonlik, so ek dink rerig ons het in alle moontlike opsigte verbeter” (2008:49)

Studente wat deel is van die naby-vreemdeling –en binnekringe beskryf egter blykbaar ook iets meer as net gemaklike eredienste. Hier hoor mens hoe die werklikheid van (of ten minste die potensiaal tot) dieper verhoudinge onderling en ook met die dominees beskryf word:

“En ook ek dink daar’s van die leraars se kant af en van die struktuur van bo se kant af, dit gaan oor die gemeente, dis nie net ’n kerk nie, jy kan deel word van die familie, hulle wil dit nie net ’n klein, eksklusiewe, groepie wees nie” (2008:8)

“Goed die eerste ding wat ek by PUK-Kandelaar gekry het was ’n familie ~ nie ’n ding van dominees en hierso is die gemeente hulle is op ’n ander vlak of so iets nie. Dis eerder ’n familie en ’n vriendekring van jy kan by hulle instap en net gemaklik voel by hulle en ek meen die banke is hier by die kerkkantoor en jy kan net kom sit en kuier en hier’s geen ding van ek’s op ’n ander vlak in my verhouding met God as jy nie. So ek beleef die gemeente as rerig hierdie familie in hierdie liefdesverhouding waar ons almal saamstap en mekaar ondersteun” (2008:6)

Die plek waar die familiebande versterk word, is dus ook nie net op Sondae nie, maar deur die week, dikwels by kerkkantoor – soos reeds hierbo genoem – die familie het ’n huis op kampus. En sommige gesinslede is ook pynlik bewus daarvan dat nie almal ewe gou tuis voel in hierdie familiekring en in hierdie tuiste nie:

“En as ek dink aan die kerkkantoor, dan dink ek dit speel nogal ’n groot rol in PUK-Kandelaar, want dis ’n plek waantoe jy kan kom terwyl jy op die kampus is so dit word so half deel van die gemeenskap waarvan jy kan deel wees... Maar ek dink die kerkkantoor is lekker vir die mense wat deel van die familie is, wat ~ maar vir buitestaanders is dit moeiliker om hier in te val en dadelik tuis te voel. Ek dink dis moeilik dis nogal sleg. Ja en o, hoe ek PUK-Kandelaar veral my eerstejaar ervaar het, was dit ~ ek was bereid ~ bereid om deel te word en so maar dit voel vir my hy [die gemeente] hou jou so op ’n afstand en dan as hy, of iemand, jou potensiaal begin sien – en dit kan ’n lang tydperk vat, of dit kan ’n kort tydperk vat – maar dan trek hulle jou in. En ek het dieselfde weer ervaar toe ek eers deel was en ek weer ander mense intrek – dis eers as ek hulle potensiaal begin agterkom ~ maar jy hulle so bietjie op ’n afstand tot dan.” (2008:3)

Families kan nogal geslote wees en iets hiervan hoor mens ook in die voorafgaande eerlike respons. Die algemene beskrywing dui egter eerder daarop dat Kandelaar as familie ’n kultuur van openheid en ruimte vir diversiteit het – soos duidelik blyk in die volgende kategorie-beskrywing.

4.8.3 Openheid – ruimte vir diversiteit

’n Refrein wat steeds gehoor word in antwoord op die onderhoudvraag, “Beskryf die gemeente aan ’n nuwe persoon”, is dat daar ’n bepaalde openheid by die gemeente is:

“Ek dink dis ’n oop gemeente waar jy rêrig aangemoedig word om jouself te wees...” (Van der Westhuizen, 2008:9)

“As daar dinge is wat vir jou nie sin maak nie, kan jy daarvoor verskil; so daar’s oopte vir opinies in Kandelaar se omgewing” (2008:6).

Opvallend in die beskrywing van hierdie waargenome openheid, is weereens die kontrastering met ander NG kerke waarvan die studente kennis of ervaring het. Soos byvoorbeeld waar die ruimte vir verandering spesifiek gekoppel word aan ’n soeke na God se wil:

“Ek sou sê dat die gemeente, ek dink die gemeente soek die Here, sy hart, en omdat hulle Hom soek, is hulle oop vir verandering, hulle sal nie net in ’n struktuur verval... verstaan daar sal dalk dinge in die gemeente wees wat nie by ’n tradisionele NG kerk verwag kan word nie. Dis nogal anderster – maar soos in "die Here soek" anderster – nie in rebellie anders nie” (2008:8).

’n Ander student koppel die ruimte vir verandering weer aan ’n fokus op mense:

“Ek dink dis ’n gemeente wat baie oopkop is en vernuwend dink oor baie dinge... Ek dink dis ’n gemeente wat (met) oop arms almal uitnooi om te kom, en wat sê ons is ’n NG kerk, maar dit is nie die alfa en omega waaraan ons vashou nie – ons fokus op mense en ons wil mense by God kry en vir hulle wys God is hier” (2008:7-8).

Vanuit die voorafgaande kan mens moontlik dié openheid in ’n enger definisie omskryf as dat daar ruimte is vir diversiteit ten opsigte van spiritualiteit, oftewel die wyse waarop mense kies om uitdrukking te gee aan hul geloofsverhouding met God; persone wat in die binnekring, naby-vreemdelingkring én buitestaanderkringe is, maak melding hiervan (2008:2-10).

Hierdie ruimte vir uiteenlopende geloofservarings – binne een gemeente – word weereens meestal direk in verband gebring met die verskillende eredienste van Kandelaar:

“Kandelaar is ’n studentegemeente, waar jy op baie verskillende maniere betrokke kan wees... daar’s drie verskillende dienste om alle mense van verskillende agtergronde en afkomste te huisves” (2008:6).

Die kommentaar op sodanige ruimte vir diversiteit met betrekking tot eredienste is klaarblyklik waardierend, positief:

“Maar as jy nou kyk na die bediening self, dan sal ek sê dis ’n baie diverse gemeente, daar is plek vir enige-iemand: vir die wat die eerste diens verkies, vir die wat meer konserwatief is, gee dit by die orreldiens geleentheid... en die tweede diens, wat vir my bietjie meer ’n lekkerder atmosfeer is, wat bietjie ligter is met die *band*. So dit gee vir jou die keuse vir waarvan jy hou kan jy gaan” (2008:8).

“... enige-iemand kan instap en sê hier kan ek ’n plekkie kry, hier is vir baie verskillende mense ruimte...” (2008:2)

Soms is daar egter ook ’n ongemaklikheid oor hierdie diversiteit, byvoorbeeld wanneer die verskillende geloofsbelewensisse beskryf word van mense wat die 18h erediens bo die 19h erediens verkies:

“En dan daar’s ’n ses-uur *crowd* en ’n sewe-uur *crowd* wat mekaar dalk nie eers ken nie en nooit regtig bymekaar uit kom nie – so dis dalk amper twee gemeentes in een in daai opsig... ek dink die ervaring tussen die 6uur en die 7uur dienste is redelik verskillend – in die atmosfeer, dis ’n meer spontane atmosfeer by die tweede diens.” (2008:7)

“En ek dink die tipe mense wat na die eerste diens toe gaan en die tipe mense wat na die tweede diens toe gaan, is heeltemal verskillend... en ek voel baie keer, en ek kan verkeerd wees, dat die mense wat na die eerste diens toe gaan – en dit is party van my vriendinne – en hulle verkies dit so, dat dit ’n tradisie is dat jy op Sondae kerk toe kom en dan kom hulle maar net Sondae kerk toe maar nie rerig omdat jy voel jy moet daar wees of jy kom leer iets, hulle doen dit maar net uit die gewoonte uit.” (2008:3)

Vryheid van assosiasie en wye geleenthede tot betrokkenheid by die bediening – of selfs die uitbreiding van bedieninge – word ook spesifiek genoem as kwessies wat dui op ruimte vir diversiteit:

“En dan al die uitreike en bedienings, die opsies is legio, selfs die leraars, daar is iemand met wie elkeen kan assosieer. En selfs dat mens kan kom en jou eie hartklop kan deel en hier is ruimte in die gemeente dat mens met nuwe goed kan begin en dat mense jou help daarmee en jy nie alleen gelos word daarmee nie, daar’s altyd ’n uitweg en riglyne wat ons ondersteun met die bedieninge selfs al begin mens met ’n behoefte met iets nuuts.” (2008:2).

“En as ek dink aan PUK-kandelaar dan dink ek daar is baie geleenthede: jy kan hier kom en jy kan met iets nuuts begin of jy ... daar’s altyd ’n plekkie wat jy kan vul. Of soos toe ons *Good Deeds* begin het – was hulle oop daarvoor gewees en het ons die leiding gegee daarin en die beplanning – hulle het alreeds ’n plan gehad oor hoe om vorentoe te gaan, so daar’s ’n struktuur in plek dat ons so iets kon doen... ’n plek en geleentheid.” (2008:3).

“... wat ook vir my dit ’n diverse gemeente maak is die verskillende komitees wat daar is. Soos daar’s ’n kreatiewe komitee, daar’s kampe, jy kan help met die preekmaak, jy kan op die dagbestuur dien, so ek dink as ek dit aan iemand moet beskryf sal ek sê jy sal regtig plek kry om in te skakel – dis ’n groot gemeente met baie diversiteit.” (2008:3).

Teen die agtergrond van die kontekstuele verkenning hierbo en die twee navorsingsvrae van hierdie studie, is dit myns insiens nodig om voorlopig hier te vermeld dat daar in die etnografiese onderhoude geen spesifieke verwysing na kulturele diversiteit binne die gemeente gemaak is nie. Hierin was die persone met wie onderhoude gevoer is bloot eerlik: gemeentelede is Afrikaanssprekende, wit studente. Daar is slegs enkele bruin persone wat Kandelaar se eredienste bywoon, en by uitsondering ook by ander gemeenteksaaksies inskakel; die gemeente is inderwaarheid kultureel uiters geslote en die openheid, oftewel ruimte vir diversiteit, waarna hierbo verwys word het niks te doen met kulturele diversiteit nie. In hoofstuk 5 sal hierdie kwessie weer opgehaal word in die lig van die gemeente se missionale roepingsgetrouheid.

4.8.4 Voortdurende verandering, gebrek aan kontinuïteit

Baie van die persone met wie onderhoude gevoer is, beskryf Kandelaar as 'n gemeente waar voortdurende en snelle verandering 'n gegewe is – waar kontinuïteit ontbreek – en die unieke dinamika van die gemeente as *studentegemeente* kom dikwels hierin na vore:

“Dis 'n studentegemeente – so dis 'n gemeente wat voortdurend verander. Ek dink maar net aan die ouderlinge is gemiddeld derdejaars en in ons kerk by die huis is hulle gemiddeld 60. En dis 'n kerk wat baie vinning beweeg dink ek – daar's nie tyd om dae lank oor goed te dink nie en om jare lank te vat om goed te verander nie – dis 'n baie dinamiese gemeente waar dinge vinning verander. Dis 'n baie jong kerk en 'n baie energieke omgewing.” (Van der Westhuizen, 2008:2).

Dis egter nie net die jonkheid van lidmate wat sorg vir unieke uitdagings nie, voortdurende wisseling van predikante is ook 'n faktor:

“... daar was baie veranderinge nou die afgelope tyd in terme van dominees wat gekom en gegaan het... en ek dink dis ook een van die kenmerke van die gemeente in die algemeen dat mense nie lank bly nie – daar is nie baie stabiliteit of kontinuïteit nie” (2008:7).

Die insig van 'n volgende student delf selfs dieper en soek die rede vir gebrekkige kontinuïteit in die kampuskonteks en spesifieke lewensfase van studentwees:

“Ons is 'n gemeente met baie unieke uitdagings, omdat kontinuïteit 'n baie moeilike begrip is vir 'n studentegemeente – veral as jy met 'n klomp ouens sit wat op 'n kampus is, waar hulle rerig gestimuleer word, uitgedaag word op alle vlakke en in 'n groot mate selfgesentreerd is as student, wat miskien nie so verkeerd is as wat dit klink nie – dis maar 'n fase waarin jy dit gaan wees” (2008:4-5).

Hoewel daar 'n bewustheid is van wat ontbeer word as gevolg van snelle verandering, voel studente verseker nie net negatief oor hierdie onstabiele omgewing en gemeentedinamika nie – trouens dit word juis 'n geloofsvenster:

“Op 'n stadium in die pad wat ek saam met die gemeente gestap het, was ek nogal benoud en het ek gewonder waar gaan ons heen? Ek dink want daar was baie skielike vernuwings soos met leraars wat weggegaan het en so... maar as ek nou terugkyk dan sien ek dit was so 'n *journey* gewees, want elke deeltjie was nodig gewees om die gemeente te bring waar hy vandag is” (2008:4-5).

“Sjoe daar was baie veranderinge – as die een dominee net aangekom het, het die volgende een weer gegaan en dit was somtyds maar bietjie sleg, maar God was altyd in beheer gewees en ek is heel positief oor die verandering ook – ek dink God gee op die einde die beste vir ons. Ek dink as mens in daai chaos is, dan weet jy nie hoe vorentoe nie, maar as jy terugkyk later, dan besef jy God het die beste geweet en ons moes iets in die proses geleer het daaruit” (2008:55).

'n Verdere interressante waarneming, is dat verandering nié net 'n gegewe is nie, maar ook intensioneel deel is van die gleoofsonderskeidende kultuur van die leierskap van die gemeente:

“Ek dink wat my hoop gee is, niemand sit net in die gemeente en kyk net vir wat gebeur nie – die leiers kyk wat is die omstandighede en kyk wat het gebeur en hoe kan ons dit beter maak – daar's die heelyd 'n aksie van verandering wat in die kerk gebeur. Niemand sit terug en sê dis nou maar hoe dit gedoen word en ons gaan nie verander nie – hulle verander maklik” (2008:48).

4.8.5 Uitgedaag tot praktiese dissipelskap

Etlike studente maak melding van die gemeente se fokus op dissipelskap as 'n prominente deel van hul ervaring en daaruit blyk dat iets van die visie veral grondvat binne die leierskorps van die gemeente:

“Ek dink die geleentheid is verseker geleentheid vir leer en ek dink by die leiers, by die binnekring is dit baie sterk. En met die visie van saamstap van dissipels wat saamreis, wat ook in die preke uitkom om mense te laat deel kry daarvan. En wat vir my ook deure oopgemaak het is in die dagbestuur met soos die Wandel in die Woord, wat ons Lukas 10 so oor en oor lees en wat jy begin groei in daai area. En dan die selgroepe is ’n belangrike ding waar dit gebeur, waar mense saam is soos Jesus se dissipels. Maar ek wonder soms in die groter gemeente, met mense wat nie so goed ingeskakel is nie, of hulle dit so ervaar – die geleentheid tot dissipelskap” (Van der Westhuizen, 2008:10).

Meer as eenkeer word dit duidelik dat lidmate bewus is van die feit dat dissipelskap wel ’n Bybelse vormingsproses is, maar dat dit nie bloot ’n teoretiese kennis-kwessie is nie, en eerder gaan oor prakties doen en dien:

“Uiteraard kan geen Christen ooit alles wat jy moet leer, net by ’n erediens leer nie, so op die ou end dink ek dis amper half ’n standaard antwoord vir die meeste kerke van jy gaan dit in die Skrif leer en dan by mekaar – want jy spandeer baie meer tyd tussen jou vriende as wat jy in die kerkdiens spandeer, so – ek glo en ek hoop dat die ouens in Kandelaar meeste van die tyd leer om dissipel te wees by mekaar, omdat daar so min is wat dit by ’n dominee gaan leer of uit enige spesifieke preke, dink ek ons leer maar in mekaar se lewe om dissipel te wees. So ek dink dis maar uit die Skrif en uit die eredienste en by mekaar...” (2008:11).

“Hoe ek geleer het, was die eerste keer toe ek in ’n kleingroepie was en toe’t ek die eerste keer die visie gesnap van “reisgenote tot dissipelskap”... En om saam met mense ’n pad te loop, om dit uit te leef in Kandelaar. Ek dink dit probeer so deursyfer: die dominees het die visie, en dan syfer dit deur na die dagbestuur toe en hulle begin dit aankweek en uitleef na die ander leiers toe en so tot by die mense in die kerk. Maar vandat ek die visie verstaan het, het ek uitreike anders begin doen en eerstejaarskamp anders gedoen – dan weet jy dis ’n pad wat jy gaan stap, dis nie sommer net ’n vinnige ding nie, dis ’n *fellowship* wat jy moet volhou. Ek dink deur die bedienings leer ons om dissipels te wees, waar ons betrokke raak” (2008:11)

“Daar’s die tegniese span, grafiese span, bemarking en die musiekspan of wat ookal – so ek dink: in elke groep kom hulle agter dat hulle iets vir God kan doen, hulle dien Hom en so leer hulle wat dissipelskap is. Ek dink daai hele saam-tema van nou ook – dis: almal help mekaar iewers en vul mekaar aan en dis ook hoe die dissipels was. En hoe bereik ons gemeente buitensense – in Potch self en in Hillbrow en ander Afrika-lande – dit gee mens hoop ook en die getuienis en goed – dis baie geloofwaardig...” (2008:15)

“Ek persoonlik glo om dissipelskap uit te leef van een persoon na ’n volgende persoon, gaan vir my baie oor liefde. En ek dink nogal is rerig iets wat Kandelaar ook op die hart het, as jy kyk na al die diens wat Kandelaar lewer – al die uitreike gaan oor: om liefde uit te dra en ek dink dis ’n ongelooflike voorbeeld van dissipelskap. Dan soos ek nou-nou gesê het die eredienste gaan nie net oor Bybel uitlê nie, dit gaan oor die saamwees van mense, die saam-deurmaak van allerhande goeters en op die ou end is dit maar wat dissipelskap is” (2008:11-12)

En dan is daar ook ’n bewustheid van lidmate wat sensitief is vir skuiwe ten opsigte van doelbewuste uitdagings rondom dissipelskap, soos wat die leraarspan verander:

“So wat dissipelskap betref – daar is geleenthede binne die gemeente wat ek dink wonderlik is, soos Skrifverstaan en kleingroepe en uitreike en dit – maar daar is wyer geleenthede ook, waarvoor ons hulle oë oopmaak... Ek dink die teologie wat verkondig is, veral toe jy [Karel] en [ds] Pieter dominee’s was, het definitief dit gepropageer: die hele idee van – ’n kopskuif oor Christenskap, van dit gaan nie oor jou nie – die *bottomline* is: hier is mense om jou wat goed nodig het, kan jy dit vir hulle gee? Ek dink nie ons wyk op hierdie stadium noodwendig af daarvan nie, maar ek dink ons het dit dalk so bietjie op *hold* gesit... Ek sal dit graag dalk selfs meer wil sien – uitdagings op daai vlak” (2008:13).

4.8.6 Ekskursie: sisteme as 'n analitiese lens op die etnografiese groep³⁸

Waar Armour & Browning (2000) die sisteem-teorie reeds uitvoerig en sinvol toegepas het binne 'n bedieningskonteks, meen ek dat dit 'n nuttige gereedskapstuk is waarmee die studentegroep hier verder beskryf kan word. Hier volg dus eers 'n vlugtige oorsig oor die sisteem-teorie, en daarna identifiseer ek die huidige studentegroep wat deur Kandelaar bedien word op grond van hierdie teorie. Dit word gedoen as 'n soort van nabetragting oor die dominante kultuurtendense wat ek gelees het in die etnografiese onderhoude, asook 'n wyse waarop bepaalde bedieningsbehoefte van hierdie kultuurgroep verder blootgelê kan word.

4.8.6.1 Sisteem-teorie in 'n neutedop

Sisteem-teorie het sy oorsprong in die werk van Clare Graves, professor in ontwikkeling-sielkunde (Hendriks, 2004:55) in die VSA. Hierdie teorie is verder ontwikkel en beskryf deur veral Beck & Cowan in *Spiral Dynamics: Mastering Values, Leadership, and Change* (1996), op grond van hulle omvattende empiriese navorsing in Noord Amerika en Suid Afrika (Beck & Cowan, 1996:3). Armour & Browning (2000:18) beskryf sisteem-teorie as 'n wyse waardeur diversiteit ten opsigte van mense se heersende waardesisteme of denkparadigmas verstaan kan word, terwyl Hendriks (2004:55) ook die term wêreldsiening gebruik (vgl Armour & Browning, 2000:31). Aangesien individue se waardesisteme/denkparadigma/ wêreldsiening oor 'n leeftyd vorm, sal dit hoogs waarskynlik nie konstant bly nie, maar dinamies ontwikkel van een lewensfase na 'n volgende – sisteem-teorie is 'n manier om te kyk na die opeenvolgende verskeidenheid van sisteme wat sodoende ontwikkel (sien Armour & Browning, 2000:21-23).

In die sisteemteorie soos dit nou toe ontluik het, word agt verskillende sisteme geïdentifiseer en beskryf. In tabelvorm kan die agt sisteme soos volg opgesom word (sien Armour & Browning, 2000:32; Beck & Cowan, 1996:4, se Engelse nominaliserings word hier by eersgenoemde se kursoriese oorsig gevoeg):

Sisteem	Wêreldsiening/Waardesisteme/Denkparadigma	Dwingende stukrag
1 <i>Survival</i>	Die wêreld is wisselvallig en onseker, en bedreig my bestaan op enige gegewe moment.	Fisiese oorlewing
2 <i>Kinship</i>	Die wêreld word oorheers deur onsigbare kragte van goed en kwaad wat ons welwese beheer.	Laertrek twv beskerming teen onsigbare magte
3 <i>Power</i>	Die wêreld is 'n baie vyandige plek, waar net die sterkste oorleef.	Mag oor die teenstander
4 <i>Purpose</i>	Die wêreld word regeer deur tydlose beginsels en absolute waarhede.	Transendente doel/waarheid
5 <i>Achievement</i>	Die wêreld loop oor van onbepaalde potensiaal vir persoonlike sukses en vervulling.	Persoonlike sukses

³⁸ Verskeie lense of sleutels sou waarskynlik gebruik kon word om die diversiteit van die etnografiese groep onder bespreking te ontleed, ten einde dieper begrip van iets soos hul bedieningsbehoefte te kry. Ek sou byvoorbeeld die getranskribeerde onderhoude verder kon ontsluit in die lig van die generasie-kohort teorie (sien 4.2.1.2 hierbo). Hendriks (2004:55) stel analise op grond van sisteem-teorie voor, en motiveer: "In our experience, we found the systems theory to be one of the most helpful ways for ministers to understand diversity and conflict in their congregations and communities."

6 <i>Concensus</i>	Die wêreld is so interafhanklik dat elke lewende wese en lewensvorm as kosbaar getroetel word.	Egalitarisme en ekologie
7 <i>Integrative</i>	Die wêreld is 'n eindelose netwerk van komplekse, dikwels pardoksale verhoudings, waar voortdurende verandering ons dwing tot 'n holistiese benadering tot die lewe.	Sistemiese gesondheid
8 <i>Holistic</i>	Die wêreld is 'n enkele planetêre organisme, 'n integrale lewende eenheid, waarin die grense tussen siel, materie en energie baie vaag is.	Holistiese identiteit en konvergensie

Elke opeenvolgende sisteem help ons om in toenemende mate die kompleksiteit van die lewe te hanteer – die een sisteem word dus nie gewoon deur 'n volgende vervang nie (Armour & Browning, 2000:22-23). Máár: in enige gegewe lewensfase sal een van dié agt sisteme se dryfkrag en wêreldsiening wel domineer, en so 'n dominante sisteem bring mee dat ons op unieke maniere sal omgaan met bestaanskwessies soos ons self-definisie, die wyse waarop ons ons lewens organiseer, hoe ons verhoudings benader en hoe ons reageer op iets soos verandering in die wêreld rondom ons (Armour & Browning, 2000:19).

Daarbenewens kan mens ook dominansie van 'n sisteem identifiseer in sosiale groepe: “Since social units bring birds of a feather together, groups tend to attract members who share similar preferences. This shared outlook then becomes characteristic of the group itself. Groups, like individuals, have multiple systems within them, with one system being dominant. But the rule of the dominant system is not necessarily unrivaled” (Armour & Browning, 2000:35). Hendriks (2004:56) wys gevolglik daarop dat gedeelde sisteme ook 'n korporatiewe kultuur skep. Sisteemteorie soos ek dit hier wil gebruik, het veral te doen met hierdie ‘korporatiewe kultuur van die groep,’ oftewel “... a form of social, economic, political, organisation or practice based on a shared worldview and mindset... values shared by individuals and groups” (Hendriks, 2004:55).

4.8.6.2 'n Fokus op die bedieningsbehoefte van sisteme ses & sewe

Myns insiens sou mens die korporatiewe kultuur van die studente wat tans deur Kandelaar bedien word, veral kon beskryf in terme van sisteme ses en sewe, hoewel sisteem vyf ook nog dikwels 'n dominante sisteem is vir baie individue wat op universiteit aankom, én daar soms ook iets van sisteem agt begin deurskemer. Vanuit die etnografiese beskrywing – veral die onderhoude met die studente gevoer is – vind ek egter veel meer merkers vir sisteme ses en sewe, en fokus gevolglik spesifiek op hierdie *Concensus* en *Integrative* sisteme.

Let daarop dat dit in hierdie oorsig van hierdie twee sisteme veral daarvoor gaan dat ek poog om bepaalde bedieningsbehoefte vanuit die sisteem-teorie te beklemtoon; dit is dus geensins 'n volledige beskrywing daarvan wat hier volg nie!³⁹

Sisteem ses (*Consensus*) | Sisteem ses poog om die uiterste individualisme van sisteem vyf te korrigeer en daarom is die primêre bestaanskwessie hier verhoudings: “... to create bonds of intimacy and mutual support in a world given to insensitivity, alienation, or exploitation” (Hendriks, 2004:62). Sisteem ses mense se fokus is weg van hulleself, want waar sisteem ses dominant is, wil mense mekaar intiem leer ken, met mekaar deel, vir mekaar omgee en mekaar dien. Sisteem ses is 'n wêreld waar klein

³⁹ My primêre bron vir hierdie oorsig is deurgaans Hendriks, 2004:62-63, se baie sinvolle en bondige opsomming van dié twee sisteme, wat ek slegs plek-plek aanvul met Armour & Browning, 2000:87-97, 297-306. Tensy ek 'n woordelike aanhaling gebruik, vermeld en dus nie telkens hierdie outeurs hier nie.

groepies van gelykes, vriende, veg vir kwessies van geregtigheid en reageer teen manipulerende en dominerende superstrukture. In sisteem ses organisasies word gestreef na plat strukture, konsensus, dialoog en die geleentheid vir almal om as gelykes hul opinie te lug. Die waarde van elkeen in die sirkel moet bevestig word, en deursigtigheid is ook 'n belangrike waarde. Normaalweg sal diversiteit in terme van kwessies soos etnisiteit, seksuele oriëntasie, geloofsverskille, ensovoorts binne sisteem ses geakkommodeer en gerespekteer word en sal daar sterk gereageer word teenoor elitisme, rassisme, seksisme, viktimisasie of watter vorm van diskriminasie of misbruik ookal ter sprake is. By sisteem ses mense is daar ook 'n sensitiwiteit vir ekologiese kwessies, soos byvoorbeeld besoedeling en die herwinning van gemors.

Vanweë die strewe na intimiteit binne sisteem ses gemeentes, mag dit bes moontlik moeilik wees om groot en effektiewe strukture te ontwikkel wanneer die groepering heelwat groter word, terwyl die aandrang op konsensus ook striemend kan inwerk op die leierskap se vermoë om vinniger besluite te neem en beleid te maak sonder almal se insette. Verder kan sisteem ses gemeentes só eng gefokus raak op hul kampvegterkwessies, dat daar nie ruimte is vir kompromie nie, en selfs veroordelend kan word teenoor mense wat anders daaroor dink. Ter wille van die bou van kwaliteit-verhoudings, sal sisteem ses dalk voorkeur gee aan iets soos 'n huiskerk, óf sal die tipiese funksionele eenheid in 'n groter sisteem ses kerk kleingroepe/ selgroepe wees. Belangrike waarnemings van sisteem ses mense rondom kerkwees, sal tipies te doen hê met die gemoedelike atmosfeer, die warm gevoel van 'n familie wat hulle soek of ervaar, en dat daar ruimte is vir almal om deel te word van die familie.

Vir sisteem ses gelowiges is dit baie belangrik om tydens aanbiddingsrituele in voeling te wees met jou emosies. In sisteem ses word God veral gesien as die Een wat heelmaak en versoen, die Een wat 'n voorkeur het vir die armes, en wat uitreik na dié wat ly en slagoffers van onreg is. In sisteem ses denke gaan teologie veral oor etiese kwessies. Om van God, jou medemens en die skepping vervreemd te wees, is die definisie van sonde, terwyl redding gedefinieer word deur die herstel van verhoudings.

Sisteem sewe (*Integrative*) | Vanaf sisteem ses na sisteem sewe word daar 'n reusesprong in terme van wêreldsiening gemaak, aldus Armour & Browning (2000:297): “What sets them [Systems Six and Seven] apart is the scope of their core issues. The core issues in Systems One through Six are either personal or ‘local’ in nature. But with systems Seven and Eight the looming issues are planetary in scope... the first six systems correspond to existence in a world of abundance. Systems Seven and Eight respond to existence needs in a world of scarcity.”

Die brug vanaf sisteem ses na sewe is die konsep van inter-afhanklikheid, wat alreeds belangrik is in sisteem ses denke, maar kernbelangrik word by sisteem sewe, ten einde sistemiese gesondheid te verseker. Die wêreld word vanuit sisteem sewe oë gesien as 'n komplekse, interafhanlike netwerk van verhoudinge, dikwels paradoksaal van aard en altyd aan die beweeg; sisteem sewe mense weet dus intuïtief dat simplistiese oorsaak-gevolg verklarings nie sal deug nie en dat daar 'n veel meer holistiese benadering vereis word.

Informasie is daarom 'n sleutelwoord in sisteem sewe groeperinge – daar moet behoorlike toegang tot, en vloei van, inligting wees. Sisteem sewe floreer dus in 'n post-ronde, post-analoë wêreld! (– sien 4.2.1.1 & 4.2.1.2 hierbo). Fasiliteerders, konsultante en informasie-tegnoloë speel gevolglik 'n belangrike rol in sisteem sewe organisasies om data te help versamel en analiseer, terwyl 'n gelyktydige fokus op die groter prentjie én die detail baie belangrik is in strategiese prosesse. Sisteem sewe poog om die beste van al die ander sisteme te integreer op grond van wat die unieke konteks vereis. Sisteem sewe skeep organisasies wat aanpasbaar, buigbaar, selfs vloeibaar is ten

opsigte van veranderende omstandighede of uitdagings – selfregulerende organisasies wat binne ’n oogwenk koersaanpassings kan maak, sonder om spoed te verloor.

As kerkgangers het sisteem sewe mense behoefte aan ’n geestelike klimaat met ’n holistiese toon, wat ruimte bied vir die ontdekking van geestelike insigte – waar dit ookal te vinde is – ook buite die normale kerklike en Bybelse tradisie. Kuns, films, literatuur is alles mediums vir sisteem sewe mense wat ontgin kan word om hulle te help op ’n pad van holistiese geestelike vorming, en daarom sal hulle op die uitkyk wees vir kerke wat die Bybelse en kerklike tradisie integreer in in breër dialoog met die kultuur.

Daarbenewens sal sisteem sewe mense nie huiwer om ook die oortuigings van ánder godsdienstige tradisies te verken nie. Opsoek na ooreenkomste tussen hul eie geloof en dié van ander, en nie bang daarvoor dat hul denke uitgedaag word nie, het hulle ook waardering daarvoor as so ’n inter-geloofsdialoog verder gevoer word binne hulle gemeentes. Werklike respek vir uiteenlopende menings en geloofsoortuigings is belangrik vir sisteem sewe gelowiges, en hulle het dus ook behoefte aan ’n bediening wat sodanige kontrastering kan akkomodeer. Soos sisteem sewe stadigaan al meer prominent na vore tree in gemeentes, sal geloofsonderrig en geestelike formasie toenemend verpak en aangebied moet word op maniere wat die behoeftes van self-regulerende leerders aanspreek. Sisteem sewe dissipels het ’n behoefte aan geestelike mentors wat toepaslike bronne aan hulle kan uitwys; geestelike leiers moet dus byna soos ’n bibliotekaris die sisteem sewe soekers kan neem tot by die regte ‘boeke,’ eerder as om die rol van ’n tradisionele instrukteur te probeer vertolk.

Die sisteem sewe kerk sal bedieninge op só ’n wyse ontwerp en organiseer, dat dit opportunisties is in die beste sin van die woord – wanneer veranderinge kom en geleenthede of uitdagings op die pad van ’n sisteem sewe gemeente kom, sal die gemeente gereed wees om bedieninge ooreenkomstig aan te pas. Bedieninge sal ook baie meer sistemies van aard wees: eerder as om aparte programme vir verskillende generasies te hê, sal families as ’n sisteem benader word. Wat evangeliese uitreik na die gemeenskap betref, sal ’n meer holistiese benadering die deurslag gee om ’n kultuurgroep as eenheid te bereik. Ook die barmhartigheids-bediening van sisteem sewe gemeentes lyk anders, aangesien dit poog om nie net kos of klere aan arm mense te gee nie, maar ook die wortels van kwessies soos armoede sal probeer uitroei.

4.9 Terugblik

In hierdie hoofstuk het ek gepoog om *bedieningswerklikhede van PUK-Kandelaar as kategoriale studente-gemeente verder te beskryf*, soos ek as gemeenteleraar en etnograaf dit die afgelope paar jaar beleef en empiries nagevors het – en ook persoonlik beoordeel – vanuit ’n *bedieningspraktyk wat streef daarna om getrou te wees aan God se missionale roeping vir die gemeente*.

Ek is oortuig daarvan dat Kandelaar haar nog maar aan die begin van ’n opwindende missionale reis saam met die drie-enige God bevind – die drama is nog lank nie verby nie – vir diegene wat in die toekoms deel van die gemeente gaan word, lê ’n wonderlike drama saam met die Triniteit voor!

Die insigte van hoofstukke 3 en 4 word eers in die volgende hoofstuk (5) behoorlik saamgevat, aangesien hierdie laaste hoofstuk van die studie ’n terugskouende en opsommende gesprek bevat, wat poog om die tot-hiertoe-beskrewe *bedieningswerklikhede van PUK-Kandelaar as kategoriale studente-gemeente* eksplisiet in verband te bring met ’n *bedieningspraktyk wat in die toekoms steeds daarna wil streef om meer en meer getrou te wees aan God se missionale roeping vir die gemeente*.

Hoofstuk 5

Bedieningswerklikhede van die kategoriale studentegemeente en die strewe na 'n missionale bedieningspraktyk

5.1 Inleidend

Die primêre navorsingsvraag waarop hierdie studie poog om 'n duidelike antwoord te bied is: *Wat is die unieke bedieningswerklikhede van PUK-Kandelaar as kategoriale studentegemeente?* 'n Sekondêre vraag waarmee die navorser deurlopend in gesprek tree, is: *Wat sou dit vir die bedieningspraktyk beteken om binne sodanige beskrewe werklikheid te streef daarna om getrou te wees aan God se missionale roeping vir die gemeente?*

In hierdie slothoofstuk wil ek poog om opsommend terug te kyk op die bedieningswerklikhede van PUK-Kandelaar soos dit beskryf is in die vorige twee hoofstukke (3 & 4), en hierdie samevatting terselfertyd in verband te bring met 'n bedieningspraktyk wat in die toekoms steeds daarna wil streef om meer en meer getrou te wees aan God se missionale roeping vir die gemeente. 'n Trinitariese missionale ekklesiologie is die teologiese vertrekpunt vir die gesprek in hierdie studie – hoofstuk 2 se basisteorie sal dus ook voortdurend in hierdie gesprek gehoor word.

Hendriks (2004:79) se vrae in verband met 'n gemeente se mikro-konteks bied myns insiens 'n ideale gespreksraamwerk om juis voorafgaande geloofsonderskeidende oorsig/opsomming te bied, en verbande te lê, en ek gebruik dit gevolglik as hoofde vir die volgende afdeling.

5.2 Mikro-konteks vrae as 'n opsommende gespreksraamwerk

In die mikro-konteks kom die invloede van alle vlakke – veral van ander mense en gebeure in die onmiddellike omgewing van die gemeente – ter sprake (Hendriks, 2004:77). Vir 'n aanduiding van invloede op mikro-vlak word enkele vrae van Hendriks (2004:79) oor die verlede, hede en toekoms hier so eerlik as moontlik deur my as navorser en leraar van Kandelaar beantwoord, en dan wel as poging om in hierdie samevattende hoofstuk *die kategoriale studentegemeente se bedieningswerklikhede en die strewe na 'n missionale bedieningspraktyk* – onder die opskrifte van hierdie vrae – met mekaar te verbind. Aangesien ek 'n gemaklike oorsig en lees van hierdie opsommende hoofstuk wil verseker, bied ek dit hier aan sonder om gedurigdeur terug te verwys na die spesifieke afdelings waar kwessies reeds in die vorige afdelings beskryf of bespreek is.

5.2.1 Die verlede

Onder hierdie afdeling fokus ek op die gemeenteverhaal se verlede soos beskryf in beide hoofstukke 3 en 4 van hierdie studie; “verlede” hier strek dus oor 'n tydperk van ongeveer dertig jaar. Sommige van die kwessies wat hier na verwys word, is dus lank reeds agtergelaat, ander is meer onlangs van aard, en party is selfs in die hede deel van Kandelaar se bedieningswerklikheid waarmee gedeel moet word. Ek het effens gepeuter met Hendriks (2004:79) se vrae ten opsigte van die verlede, deur dit as opskrifte vir 'n tabel-opsomming te gebruik, waarin ek die vier vrae in twee pare groepeer met 'n eie “fokus van respons” daarby. Dit het ek gedoen gewoon omdat meer as een van die vrae soms in 'n enkele sin beantwoord word, en dus myns insiens nie hoort onder verskillende opskrifte nie. Verder het ek ook die positiewe keerkant van dieselfde vrae gestel as noemer vir 'n eerste afdeling oor die verlede.

5.2.1.1 Suksesse vanuit die verlede

My vermoede is dat, indien ek sou poog om die vier mikro-konteksvrae van Hendriks (2004:79) een vir een te beantwoord, ek alte gou gaan verval in 'n uiters simplistiese liniêre opsomming van kousaliteit, terwyl daar eintlik na 'n hele aantal interafhanklike en tog ook uit-eenlopende probleemkwessies verwys is in die verledeverhaal van die gemeente! Om hiêrdie rede poog ek hieronder om eerder 'n puntsgewyse, dog “saamgestelde antwoord” in tabelvorm aan te bied. Waar dit steeds 'n opsommende aanbieding is, is ek egter pynlik bewus van die feit dat ek sodoende steeds nie reg laat geskied aan die kompleksiteit van die kwessies wat hier ter sake is nie: my respons op die vrae in die eerste kolom is dikwels maar steeds 'n oorvereenvoudiging van oorsaak en gevolg, terwyl my respons in die tweede kolom slegs 'n suggestie (en soms ook 'n soekende vraag) in die rigting van 'n missionale bedienings-praktyk is! Om hierdie rede volg daar ook 'n uitgerekte ekskursie rondom geloofs-onderskeiding, as 'n poging om gespreksmatig ten minste één kwessie in meer diepte te verken.

<p><i>Die suksesstorie? Waarom het dit gebeur?</i> FOKUS VAN MY RESPONS: DIE BEDIENINGSWERKLIKHEDE</p>	<p><i>Wat het ons reg gedoen? Wat kan ons daaruit leer?</i> FOKUS VAN MY RESPONS: STREWE NA 'N MISSIONALE BEDIENINGSPRAKTYK</p>
<p>5.2.1.1.a. Kandelaar se korttermyn-uitreikprojekte oor vakansies was beslis tot dusver geslaagd as 'n manier om ons lidmate – wat grootliks in 'n homogene konteks verkeer – oor kulturele grense te neem en sodoende te help groei in hul identiteit as gestuurde dissipels.</p>	<p>Die uitdaging dat die gemeente in sekere sin slegs vir 22-24 weke van die jaar as aktiewe geloofsgemeenskap versamel is, is raakgesien en daar is gesoek na maniere waarop die universiteit se reses-tye ook positief benut kan word. Sodoende is 'n skynbare bedieningsbeperking omgekeer om 'n missionale groeigeleentheid te word. Die groei oor grense is 'n uiters belangrike missionale beweging van die drie-enige God (vgl Van Wyk <i>et al</i> 2009:9-11).</p>
<p>5.2.1.1.b. Die gemeenteleierskap het van eenheid binne die leierskorps 'n waarde gemaak, wat positief in die gemeentekultuur deursuur.</p>	<p>Om eenheid te midde van diversiteit na te streef, verg 'n doelbewuste keuse van gemeente-leierskap om nie eie agendas/voorkeure voorop te stel nie. 'n Gemeentekultuur van eenheid beteken nie dat daar geen meningsverskil of konflik is nie, maar wel dat dit positief ontgin word tot opbou van die gemeente (vgl Barrett, 2004:95).</p>
<p>5.2.1.1.c. Die gemeenteleierskap het dit toenemend begin regkry om weg te beweeg van 'n hiërgiese en dominee-gesentreerde struktuur, na een waar lidmate uitgenooi word om werklik te deel in die bediening. Die werklikheid van krimpemde werkskrigte – voltydse leraars – het ons onder andere hiertoe gedwing.</p>	<p>Weereens het hierdie beweging 'n doelbewuste koersverandering van die leierskap geverg. Myns insiens moet hierdie kultuur van deelnemende leierskap gekoester word, synde dit binne 'n studentegemeente 'n baie brose kultuur is. Die gemeentesamestelling het tot gevolg dat onervare studente gedurig na die studenteleraars kyk vir leiding, en vir dominees kan die versoeking groot wees om die teuels weer in eie hande te neem, eerder as om die bediening aan te hou weggee (vgl Gibbs, 2005:84-85 & 88-89).</p>
<p>5.2.1.1.d. Die voortdurende uitdaging om te leef as dissipels (lees: gestuurdes) het gevestig geraak binne die gemeente se uitgesproke visie, missie, kernwaardes en werksteologie.</p>	<p>Tot 'n groot mate sou ek hierdie feit toeskryf aan die leierskap se wegbeweeg van 'n verbruikersfokus (“Wat wil die studente hê?”), na 'n geloofsonderskeidende fokus op God se beweging in nuwe tye (“Waarmee is God besig?”). Tans meen ek egter dat dissipelskap/gestuurdeheid meerendeels die fokus van eredienste is, terwyl daar veel meer moeite gedoen behoort te word om dit ook doelbewus in kleingroepe en in mentors-verhoudinge te bevorder (vgl Boren, 2007a & 2007b; Guder, 2004:59-73; Hirsch & Hirsch, 2010; Hull, 2007).</p>

5.2.1.2 Probleemkwessies vanuit die verlede

<p><i>Die probleemkwessie? Waarom het dit gebeur?</i></p> <p>FOKUS VAN MY RESPONS: DIE BEDIENINGSWERKLIKHEDE</p>	<p><i>Wat het ons verkeerd gedoen? Wat kan ons daaruit leer?</i></p> <p>FOKUS VAN MY RESPONS: STREWE NA 'N MISSIONALE BEDIENINGSPRAKTYK</p>
<p>5.2.1.2.a. 'n Ideaal soos individuele amps-bediening is vir baie lank verabsoluteer as 'n noodwendige struktuurbepler vir die bediening.</p>	<p>'n Gedesentraliseerde bedieningsmodel sal eerder die opsie wees vir gemeente wat streef daarna om 'n missionale gemeenskap te wees (vgl Gibbs & Coffey, 2001:212). Bediening-strukture behoort in ieder geval aangepas te word om aan te pas by die veranderende konteks, beskikbare bronne, ens (vgl McLaren, 2006:99; Niemandt, 2007: 38-40).</p>
<p>5.2.1.2.b. Diversiteit ten opsigte van gemeente-samestelling (vóór en ná gemeente-stigting) is nie behoorlik ontgin as 'n moontlike positiewe bron vir die ontsluiting van energie en kreatiewe samewerking nie. Uiteenlopende persoonlikhede en spiritualiteite het ook soms 'n bron van konflik geword, eerder as 'n geleentheid waardeur die bediening verryk is.</p>	<p>'n Ekklesiologie wat Trinitariese verhouding reflekteer, roep om eenheid te midde van diversiteit! Dit vra egter dat die leierskap van die gemeente voortdurend sensitief sal wees vir diversiteit en dat daar doelbewus gewerk word om 'n kultuur van kreatiewe harmonie en diensbaarheid aan mekaar te kweek. Diversiteit kán positief ontgin word, onder andere deur sensitief te wees vir mense se uiteenlopende denksisteme (vgl Armour & Browning, 2000) en deur 'n kultuur van luister na mekaar aan te moedig (vgl Marais, 2007:102-113).</p>
<p>5.2.1.2.c. Finansies het 'n voortdurende knelpunt geword as gevolg van die homogene samestelling van die gemeente wat bykans eksklusief uit studente bestaan. So lei dit byvoorbeeld tot die onderbetaling van voltydse personeel óf ernstige beperkinge ten opsigte van personeel-aanstellings – dus 'n tekort aan leraars of ander personeel.</p>	<p>Waar finansiële oorlewing 'n oorheersende faktor word, moet mens dalk vra of dit bloot gaan oor die voort-bestaan van die kerk en haar strukture, en of die missionale roeping van die gemeente werklik daardeur in gedrang kom (vgl Niemandt, 2007:44). Waar die gemeentesamestelling egter duidelik 'n werklikheid is waarmee rekening gehou moet word, lyk dit in ieder geval asof vennootskappe met partye buite die gemeente onafwendbaar is – wat in die lig van 'n Trinitariese ekklesiologie nie 'n slegte ding is nie! Die kwessie van homogene samestelling kan moontlik ook in die toekoms verander weens bediening aan werkendes?</p>
<p>5.2.1.2.d. Infrastruktuurbeperkinge – soos byvoorbeeld die feit dat die gemeente nie 'n eie kerkgebou het nie – maak soms bedieningskeuses –en groei baie moeilik.</p>	<p>Weereens is die afhanklikheid – en die noodsaak van samewerking met andere – wat hierdie werklikheid meebring, dalk 'n Trinitariese uitdaging tot verdere groei in wat dit beteken om hande te vat met andere en nederig, onderling diensbaar te wees, ter wille die koninkryk, eerder as met 'n selfgerigte agenda (vgl Gibbs, 2005:18, 27)</p>
<p>5.2.1.2.e. Gemeentelede is nie altyd as 'n dissipelgemeenskap toegerus en ooreenkomstig hul unieke gawes bemagtig vir onderlinge bediening nie.</p>	<p>Dalk was die fokus te veel op die instandhouding van kerklike strukture en programme? Een van die aanduiders/patrone vir 'n missionale gemeente is die doelbewuste en doelgerigte Bybelse vorming van dissipels (vgl Guder, 2004:59-73; Hobbs, 2004b:163-164). Hierdie geloofsvorming as dissipels behoort nie net by informasie te bly nie – praktiese demonstrasie is net so belangrik (Hirsch & Hirsch, 2010). Daarom is transformasie-geleenthede soos diensuitreike tydens vakansies noodsaaklik om studente oor grense te neem (Mulder, 1998:9). Die homogeniteit van PUK-Kandelaar maak dit selfs nog meer dringend!</p>
<p>5.2.1.2.f. Die studenteleraars het oor jare toenemend begin swaarkry as gevolg van 'n kombinasie van verskeie faktore, waaronder die homogene gemeentesamestelling en gevolglike</p>	<p>Hierdie werklikheid gee nie net 'n gemeentewerklikheid weer nie, maar beskryf grootliks <i>my</i> huidige werklikheid as leraar van die gemeente, daarom is dit dalk een van die bedieningswerklikhede wat ek die moeilikste vind om objektief te beoordeel. Die studentegemeente stel hoë</p>

<p>oorlading van bestuursverantwoordelikhede, min emosionele en/of pastorale ondersteuningstrukture, swak finansiële vergoeding (wat ek vermoed gewoon as onbillike arbeidspraktyk getipeer sou kon word), en by tye ook onderlinge konflik.</p>	<p>persoonlike eise aan predikante, en ek moet eerlik bieg dat ek dit dikwels moeilik vind om lojaal-betrokke te wees in 'n werksituasie waar basiese voorsiening in my en my gesin se lewensbehoefte meestal gebrekkig is. Ek hoop wel dat die homogene samestelling van die gemeente in die toekoms kan verander weens die bediening aan jongwerkendes, en dat daar sodoende ook ekstra volwasse skouers sal wees wat help om sekere bestuursverantwoordelikhede te dra.</p>
<p>5.2.1.2.g. Swak samewerking en konflik in die leraarspan het op 'n stadium deurgesuur na die gemeente en aanleiding gegee tot 'n negatiewe ervaring van die gemeentekultuur met betrekking tot eenheid.</p>	<p>Weereens die missionale opgaaf van die viering van eenheid te midde van diversiteit! Konflik mag nooit die eenheid in gedrang bring of ophef nie – daar behoort 'n daadwerklike verbintenis van leraars te wees om verskille (wat daar altyd sal wees) op 'n Bybels volwasse manier uit te sorteer. Dit dien ook as konkrete missionale praktyk/getuienis wat God se intensie vir die wêreld demonstreer (vgl Ziemer, 2004:86-97).</p>
<p>5.2.1.2.h. Voortdurende wisseling in die leraarspan het by tye die bou van goeie verhoudinge en sinergie gekniehalter.</p>	<p>Gegewe die eise wat gestel word aan studenteleraars van Kandelaar, is die gedurige kom en gaan van leraars dalk verstaanbaar. In die lig van 'n Trinitariese ekklesio-logie en die belang van verhoudinge – ook verhoudings-<i>commitment</i> binne die geloofsgemeenskap – wonder ek egter soms of 'n langer verbintenis, as geloofspraktyk van stabiliteit nie dalk 'n uitdaging is wat aan ten minste sommige leraars gestel word nie (vgl Wilson-Hartgrove, 2010 & Seamands, 2005:137-156).</p>
<p>5.2.1.2.i. Samewerking rondom studentebediening in kerkverband is soms bemoeilik deur uiteenlopende idees van die leierskap in die verskillende gemeentes betrokke.</p>	<p>Die uiteenlopende idees oor bediening het heel moontlik te doen met die uiteenlopende bedieningsbehoefte van die generasies wat deur die verskillende gemeentes verteenwoordig word. Weereens is die uitdaging dus om kreatief met diversiteit te deal en diensbaar aan mekaar te wees (vgl Smit, 2004b:355-357). Dit is noodsaaklik dat daar behoorlike dialoog en samewerking tussen die gemeentes sal wees en die leierskap van die gemeentes behoort hulle dus voortdurend daartoe te verbind as uitvloeisel van hul missionale roeping (vgl Roxburgh, 2005; Dulles, 2006:72-73; Koopman, 2005).</p>
<p>5.2.1.2.j.'n Ongesonde pre-okkupasie met getalle van studente wat erediens bywoon, het by tye gelei tot wedywing met ander studentebedieninge op kampus.</p>	<p>Die fokus van 'n missionale-dissipelmakende bediening sal nooit die najaag van groot getalle in kerkbanke wees nie! Vanuit 'n missionale paradigma sal sodanige pre-okkupasie met erediensbywoning, asook wedywing met ander bedieninge, eenvoudig nie sin maak nie, en sal daar intendeel eerder gepoog word om ekumenies saam te werk, aangesien die leierskap besef dat dit God se missie is en nie ons s'n nie (vgl Gibbs & Coffey, 2001:47, 167-187; Slaughter, 2008:25-33).</p>
<p>5.2.1.2.k. Ek vermoed dat die dinamiek van sosiale oorgange in die makro –en meso-kontekste nie altyd pro-aktief benader is nie, en dat dit ook gelei het tot 'n bediening waarmee dit op 'n stadium baie swaar gegaan het, soos onder andere gereflekteer is deur swak erediens-bywoning. Daar is dus myns insiens nie genoeg erns gemaak met geloofsonderskeiding, met 'n sensitiwiteit vir die tekens van die tye nie. <i>In plaas daarvan om 'n soortgelyke bondige respons as hierbo op hierdie werklikheid te gee, sal dit hieronder aangespreek word in 'n breedvoerige ekskursie rondom missionale geloofs-onderskeiding en bedieningspraktyk; 5.2.2 hieronder kan dus gesien word as my uitgebreide antwoord op die vrae “Wat het ons verkeerd gedoen?” en “Wat kan ons daaruit leer?” terwyl die fokus van my respons steeds die strewende na 'n missionale bedienings-praktyk is.</i></p>	

5.2.2 Ekskursie: geloofsonderskeiding en bedieningspraktyk⁴⁰

Geloofsonderskeiding (*spiritual discernment*), staan in die kern van die beoefening van 'n missionale teologie; trouens om God se wil en leiding vir ons lewens en getuienis te onderskei, behoort die essensie van teologie *per se* te wees (vgl Hendriks, 2004:23-24). Waar die missionale strewe van Kandelaar binne haar unieke werklikheid hier op die agenda is, is dit myns insiens van sentrale belang om te besin oor onderskeiding as kommunale en individuele geloofstaak. Onder die veelseggende opskrif *Mission as Contextualization*, verwoord Bosch (1991:428) die uitdaging van die 'lees van die tekens van die tye,' oftewel onderskeiding, soos volg: "... it is innate to Christianity to take history seriously as the arena of God's activity... Such an affirmation then begs the question *how* we are to interpret God's action in history and so learn to commit ourselves to participation in this. Which are the *signs* in human history that reveal God's will and God's presence? How do we identify God's *vestigia*, God's footprints in the world?" Onderskeiding het dus as uitgangspunt *God se aktiewe teenwoordigheid in die geskiedenis*. Die vraag van hierdie ekskursie is daarom: hoe sal 'n gemeente – wie se missionale identiteit deur die drie-enige God bepaal is – in die praktyk funksioneer sodat hulle saam as geloofsgemeenskap soekend bly na God se wil? Anders gestel: *Hoe kan Kandelaar as geloofsgemeenskap saam onderskei waarmee God besig is, sodat ons daarby kan aansluit?*

Die spesifieke konteks en bedieningswerklikhede is reeds baie omvattend beskryf in die voorafgaande hoofstukke en dit is belangrik om hier te onthou dat dit in dié beskrywe werklikheid is waar ons soekend is na God se aktiwiteit. Peterson (2005) se besondere boek oor spiritualiteit en geloofsonderskeiding, dra as titel woorde uit 'n gedig van Gerhard Manley Hopkins – *Christ Plays in Ten Thousand Places* – en om dan hierdie taal hier te gebruik: Christus is in hiérdie lewe, op hiérdie plek, in hiérdie tyd en gemeenskap aktief teenwoordig; dit is in hiérdie skepping, geskiedenis en gemeenskap waar ons die vraag vra: *Waar speel Christus?* Verder is dit belangrik dat hier deurentyd terug verwys sal word na die Trinitaries missionale ekklesiologie van hoofstuk 2 as 'n basisteorie vir die studie in geheel.

Vervolgens word hier dan onder enkele sub-opskrifte gepoog om die onderskeidingsvraag te beantwoord deur te fokus op Kandelaar se dag-tot-dag bedieningspraktyk – spesifiek die prioriteite, rol en funksie van Kandelaar se leraars en leierskap, asook die strukturering, opbouing en versorging van die gemeente. Hierdie fokus maak die onderskeidingsvraag ook meer pertinent: *Hoe kan die leiers van die gemeente meehelp om 'n meer gunstige klimaat te skep ter wille van gesonder onderskeiding-in-gemeenskap-bedieningspraktyk, as 'n strewe om missionale kerk te wees?*

5.2.2.1 Kandelaar se leraarspan: prioriteite en rolle

Daar is tans geen uitgesproke verwagting ten opsigte van die leraars se prioritisering nie. Wel word verwag dat elke leraars sy/haar prioriteite só sal orden dat ons optimaal ons onderskeie rolle en funksies in die gemeente sal vervul. Hierdie rolle en funksies word tans hoofsaaklik bepaal deur die leraars se verskillende gawes,⁴¹ terwyl die bedieningsbehoefes natuurlik ook

⁴⁰ Hierdie ekskursie het ten doel om 'n meer omvattende verband tussen die bedienings-werklikhede van Kandelaar as kategoriale studentegemeente (primêre navorsingsvraag), en die strewe na 'n missionale bedieningspraktyk (sekondêre navorsingsvraag) uit te werk of aan te toon, deur spesifiek te fokus op die kwessie van geloofsonderskeiding as 'n problematiese kwessie.

⁴¹ Vanuit my geïdentifiseerde gawes en talente, het ekself byvoorbeeld veral 'n lerende (*didaskalia*) en soms ook administratiewe (*kubernesis*) opdrag ten opsigte van al drie bogenoemde fokus-areas. Wat *eredienste* betref is ek byvoorbeeld verantwoordelik vir die opstel van 'n preekrooster en eksegetiese navorsing wat die prediking (ook van my medeleraars) verryk, asook die teologiese begeleiding van die kreatiewe –en aanbiddingspanne. Ten opsigte van *kleingroepbediening* sorg ek vir die opstel van toerusting –en gebruiksmateriaal vir kleingroepe en die opleiding van kleingroepleiers. *Uitreikspanne* se gestruktureerde opleiding en leer-deur-ervaring-begeleiding lê ook hoofsaaklik op my tafel. Daarbenewens is ek verantwoordelik vir die mentorsbegeleiding van gemeenteleraars, en die finansies van die gemeente – wat hoofsaaklik 'n administratiewe funksie is. Dit is dus na aanleiding van hiérdie rolle en funksies, binne die genoemde fokus-areas, wat ek tans my dagboek inrig en my prioriteite as leraar bepaal.

'n deurslaggewende faktor hierin is. Die drie *gedeelde strategiese fokus-areas* van die leraarsspan is:

- 1) prediking by *eredienste (kerugma & leitourgia)*
- 2) die versorging van 'n *kleingroepbediening (koinonia & marturia)*
- 3) die ondersteuning van *uitreikspanne* gerig op dienswerk (*diakonia & marturia*)

Bogenoemde strategiese fokus-areas is in hoofsaak bepaal vanuit die gemeente-visie, "*Dissipels Saam Oppad,*" en die leraars se gesamentlike soeke na 'n antwoord op die missionale vraag: *Hoe kan ons, gegewe ons beperkte bronne, studentelidmate in 'n kwessie van ongeveer drie tot vyf jaar help vorm om dissipels en dissipelmakers te wees, waar hulle ook al heengaan ná hulle afstudeer het op die PUK?*

Vraag hieronder is dan: *As God Drie-enig, en Sý missie na die wêreld, ons gemeente se definiërende uitgangspunt is, hoe sou my prioriteite, rol en funksie as leraar nog meer in ooreenstemming daarmee gebring kon word?*

5.2.2.2 Prioriteite, rol en funksie van die leraar –die doelbewuste vorming van 'n missionale spiritualiteit

Peterson (2005:108-118) se betoog is dat ons nodig het om sabbatsonderhouding ten einde missionaal gevorm te word, oftewel die verwondering te kultiveer om saam met Christus te speel in die skepping: "Sabbath is about quitting, about stopping, about taking a break from our work so we can 'orient our work in the work of God'" (Peterson, 2005:110). Ons behoort te sabbat deur saam met 'n geloofsgemeenskap die Here te aanbid – daardeur word die skeppingsritme van God in ons lewens herstel en onthou ons weer dat ons werk – ook ons werk as dominees – nie allerbelangrik is nie: "There is more to work than work – there is God... The un-sabbathed workplace [is] a breeding ground for idols... When we work we are most god-like, which means that it is in our work that it is easiest to develop god-pretensions. Un-sabbathed, our work becomes the entire context in which we define our lives" (Peterson, 2005:116,117). Sabbatsonderhouding is dus nie bedoel om 'n wettiese voorskrif te wees nie, maar wel 'n noodsaaklike viering wat ons help om van ons god-kompleks – die goddelose idee dat ons self God se skoene kan vul – vry te maak. Ludik (2007) waarsku tereg dat 'n "moralistiese hantering van dissiplines die manier [het] om hulle skeef te trek in die rigting van selfverbeteringsprojekte."

Hoewel Sweet (2004:150) nie eksplisiet en eksklusief missionale leiers in die visier het met sy benaming *sabbaticals* nie, aanvaar ek tog goedsmoeds sy oproep tot 'n *sabbatslewe* as 'n aansluitende uitdaging wat rigtinggewend behoort te wees in missionale leraars se prioritisering: "There are three important s's for sabbaticals: stillness, silence, and saying no." Hiermee vat hy myns insiens die kern saam van wat missionale leiers al meer behoort te doen ten einde God se aktiewe teenwoordigheid al beter te kan onderskei. Om op Sweet se drie S'e uit te brei na aanleiding van 'n eie verstaan, sal dit beteken:

1) *Stillness*. Om minder besig te wees en meer stil te staan en aandag te gee aan waarmee God nou besig is. Onder andere sal dit vra vir 'n dagboek met minder skarrel en meer oop spasie – ter wille daarvan dat die pastor self gehoor gee aan Peterson (2005:41) se oproep tot intensionele stilword en wag op die Here. Die eerste vraag wat ek aan die einde van 'n dag moet antwoord is nie meer "Wat het ek gedoen vandag nie?", maar eerder "Wat het ek God gesien/hoor/voel doen vandag?" Stilword-as-Sabbat is om prakties uiting te gee aan 'n missionale identiteit; Peterson (1987:68) gebruik die mooi analoog van die Joodse dag wat begin in die aand en ons wat eers halfpad deur die dag – na die nag waarin God reeds sy verbondswerk begin het – wakker word om te ontdek waarmee God aan die gang is en daarby aan te sluit! Genade staan dus voorop – God is altyd eerste op die toneel. My belangrikste werk word dan gewoon om God se werksaamheid te onderskei. Die fokus is God se aktiwiteit en effektiwiteit eerder as my eie: "The primary acting subject in 'missional' is God through the Spirit, not the Church..." (Swart, 2007). Dit plaas 'n missionale leier voor die uitdaging om

tydgapings tussen afsprake, vergaderings en aktiwiteite te hê, sodat sy/hy kan stilstaan en doelbewus kan fokus op dit waarmee die Here besig is.

2) *Silence*. Om doelbewus tye af te sonder vir stilte wat betref dag, week –en jaarprogram en in hierdie tyd te luister na God deur die beoefening van beproefde dissiplines soos byvoorbeeld *Lectio Divina*, *Examen* en *Centering Prayer*. Hierdie tye behoort ononderhandelbare vaste afsprake op die leraar se program te wees wat vir geen ander dringende voorvalle of vergaderings plek mag maak nie. Dit moet nie net vir die leraar self prioriteit wees nie, maar ook vir die leierskorps aan wie hy/sy verantwoording doen oor die uitvoering van bedieningspligte (vgl Peterson, 1987:22-25). Die beoefening van die dissiplines kultiveer natuurlik ook ’n gesonde vrees-vir-die-Here as ’n bewustheid van “... the ‘more and other’ that the presence or revelation of God introduces into our lives: I am not the center of my existence; I am not the sum-total of what matters; I don’t know what will happen next” (Peterson, 2005:122). Daaronder raak ons mense wat nie meer verwonderd staan voor God nie en benader ons die lewe as ’n selfhelpprojek, waarin ons eie planne die deurslag gee en spirituele vorming vervlak tot blote kosmetiek. In die proses, wys Peterson (2005:124-125) uit, maak ons ons skuldig aan afgodery, deur te begin dink aan maniere waarop ons God kan inspan vir dit waarmee onself besig wil wees. Dalk nodeloos om te sê, maar pastors wat in hierdie selfgerigte verbruikers-spiraal beland, kan onmoontlik nog met integriteit leiding gee aan ’n missionale geloofsgemeenskap, wat juis allermins selfgesentreerd moet wees.

3) *Saying No*. Om met groter vrymoedigheid en eerlikheid “Nee” te sê vir dit wat ’n leier weet/ vermoed nie haar/sy unieke roeping is nie. Hoewel Peterson (1992), in ’n boek oor Jona as onwillige pastor, nie praat van ’n missionale identiteit nie, is hy myns insiens juis hiermee besig in sy teologisering oor roepings-heiligheid – deurdat hy pastors oproep tot hul ware roeping. Dit gaan naamlik om ontdekking van wat sentraal staan in jou lewe en roeping (Peterson, 1992:48) en om jou juis daarop toe te lê – wat noodwendig die implikasie het dat jy “religious careerism” weier (vgl Peterson, 1992:38-41). Te veel leraars is uiteindelik niks anders nie as administreerders en uitvoerende beamptes van die gemeente – wie se studeertafels en bidplekke toe lê onder vergaderingsnotules en basaarlyste. Dit vra ook vir wat Peterson (1989:17-26) ’n “unbusy pastor” noem en dan wel ter wille daarvan dat die pastor die behoefte aan intimiteit wat mense het kan ontmoet in ’n gespreksatmosfeer van gebed (Peterson, 1985:61-62).

Die voorgestelde sabbats-lewe/taak soos dit hierbo as prioriteite beskryf is, het natuurlik alreeds ten diepste te doen met ’n bepaalde (profetiese en priesterlike) rol wat leiers in missionale gemeentes behoort te hê: dat hulle – saam met die res van die geloofsgemeenskap – sal *onderskei* waarop dit werklik aankom tot eer van God (Fil 1:11). Dis egter nodig om hierdie onderskeidende rol en funksie verder te beskryf in terme van geloofspraktyke – wat juis die leraar voortdurend in kontak bring met sy/haar prioriteite (Ludik, 2007). Waar hier oor die rol en funksie van die leraar besin word, moet dit ten eerste duidelik wees dat hier gedink word aan rol as ’n roepings –en identiteitsaak – dit gaan immers primêr om die vorming van ’n missionale spiritualiteit (vgl oa Gibbs & Coffey, 2001:121-142). Met ander woorde: hier sal ’n *mens-om-te-wees*, eerder as ’n *dinge-om-te-doen*–beskrywing wees.

’n Missionale spiritualiteit veronderstel nietemin besliste aksie – dit laat geensins die leraar in ’n rol van passiwiteit nie. Inteendeel, Willard (1988:156) noop my as leraar om my rol allereers te hersien in die lig van my *identiteit as dissipel* en dit vra onmiddellik vir *gedissiplineerde aksie*: “... the mark of disciplined persons is that they are able to do what needs to be done. The entire question of discipline, therefore, is how to apply the acts of will at our disposal in such a way that the proper course of action, which cannot always be realised by direct and untrained effort, will nevertheless be carried out when needed.” Ludik (2007) wys dus tereg daarop dat die dissiplines nie ’n “doel op sigself” is nie, maar ons wel “ingestem hou op God se aktiewe teenwoordigheid in die wêreld” – dit gaan dus steeds om ’n instemming op die *Missio Dei*. “Die dissiplines gaan daarvoor dat ons op die regte plekke is, in die regte rigting kyk, met die regte dinge besig is – sodat ons God se vernuwende en energerende krag kan ontvang wanneer Hy dit aan ons gee... Die dissiplines is ... belangrik omdat hulle vir ons die

deure is waardeur ons instap in die vryheid wat die Here vir ons moontlik gemaak het en gee” (Burger, 2005:88).

Vanuit Willard (1988), Foster (1989) en Groff (1993) se motiverings om geestelike dissiplines getrou te beoefen, het ek diep onder die indruk gekom van die feit dat onderskeiding-as-’n-dissipline, ’n identiteits/roepings-kwessie is, nie maar bloot ’n intellektuele oefening of ’n beslissingsmoment nie! Ons dink egter meestal aan onderskeiding as die regte ding wat ons sal kies/doen op ’n gegewe kritiese lewensomblik, ongeag ons daaglikse lewensbesluite – en handeling. Om onderskeiding egter te sien as ’n dissipline, nie ’n enkele daad nie – ’n konstante lewenswyse, nie ’n momentele lewenskeuse nie – is om jou identiteit/rol as leraar totaal te herdefinieer. Of soos Willard (1988:9; vgl Peterson 2007:7) dit stel: “Asking ourselves ‘What would Jesus do?’ when suddenly in the face of an important situation simply is not adequate discipline or preparation to enable us to live as he lived... The secret of the easy yoke... is to learn from Christ *how to live our total lives*, how to invest all our time and our energies of mind and body as he did” (kursivering myne).

As leraars by Kandelaar sal ons dus myns insiens soms minder moet fokus op momentele leiding gee aan ander, en meer aandag gee aan ons eie geestelike vorming as leier. Om die paradigmaskuif te maak – van onderskeiding/dissipline wat ’n roepings/identiteits-kwessie is – rym ook vir my heel goed met Peterson (2005) wat spiritualiteit in die werklikheid (*time and place*) wil grond – dit laat nie *fuzzyness* toe nie. Dit maak moeite met die definitiewe en daadwerklike inhoud van ons geloof. Groff (1993:118) roep ook op tot ’n nuwe identiteit wat vir ’n paradigma-verandering vra: “More than ever we need discernment in a highly situational society, not an external, ethical copying, but *imitation* as an indispensable *inner spiritual model for discernment*... The imitation of Christ is not a series of single acts but a *habit of being*: What would Jesus *be doing*? *Being* one with God is manifested in Jesus’ *doing* good.”

Dit gaan dus hier vir my om ’n positiewe her-definisie van my rol in die gemeente as dissipel; dis immers in die nuwe ontmoetings met God, waar ons nuut gemaak word en opnuut gestuur word (vgl Burger, 2005): ek sou graag my leraarsfunksie (*doing*) in die gemeente nóg meer doelbewus wou grond in my identiteit as dissipel (*being*). Iets hiervan het ek wel die laaste paar jaar begin beleef, aangesien ek meer moeite begin maak het met die dissiplines. Waar dit my dan inderdaad voorkom asof ’n eerste onderskeidingstaak van missionale predikante is om “Nee” te sê vir bepaalde goed, moet hulle egter ook leer om vir die regte dinge “Ja” te sê en hierin moet hulle identiteit (rol en funksie) as missionale leiers rigtinggewend wees. Anders gestel: uiteraard behoort hierdie vorming van die leraar se identiteit as dissipel nie ’n doel opsigself te wees nie, maar afgestem op die geloofwaardigheid van die missionale teologie wat deur hom/haar verkondig word. Die dominee se lewe word dus deurleefde teologie as navolingswaardige voorbeeld vir ander. Newbigin (1989:241) skets vir Simon Petrus as apostoliese leier, evangelis, pastor en dissipel, en sê dat laasgenoemde rol die belangrikste is: “Peter is a disciple who must go the way the Master went, the way of the cross. He is not to look around to see who else is following. He is to look one way only – to the Master who goes before him. Ministerial leadership is, first and finally, discipleship.”

5.2.2.3 Prioriteite, rol en funksie van die leierskap – die vorming van ’n gemeenskap van dissipels

In ’n nadenke oor die prioriteite, rol en funksie van die leierskap van Kandelaar, is ek oortuig dat ’n mens feitlik al die voorafgaande net so van toepassing sou kon maak op die leierskorps van die gemeente. Wat waar is vir my as leraar, is net so waar vir die leierskap van ons gemeente; vanuit ’n bevestiging van alle gelowiges se identiteit as dissipels, volg die bevestiging van ons gemeenskaplikheid en eenheid – ook in prioriteite, rol en funksie: “Die navolging van Christus is per definisie iets wat ons saam met ander – spesifiek ander lede van Sy liggaam – doen.” (Burger, 2005: 205).

In die leidende reisgeselskap, waarvan die pastor dan op rigtinggewende wyse as mentor deel van die span is (vgl Gibbs & Coffey, 2001:93; Gibbs 2005:93-111), word ’n missionale leierspan ’n gemeenskap van dissipels (*community of disciples* – Dulles, 1987) versamel en

gevorm. Belangrik om daarop te let dat in die hart van hierdie spanvorming, waarin beide diversiteit en eenheid ewe belangrik is, juis 'n ekklessiologie lê wat gebaseer is op die Triniteit (Gibbs, 2005:101-103). Die kwaliteit van ons onderlinge verhoudings is essensiël vir kohesie en rigting as leiersgroep. Gibbs & Coffey (2001:131-143) stel verder dat die leiers vanuit hul gedeelde missie en visie, met die regte dinge besig moet wees, soos byvoorbeeld om die breë prentjie voor oë hou, die missie te identifiseer en die visie te laat groei, visie met passie te verbind, strategiese aksie te inisiëer, verbeelding kreatief in te span, mekaar gemotiveerd te hou, gewilliges in te sluit, die chaos te interpreteer en aanpassings te maak te midde van beperkte bronne. Die leiers van 'n missonale gemeente behoort dus gewoon te funksioneer vanuit wie hulle is as dissipels en in ooreenstemming met hul unieke gawes, sonder om die drie-enige God en Sy missie uit die oog te verloor. Hieronder volg dan tog enkele spesifieke gedagtes oor transformasie wat ek meen noodsaaklik is by Kandelaar rondom die identifisering en funksionering van leiers.

Eerstens sal ons waarskynlik selfs méér moeite moet doen sodat geïdentifiseerde leiers se rol en funksie wel korreleer met hul gawes/talente.⁴² Die onderskeidingsvraag *Hoe speel ons saam met Christus?* herinner onmiddellik daaraan dat 'n missionale gemeente funksioneer as *liggaam van Christus* en daarom is die uniekheid van elke lidmaat in terme van rol en funksie ontsettend belangrik. Daarby moet ek ook voeg dat die kategoriale geloofsgemeenskap waaruit Kandelaar bestaan – 'n studentegemeenskap – unieke uitdagings in hierdie verband bied. Gegewe die selfontdekking –en identiteitsvormings-lewensfase waarbinne die meeste studente hulself bevind, moet daar ruimte in ons gemeente wees vir lidmate om hul gawes in *praktiese bedieningsituasies* te ontdek. Dikwels beteken dit dat daar sommige lidmate by die 'verkeerde' bediening betrokke sal raak met betrekking tot hul gawes, terwyl hulle dalk veel beter aangewend sou kon word in 'n ander bediening. In Kandelaar beskou ons sodanige 'foute' as deel van die noodsaaklike grootwordproses van die studente én 'n leerproses vir die gemeente.

Tweedens is ek oortuig daarvan dat ons tans in PUK-Kandelaar te veel tyd en energie aan strategiese beplanning spandeer en te min maak van die onderskeiding van God se wil. Rendle & Mann (2003:139) plaas onderskeiding nie teenoor strategiese beplanning nie, maar kies eerder om dit te beskryf as "... a *dimension* of our planning, our action, and our rest – a set of attitudes and practices by which we willingly open our hearts to the heart of God, our minds to the mind of God, our intentions to the purposes of God." In 'n gemeente se leierspan word die vraag gevolglik: *Hoe fokus ons op God se wil in dit waarmee ons besig is?* Soos Rendle & Mann (2003:143) glo ek dat die gemeentekultuur hierin 'n belangrike rol sal moet speel: onderskeidende geloofspraktyke moet met ander woorde kongruent wees met die gemeente se geloofstradisie –en identiteit. Dit beteken egter nie dat die praktyke/dissiplines onderliggend aan onderskeiding alreeds bekend moet wees aan 'n gemeente nie! Dit kan en behoort juis in so geval aan hulle bekend gestel te word en sodoende 'n nuwe gemeentekultuur te vorm. Die mees bekende missionale dissipline, wat al geruime tyd by Kandelaar beoefen word, is Wandel-in-die-Woord (vgl Keifert, 2006:68-71; Roxburgh, 2011).⁴³

In die begeleiding van gesamentlike nadenke oor geloofsonderskeiding, het Ludik (2007) my ook geïnspireer om op ander kreatiewe wyses die leierskorps van ons gemeente doelbewus uit

⁴² 'n Kleingroep –en mentorsbegeleiding van leiers in die ontdekking van hul gawes, soos deur Schwarz (2001) ontwikkel, is vroeër vir die identifisering van gawes gebruik om leiers doelgerig te plaas, maar ons vind die laaste twee jaar dat *Gallup se StrengthsFinder* instrument meer effektief is (sien Rath, 2007). Dié instrument is egter relatief duur vir studente, maar die feit dat 'n paar van ons studenteleraars opgeleide en geakkrediteerde talentgidse van Gallup/AfricanMosaic is, beteken darem dat leiers dit teen kosprys kan doen.

⁴³ Ek sou ook heel gemaklik wees met twee soortgelyke "ancient practices" (McLaren, 2008; vgl Jones, 2003 & Okholm, 2007) wat Rendle & Mann (2003:144-146) voorstel in hierdie verband, naamlik: *Lectio Divina* en *Centering Prayer* (oftewel *Gebed van die Hart*, soos Nicol, 2002 dit noem) – aangesien ekself reeds geruime tyd beide praktyke beoefen en gemaklik is daarmee. Die NG Kerk se Leef Luisterryk –materiaal het ons die afgelope paar jaar ook reeds gehelp om iets van die genoemde dissiplines in ons dagbestuurvergaderings –en enkele kleingroepbyeenkomste bekend te stel. Marais, 2007, se *God Praat, Leef Luisterryk vir Vergaderings* is byvoorbeeld 'n baie handige riglyn om te gebruik vir onderskeiding-in-gemeenskap.

te daag tot die soeke van God se teenwoordigheid in die alledaagse. So byvoorbeeld kan geleentede gereël word waar ons as leierspan saam na bepaalde films kyk en gewoon die besprekingsvraag stel: “Waar en hoe is God in hierdie dramatiese uitbeelding van die lewe teenwoordig?” Dat daar diep teologiese refleksie en transformasie uit ’n oefening soos hierdie kan volg, word myns insiens oortuigend aangedui deur Detweiler (2005). In ’n bespreking onder die opskrif *Movies and Missiology* dui laasgenoemde (2005:97-121) byvoorbeeld onder andere aan hoe Richard Niebuhr se klassieke boek *Christ and Culture*, ’n gesels-agenda kan word vir Christene wat intensioneel na fliëks kyk “... to get in step with what God is already stirring up via movies, music and TV” (2005:120). ’n Praktiese oefening in hierdie verband kan wees om gemeenteleiers te stuur om te gaan rondloop op die kampus, in die woonbuurte of in ’n inkopie-sentrum, en op op te let na “Hoe en waar God teenwoordig en besig is in ons omgewing, dorp en op kampus?”

Onder andere vra dit van ons om gedissiplineerd op te let en te luister na randfigure en eenvoudiges wat nie deel is van ons huidige bedieningskring nie. Keifert (1998:289-290) daag gemeentes gevolglik uit om vreemdelinge en buitestaanders toe te laat om hul missionale verbeelding te strek: “Planning with those persons in the community whom God is calling the congregation to serve in mission is critical to faithfulness. Congregations who do not discern whom God is calling them to serve, in anticipation of their becoming a part of the whole people of God, not only fail in effectiveness but faithfulness. Congregations who do not draw analogies for their present life as congregation on the basis of those who do not yet belong to Christian community, but whom the congregation believes God is calling to belong, do not take seriously the eschatological character of the church. At a bare minimum, this implies taking the culture and society of those not yet within the Christian community as seriously as we do those already well included within the present and the past. It means that congregations will listen to the ways God is calling them to the mission of God. They will then shape their basic congregational practices to support these callings, just as they serve the callings of the past and the present. Planning with those who are yet to become a part of the community of the faithful, but whom the congregation believes God is calling them to serve in mission, is essential to faithful congregational life.”

Wat ookal gedissiplineerde geloofspraktyke is wat ons deel maak van ons onderskeidings-kultuur, wys Ludik (2007) tereg uit: “Die spesifieke dissiplines is nie so belangrik nie; daar is baie wat al tyd-beproef is. Die belangrike is dat die dissiplines en aktiwiteite van ’n gemeente daartoe moet lei dat die gemeente ingestel is op die *Missio Dei*. *Geloofsonderskeiding is nie ’n tegniek nie; dit is ’n ontvanklike manier van lewe.*” Peterson (2006:116-117) waarsku in dieselfde trant – spesifiek rondom die gebruik van *Lectio Divina* – dat dit nie tot ’n metodiese tegniek of onpersoonlike gereedskapstuk gedegradêer moet word nie. “Keeping It Personal” is die uitdaging en steeds bied “The Holy Trinity” die teologiese anker hiervoor (Peterson, 2006:25-35). Missionale leiers moet weet dat “Geloofsonderskeiding ’n denkproses [is] wat die hele tyd besig is met hierdie één vraag: die waarheid oor God” (Marais, 2007:46). Laasgenoemde se verskillende formuleringe (2007:48-51,54-56) van die één vraag vind ek baie nuttig en telkens resoneer dit met die waarheid dat Christus inderdaad op tienduizend plekke speel. Let daarop dat dit telkens vrae is wat missionale leiers kan gebruik in besluit-nemingsprosesse om daarmee hul denke te vestig op God en Sy missie en hoe ons daarby kan aansluit:

- Wie is God?
- Waarmee is God nou besig?
- Wat is God (herhaaldelik) besig om vir ons te sê?
- Aan wie behoort die gemeente?
- Wat is God se droom vir en oor die gemeente?
- Waarheen is God met ons oppad?
- Wat verstaan ons nou van God wat ons voorheen nie verstaan het nie?
- Het ons in die proses aan onself gesterf?
- Is daar tekens dat ons deur die Woord gevorm word?

- Het ons genoeg geluister na getuïenisse – en spesifiek na die getuïenisse van mense wat dit waag om grense te deurbreek?
- Het ons in die proses God al in die gewone dinge van die lewe raakgesien?

Missionale leiers sal myns insiens nie net die voorafgaande geloofspraktyke en vroeë tydens besluitnemingsprosesse gebruik nie, maar dit gedurig in hul persoonlike lewens voor oë hou as missionale, dissipel-gemeenskap-vormende, instrumente. Uit die etnografiese onderhoude wat met leiers gevoer is, het ek reeds bevestiging gekry dat die leierskap van Kandelaar byvoorbeeld gedurig deur uitgedaag word om nie die gemeente te oorlaai met programme, projekte en aksies nie, maar te bly fokus op God en Sy missie. En uiteindelik is dit tog die taak van missionale leiers: om oppad te wees en leiding te gee in die rigting van die vuur en die wolkkolom – sonder die Here se leiding nie verder te trek nie (vgl Eks 33:16). Steeds is ook die Triniteitskonsep as metafoor vir die kerk hier onontbeerlik: dis juis vanuit die relasionele identiteit van God, wat die leiers *saam as missionale span, as hegte eenheid, en tog as unieke individue* oppad sal wees (vgl Gibbs, 2005:103-105). Ek glo dit is ook slegs binne hierdie missionale Triniteits-atmosfeer waarbinne die leierseienskappe –en gesindhede wat Gibbs noem (2005:113-130;145-148) gekultiveer kan word; om maar enkeles daarvan te noem: 'n Godgevoerde karakter, kontekstuele toepaslikheid, geloofsvertroue, Geesgeïnspireerde kreatiwiteit, weerstand teen negatiewe groepsdruk, 'n passievolle verbintenis tot die geloofsgemeenskap –en missie, ywer om die hele gemeente betrokke te kry by die missie, gesonde interafhanklikheid, vergewens-gesindheid en nederigheid.

5.2.2.4 Die wyse waarop die gemeente gestruktureer is

In nadenke oor die strukturering van Kandelaar, is *gesagstrukture* eerstens onder my vergrootglas. Tans word die dag-tot-dag-bestuur van die gemeente deur ongeveer 15 diensgroep –en wyksleiers (almal studente) en die leraarspan hanteer – wat weekliks as 'n verkleinde kerkraad bymekaarkom vir vergadering. Waar hierdie vergadering besluite neem, het ons tot relatief onlangs meestal 'n demokratiese en rasonale benadering gevolg in die besluitnemings-proses (vgl Marais, 2007:35-42). Ons steeds ontluikende missionale fokus het ons die afgelope aantal jare egter genoopt om al meer 'n konsensus-soekende benadering te volg, wat klaarblyklik volgens Marais (2007) tiperend is van 'n missionale gemeente en dalk meer verduideliking hier vra. Terselfertyd meen ek ook dat ons soeke na konsensus baie te doen het met 'n sensitiwiteit in die leierskap vir sisteem ses denke!

Die konsensubenadering, as 'n missionale benadering, vra nogal vir nuwe denke oor die gesagstrukture van 'n gemeente, wat – soos alle strukture – nie neutraal is nie, maar sekere waardes beliggaam en die draers kan wees van maniere van doen wat vreemd is aan die *Missio Dei* (Ludik, 2007). Marais (2007:43) som dit goed op na aanleiding van Gordon Smith se formulering: “In die taal van die *Gestuurde Visie* (dat alle gelowiges gestuurdes van God is): Gesag lê nie in die posisies wat mense beklee of in sekere individue nie, maar in die inhoud van die roeping wat die gemeente gesamentlik van die Gees ontvang het. Gemeenteleiers kan net 'n *pneumokratiese* (waar die Gees regeer) gemeenskap word as hulle bereid is om hulle aan God en aan mekaar te onderwerp in hulle soeke – ‘nie volgens my wil nie, nie volgens ons wil nie, maar volgens U wil’... Gemeentes funksioneer eenvoudig nie met die heerskappy van die meerderheid of individue nie. Hulle funksioneer as geloofsgemeenskappe wat luisterend met God en met mekaar op pad is.” Sonder dat ons dit as leierkorps doelbewus so beplan of bestuur het, kom die konsensubenadering die afgelope tyd al meer as 'n natuurlike vorm van geloofs-onderskeiding-in-gemeenskap na vore in Kandelaar se kerkraadsvergaderings. Die opgaaf vir die toekoms sal in ieder geval wees om dit selfs meer doelbewus “met 'n oog vir die *Missio Dei*” (Ludik, 2007) te doen.

5.2.2.5 Die wyse waarop lidmate van die gemeente opgebou en versorg word

Ek beskou Horton (1994:250) se oproep dat ons die “priesterskap van alle gelowiges” as beginsel van die reformasie moet herwin, as 'n on-ontbeerlike vertrekpunt vir 'n missionale gemeentebediening – synde dit juis die *Missio Dei* as hartklop het, soos duidelik is in hierdie aanhaling van laasgenoemde: “Each Christian, whatever his or her calling, serves God, and

that persons calling – whether making shoes, practicing law, dressing wounds, caring for children, or plowing the field – is a *ministry* to the community *on God's behalf*" (1994:251; kursivering myne). Vergelyk, in dieselfde trant, Peterson (2007:10-15) se aanspreek van die verlamme en skadelike effek wat die "*Laity Myth*" op die navolging van Christus het. Laasgenoemde vind 'n belangrike teenvoeter vir 'n hiërargiese meerderwaardigheid, en noodsaaklike Trinitariese begroning van ons gelykheid, in die doop: "Our common identity as Christians is given most explicitly in baptism... Baptism marks us as the work of the Father, Son and holy Spirit" (2007:12). Waar ons as studentegemeente baie selde enige vorm van doop – aan kinders óf volwassenes – as sakrament vier, glo ek dat iets soos gereelde doopvierings –of hernuwings (Groff, 1993:59) 'n belangrike geloofspraktyk – as ankering in die Triniteit – sou kon word, ten einde ons prakties te herinner aan ons gelyke priesterstatus as gelowiges.

Ludik (2007) se opinie sluit nou aan by voorafgaande: "Dit lyk vir my of 'n baie belangrike doel van opbou en versorging in 'n missionale gemeente is om lidmate bewus te maak van, en bereid om te reageer op, God se aktiewe teenwoordigheid." Hierdie stelling raak myns insiens die kern van wat nodig is in die missionale opbouing en versorging van gemeentede: die bediening aan lidmate word daarmee onmiddellik in diens gestel van die missionale polsslag van die gemeente. Lidmate word *nie* ter wille van hulleself of die gemeente se voortbestaan pastoraal versorg nie, maar wel ter wille van elke lidmaat se aktiewe aansluiting by die *Missio Dei*. Waar lidmate byvoorbeeld aktief die nood van mense help verlig, daar is God. My ervaring spesifiek in studentebediening, noop my om Somone Weil (*in* Groff, 1993:140) se vermaning hierby te voeg: "Though it finds no name for the Divine, whenever the afflicted are loved for themselves alone, it is God who is present. God is not present, even if we invoke God, where the afflicted are merely regarded as an occasion for doing good." Lidmate moet dus deurentyd gehelp word om aktief en liefdevol aan te sluit by dit waarmee God besig is én juis hierin God se teenwoordigheid te beleef. Deur ons eie – nee, deur God se eie – dienswerk in die wêreld ervaar ons seën en word die gemeente opgebou!

'n Verdere natuurlike uitvloeisel van ons gelyke priesterstatus as gelowiges is: "Die gemeente as geheel moet by die proses van onderskeiding betrokke wees" (Ludik, 2007). Marais (2007:36) som die Nuwe Testamentiese gronde hiervoor op: "Ons het duidelike voorbeelde uit Handeling dat die eerste gemeente geloofsonderskeiding nie verstaan het as die taak van 'n individu, wat namens die res van die gemeente alleen besluit nie. Die verhale in Handeling is voorbeelde van 'n inklusiewe praktyk van hoe die gemeente en sendelinge van elders se getuienisse betrek is, en hoe hulle sáám tot konsensus gekom het". Om lidmate aan te moedig om saam te onderskei, werk ons deurentyd daaraan om alle kleingroepleiers in Kandelaar op te lei om die Wandel-in-die-Woord metode in hul kleingroepe te gebruik.⁴⁴ Daarbenewens is ek tans besig met die ontwikkeling van kursus/gespreksmateriaal om studente te help verstaan hoe hulle deel is van God se Missionale drama.

'n Laaste interessante invalshoek op onderskeiding, kry ek by Burger (2005:53-64) wat praat van "ontmoetingspatrone" wat ons kan help om iets te verstaan van die manier wat God werk. Wat my hier spesifiek interesseer is byvoorbeeld die gedagte dat God "op 'n spesiale manier" na ons kom in moeilike tye en lyding. Die vraag wat ek na aanleiding hiervan graag as uitdaging aan ons gemeente sou wou stel, is "Hoe kan ons dalk meer doelgerig luister na mekaar se individuele lyding en daardeur ook saam van God se aktiewe teenwoordigheid in ons midde bewus raak?" Ek sonder hiërdie wyse waarop God ons ontmoet, aldus Burger (2005:62-63), gewoon uit as 'n voorbeeld van hoe 'n gemeente God saam kan soek in daaglikse gebeure in ons lewens. 'n Soortgelyke voorbeeld van 'n soeke na God se roeping vir 'n gemeenskap – in die alledaagse – lê in die positiewe ontginning van konflik, wat ons juis kan help groei "... in ons vermoë om Jesus se 'mekaar'-opdragte uit te voer" (Marais,

⁴⁴ Rendle & Mann (2003:146-148), gee ook etlike praktiese wenke in hierdie verband onder die opskrif *Formal Communal Discernment Methods*. Wat ookal eger as instrument gebruik word om die doel te bereik, dit gaan daarom dat al die lidmate van die gemeente uitgedaag word tot aktiewe deelname in dit waarmee God besig is. Vgl Branson (1991:94-125).

2007:21). Vele ander voorbeelde sou waarskynlik bygevoeg kon word. Myns insiens gee Marais (2007:21-22) in ieder geval 'n belangrike sleutel vir die ontsluiting van ontmoetingspatrone, in die kreatiewe luister na dit wat tans gebeur in 'n geloofsgemeenskap (die hede-verhaal van God se besigwees) en die Bybelse verhale (dit wat God destyds aan die doen was).

Tans is die primêre plek waar hierdie ontmoetingspatrone in Kandelaar uitgewys word – of waar die gemeente bewus gemaak word van God se aktiewe teenwoordigheid – die eredienste. Aanbiddingsgeleenthede se lofprijsing –en aanbidding, preektemas, liturgiese inkleding, kreatiewe dekor, ensovoorts, word al geruime tyd beplan met sensitiwiteit vir die makro-invloede (post-rond, post-analoog, post-modern, post-patriargaal, post-Christendom) wat 'n rol speel in die huidige generasie se lewensfase –en behoeftes. Dit word die afgelope twee jaar of wat ook gedoen met 'n al groter bewustheid van sisteem ses –en sewe wêreldsienings. Ons doen dus moeite met byvoorbeeld die doelbewuste skep van 'n intieme atmosfeer deur te let op klein goed soos die wyse waarop studente verwelkom word, die manier wat afkondigings aangebied word, musiek wat speel, beligting en dekor; in prediking word baie klem geplaas op kwessies soos broosheid en integriteit in verhoudings (predikers huiwer ook nie om hul eie worstelings in broosheid vir die gemeente te wys nie), paradokse in die Bybel en dogma word omhels eerder as vermy, die misterie van God word beklemtoon; ons poog om studente die geleentheid te gee om deel te neem en ervaar in die erediens, deur byvoorbeeld die manier wat die liturgie beplan word, die deelname in 'n ritueel soos om 'n kers aan te steek, die gebruik van kuns, digkuns, kontemporêre films, musiekliedjies ens. In kort: ons poog om, in die geestelike opbou van die gemeente tydens die aanbiddingsgeleenthede, werklik aan te sluit by hul denk –en ervaringswêreld.

5.2.2.6 Samevatting oor geloofsonderskeiding

“Is there anything we can do to achieve enlightenment?”

“As little as you can do to make the sun rise.”

“Then why all these burdensome disciplines you prescribe?”

“Ah! So that you will be awake when the sun rises!”

Dié aangepaste parafrase van Anthony de Mello in Groff (1993:39) hierbo het my getref as 'n gesprek tussen leermeester en leerlinge waarin enkele eenvoudige kern-insigte waartoe ek gekom het, op humoristiese wyse opgesom word. Samevattend:

- Geloofsonderskeiding vra vir 'n *ons*. Ons soek *saam*, in gemeenskap, na waar en hoe Christus speel.
- Onderskeiding is nie iets waardeur ons God teenwoordig maak nie. Ons erken bloot God Drie-enig se aktiewe en persoonlike opebaring in skepping, geskiedenis en gemeenskap.
- Onderskeiding vra vir dissipline. In gedissiplineerde aksie word ons identiteit as gestuurde dissipels van Christus bevestig en verder gevorm.
- Onderskeiding gaan oor wakker wees vir God wat altyd en ongetwyfeld aan die werk is. En ons moet wakker wees om aan te sluit by dit waarmee Hy besig is.
- Onderskeiding vra dat ons oplettend sal wees vir die buitestaanders, die randfigure en eenvoudiges, wat nie deel is van ons kring nie.

5.2.3 Die hede

5.2.3.1 Wat sien jy rondom jou?

Waar die fokus van my studie is om Kandelaar se bedieningswerklikhede en die strewe na 'n missionale bedieningspraktyk bymekaar uit te bring, wil ek graag in gesprek tree met die vraag hierbo deur te verwys na missionale merkers of patrone (sien Barrett *et al*, 2004, se *Treasure in Clay Jars: Patterns in Missional Faithfulness*; ek verwys hieronder telkens na die relevante hoofstukke, waar die 8 patrone geskets word).

Ek sien veral drie missionale patrone wat aan die ontwikkel/groei is:

- Die afgelope jaar of wat, meen ek, is ons leierskap baie meer ingestel daarop om lidmate uit te daag om as 'n kontrasgemeenskap te leef (Missionale Patroon 3; vgl Barrett, 2004:74-83). Die preektemas van die afgelope jaar is ook baie meer uitdagend – om die geloofsgemeenskap in geheel te help verstaan hoe ons dikwels kulturele gevangenes is en dat ons uitgedaag word om anders te leef.
- Dit is veral onder die leierskorps waar ek sien dat ons intensioneel in liefdevolle gemeenskap leef om iets van God se bedoeling met die wêreld te demonstreer (Missionale Patroon 4; vgl Ziemer, 2004:84-99). Die feit dat ek sekere patrone slegs by die leierskap raaksien, het dalk iets te doen met die aard van die gemeente as migrerende/deurgangsgeloofsgemeenskap: 'n baie groot deel van die gemeente bly vir my as leraar vreemdelinge, terwyl dit hoofsaaklik met die leiers is wat ek werklike verhouding bou.
- Die feit dat ons leraarspan en kernleierskorps in kreatiewe harmonie saamwerk, mekaar persoonlik ondersteun en doelbewus uitdaag om te leef wat ons verkondig, bring meer en meer 'n bewustheid mee dat die leierskap se missionale outoriteit erken word (Missionale Patroon 8; vgl Van Kooten & Barrett, 2004:139-148).

Aan die ander kant is ek besorgd oor twee kwessies, waar dit my voorkom asof ons in ons strewe na 'n missionale bedieningspraktyk watertrap. Met ander woorde, ek sou graag wou sien dat ons die omstandighede/klimaat meer doelbewus kultiveer om te groei ten opsigte van hierdie twee uiters belangrike patrone:

- Die leierskap sal beslis meer intensioneel, sáám, kon soek na God se roeping en sending vir die gemeente as geloofsgemeenskap (Missionale Patroon 1; vgl Hunsberger, 2004:33-58). Die bewussyn dat ons geloofsonderskeidend met bedieningswerklikhede moet omgaan, behoort meer bewustelik en voortdurend deur die leraars by die studente-leierskorps van die gemeente gekweek te word.
- Hoewel Bybelse vorming in dissipelskap steeds baie prominent na vore kom in die eredienste as 'n leergeleentheid, het tmmers@Kandelaar – as 'n intensionele poging om dissipelskap verder te neem, en al die lidmate van die gemeente te betrek en te leer wat dit beteken om dissipels te wees – die laaste twee jaar grootliks agterweë gebly. (Missionale Patroon 2; vgl Guder, 2004:59-73). Waar ekself verantwoordelik is vir hierdie inisiatief, erken ek dit tot my skaamte! Ek sou seker maklik beperkte tyd, werkskragte en bronne die skuld kon gee daarvoor, maar uiteindelik het dit ook te doen met prioritisering. Die feit is: ons het die studente juis vir 'n baie beperkte tyd by ons as gemeente, en behoort hierdie kort tydjie maksimaal te benut om hulle te dissipel.

5.2.3.2 Wat ervaar jy in die gemeente?

Wat vir my voorop staan, is die groei van die gemeente, getallegewys: Kandelaar is besig om al groter te word in terme van erediensbywoning. Die kerkgeboue waar ons aanbid, het nie ruimte vir al die studente wat kom nie – in die afgelope paar jaar het ons dus die een na die ander nuwe erediens inisier ter wille daarvan dat ons plek het om almal te akkommodeer.

Die energie wat die eredienste genereer, spoel natuurlik oor na ander bedieningsterreine. Die behoefte van studente aan pastorale gesprek met die leraars groei dus. Meer en meer studente wil betrokke raak by die bediening en kom doen dus navraag oor inskakeling by selgroepe, materiaal vir kleingroepbyeenkomste, uitreikgeleenthede, en bedieninge. Leraars word meer gereeld gevra om as geleentheidsprekers op te tree en geestelike insette te lewer in koshuise of tydens iets soos kampe, of Ma –en dogternaweke wat op kampus gereël word.

Die omvang van administratiewe –en bestuursverantwoordelikhede word uiteraard groter soos wat die bediening uitbrei. Saam met die uitbreiding van die gemeente, met elke nuwe erediens, en uitreik, en opleidingsgeleentheid, word die gemeentebegroting ook groter. Ek ervaar dus dat die bedieningseise wat aan ons as leiers – en veral studenteleraars – gestel word, al meer omvangryk word.

5.2.3.3 Hoe ervaar jy dit wat gebeur?

My persoonlike ervaring van hierdie getallegroei is nie altyd positief nie. Aan die een kant, vermoed ek, het dit te doen met die gevoel dat eksélf gewoon nie altyd kan byhou met die al hoër bedieningseise wat aan my as studenteleraar gestel word nie. Ek sukkel dikwels om te prioriseer te midde van ’n besige skedule. Die sigbaarheid en beskikbaarheid van studenteleraars op kantoor deur die loop van die week is vir ons belangrik, maar as ek daar is, voel dit dikwels asof ek nie gewerk kry nie – asof my hele dagbeplanning omvêr gegooi word deur die een onderbreking na die ander. Meestal gee ek aandag aan die meer dringende pastorale –of bestuurskwessies wat skynbaar onmiddelik hanteer moet word: ’n student wat nou met ’n dominee moet gesels, ’n oproep wat nou gemaak moet word vir ’n fondsinsamelingsprojek. Maar hierdie fokus op die onmiddelike eise is dikwels ten koste van belangriker goed. In plaas daarvan om byvoorbeeld rustig, biddend te beplan aan ’n preekreeks vir ’n kwartaal, gebeur dit haastig, in-die-hardloop, tussendeur ander afsprake. Voorbereiding vir ’n mentors –of dissipelskapsessie met ’n student gebeur ook net in die paar minute voor die afspraak. Erediens en preekbeplanning gebeur dikwels eers oor die naweek, en dan ten koste van sabbats –en gesinstyd.

Maar die bestuur –en leierskorps kollektief kan ook nie altyd byhou nie. Daar is baie pap wat op die grond val – soos studente wat kom aanmeld om betrokke te raak by ’n diensgroep, maar wat nie opgevolg word nie – want daar is nie behoorlike administratiewe strukture wat die uitbreiding van die bediening opvang nie. Krisisbestuur word dikwels die norm, eerder as behoorlike strategiese beplanning, wat krisisbestuur sou kon voorkom. In kort: die administratiewe, organisatoriese, finansiële én menslike ondersteuningstrukture van die gemeente kan gewoon nie tred hou met die uitbreiding wat die getalle-groei meebring nie.

Hier is egter ’n veel belangriker kwessie ter sake as net beperkte bronne vir ’n groeiende bediening. In die vorige twee hoofstukke is duidelik aangetoon dat Kandelaar – as kategoriale studentegemeente – finansiële grootliks afhanlik is van sinodale subsidie. Hierdie afhanklikheid opsigself is nie ’n probleem nie, ook nie die “sukses” van groei in getalle nie. Wat wel problematies raak is dat die suksesverhaal al belangriker word vir volgehoue sinodale steun van die kerkverband. Die streeksinode en bydraende gemeentes wil weet dat hul geld aangewend word vir “’n bediening wat werk.” Groei in getalle is skynbaar ’n goeie maatstaf vir ’n suksesvolle bediening, en in hierdie opsig voldoen Kandelaar tans aan die kriteria vir sukses. Om dit baie kras te stel: Kandelaar se getallegroei word deur baie as ’n suksesverhaal voorgedou, ter wille daarvan dat die sinode nie die geld-kraantjie toemaak nie.⁴⁵

Die gevaar is – en myns insiens is dit waarvan ’n paar bedieningskeuses die afgelope twee jaar juis getuig – dat ons spartel om die momentum van hierdie sukses (lees: getalle-groei) te behou, eerder as om soekend te bly na die dryfkrag van die Heilige Gees. Anders gestel: ons ry ’n sukses-golf. Ons kies – soms onbewustelik, soms doelbewus – om die groeiende

⁴⁵ Ek verwys hiermee na ’n onkritiese beoordeling van die gemeenteverhaal – soos dit soms oorvertel word aan lidmate – soos ek dit dikwels hoor onder kollegas in die studenteleraarspan en in die kerkverband... Ja, en inderdaad het ek myself ook al hieraan skuldig gemaak! Teen die agtergrond van die laagtepunt waar die gemeente haar bevind het ongeveer ’n dekade gelede, word hierdie getallegroei dikwels *slegs* as die gevolg van ’n suksesvolle bediening gesien. Keifert (1998:289) sê hieroor: When the congregation carries on ministry only on the basis of its past and present, it is unfaithful to the nature of the church.”

bedieninge te koester, eerder as die “sukkelende bedieninge” (soos byvoorbeeld die bediening aan jongwerkendes). Ons is myns insiens besig om baie pragmaties te word in ons benadering tot bedieningskeuses, eerder as profeties. Toe ons sukkelend, klein, was het ons niks gehad om te verloor nie, en was die risiko’s wat ons bereid was om te loop veel groter. Noudat ons ’n “suksesstorie” is, is dit asof ons bedieningskeuses maak om die sukses te handhaaf, eerder as om steeds voortdurend soekend te wees vir God se roeping vir die gemeente.

Anders gestel: ons sal ernstig moet waak teen ’n krom werksteologie, waarin dit eintlik maar gaan oor ons eie gerief, waar ons toegee aan ’n kultuur van sukses of effektiwiteit soos dit deur die wêreld gedefiniër word. Dít gebeur tipies wanneer geloofsonderskeiding nie meer ’n prioriteit is nie, en keuses gewoon op grond van pragmatiese oorwegings gemaak word, sonder om krities of profeties daaroor te besin.

Hunsberger (1991:392) praat van die gevaarlike verwarring tussen ’n kontekstuele en ’n “makgemaakte” missiologie: We have the attitude that if we *can* do something, we *should* do it... Growth and success proves that these essential values are right. While this might suggest that what we have here is, in fact, a very contextualized, domestic missiology... I contend that it is not so much domestic as it is domesticated. It has comfortably emerged out of a set of cultural values that have been uncritically allowed to shape the scope of mission for us” (vgl Nieder-Heitman, 2003:188-189). Waar laasgenoemde gemeentes dus waarsku om nie vas te val in konteks nie, daag Keifert (1998:289-290) ons uit om nie vas te val in ons verlede of hede deur net vir effektiewe bediening te beplan nie, maar vir *missie wat getrou is aan God se voorkeurtoekoms*: “Faithfulness, not just effectiveness, implies visioning, planning, and acting towards that shared sense of God’s preferred future for the congregation.”

Nog ’n voorbeeld in hierdie verband sou wees om waagmoedig te wees met betrekking tot geloofs-onderskeidende eksperimentering rondom multikulturele bediening op die PUK-Kampus. Een van ons studenteleraarkollegas, ds Vusimusi Magagula, is vroeg in 2008 as NG leraar bevestig en gekoppel aan NG Gemeente Potchefstroom, met spesiale opdrag “Afrika-tale Studentebediening.” Sy leraarspos word deur die Sinode van Wes-Transvaal gesubsidiër – net soos Kandelaar se studenteleraarsposte. Hy is spesifiek deur die Sinodale Jeugkommissie beroep en getaak om studentebediening op die kampus van Vuselela FET College te doen, waar daar ongeveer 900 studente studeer – feitelik almal swart studente – en relatief min van hulle is voltydse kampusstudente. Op die NWU PUK-Kampus is daar tans ongeveer 3300 swart voltydse kampusstudente, na wie toe daar geen uitreik vanuit Kandelaar of enige van die ander gemeentes in die kerkverband is nie.

NG Gemeente PUK-Kandelaar doen dus bediening onder *wit* studente op die PUK-kampus, terwyl ’n mede-kollega van ’n ander NG Gemeente bediening onder *swart* studente op ’n ander kampus hanteer. In die lig van wat ek reeds onder 4.2.2.1 gesê het rondom die post-apartheidskwessie, wonder ek hieroor: Waarom waag ons nie iets sáám nie? Lúister ons selfs nie saam nie? Is dit omdat die skep van ’n “alternative community” (Nieder-Heitman, 2003:190) – waar die dominante kultuur en konteks deur die kerk uitgedaag word tot transformasie – te moeilik is, te ongerieflik? Is ons dalk bang dat ons slapende honde gaan wakker maak, gaan krap waar dit nie jeuk nie, of vir die teen-diestroom-stryd wat eksperimentering met ’n multi-kulturele bediening in ons konteks heel waarskynlik sal wees? Is ons bang vir mislukking of vir die energie wat dit baie beslis gaan vra? Is ons gewoon eerder ingestel op die effektiewe wen/behoud van die grootste deel van die religieuse mark (Nieder-Heitman, 2003:189), as wat ons is op God se voorkeurtoekoms van versoening en eenheid in ’n post-apartheid konteks van voortgesette verdeeldheid? Ek het nie hier simplistiese hegemonie of geforseerde integrasie in die oog nie (sien Parker & Hendriks, 2005:481), en is deeglik bewus van die ‘ruimte vir ander’ se identiteit én ook vir eie identiteit, asook die ‘risiko van die omhelsing’ van die ‘ander’ (sien Volf, 1996:125-

147) waartoe multikulturele bediening die gemeente binne 'n baie homogene kulturele konteks waarskynlik sal uitdaag. Myns insiens het ons egter *ten minste* die taak om studentelidmate voor te berei op kulturele diversiteit in 'n multikulturele, post-apartheid Suid Afrika, buite die PUK; ek glo dat ons studente kán en behóórt te help oor multikulturele grense op ons eie kampus.⁴⁶

5.2.3.4 Hoe maak jy sin van dit wat besig is om te gebeur?

Ons het beslis 'n personeeltekort ten opsigte van administrasie én bediening. Die homogene samestelling van die gemeente sorg ook vir unieke organisatoriese uitdagings. Enersyds meen ek dus dat kontekstuele beperkings ten opsigte van organisasie en infrastruktuur hier ter sake is. Hierdie bedieningswerklikheid is reeds deeglik beskryf in die voorafgaande hoofstuk.

Máár ons ons gestoei met getalle, bestuur en organisasie het myns insiens dalk ook te doen met die dominante denksisteem van Kandelaar as organisasie, wat ook teen die einde van die vorige hoofstuk bespreek is, onder die sisteem-teorie afdeling. Meer spesifiek, vermoed ek dat daar tans 'n toutrekkery (of oorgang?) tussen sisteem ses –en sewe denke as dominante denksisteem plaasvind. Ek is taamlik oortuig dat ons tot ongeveer 'n jaar of drie gelede in hoofsaak funksioneer het vanuit 'n sisteem ses dominante wêreldsiening. Intussen het sisteem sewe denke egter ook 'n stewige staanplek begin kry, min of meer in dieselfde tyd wat daar geweldige getallegroei plaasgevind het. Kollektief sukkel sisteem ses egter juis om groot en effektiewe strukture te ontwikkel wanneer die groepering heelwat groter word, en ek dink ons sien dit tans in Kandelaar as organisasie. Onder studente wat al heelwat langer by Kandelaar is, hoor mens soms die nostalgiese hunkering na die tyd “toe ons nog min was,” en daar meer intimiteit in verhoudings was. Sisteem sewe se selfregulerende aanpasbaarheid en vlot vloei van informasie, het beslis nog nie deel van Kandelaar se bestuurskultuur geword nie.

My persoonlike worsteling met die getalle-“sukses” van Kandelaar as kultureel homogene gemeente in 'n land wat gekenmerk word deur etniese diversiteit, het myns insiens ook te doen met ons leierskap se bereidheid om op profetiese wyse te waag. Meer spesifiek gaan dit vir my om die etiese en sosio-politiese uitwerking van 'n missionale ekklesiologie, wat onder andere beteken dat die waardes en narratiewe van die dominante kultuur uitgedaag word deur profetiese leierskap; die taak van leiers van 'n missionale geloofsgemeenskap is om te onderskei watse transformasie nodig is – nie net binne die gemeente self nie, maar ook in die breër gemeenskap – en kritiese agente van verandering te wees (sien Nell, 2009c).⁴⁷

5.2.4 Die toekoms

5.2.4.1 Wat moet aangespreek word om die toekoms te verander?⁴⁸

In die lig van wat in die basisteorie gesê is oor 'n missionale ekklesiologie, en vanuit 'n ander hoek herhaal is in die ekskursie oor geloofsonderskeiding hierbo, is ek is huiwerig

⁴⁶ Sien ook bylaag E in hierdie verband.

⁴⁷ In Nell se artikel oor sodanige profeties-missionale leierskap, maak hy onder andere die volgende baie belangrike opmerking, wat myns insiens uiters relevant is vir die homogene konteks waarbinne Kandelaar bedien: “Within the South African context, because of our specific history, this kind of leadership must include a ‘prophetic role.’ In other words it must engage in external and internal debate over the identity of a faith community with the aim of improving the congregations’ ritual, witness and pastoral care. In the words of Healy one vital way prophetic leadership performs this self-critical function is ‘by uncovering and giving sense to the internal contestations of a culture, by disputing the homogeneity and consistency of a culture and by resisting the temptation to assume unified cultural totalities’” (Nell, 2009c:163).

⁴⁸ Hendriks (2004:79) stel verskeie mikro-konteksvrae oor die toekoms, naamlik: Hoe sal ons deur hierdie tyd kom? Wat benodig ons vir die toekoms? Het ons 'n strategie en plan om daar uit te kom?

om die vrae hierbo as individu te probeer beantwoord, gewoon omdat ek meen dat enige antwoorde op hierdie vrae alleen van waarde sal wees indien dit kolletief deur die leierskap van Kandelaar aangespreek word. En juis daarom vermoed ek dat ons as studenteleraars baie meer *instensioneel* missionaal sal moet lei. Daarby bedoel ek dat ons die studenteierskap van die gemeente baie meer doelbewus sou kon blootstel aan die inhoudelike van wat dit beteken om 'n missionale God te dien en wat dit beteken om 'n gestuurde gemeente te wees.

Geesvervulde leiers is uiteraard nodig om gemeentes te begelei om deur enige tyd te kom en Kandelaar bevind haar tans in 'n opwindende tyd van haar reis. Met die voltooiing van hierdie studie besef ek egter toenemend dat Kandelaar se missionale reis nie deur my alleen, of selfs ons hele leraarspan alleen, begelei kan word nie. Vennootskap in 'n missionale netwerk, om byvoorbeeld deel te word van die Suid Afrikaanse Vennootskap van Gestuurde Gemeentes, word myns insiens tans dringend noodsaaklik indien ons leierskap werklik erns wil maak met verdere groei in missionale getrouheid.

5.2.4.2 Wat is ons eind-doelwit?

Ons eind-doelwit is dalk nie 'n bestemming nie, maar eerder 'n missionale reiskultuur. Die samevoeging van die inhoudelike van die primêre –en sekondêre navorsingvrae bevat eintlik die essensie van wat ek meen ons graag as uitkoms sou wou hê: *'n missionale gemeentekultuur wat op profetiese wyse sensitief is vir God se roeping en sending in die huidige konteks!*

5.3 Slot

Die primêre navorsingsvraag waarop hierdie studie gepoog het om 'n duidelike antwoord te bied is: Wat is die unieke bedieningswerklikhede van Kandelaar as kategoriale studentegemeente? Om 'n antwoord op hierdie vraag te bied, is die uniekheid van die gemeente as kategoriale studentegemeente prakties-teologies beskryf met omvattende verwysing na haar historiese identiteitsvorming, asook 'n etnografiese beskrywing van die huidige werklikhede wat grootliks die bedieningsmoontlikhede (unieke uitdagings en beperkinge) bepaal. Ek glo dat hier duidelik aangetoon is, dat Kandelaar as kategoriale studentegemeente verskeie unieke bedieningswerklikhede het om mee rekening te hou.

'n Sekondêre vraag waarmee ek as navorser in gesprek wou tree, is: Wat sou dit vir die bedieningspraktyk *beteken om binne sodanige beskrewre werklikheid te streef daarna om getrou te wees aan God se missionale roeping vir die gemeente?* Die nuwe missionale era en gesprek oor gemeentes se missionale reis vra vir eerlike worsteling met die unieke “ons”, die “nou” en die “hier” van plaaslike gemeentes; 'n gemeente wat hoop om getrou te wees aan die sturende God – en wat op koers wil bly op die avontuurreis waarop hulle gestuur word – het nodig om voortdurend vir hulleself te kan sê: *ons is nou hier.*

Die doel van hierdie studie was om aan te toon waar Kandelaar haar tans bevind op die missionale reis, deur die unieke bedieningswerklikhede –en konteks in gesprek te bring met 'n trinitariese missionale ekklesiologie. Ek meen dat die mate waartoe ek in hierdie doelstelling geslaag het, aan die leierskap van die gemeente 'n sinvolle wegspringplek bied vir verdere geloofsonderskeidende denke rondom ons roeping en die missionale reis saam met Vader, Seun en Heilige Gees.

Bibliografie

- Amalados, M. 2002. *The Trinity on mission*. (In Wijssen, F. & Nissen, P. eds. *Mission is a must: intercultural theology and the mission of the church*. Amsterdam: Radopi. p99-106.)
- Ammerman, N.T. 1998. *Culture and identity in the congregation*. (In Ammerman, N.T., Carroll, J.W., Dudley, C.S. & McKinney, W. *Studying congregations*. Nashville, Tenn.: Abingdon Press. p78-104.)
- Ammerman, N.T., Carroll, J.W., Dudley, C.S. & McKinney, W. 1998. *Studying congregations*. Nashville, Tenn.: Abingdon.
- Armour, M.C. & Browning, D. 2000. *System-sensitive leadership: empowering diversity without polarizing the church*. Joblin: College Press.
- Auerswald, E.H. 1985. Thinking about thinking in family therapy. *Family Process*, 24(1):1-12.
- August, K.T. 2005. Reconciliation in the South African political context: a challenge to the church for community building. *Scriptura*, 88:14-29.
- Babbie E. & Mouton J. 2001. *The practice of social research*. South African edition. Oxford: Oxford University Press.
- Barrett, L.Y. 2004. *Treasure in clay jars: patterns in missional faithfulness*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans.
- Bartholomew, C.G. & Goheen, M.W. 2004. *The drama of Scripture: finding our place in the biblical story*. Grand Rapids, Mich.: Baker Academic.
- Bateson, 1979. *Mind and nature, a necessary unity: advances in systems theory, complexity, and the human sciences*. New York, N.Y.: Dutton.
- Beck, D.E. & Cowan, C.C. 1996. *Spiral dynamics: mastering values, leadership, and change*. Malden, Mass.: Blackwell Publishing.
- Berkhof, L. 1969. *The history of Christian doctrine*. Carlisle, Pa.: The Banner of Truth Trust.
- Bevans, S.B. & Schroeder, R.P. 2006. *Constants in context: a theology of mission for today*. Maryknoll, N.Y.: Orbis Books.
- Bezuidenhout, N.M.S. 2007. Mondelinge mededeling aan navorser tydens semi-gestruktureerde onderhoud. Klerksdorp. (Audio opname in besit van navorser.)
- Bosch, D.J. 1991. *Transforming mission: paradigm shifts in theology of mission*. Maryknoll, N. Y.: Orbis Books.
- Boren, M.S. 2007a. *How do we get there from here?: navigating the transformation to holistic small groups*. Houston, Tex.: Touch Publications.
- Boren, M.S. 2007b. *The relational way: from small group structures to holistic life connections*. Houston, Tex.: Touch Publications.
- Botman, R.H. 1997. Who is 'Jesus Christ as Community' for us today? The quest for community: a challenge to theology in SA. *Journal of Theology for Southern Africa*, 97:30-38, Mar.
- Branson, M.L. 1991. *Ecclesiology and leadership for the missional church*. (In Van Gelder, C. ed. *The missional church in context: helping congregations develop contextual ministry*. Grand Rapids, Michigan: Eerdmans. p 94-125.)
- Brueggemann, W. 2005. Counterscript: living with the elusive God. *Christian Century*, 122(24):22-28, 29 Nov.

- Bult Konsistorieboek *kyk* Ned Geref Kerk Potchefstroom-Die Bult. 2002-2007. Konsistorieboeke van die gemeente se eredienste.
- Burger, C.W. 2005. *Ontmoetings met die lewende God: hoe God ons roep, nuutmaak – en stuur*. Wellington: Lux Verbi.
- Burger, C.W. & Wepener, C.J. 2004. Die predikantsamp. Deel 1: Onduidelikheid oor die kerninhoud van die predikantsamp. *Nederduits Gereformeerde Teologiese Tydskrif*, 45(1&2):6-14, Mar. & Jun.
- Büttner, H. & Claassen, G. 2010. *Goed om te weet: die feiteboek vir ingeligte Suid-Afrikaners*. Kaapstad: Tafelberg Uitgewers.
- Castells, M. 2000. The information age: economy, society and culture, volume 1. *The rise of the network society*. 2nd ed. Oxford: Blackwell Publishing.
- Castells, M. 2004. The information age: economy, society and culture, volume 2. *The power of identity*. 2nd ed. Oxford: Blackwell Publishing.
- Carroll, J.W., Dudley, C.S., & McKinney, W. 1986. *Handbook for congregational studies*. Nashville, Tenn.: Abingdon.
- Cochrane, J. R., De Gruchy, J. W. & Peterson, R. 1991. *In word and deed: towards a practical theology for social transformation*. Pietermaritzburg: Cluster.
- Codrington, G.T. 1999. *Multi-generational ministries in the context of a local church*. Pretoria: UNISA. (Dissertation – M.Diac.)
- Dagbestuursnotule *kyk* Ned Geref Kerk PUK-Kandelaar. 1996. Notules van die gemeente se Dagbestuursvergaderings.
- Detweiler, C. 2005. *Movies and missiology*. (In Russinger, G. & Field, A. Practitioners: voices within the emerging church. Ventura, California: Regal. p 97-121.)
- Dreyer, D. 2008. *Lééf jou gemeente regtig?* Wellington: Lux Verbi.
- Dudley, C.S. 1998. *Process: dynamics of congregational Life*. (In Ammerman, N.T., Carroll, J.W., Dudley, C.S. & McKinney, W. eds. Studying Congregations. Nashville, Tenn.: Abingdon. p105-131.)
- Dulles, A. 1987. *Models of the church*. Expanded edition. London: Image Books Doubleday.
- Dulles, A. 2006. *The Trinity and Christian unity*. (In George, T., ed. God the Holy Trinity: Reflections on Christian Faith and Practice. Grand Rapids, Mich.: Baker Academic. p69-82.)
- Durand, J.J.F. 1985. *Die Lewende God: wegwysers in die dogmatiek, vol 1*. Pretoria: NG Kerkboekhandel.
- Durand, J.J.F. 2002. *Ontluisterde wêreld: die Afrikaner en sy kerk in 'n veranderende Suid-Afrika*. Wellington: Lux Verbi.
- Erickson, F. 1984. What makes school ethnography 'Ethnographic'? *Anthropology and Education Quarterly*, 15:51-66.
- Fetterman, D.M. 1998. *Ethnography: step by step*. Second edition. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications.
- Foster, R. 1989. *Celebration of discipline*. Revised ed. Hodder & Stoughton: London.
- Frederickson, S. 2007. *The missional congregation in context*. (In Van Gelder, C. ed. The missional church in context: helping congregations develop contextual ministry. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans. p44-64.)

- Friedman, T. 2006. *The world is flat*. Updated and expanded 2nd edition. New York, N.Y.: Farrar, Straus and Giroux.
- Friedrich, R., Peterson, M., Koster, A. & Blum, S. 2010. *The rise of Generation C: implications for the world of 2020*. Retrieved on 17 March 2011 at http://www.booz.com/global/home/what_we_do/industries/telecommunications/CMT-Foresight/cmfts-top-news/cmfts_The_Rise_of_Generation_C. Booz & Company Inc.
- Frost, M. & Hirsch, A. 2003. *The shaping of things to come: innovation and mission for the 21st-century church*. Peabody, Mass.: Hendrickson Publishers.
- Gemeentebedieningskommissie *kyk* Ned Geref Kerk PUK-Kandelaar. 1993-1995. Notules van die Gemeentebedieningskommissievergaderings.
- Gibbs, E. & Coffey, I. 2001. *ChurchNext: quantum changes in Christian ministry*. Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press.
- Gibbs, E. 2005. *LeadershipNext: changing leaders in a changing culture*. Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press.
- Gibbs, E. 2009. *ChurchMorph: how megatrends are reshaping Christian communities*. Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press.
- Giliomee, H. 2004. *Die Afrikaners: 'n biografie*. Kaapstad: Tafelberg Uitgewers.
- Goheen, M.W. 2002. The missional church: ecclesiological discussion in the Gospel and Our Culture Network in North America. *Missiology: An International Review*, XXX(4):479-490, October.
- Gous, J.H.G. 2007. Mondelinge mededeling aan navorser tydens semi-gestruktureerde onderhoud. Potchefstroom. (Gespreksnotas in besit van navorser.)
- Greer, R. 2003. *Mapping postmodernism: a survey of Christian options*. Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press.
- Grenz, S.J. 2000. *Theology for the community of God*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans.
- Groff, K. I. 1993. *Active spirituality: a guide for seekers and ministers*. Washington DC: Alban Institute.
- Guder, D.L. 2000. *The continuing conversion of the church*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans.
- Guder, D.L. 2004. *Biblical formation and discipleship*. (In Barrett, L.Y. ed. *Treasure in clay jars: patterns in missional faithfulness*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans. p59-73.)
- Hall, D.J. 2002. *The End of Christendom and the future of Christianity*. Eugene, Oreg.: Wipf & Stock Publishers.
- Hastings, T.J. 2007. *Practical theology and the one body of Christ: toward a missional-ecumenical model*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans.
- Hendriks, H.J. 2004. *Studying congregations in Africa*. Wellington: Lux Verbi.
- Heyns, J.A. 1988. *Inleiding tot die dogmatiek*. Pretoria: NG Kerkboekhandel.
- Hobbs, W.C. 2004a. *Dependence on the Holy Spirit*. (In Barrett, L.Y. ed. *Treasure in clay jars: patterns in missional faithfulness*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans. p117-125.)
- Hobbs, W.C. 2004b. *Method: 'Indicators of a missional church'*. (In Barrett, L.Y. ed. *Treasure in clay jars: patterns in missional faithfulness*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans. p152-174.)
- Horton, M. 1994. *Putting amazing back into grace: who does what in salvation*. Grand Rapids, Michigan: Baker Books.

- Hirsch, A. 2006. *The forgotten ways: reactivating the missional church*. Grand Rapids, Mich.: Brazos Press.
- Hirsch, A. & Hirsch, B. 2010. *Untamed: reactivating a missional form of discipleship*. Grand Rapids, Mich.: Baker Books.
- Hull, A. 2007. *The disciple-making pastor: leading others on the journey of faith*. Revised and expanded 2nd edition. Grand Rapids, Mich.: Baker Books.
- Hunsberger, G.R. 1991. The Newbigin gauntlet: developing a domestic missiology for North America." *Missiology: An International Review*, XIX(4):391-408, Oct.
- Hunsberger, G.R. 2004. *Discerning missional vocation*. (In Barrett, L.Y. ed. *Treasure in clay jars: patterns in missional faithfulness*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans. p33-58.)
- IKS Notule *kyk* Inter-gemeentelike Kommissie vir Studentebediening. 1996-2002. Notules van vergaderings van die Inter-gemeentelike Kommissie vir Studentebediening te Potchefstroom.
- Inter-gemeentelike Kommissie vir Studentebediening. 1996-2002. Notules van vergaderings van die Inter-gemeentelike Kommissie vir Studentebediening te Potchefstroom. 25/06/1996; 13/08/1996; 20/11/1996; 04/03/1997; 13/06/2000; 08/05/2001; 11/06/2002.
- Janson, J.D. 2009. *Knowledge in the blood: confronting race and the apartheid past*. Cape Town: UCT Press.
- Jenson, R.W. 1997. *Systematic theology, volume 1: the triune God*. New York, N.Y.: Oxford University Press.
- Johnson, W.S. 2003. *Reading the Scriptures faithfully in a postmodern age*. (In Davis, E.F & Hays, R.B. eds. *The art of reading Scripture*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans. p109-124.)
- Jones, T. 2003. *Soul shaper: exploring spirituality and contemplative practices in youth ministry*. Grand Rapids, Mich.: Youth Specialties Zondervan.
- Jonker, W.D. 1977. *Die Gees van Christus: wegwysers in die dogmatiek, vol 2*. Pretoria: NG Kerkboekhandel.
- Jonker, W.D. 1981. *Christus, die Middelaar: wegwysers in die dogmatiek, vol 4*. Pretoria: NG Kerkboekhandel.
- Jørgensen, K. 2004. The emergence and challenge of the missional church concept in the West. *Swedish Missiological Themes*, 92, 4:551-571.
- Kandelaar Konsistorieboek *kyk* Ned Geref Kerk PUK-Kandelaar. 1982-2001. Konsistorieboeke van die gemeente se eredienste.
- Kärkkäinen, V. 2009. The trajectories of the contemporary 'Trinitarian Renaissance' in different contexts. *Journal of Reformed Theology*, 3(1):7-21.
- Keifert, P. 1998. The Trinity and congregational planning: between historical minimum and eschatological maximum. *Word & World*, 15(3):282-290, Summer.
- Keifert, P. 2006. *We are here now: a new missional era*. Idaho, Id.: Allelon Publishing.
- Keifert, P. 2007. *Eie klasnotas geneem van Keifert tydens sy aanbieding van klas*.
- Kerkraadsnotule *kyk* Ned Geref Kerk PUK-Kandelaar. 1989-1999. Notules van die Kerkraadsvergaderings.
- Kimball, D. 2003. *The emerging church: vintage Christianity for new generations*. Grand Rapids, Mich.: Zondervan.

- Kimball, D. 2007. *They like Jesus but not the church: insights from emerging generations*. Grand Rapids, Mich.: Zondervan.
- Kinnaman, D. & Lyons, G. 2007. *UnChristian: what a new generation really thinks about Christianity and why it matters*. Grand Rapids, Mich.: Zondervan.
- Koopman, N. 2005. 'Who am I or Whose am I?' Christian baptism and identity. *Dutch Reformed Theological Journal*, 46(3&4):448-457, Sep. & Des.
- Kuperus, T. 2011. The Political Role and Democratic Contribution of Churches in Post-Apartheid South Africa. *Journal of Church and State*, 53(2):1-29, Spring. <http://jcs.oxfordjournals.org/content/early/2011/06/19/jcs.csr030.full#sec-2>. Published online on June 20; advance access: 27 June. 29p.
- Liederbach, M. & Reid, A.L. 2007. *The convergent church: missional worshipers in an emerging culture*. Grand Rapids, Mich.: Kregel Academic & Professional.
- Louw, D. & Louw, A. 2007. *Die ontwikkeling van die kind en die adolessent*. Bloemfontein: Universiteit van die Vrystaat.
- Ludik, B. 2007. *Eie klasnotas geneem van Ludik se kommentaar tydens aanbieding van klas*.
- Marais, F. 2007. *God praat, leef luisterryk: vir vergaderings*. Stellenbosch: Buvton.
- Marais, F & Ellison, P. 2007. *Push through the pain: The Spirit transforming churches across the world*. Stellenbosch. 30p. (Unpublished.)
- Marais, F. 2008. *Hoe verskil Gestuurde Teologie van gemeentevernuwings bewegings soos die Church Growth Movement?* Uitgedeelde lesingnotas. Stellenbosch. 4p. (Ongepubliseer.)
- Marshall, C. and Rossman, G.B. 2006. *Designing qualitative research*. 4th edition. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications.
- Martaio, R. 2010. *The Bible as improv: seeing and living the Script in new ways*. Grand Rapids, Mich.: Zondervan.
- McKnight, S. 2008. *The blue parakeet: rethinking how you read the Bible*. Grand Rapids, Mich.: Zondervan.
- McLaren, B.D. 2006. *Church on the other side: exploring the radical future of the local congregation*. Revised and expanded 3rd edition. Grand Rapids, Mich.: Zondervan.
- McLaren, B.D. 2008. *Finding our way again: the return of the ancient practice*. Nashville, Tenn.: Thomas Nelson.
- Moltmann, J. 1981. *The Trinity and the kingdom of God: the doctrine of God*. Translated from the German by Margaret Kohl. London: SCM Press.
- Monteith, J.L. 1993. Brief aan die Voorsitter van die Gemeentebedienskommissie van PUK-Kandelaar, 5 Mei. Potchefstroom. (Oorspronklike kopie in Notule-rekord van die Gemeentebedienskommissie van PUK-Kandelaar.)
- Mouton, J. 1996. *Understanding social research*. Pretoria: Van Schaik Publishers.
- Mouton, J. & Marais, H.C. 1992. *Basiese begrippe: metodologie van die geesteswetenskappe*. Hersiene uitgawe. Pretoria: RGN Uitgewers.
- Mulder, N.F.S. 1998. 'Gaan dan...' 'n Handleiding vir korttermynuitreike. Potchefstroom.
- Müller, B.A. 2008. A missional understanding of the church, its ministry, especially with regards to its Christ centric liturgical reorientation. *Dutch Reformed Theological Journal*, 49(1&2):53-64, Mar. & Jun.

- Murray, S. 2004. *Post-Christendom: church and mission in a strange new world*. Carlisle, Cumbria: Paternoster.
- Naudé, P. 2004. *Drie maal een is een: 'n besinning oor God vandag*. Vereeniging: CUM.
- Ned Geref Kerk Potchefstroom-Die Bult. 2002-2007. Konsistorieboeke van die gemeente se eredienste. 04/08/2002 – 29/04/2007; 06/05/2007-vv.
- Ned Geref Kerk Potchefstroom-Noord. 1991. Brief aan die Voorsitter van die Kerkraad van PUK-Kandelaar, 30 Oktober. Potchefstroom. (Oorspronklike kopie in Notule-rekord van die Kerkraad van PUK-Kandelaar.)
- Ned Geref Kerk PUK-Kandelaar. 1982-2001. Konsistorieboeke van die gemeente se eredienste. 19/09/1982-26/05/1991; 02/06/1991-08/02/2001; 25/02/2001–vv.
- Ned Geref Kerk PUK-Kandelaar. 1989-1999. Notules van die Kerkraadsvergaderings. 14/05/1989; 22/10/1989; 5/11/1989; 17/02/1990; 19/08/1990; 9/02/1991; 9/02/1992; 23/08/1992; 19/08/1993; 27/02/1997; 04/03/1998; 19/02/1999.
- Ned Geref Kerk PUK-Kandelaar. 1993-1995. Notules van die Gemeentebediening-kommissievergaderings. 06/05/1993; 30/08/1995; 8/10/1995.
- Ned Geref Kerk PUK-Kandelaar. 1996. Notules van die gemeente se Dagbestuursvergaderings. 17/04/1996; 15/06/1996.
- Ned Geref Kerk Ring van Potchefstroom-Mooirivier. 1995. Notule van die Ringsvergadering gehou op 19 September.
- Nell, I.A. 2009a. 'Quo Vadis' Practical Theology? *Scriptura*, 100:67-80.
- Nell, I.A. 2009b. In search of meaning: moving from the prophet's voice to prophecy in community – a South African perspective. *Scriptura*, 102:562-578.
- Nell, I.A. 2009c. Leaders lost in transition: A case study in leadership, ritual and social capital. *Dutch Reformed Theological Journal*, 50(1&2):160-170, Mar. & Jun.
- Newbigin, L. 1989. *The gospel in a pluralist society*. Grand Rapids, Mich: William B Eerdmans.
- Newbigin, L. 1995. *The open secret: an introduction to the theology of mission*. Revised Edition. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans.
- Newbigin, L. 2006. *Trinitarian doctrine for today's mission*. Eugene, Oreg.: Wipf & Stock Publishers.
- Nicol, W. 2002. *Gebed van die hart: word stil en beleef God*. Wellington: Lux Verbi.
- Nieder-Heitmman, J.H. 2003. The missionary challenge of Christendom and modernity in South Africa: a Dutch Reformed account. *International Review of Mission*, XCII(365):178-191, Apr.
- Niemandt, C.J.P. 2007. *Nuwe drome vir nuwe werklikhede: geloofsgemeenskappe in pas met 'n postmoderne wêreld*. Wellington: Lux Verbi.BM.
- Niemandt, C.J.P. 2010. Five years of missional church: reflections on missional ecclesiology. *Missionalia*, 38(3):397-412, Nov.
- Notule van die gesamentlike kommissievergadering van NG Potchefstroom-Noord, NG Potchefstroom-Bult en PUK-Kandelaar insake studente-bediening. 25/07/1996.
- Okholm, D. 2007. *Monk habits for everyday people: Benedictine spirituality for Protestants*. Grand Rapids, Mich.: Brazos Press.
- Olson, M.A. 2002. *Moving beyond church growth: an alternative vision for congregations*. Minneapolis, Minn.: Fortress.

- Osmer, R.R. 2005. *The teaching ministry of congregations*. Louisville, Ky.: Westminster.
- Osmer R.R. 2008. *Practical theology: an introduction*. Grand Rapids: Mich.: Eerdmans.
- Palfrey, J. & Gasser, U. 2008. *Born digital: understanding the first generation of digital natives*. New York, N.Y.: Basic Books.
- Parker, A & Hendriks, H.J. 2005. Practicing hospitality to the stranger: theological reflections on churches on the way to cultural diversity. *Dutch Reformed Theological Journal*, 46(3&4):470-485, Sep. & Des.
- Peterson, E.H. 1985. *Five smooth stones for pastoral work*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans.
- Peterson, E.H. 1987. *Working the angles: the shape of pastoral integrity*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans.
- Peterson, E.H. 1989. *The contemplative pastor*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans.
- Peterson, E.H. 1992. *Under the unpredictable plant: an exploration in vocational holiness*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans.
- Peterson, E.H. 2005. *Christ plays in ten thousand places: a conversation in spiritual theology*. London: Hodder & Stoughton.
- Peterson, E.H. 2006. *Eat this book: the art of spiritual reading*. London: Hodder & Stoughton.
- Peterson, E.H. 2007. *The Jesus way: a conversation in following Jesus*. London: Hodder & Stoughton.
- Peterson, E.H. 2010. *Practice resurrection: a conversation on growing up in Christ*. London: Hodder & Stoughton.
- Piper, J. 1993. *Let the nations be glad: the supremacy of God in missions*. Grand Rapids, Mich.: Baker Books.
- Rahner, K. 1970. *The Trinity*. Translated from the German by Joseph Donceel. New York, N.Y.: Crossroad Publishing Company.
- Rath, T. 2007. *StrengthsFinder 2.0*. New York, N.Y.: Gallup Press.
- Rendle, G.R. 1989. *Behavioral covenants in congregations*. Washington D.C.: Alban Institute.
- Rendle, G.R. & Mann, A. 2003. *Holy Conversations: Strategic Planing as a Spiritual Practice for Congregations*. Washington DC: Alban Institute.
- Ringsnotule kyk Ned Geref Kerk Ring van Potchefstroom-Mooirivier. 1995.
- Robinson, A.B. 2003. *Transforming congregational culture*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans.
- Roxburgh, A.J. 2005. *The sky is falling: leaders lost in transition*. Eagle, Id.: ACI Publishing.
- Roxburgh, A.J. & Romanuk, F. 2006. *The missional leader: equipping your church to reach a changing world*. San Francisco, Calif.: Jossey-Bass.
- Roxburgh, A.J. 2008. *A theology of missional leadership, section one: the location of missional leadership*. As published on allelon.org on Wednesday, Apr 16, 2008. 6p in printable downloaded form, retrieved on 2 June 2008 at <http://www.allelon.org/articles/article.cfm?id=960>.
- Roxburgh, A.J. & Boren, M.S. 2009. *Introducing the missional church: what it is, why it matters, how to become one*. Grand Rapids, Mich.: Baker Books.

- Roxburgh, A.J. 2011. *Missional: joining God in the neighborhood*. Grand Rapids, Mich.: Baker Books.
- Sayers, D. 1938. *The greatest drama ever staged*. London: Hodder & Stoughton.
- Scwarz, C.A. 2001. *The three colors of ministry: a trinitarian approach to identifying and developing your spiritual gifts*. Centurion: ChurchWise.
- Seamands, S. 2005. *Ministry in the image of God: the Trinitarian shape of Christian service*. Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press.
- Slaughter, M. 2008. *Unlearning church*. 2nd edition. Nashville, Tenn.: Abingdon Press.
- Spradley, J.P. 1979. *The ethnographic interview*. New York, N.Y.: Harcourt Brace Jovanovich College Publishers.
- Smit, A. 1996. Brief en 'Verslag van Bedieningsevaluering' aan die Voorsitter van die Kerkraad van PUK-Kandelaar, 10 Feb. (Oorspronklike kopie in Notule-rekord van die Gemeentebedienskommissie van PUK-Kandelaar.)
- Smit, D.J. 2002. In diens van die tale Kanaëns? Oor sistematiese teologie vandag. *Nederduits Gereformeerde Teologiese Tydskrif*, 43(1&2):94-127, Mar. & Jun.
- Smit, D.J. 2003a. *Vernuwe! – na die beeld van ons Skepper: wat Christene bely oor God die Skepper*. Wellington: Lux Verbi.
- Smit, D.J. 2003b. *Can we still be reformed?* (In Alston, W.M & Welker, M. eds. *Reformed theology: identity and ecumenicity*, Volume 1. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans. p233-254.)
- Smit, D.J. 2003c. 'Living unity? On the ecumenical movement and globalization' *Reformed World*, 53:192-209.
- Smit, D.J. 2004a. 'Lex orandi, lex credendi, lex (con)vivendi?' – Oriënterende inleiding tot liturgie en etiek." *Nederduitse Gereformeerde Teologiese Tydskrif*, 45(3&4):887-907, Sep./Des.
- Smit, D.J. 2004b. Oor die kerk en maatskaplike uitdagings in ons land. *Nederduitse Gereformeerde Teologiese Tydskrif*, 45(2):350-362, Supplementum.
- Smit, D.J. 2005. Reformed faith, justice and the struggle against apartheid. *Reformed World*, 55(4):352-368, Dec.
- Smit, D.J. 2006. *Neem, lees!: hoe ons die Bybel hoor en verstaan*. Wellington: Lux Verbi.
- Smit, D.J. 2007. 'Mainline Protestantism in South Africa – and modernity?' *Tentative reflections for discussion*. (Paper presented at the conference on 'Religion and Development: Crisis or New Opportunities?' jointly organised by the Faculty of Theology, the Blaise Pascal Institute and the Centre for International Cooperation of the Free University of Amsterdam in cooperation with the Society for International Development, held on June 14-15 at the Free University of Amsterdam, Netherlands. Document retrieved on 17 August 2008 from www.bezinningscentrum.nl at http://www.bezinningscentrum.nl/Religion_Development/smit.pdf.) 21p.
- Smit, D.J. 2009. The Trinity in the reformed tradition. *Journal of Reformed Theology* 3:57-76.
- Smit, G. 2008a. Die ontwikkeling van 'n strategiese gemeentelike ekklesiologie – op pad na 'n missionerende bedieningspraxis. *Acta Theologica*, 28(1):161–175.
- Smit, G. 2008b. Ekklesiologiese merkers vir missionêre gemeentebediening in 'n postmoderne wêreld. *Nederduits Gereformeerde Teologiese Tydskrif*, 49(1&2):106–117.

- Stark, R. 1996. *The rise of Christianity: a sociologist reconsiders history*. Princeton, N.J.: Princeton University Press.
- Stark, R. 2003. *For the glory of God: how monotheism led to reformation, science, witch-hunts and the end of slavery*. Princeton, N.J.: Princeton University Press.
- Struwig, F.W. & Stead, G.B. 2001. *Planning, designing and reporting research*. Cape Town: Pearson Education South Africa.
- Stetzer, E. & Putman, D. 2006. *Breaking the missional code: your church can become a missionary in your community*. Nashville, Tenn.: Broadman and Holman.
- Steyn, R.S. 2007. Mondelinge mededeling aan navorsers tydens semi-gestruktureerde onderhoud. Potchefstroom. (Gespreksnotas in besit van navorsers.)
- Surratt, G., Ligon, G. & Bird, W. 2006. *The multi-site church revolution: being one church in many locations*. Grand Rapids, Mich.: Zondervan.
- Swart, J. 2005. *What is missional church? (Internet article from Partners in Innovation, Vol 7, Issue 2. Adres: http://www.churchinnovations.org/05_news/pii_v7_i2/pii_v7_i2_swart. Retrieved on 2 July 2007).*
- Sweet, L. 2004. *Summoned to lead*. Grand Rapids, Michigan: Eerdmans.
- Sweet, L. 2007. *Bestorm die perfekte storm. (In Die perfekte storm: hoe die gelowige van vandag die wêreld van môre kan oorleef. Vertaal uit die Engels deur Dries Lombaard. Vereniging: Christelike Uitgewersmaatskappy. p15-44.)*
- Sweet, L. 2009. *So beautiful: vivine design for life and the church*. Colorado Springs, Colo.: David C. Cook.
- Swinton J. & Mowat, H. 2006. *Practical theology and qualitative research*. London: SCM Press.
- Taylor-Ellison, P. 1997. *Let op en luister: insameling van insigte vanuit gemeentes. (Vertaalde handleiding vir die voer van etnografiese onderhoude van die Suid Afrikaanse Venootskap vir Gestuurde Gemeentes soos gepubliseer op [communitas.co.za](http://www.communitas.co.za). Dokument in drukbare formaat afgelaai op 17 November 2008 van <http://www.communitas.co.za/artikels3/482-looking-and-litening-booklet-vertaal-dr-pat-taylor-ellison>.)* 11p.
- Taylor-Ellison, P. 2008. *Navorsingsmetodes en aannames van etnografie. (Vertaalde artikel van die Suid Afrikaanse Venootskap vir Gestuurde Gemeentes soos gepubliseer op [communitas.co.za](http://www.communitas.co.za). Dokument in drukbare formaat afgelaai op 17 November 2008 van <http://www.communitas.co.za/artikels2/481-navorsingsmetodes-en-aannames-van-etnografie-dr-pat-taylor-ellison>.)* 4p.
- Thomas, S.M. 2005. *The global resurgence of religion and the transformation of international relations: the struggle for the soul of the twenty-first century*. New York: Palgrave.
- Thomas, S.M. 2007. "Outwitting the 'developed' countries?" *The international politics of existential insecurity and the global resurgence of religion*. (Keynote paper presented at the conference on 'Religion and Development: Crisis or New Opportunities?' jointly organised by the Faculty of Theology, the Blaise Pascal Institute and the Centre for International Cooperation of the Free University of Amsterdam in cooperation with the Society for International Development, held on June 14-15 at the Free University of Amsterdam, Netherlands. Document retrieved on 17 August 2008 from www.bezinningscentrum.nl at http://www.bezinningscentrum.nl/Religion_Development/KeynoteScottThomas.pdf.) 36p.

- Tickle, P. 2008. *The great emergence: how Christianity is changing and why*. Grand Rapids, Michigan: Baker Books.
- Tinto, V. 1988. Stages of student departure: reflections on the longitudinal character of student leaving. *The Journal of Higher Education*, 59(4):438-455, Jul. – Aug.
- Torrance, T.F. 1996. *The Christian doctrine of God: one Being three Persons*. Edinburgh: T&T Clark.
- Turkle, S. 2011. *Alone together: why we expect more from technology and less from each other*. New York, N.Y.: Basic Books.
- Van Den Brink, G. 2009. Introduction: the doctrine of the Trinity in Christian faith and global theology. *Journal of Reformed Theology* 3:1-6.
- Van Gelder, C. 1991. Postmodernism as an emerging worldview. *Calvin Theological Journal*, 26(2):412-417, Nov.
- Van Gelder, C. 1998. *Missional church: from sending to being sent*. (In Guder, D.L. ed. *Missional church: a vision for the sending of the church in North America*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans. p 1-17.)
- Van Gelder, C. 2000. From the modern to the postmodern in the West: viewing the twentieth century in perspective. *Word & World*, 20(1):32-40, Winter.
- Van Gelder, C. 2004. From corporate church to missional church. *Review and Expositor*, 101:425-450, Summer.
- Van Gelder, C. 2007a. *How missiology can help inform the conversation about the missional church in context*. (In Van Gelder, C. ed. *The missional church in context: helping congregations develop contextual ministry*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans. p 12-43.)
- Van Gelder, C. 2007b. *The Ministry of the missional church: a community led by the Spirit*. Grand Rapids, Mich.: Baker Books.
- Van Gelder, C. 2008. *The missional church & denominations: helping congregations develop a missional identity*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans.
- Van Gennep, A. 1960. *The rites of passage*. Chicago, Ill.: The University of Chicago Press.
- Van Kooten, J. & Barrett, L.Y. 2004. *Missional authority*. (In Barrett, L.Y. ed. *Treasure in clay jars: patterns in missional faithfulness*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans. p139-148.)
- Van Rensburg, J.N.J. 2007. Mondelinge mededeling aan navorsers tydens semi-gestruktureerde onderhoud. Potchefstroom. (Gespreksnotas in besit van navorsers.)
- Vanhoozer, K.J. 2005. *The drama of doctrine: a canonical linguistic approach to Christian theology*. Louisville, Ky.: Westminster John Knox Press.
- Van Rheenen, G. 2006. Contrasting missional and church growth perspectives. *Restoration Quarterly*, 48(1):25-32.
- Van Tonder, M. 1977. *Kerklike studentebearbeiding*. Pretoria: Universiteit van Pretoria. (Skripsie – B.Th.)
- Van Tonder, M. 1991. *Studentepastoraat in die Ned Geref Kerk*. Pretoria: UNISA. (Proefskrif – D.Th.)
- Van Wyk, C., Marais, F. & Simpson, N. 2009. *Die vrou by die put (leiersgids): stap saam met Jesus oor grense*. Wellington: Bybel-Media.
- Venter, R. 2004. Trinity and mission: challenges to a reformed witness in Africa today. *Verbum et Ecclesia*. 25(2):751-768.

- Volf, M. 1996. *Exclusion and embrace: a theological exploration of identity, otherness, and reconciliation*. Nashville, Tenn.: Abingdon Press.
- Volf, M. 1998a. *After our likeness: the church as the image of the Trinity*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans.
- Volf, M. 1998b. 'The Trinity is our social program': the doctrine of the Trinity and the shape of social engagement. *Modern Theology*, 14(3):403-423.
- Von Balthasar, H.U. 1988. *Theo-drama: theological dramatic theory*. Vol 1, Prolegomena. San Francisco, Calif.: Ignatius Press.
- Wainwright, G. 1991. The doctrine of the Trinity : where the church stands or falls. *Interpretation*, 45(2):117-132, Apr.
- Welman, A.C.F. 1988. *Die volwaardige studentegemeente: met spesifieke verwysing na PUK-Kandelaar*. Pretoria: Universiteit van Pretoria. (Skripsie – B.Div.)
- Wells, S. 2004. *Improvisation: the drama of Christian ethics*. Grand Rapids, Mich.: Brazos.
- Werner, O. & Schoepfle, G.M. 1987. *Systematic field-work, vol 1 & 2*. Newbury Park, Calif.: SAGE Publications.
- Willard, D. 1988. *The spirit of the disciplines: understanding how God changes lives*. Hodder & Stoughton: London.
- Wilson-Hartgrove, J. 2010. *The wisdom of stability: rooting faith in a mobile culture*. Brewster, Mass.: Paraclete Press.
- Wright, C.J. 2006. *The mission of God: unlocking the Bible's grand narrative*. Downers Grove, Ill.: IVP Academic.
- Wright, C.J. 2010. *The mission of God's people: a biblical theology of the church's mission*. Grand Rapids, Mich.: Zondervan.
- Wright, N.T. 1991. How can the Bible be authoritative? The Laing Lecture for 1989. *Vox Evangelica*, 21:7-32.
- Wright, N.T. 1992. *The New Testament and the people of God*. Minneapolis, Minn.: Fortress Press.
- Ziemer, D.A. 2004. *Practices that demonstrate God's intent for the world*. (In Barrett, L.Y. ed. *Treasure in clay jars: patterns in missional faithfulness*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans. p 84-99.)
- Zizioulas, J.D. 1985. *Being as Communion*. New York, N.Y.: St. Vladimir's Seminary Press.

Bylaag A⁴⁹

Opmerkings oor die metodologie van navorsing met betrekking tot:

Semi-gestruktureerde onderhoude gevoer met enkele oud-studenteleraars van NG Studentegemeente PUK-Kandelaar. Potchefstroom, Junie 2007. (Ongepubliseer.)

Persone met wie onderhoude gevoer is en wyse van dokumentasie

Semi-gestruktureerde onderhoude is gevoer met enkele oud-studenteleraars van die gemeente wat ingestem het daartoe en wat beskikbaar was vir die navorsing.⁵⁰ Die navorser het met die hand notas geneem van die response en dit kort na die onderhoud in elektroniese formaat oorgetik.⁵¹ Die leraars met wie ek onderhoude gevoer het – wat ook toestemming gegee het dat hul name gebruik kan word in die navorsing⁵² – is:

- Ds N.M.S. (Nick) Bezuidenhout – studenteleraar vanaf Okt 1982 tot Feb 1989
- Dr J.H.G. (Henk) Gous – studenteleraar vanaf Okt 1985 tot Feb 1995
- Ds J.N.J. (Jacie) van Rensburg – studenteleraar vanaf Okt 1986 tot Feb 1995
- Dr R.S (Rian) Steyn – studenteleraar vanaf Jan 1997 tot Jun 2005.

Etiese aspekte

Elkeen van die leraars is vooraf skriftelik ingelig oor die doel van die navorsing, naamlik:

“Respons op die vrae tydens hierdie onderhoud sal gebruik word vir ’n bondige oorsig van die ontstaan en afgelope vyf en twintigjarige geskiedenis van die NG Studente-gemeente PUK-Kandelaar. Meer spesifiek sal dit gebruik word as kwalitatiewe navorsingsdata vir ’n etnografiese beskrywing van die gemeentekultuur en wel as onderdeel van ’n skripsie wat die navorser moet indien ter vervulling van ’n MTh studie in Missionale Bedieningspraktyk aan die Universiteit van Stellenbosch, onder leiding van prof Jurgens Hendriks. Die navorser onderneem om response oordeelkundig te gebruik in die studie, sonder enige benadeling van die respondent. Die ondergetekende respondent, van wie volledige persoonlike besonderhede volg, gee hiermee toestemming aan die navorser, Karel Johannes van der Westhuizen, tot sodanige gebruik van hierdie navorsingsdata.”

- Ingeligte toestemming is dus verkry van al die persone met wie onderhoude gevoer is. Individue se opinies word as konfidensieel hanteer en beskerm. Direkte verwysing na deelnemers se identiteit is met hul toestemming gedoen.
- Respek vir die persone wat deelgeneem het aan die studie het deurgaans gegeld. Geen benadeling van mense het tydens die navorsing plaasgevind nie. Deelnemers se privaatheid is in ag geneem en geen emosionele ongemak het voorgekom nie. Die persone wat aan die navorsing deelgeneem het, het ook geen verlies aan sosiale status ervaar nie en het vrywillig deelgeneem. Daar is met alle billikheid opgetree teenoor die deelnemers aan die navorsing. Geen deelnemer is blootgestel aan ingrepe en motiewe wat nie verband hou met die navorsing nie.

⁴⁹ In hierdie studie is verwys na hierdie bylaag op p7 (in voetnota 26).

⁵⁰ Nie al die oud-leraars leef meer nie, sommige werk in die buiteland, party kon ek gewoon nie opspoor nie of het nie regaar op my versoek tot ’n onderhoud nie. Enkele ander was van mening dat hulle nie sinvol sou kon bydra tot die navorsing nie.

⁵¹ Die volledige onderhoudnotas is op aanvraag by my as navorser beskikbaar: 082 444 0819 / (karel.vanderwesthuizen@nwu.ac.za).

⁵² Daar word dus in die teks van die studie direk na die onderskeie leraars – by naam – verwys, en hulle is elkeen afsonderlik opgeneem as bronne in die bibliografie.

Data vereis van respondente

1. Volle name van respondent
2. Datum van bevestiging as leraar van PUK-Kandelaar
3. Datum van uitreiking van akte van demissie
4. Beroep vanaf (gemeente voor PUK-Kandelaar)
5. Beroep na (gemeente na PUK-Kandelaar)
6. Wie was jou medeleraars gedurende jou bedieningstydperk in Kandelaar? (volle name en tydperk van bediening)

Vrae gestel aan respondente ter beskrywing van die leraar se belewenis van die studentegemeente tydens sy/haar bedieningstydperk in PUK-Kandelaar (persoonlike indrukke)

1. Beskryf die gemeente gedurende jou bedieningstydperk
2. Beskryf die eredienste gedurende jou bedieningstydperk
3. Beskryf die pastorale bedieningstruktuur gedurende jou bedieningstydperk (met spesifieke verwysing na leraarsblokke, dorpbediening, ens)
4. Beskryf die missionêre diensbaarheid van die gemeente gedurende jou bedieningstydperk
5. Beskryf die leierstruktuur van die gemeente gedurende jou bedieningstydperk (met spesifieke verwysing na studenteilers en eienaarskap wat studente self vir bediening geneem het)
6. Beskryf die formele en informele samewerking met ander NG gemeentes gedurende jou bedieningstydperk (met spesifieke verwysing na NG Die Bult, NG Noord Gemeentes en NG Moedergemeentes)
7. Beskryf die diversiteit en samewerking in die leraarspan gedurende jou bedieningstydperk (met spesifieke verwysing na uiteenlopende gawes, spiritualiteit en konflikhantering in die span)
8. Beskryf die grootste uitdagings gedurende jou bedieningstydperk
9. Beskryf die mees waardevolle les wat jy geleer het gedurende jou bedieningstydperk
10. Enige ander opmerkings oor PUK-Kandelaar en jou bediening alhier?

Bylaag B⁵³

Van Der Westhuizen, K.J. 2008. *Bundel van getranskribeerde onderhoude met studente, met die oog op die etnografiese gemeentebeskrywing van PUK-Kandelaar.* Potchefstroom, Maart 2008. 69p.⁵⁴ (Ongepubliseer.)

Opmerkings oor die metodologie van navorsing:

Struktuur en opname van die onderhoude

Ek het vooraf skriftelike toestemming van my kerkraad verkry om die navorsing, waaronder ook hierdie onderhoude met gemeentede te kon doen. Die lidmaat-deelnemers is gekies om 'n goeie verteenwoordiging van die gemeente se etnografiese profiel te wees.

Die struktuur van die onderhoude wat gevoer is, neem die vorm aan van agt vrae wat gestel is in 'n spesifieke volgorde, gemik op 'n waarderende ondersoek na die gemeentekultuur – soos voorgestel deur Marais & Ellison (2007:1-30). Die agt spesifieke vrae – wat vir hierdie studie gebruik is as vrae tydens die etnografiese onderhoude wat met deelnemers gevoer is – word reeds vanaf 2004 in 'n voortgaande deelnemende aksie-navorsingsprojek van die Suid-Afrikaanse Venootskap vir Gestuurde Gemeentes gebruik (sien Niemandt, 2010:400-401). Niemandt (2010:399) beskryf die metodologie wat hierdie etnografiese gemeente-beskrywing onderlê met verwysing na Branson: “Appreciative Inquiry plays an important role in the methodology... It is used to discover and explore the narratives of congregations (Branson 2004:19)”.

Alle onderhoude is ter wille van verifieerbaarheid in audioformaat opgeneem en as elektroniese media gestoor.⁵⁵ Ek het die audio-data verbatim op skrif gestel en in hierdie dokument gesorteer volgens die agt vrae.

Die agt vrae:

1. Beskryf die gemeente aan 'n nuwe persoon.
2. Hoe leer gemeentede wat dit beteken om 'n volgeling (dissipel) van Jesus Christus te wees?
3. Vertel iets wat illustreer hoe jy ervaar dat God teenwoordig is en hoe Hy werk in hierdie gemeente.
4. Beskryf 'n ervaring van betekenisvolle aanbidding van God wat jy in die gemeente gehad het.
5. Vertel van 'n situasie waarin jy en/of ander mense by 'n probleem of konflik by die kerk betrokke was en hoe dit hanteer is.
6. Wat maak jou angstig oor die toekoms van die gemeente, en wat gee jou hoop?
7. Vertel hoe jy en ander voel oor die veranderinge wat in die afgelope 3-5 jaar in die gemeente plaasgevind het.
8. Hoe voel jy en ander oor die veranderinge wat in die afgelope 3-5 jaar in die samelewing rondom julle plaasgevind het?

⁵³ Daar is verwys na hierdie bylaag op p7 van hierdie studie, asook op p78 (voetnota 36), en p79 (voetnota 37).

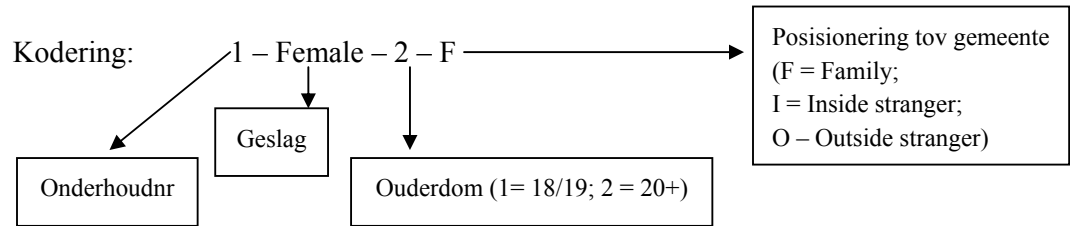
⁵⁴ Hierdie bylaag is 'n verwerking van die oorspronklike transkripsiebundel en bevat slegs 4 bladsye van die oorspronklike. (Sien ook die volgende voetnota.)

⁵⁵ Die audio-opnames, sowel as die oorspronklike onderhoudnotas met meer uitgebreide biografiese inligting oor die populasie, en die volledige transkripsiebundel, is op aanvraag by my as navorser beskikbaar: 082 444 0819 / (karel.vanderwesthuizen@nwu.ac.za).

Deelnemende interpretasie, kodering en indentifikasie van temas:

Ter wille van die navorsingsdoelwitte wat ek as navorser in die oog het, het ek gemeente-leiers betrek om te help met die voer van onderhoude. ’n Kwart van hierdie onderhoude is dus deur die navorser self gevoer. Hiërdie 6 persone met wie die navorser die onderhoude gevoer het, het op hul beurt elkeen met 3 ander studente onderhoude gevoer om by die totale populasie van 24 persone uit te kom. Taylor-Ellison (1997) se riglyne is gebruik om die onderhoudvoerders behoorlik touwys te maak om selfstandig ook ’n gestruktureerde onderhoud met ander te voer – met dieselfde agt vrae. Taylor-Ellison (1997 & 2008) beskryf die wenslikheid van “deelnemende interpretasie” wat etnografie as metodologie inhou.⁵⁶ Hierdie spesifieke bundel bevat ook die interpreterende kleurkodering van die kwalitatiewe data, en dui sodoende my metodologie aan met betrekking tot die onttrekking van temas aan (vgl Neuman, 2000:420-424). Hiermee het ek gepoog om die digte kwalitatiewe data – van bykans 50 bladsye – te orden volgens Neuman se beskrywing: “Coding is two simultaneous activities: mechanical data reduction and analytic categorization of data into themes. The researcher imposes order on the data” (2000:421). Die kodering is in twee fases gedoen: in ’n eerste fase het ekself breë temas geïdentifiseer, deur middel van ’n voorlopige kleurkodering; op ’n tweede rondte het ek ’n deelnemende sessie fasiliteer, waar persone met wie onderhoude gevoer is, hul kommentaar en insette kon lewer en my sodoende gehelp het met die finale kodering en identifisering van temas.⁵⁷ Die kleur-kodering en finale temas geïdentifiseer tydens hierdie deelnemende sessie, vind dus neerslag in hierdie verwerkte transkripsie-bundel.

Bondige informasie oor populasie (in anonieme formaat):

1 – Female – 2 – F	9 – Female – 2 – I	17 – Female – 2 – I
2 – Male – 2 – F	10 – Male – 2 – I	18 – Female – 2 – I
3 – Female – 2 – F	11 – Male – 2 – I	19 – Female – 1 – O
4 – Female – 2 – F	12 – Female – 2 – I	20 – Female – 1 – O
5 – Male – 2 – F	13 – Male – 2 – I	21 – Male – 1 – O
6 – Female – 2 – F	14 – Female – 2 – I	22 – Male – 1 – O
7 – Male – 2 – I	15 – Female – 1 – I	23 – Female – 1 – O
8 – Male – 2 – I	16 – Female – 2 – I	24 – Male – 2 – O

Algemene Nota:

Aangesien die studente ons as leraars selde, indien ooit, op titels aanspreek voeg ek [ds] vooraan ons name, sodat dit vir die on-ingeligte leser duidelik is indien daar na (’n) leraar(s) verwys word – gewoon omdat ek vermoed dit soms belangrik dat die leser weet van wie gepraat word. Verder het ek soms ook, by uitsondering, kort kommentaar bygevoeg in blokhakies [] –byv betreffende ’n verwysing, soos iemand wat in ’n onderhoud praat van “hier” en ek dan net in hakies aandui waar “hier” is.

⁵⁶ Vgl Fetterman, 1998:11; dit moet dus nie verwar word met deelnemende aksienavorsing, wat in terme van metodologie eerder onder die kritiese wetenskapsteorie tuishoort nie – vgl Babbie & Mouton, 2001:48. Ek het wel deelnemende aksienavorsing – met die oog op missionale transformasie – ingedagte vir moontlike verdere studie en beskou hierdie metodologie as ’n voorbereidende stap, waardeur gemeentedeelname in navorsing aangemoedig word.

⁵⁷ Ongelukkig was slegs 13 van die altesaam 24 studente met wie onderhoude gevoer is, gelyktydig beskikbaar vir hierdie deelnemende sessie.

Voorlopige temas geïdentifiseer (Fase 1):

Ruimte vir diversiteit tov: spiritualiteit	Yellow (met swart teks)
Plek vir eie inisiatiewe mbt bediening	Bright Green (met swart teks)
Kleingroepe as plek om by die gemeente in te skakel	Blou (met swart teks)
Kommunikasie van Dissipelskap as visie van gemeente	Pienk (met swart teks)
Bewustheid van die dinamika van die gemeente – voortdurende verandering. Dinamiese gemeente – verandering en gebrek aan kontinuïteit.	Blue (met wit teks)
Beskrywing van eredienste tov prediking, praise en worship, ens: Kan gemaklik voel – ontspanne Uitdagend / konfronterend /challenging (preke) Nie hoogdrawend nie, praat eie taal	Red (met wit teks)
Baie geleentheid vir betrokkenheid en deelname. Uiteenlopende geleenthede tot gemeentebetrokkenheid. Verskeie bedieningsgeleenthede vanuit gemeente.	Dark Blue (met wit teks)
Beskrywing van die gemeente as 'n familie / tuiste / plek waar mens gemaklik kan wees, nie bedreig voel nie. Fokus op mense (nie geboue, strukture) “gaan oor die gemeente, dis nie net 'n kerk nie”	Teal (met wit teks)
Openheid vir opinies, verandering, afwyk van tradisionele	Green (met wit teks)
Bewustheid van nie-studente met alternatiewe behoeftes	Violet (met wit teks)
Positiewe verwysings na kerkkantoor	Dark Red (met wit teks)
Bewustheid van uniekheid van die gemeente itv homogeniteit	Dark Yellow (met wit teks)
Verwysings na eerstejaarskamp	Grey 50% (met wit teks)
Verwysings na Kandelaar-uitreike	Grey 25% (met swart teks)
Beskrywing van persoonlike interaksie met die gemeente-leraars	Swart (met wit teks)

Finale temas geïdentifiseer (Fase 2):

- Uniek: anders as NG... en tog nie?
- Soos 'n gemaklike familie...
- Openheid – ruimte vir diversiteit
- Voortdurende verandering, gebrek aan kontinuïteit
- Uitgedaag tot praktiese dissipelskap

Vraag 1: Beskryf die gemeente aan 'n nuwe persoon.

1) Ek dink dis so wyd en daar's so baie om te sê... As ek moet opsom sal ek sê ons is 'n studentebediening wat ruimte skep vir verskillende bedieningservaringe – enige-iemand kan instap en sê hier kan ek 'n plekkie kry, hier is vir baie verskillende mense ruimte om self ook te bedien. En dan wat die eredienste betref is daar klaar ook verskillende keuses... en dan die kleingroepies wat ons nou hard aan werk en dis half die basis waar mens jousef kan vind. En dan die toerusting, om ook toegeerus te word met dissipelskap is belangrik. En dan al die uitreike en bedienings – die opsies is legio, en selfs die leraars – daar is iemand met wie elkeen kan assosieer. En selfs dat mens kan kom en jou eie hartklop kan deel en hier is ruimte in die gemeente dat mens met nuwe goed kan begin en dat mense jou help daarmee en jy nie alleen gelos word daarmee nie, daar's altyd 'n uitweg en riglyne wat ons ondersteun met die bedieninge selfs al begin mens met 'n behoefte met iets nuuts.

2) Dis 'n studentegemeente – so dis 'n gemeente wat voortdurend verander. Ek dink maar net aan die ouderlinge is gemiddeld derdejaars en in ons kerk by die huis is hulle gemiddeld 60. En dis 'n kerk wat baie vinning beweeg dink ek – daar's nie tyd om dae lank oor goed te dink nie en om jare lank te vat om goed te verander nie – dis 'n baie dinamiese gemeente waar dinge vinning verander. Dis 'n baie jong kerk en 'n baie energieke omgewing. Die dienste is definitief ook baie meer op 'n ligter noot as by die huis en die preke is baie op studentegerig, so dit is nie sulke hoogdrawende preke nie. En dis baie meer interaktief ook – alhoewel dit miskien nie altyd so voorkom in die dienste nie, voel dit altyd asof jy almal ken ook, so dis 'n baie gemaklike diens.

3) Ek dink omdat 'n nuwe persoon nou eerste na die dienste sal gaan, sal ek dit eers beskryf... en PUK-Kandelaar se dienste is nogal baie kreatief... ek dink dat dit nogal *challenging* is – dit laat jou bietjie krielrig voel – dis nie maklik altyd nie veral met jou en [ds] Pieter se preke het my altyd so laat voel. Ek hou van die *band*, alhoewel ek glad nie 'n musikmens is of opgesweep word deur musiek nie, voel ek die band het inisiatief, hulle dra nogal by tot die atmosfeer en hulle probeer nuwe goeters, hulle probeer uit die boks uit dink so ek hou van die band... En dan ervaar ek nogal vir PUK-Kandelaar as ek dit moet beskryf aan iemand as ... jy ken nie almal in die kerk nie (daar is te baie mense). En sê nou maar as ek in die eerste diens is, voel ek meer asof ek die mense nie ken nie as in die tweede diens. En ek dink die tipe mense wat na die eerste diens toe gaan en die tipe mense wat na die tweede diens toe gaan, is heeltemal verskillend... en ek voel baie keer (en ek kan verkeerd wees) dat die mense wat na die eerste diens toe gaan – en dit is party van my vriendinne – en hulle verkies dit so, dat dit 'n tradisie is dat jy op Sondae kerk toe kom en dan kom hulle maar net Sondae kerk toe maar nie rerig omdat jy voel jy moet daar wees of jy kom leer iets, hulle doen dit maar net uit die gewoonte uit. En as ek dink aan PUK-kandelaar dan dink ek daar is baie geleenthede: jy kan hier kom en jy kan met iets nuuts begin of jy ... daar's altyd 'n plekkie wat jy kan vul. Of soos toe ons Good Deeds begin het – was hulle oop daarvoor gewees en het ons die leiding gegee daarin en die beplanning – hulle het alreeds 'n plan gehad oor hoe om vorentoe te gaan, so daar's 'n struktuur in plek dat ons so iets kon doen... 'n plek en geleentheid. En as ek dink aan die kerkkantoor, dan dink ek dit speel nogal 'n groot rol in PUK-Kandelaar, want dis 'n plek waantoe jy kan kom terwyl jy op die kampus is so dit word so half deel van die gemeenskap waarvan jy kan deel wees... Maar ek dink die kerkkantoor is lekker vir die mense wat deel van die familie is, wat ... maar vir buitestaanders is dit moeiliker om hier in te val en dadelik tuis te voel... ek dink dis moeilik dis nogal sleg. Ja en o, hoe ek PUK-Kandelaar – veral my eerstejaar ervaar het – was dit ek was bereid... bereid om deel te word en so maar dit voel vir my hy hou jou so op 'n afstand en dan as hy (of iemand) jou potensiaal begin sien – en dit kan 'n lang tydperk vat, of dit kan 'n kort tydperk vat – maar dan trek hulle jou in... En ek het dieselfde weer ervaar toe ek eers deel was en ek weer ander mense intrek – dis eers as ek hulle potensiaal begin agterkom, maar jy hulle so bietjie op 'n afstand tot dan.

4) Dis 'n NG gemeente en die groot meerderheid kom uit NG gemeentes oor die land na die PUK toe, en dit is iets wat my nogal aan die begin getrek het... maar dit is 'n NG gemeente en dit is wat dit uniek maak en anders maak as ander gemeentes en wat vir my ook belangrik is, is dat dit amper half 'n middeweg is tussen charismaties en gereformeerde dalk en dit is wat die gemeente vir my relevant maak tot studente wat op die PUK kom swot want dit is die ouens wat van die platteland af kom, maar hulle is tog die ouens wat nuut oor dinge dink en 'n nuwe generasie so ek dink Kandelaar voorsien daarvoor op albei daai pole.

5) Kandelaar is 'n NG gemeente, maar dis nie 'n tipiese NG kerk nie. Ons het twee dienste – 6 uur en 7 uur diens: 6 uur is meer jou tradisionele NG diens kan mens sê en 7uur diens is met 'n band by en met Praise en Woship en daai tipe van dinge. Die boodskap is dieselfde by albei dienste en die boodskap gaan nie net oor Bybel-uitlê nie, dit gaan oor rerig oor dissipelskap en die mense – om mense se behoeftes in die algemene lewe te bevredig. Kandelaar is nogal by heelwat projekte betrokke, sou ek sê dis nogal een van die groot dinge van die gemeente op hierdie stadium met al die uitreike, waarvan drie internasionaal is en 'n klomp plaaslik – en dis eintlik vir enige-iemand, jy kan daarby aansluit as jy wil deel word daarvan. Eerstejaarskamp elke jaar – ek sou sê waarop alle eerstejaars moet gaan, wat 'n baie goeie ding is. Dan stranddienste oor Desemberavakansie. En dan, as jy in die gemeente wil help, dan is daar ook baie portefeuljies, byv: klank, dekor, erediensbeplanning – sulke tipe van dinge as jy wil betrokke raak.

6) Ek dink die eerste ding is, dis 'n studentegemeente, so die mense wat daar sit is 18-23 jaar oud. Ons het drie dominees, waarvan 2 veral by prediking betrokke is en die ander een veral administratief. Ek dink ons nie 'n gemeente wat vir ouens gee wat hulle wil hê nie, of kom ek sê eerder: ons doel is nie om vir mense te gee wat hulle wil hê nie... ek dink ons laat ouens eerder dink oor dinge. Met dit wat hulle wil hê, bedoel ek: ons verkondig nie 'n selfgesentreerde teologie nie... ons het – in die jare wat ek nou in die kerk is – al sterker daarvoor gevoel. Ons is 'n gemeente met baie unieke uitdagings, omdat kontinuïteit 'n baie moeilike begrip is vir 'n studentegemeente – veral as jy met 'n klomp ouens sit wat op 'n kampus is, waar hulle rerig gestimuleer word, uitgedaag word op alle vlakke en in 'n groot mate selfgesentreerd is as student, wat miskien nie so verkeerd is as wat dit klink nie – dis maar 'n fase waarin jy dit gaan wees.

7) Ek sal vir hulle eers vra hoe is jou gemeente daar by jou huis, en dan: tien teen een het ons almal baie dieselfde prentjie van 'n tradisionele gemeente... en dan sou ek vir hulle gese het: jy gaan iets daarvan oorhou – daar's ruimte vir dit – maar daar's ook iets nuuts wat binne die konteks van 'n kampus of van die gees van die mense wat hier is, kan jy ook iets daarvan ervaar. So ek sou iets hiervan deur ons preekstyle vir hulle beduie het... dis meer *challenging* – jy moet gekonfronteerd gevoel het as jy daar gesit het en geluister het jy moet *gechallenge* wees om aan iets te dink of wat het jy geobserveer uit jou omstandighede en dan kry jy die vraag by die kerk die Sondag: nou wat maak jy daarmee? ...en ... dis prakties georiënteerd – jy kan... hoe nou gemaak met wat jy hier gesien het? So ek dink dis goed.

8) Wel ek sal vir so iemand se dis 'n baie unieke gemeente wat hy nie sommer weer sal vind nie want dis 'n studentegemeente en ek dink nie iets wat iemand gewoon is op 'n gewone dorp nie. Daar is baie energie in so gemeente want dis 'n klomp jongmense. Dis baie groot – 'n vol gemeente. Dis 'n dinamiese gemeente. Daar's baie aan die gang. So daar's baie geleentheid dat jy betrokke kan raak by die gemeente – daar is nie noodwendig soos ons gewoon is net hierdie ouderlingstruktuur en diakens nie, dis 'n gemeente wat enige-iemand op baie verskillende plekke betrokke kan raak – dis studente *run* die gemeente basies. So daar is baie plek en geleentheid waar jy dit wat jy in goed is kan instoot in die gemeente in en ander mense bedien... Wat praktiese goed betref, soos die musiekbediening met bands, heelwat uitreike – plaaslik en internasionaal, kreatiwiteits-bediening vir erediens soos digitale goed, kampe, en ook meer formele leierstrukture soos ouderlinge en diakens en dagbestuur.

9) Goed die eerste ding wat ek by PUK-Kandelaar gekry het was 'n familie... nie 'n ding van dominees en hierso is die gemeente hulle is op 'n ander vlak of so iets nie. Dis eerder 'n familie en 'n vriendekring van jy kan by hulle instap en net gemaklik voel by hulle en ek meen die banke is hier by die *kerkkantoor* en jy kan net kom sit en kuier en hier's geen ding van ek's op 'n ander vlak in my verhouding met God as jy nie. So ek beleef die gemeente as rerig hierdie familie in hierdie liefdesverhouding waar ons almal saamstap en mekaar ondersteun.

10) Kandelaar is 'n studentegemeente, waar jy op baie verskillende maniere betrokke kan wees – hetsy deur of die dienste by te woon of waar jy deur jou koshuis as ouderling of diaken wil betrokke wees... en daar's drie verskillende dienste om alle mense van verskillende agtergronde en afkomste te huisves. Jy kan ook betrokke wees dmv uitreike as jy dit graag wil doen en hulle het soos vir eerstejaars het hulle eerstejaarskampe ... en die reünies na die tyd en hulle het nog blokkampe ook.

11) Wel ek sal maklik my vriende na die kerk toe kan bring want dit is iewers waar hulle kan tuis

wees –dis nie ’n plek waar jy ’n vreemde taal met vreemde terme hoef te praat nie en op aandag staan en so nie – dit is ’n baie gerusstellende atmosfeer, jy kan ontspan en jou denimbroek aantrek ...En dit wat vir jou sin maak neem jy in en dit wat nie vir jou sin maak nie – kan jy oor verskil; so daar’s oopte vir opinies in Kandelaar se omgewing. Dis ook ’n baie sosiale plek, waar jy mense kan ontmoet en net jouself wees. Daar is kuiergeleenthede.

12) Toe ek in die gemeente ingekom het, die eerste ding wat ek agtergekom het is, almal wil deel wees en hulle soek altyd hande... dis ’n gemeente wat saam oppad is êrens heen: dis nie net hulle het hulle doelwit en hulle het dit klaar bereik nie, hulle het die heelyd nog iets waarnatoe hulle wil gaan, en daar’s iets vir almal saam oppad om te doen.

13) Dis ’n studentegemeente, hier’s nie oumense nie die kerkraad is studente, met twee leraars, nee drie leraars – so dit is baie anders as die tradisionele NG gemeente ook wat betref die struktuur van byvoorbeeld die eredienste met votum en seengroet en sulke goed wat baie anders is by ons – nie altyd die tradisionele ding nie en meer gefokus op hoe studente dit sal wil hê. Ons sukkel om die ouens betrokke te kry in die week soos in omgee-groepe en selgroepe en goeters wat in anner gemeentes is, daar’s nie regtig sulke goed wat baie mense wil by inskakel nie so... En dan daar’s ’n ses-uur crowd en ’n sewe-uur crowd wat mekaar dalk nie eers ken nie en nooit regtig bymekaar uit kom nie – so dis dalk amper twee gemeentes in een in daai opsig [hierdie is ’n verwysing na die twee eredienste met uiteenlopende aanbiddingstyle wat op mekaar volg]... ek dink die ervaring tussen die 6uur en die 7uur dienste is redelik verskillend – in die atmosfeer, dis ’n meer spontane atmosfeer by die tweede diens. Maar ek dink die algemene gevoel – veral die 7uur diens is ’n tuisgevoel – wat ek daarmee bedoel is: ek dink nie jy kom daar aan en jy word afgeskrik... dis bietjie anders as wat jou tradisionele gevoel by ’n NG Kerk is, maar dis ook nie soveel anders nie – dis nie ’n radikale, helemaal nuwe weird ding wat jy jou gat af voor skrik nie, jou alie af skrik nie – dis anders en dis lekker, maar dis nog steeds: jy kan op jou gemak voel. Ek dink die normale ou wat van Heilbron af kom daar uit ’n NG kerk – hy gaan nie afgeskrik word nie – en dis tog ’n lekker atmosfeer, dis nie styf nie.

14) Ek sal verseker vir hulle sê dis ’n jong, dinamiese, energieke gemeente met ’n baie spesifieke ‘teikenmark’ – wat net studente is. En dan sal ek sê: dis ’n gemeente met ’n baie goeie balans tussen emosies en kop –ding... en dan sal ek sê hy is tog ook op ’n manier tradisievas en gestruktureerd – dit is ook daar.

15) Kyk ek sou eerstens sê dit gee jou die twee opsies om of na die meer tradisionele diens toe te gaan of na die informele band-diens toe te gaan... en ja daar’s maar ietsie vir almal daarin. Dis nie charismaties nie, maar dit hou by die NG kerk as sulks. Daar’s goed soos kreatiwiteit waarby mens kan betrokke raak, die bands, selle – wat dit baie gebalanseerd maak as jy dit toelaat.

16) Dis ’n studentegemeente maw al die lidmate van die gemeente is studente, alhoewel daar is ook nogal ouer mense en jong getroudes en werkendes in die eredienste... ek dink dis ’n gemeente wat baie oopkop is en vernuwend dink oor baie dinge en dis ’n gemeente wat al ’n lang pad kom en daar was baie veranderinge nou die afgelope tyd itv dominees wat gekom en gegaan het... en ek dink dis ook een van die kenmerke van die gemeente in die algemeen dat mense nie lank bly nie – daar is nie baie stabiliteit of kontinuïteit nie. Ek dink dis ’n gemeente wat oop arms almal uitnooi om te kom en wat sê ons is ’n NG kerk, maar dit is nie die alfa en omega waaraan ons vashou nie – ons fokus op mense en ons wil mense by God kry en vir hulle wys God is hier.

17) Ek sou sê dat die gemeente, ek dink die gemeente soek die Here, sy hart, en omdat hulle Hom soek is hulle oop vir verandering, hulle sal nie net in ’n struktuur verval... verstaan daar sal dalk dinge in die gemeente wees wat nie by ’n tradisionele NG kerk verwag kan word nie. Dis nogal anderster – maar soos in “die Here soek” anderster – nie in rebellie anders nie. En ook ek dink daar’s van die leraars se kant af en van die struktuur van bo se kant af – dit gaan oor die gemeente, dis nie net ’n kerk nie, jy kan deel word van die familie, hulle wil dit nie net ’n klein (eksklusiewe) groepie wees nie. En dan die struktuur: daar’s ’n sekretaresse by die kantoor wat baie bekwaam is en mens altyd help. En daar is baie uitreike waar mens kan betrokke raak met dienswerk. En ons is besig om die struktuur in plek te kry om al hierdie dinge meer beskikbaar (toeganklik) te maak vir meer mense en ons is besig om in IT besig te raak. Op Sondag is daar 6 en 7 uur eredienste.

18) Ek ervaar dit nogal as 'n groot gemeente – as jy dink byvoorbeeld die tweede diens, as jy laat kom en jy sit daar agter in die saal, dan besef jy hoe groot dit werklik is. So dis vir my, ek dink as jy nuut is, kan jy oorweldig voel omdat dit 'n groot gemeente is. Maar as jy nou kyk na die bediening self, dan sal ek sê dis 'n baie diverse gemeente – daar is plek vir enige-iemand – vir die wat die eerste diens, vir die wat meer konserwatief is, gee dit by die orreldiens geleentheid, en die tweede diens wat vir my bitejie meer 'n lekkerder atmosfeer is, wat bietjie ligter is met die band. So dit gee vir jou die keuse vir waarvan jy hou kan jy gaan en wat ook vir my dit 'n diverse gemeente maak is die verskillende komitees wat daar is. Soos daar's 'n kreatiewe komitee, daar's kampe, jy kan help met die preekmaak, jy kan op die dagbestuur dien, so ek dink as ek dit aan iemand moet beskryf sal ek sê jy sal regtig plek kry om in te skakel – dis 'n groot gemeente met baie diversiteit.

19) Goed as ek vir iemand moet vertel van die gemeente sal ek maar heel eerste sê dis 'n studentegemeente, maar ek dis dis 'n gemeente waar jy rêrig aangemoedig word om jouself te wees en te groei. En ek dink daar is baie aktiwiteite soos uitreike en goed waar jy rerig jouself kan vind – waar jou sterkpunte is, waar jou talente is. So ek dink dis 'n gemeente wat baie moeite doen daarmee en ek dink dis wat die gemeente so spesiaal maak.

20) Puk-Kandelaar is soos 'n gemaklike... ek het grootgeword in 'n NG gemeente... maar hier voel ek regtig – ek voel nie bedreig nie, en daar's baie mense en dis lekker en dis standvastig. En as ek dit vir iemand moet beskryf – hulle bied baie uitreike... en soos die boodskappe is baie goed – die preek, veral by die 7uur diens en die Praise & Worship is soos 'n great vibe. En daar's altyd goed, soos die gebedsgroep en die uitreike en goed waarby jy kan betrokke raak en die dekorspan – so jy kan deel word en dis waarvan ek hou.

21) Die mense wat saam met ons hier na die kerk toe gaan is mense wat deur dieselfde goed as ons gaan – ons is almal jonk en studente, dis mense wat dieselfde opdraende het en dis goed wat ons gemeen het... dis ook lekker om saam met jou beste vriende en so in die koshuis kerk toe te gaan. So wat mens ook kan verwag is: die atmosfeer is lekker en ek hou van die musiek wat hulle speel en dit is daai musiek wat jy voel jy jouself oopmaak en reg is om te luister wat die Here sê deur die preek.

22) Wel ek sou sê die gemeente is nie die kerkgebou nie – dit is mense... Daar is wel 'n organisatoriese struktuur wat maniere organiseer wat jy jou geloof kan utoeleef, byv selgroepe en uitreike en diesmeer. Dis 'n plek waar ek gemaklik voel om my geloof uit te leef... waar ek ander Christenvriende kan ontmoet en so ook kan skuif in my geloof.

23) Ek sal sê dit is 'n familie en dit is 'n vriendekring, alhoewel dit baie groot is en soms moeilik is vir mense om dadelik te relate, maar verseker is dit 'n plek waar mens ondersteuning en liefde kry. Die dienste is goed en ek dink daar's vir elke tipe mens 'n diens waar hulle kan aanklank vind... en dis nie net 'n plek waar mens kos kry nie, maar waar jy ook gechallenge word om uit te gaan en prakties te gaan utoeleef.

24) Ek sien PUK-Kandelaar half as 'n tradisionele kerk of 'n tradisionele NG kerk – die strukture en goed is vir my baie dieselfde, maar dis 'n bietjie meer gefokus op studente – so dis nie so heavy streng nie, maar hulle bied bietjie trade vir studente – studente kan hulleself bietjie meer utoeleef, soos byvoorbeeld die praise en worship wat verander is, dis nie meer ou musiek, liederen en gesange wat hulle sing nie...

Bylaag C⁵⁸

Opmerkings oor die metodologie van navorsing met betrekking tot:

Semi-gestruktureerde onderhoude gevoer met enkele persone in die hulp/steundienste op kampus ter wille van die verkenning van die meso-konteks. Potchefstroom, September 2008. (Ongepubliseer.)

Persone met wie onderhoude gevoer is, opname van onderhoude, en dokumentasie

Aangesien die navorsingsvraag veral te doen het met die missionale gerigtheid van die gemeente in die onmiddellike kampuskonteks, het ek semi-gestruktureerde onderhoude gevoer met enkele persone in die hulp/steundienste op kampus om die meso-konteks verder te verken. Die navorser was geïnteresseerd in die middelle/bates waardeur verskillende vorme van nood of ontwinging onder die studentekorps reeds aangespreek word, of in die toekoms aangespreek kan word.⁵⁹

Alle onderhoude is ter wille van verifieerbaarheid in audioformaat opgeneem en as elektroniese media gestoor.⁶⁰ Ek het die audio-data verbatim op skrif gestel in 'n ongepubliseerde transkripsiebundel. Die persone met wie ek onderhoude gevoer het is:

1. Me. L. Kotze – 'n senior maatskaplike werker wat alle maatskaplike verwante kwessies op kampus hanteer vanuit die Maatskaplike Kantoor van die NWU se PUK-kampus.
2. Me. M. Erasmus – 'n voorligtingsielkundige wat in die Studente Voorligtingsdiens van die NWU se PUK-kampus werk.
3. Me. S. Weideman – 'n kliniese sielkundige wat in die Gesondheidsentrum op die NWU se PUK-kampus optree as koördineerder van psigologiese gesondheid en veral trauma en krisisberading doen.
4. Sr. S.B. Janse van Rensburg – 'n mediese suster wat werk in die kliniek van die Kampus-apteek.
5. Mnr P. Ongare Okeno – 'n vrywillige werker van die *International Students Office* op die PUK-kampus wat help met probleemkwessies waarmee internasionale studente te doen kry.

Etiese aspekte

Elkeen van die persone is vooraf behoorlik ingelig oor die doel van die navorsing, naamlik:

“Respons op die vroeë tydens hierdie onderhoud sal gebruik word vir die verkenning van die NG Studente-gemeente PUK-Kandelaar se meso-konteks. Meer spesifiek sal dit gebruik word as kwalitatiewe navorsingsdata vir 'n etnografiese beskrywing van die gemeentekultuur en wel as onderdeel van 'n skripsie wat die navorser moet indien ter vervulling van 'n MTh studie in Missionale Bedieningspraktyk aan die

⁵⁸ Daar is verwys na hierdie bylaag op p7, p63 (voetnota 33), p59 (voetnota 29) en p33 (voetnota 63).

⁵⁹ Die riglyn wat Hendriks as studieleier vir die M.Th. klas rondom die navorsing gestel het, was: “You need to put forward a good argument to outline the important groups at the meso level of your context and you need to have verbatims with representatives of each group. Do this in the form of a semi-structured interview. Use an asset-based approach, that is: look to find which assets are there in the contexts be it in a municipality or another church or even faith group that people or whoever can contribute to address the suffering or pain or problems of a community. Missionally speaking: what assets did God give the community?”

⁶⁰ Die audio-opnames, sowel as die oorspronlike onderhoudnotas met meer uitgebreide biografiese inligting oor die populasie, en die volledige transkripsiebundel, is op aanvraag by my as navorser beskikbaar: 082 444 0819 / (karel.vanderwesthuizen@nwu.ac.za).

Universiteit van Stellenbosch, onder leiding van prof Jurgens Hendriks. Die navorser onderneem om response oordeelkundig te gebruik in die studie, sonder enige benadeling van die respondente of die instansie wat die respondente verteenwoordig. Die ondergetekende respondente, van wie volledige persoonlike besonderhede volg, gee hiermee toestemming aan die navorser, Karel Johannes van der Westhuizen, tot sodanige gebruik van hierdie navorsingsdata.”

- Ingeligte toestemming is verkry van al die persone met wie onderhoude gevoer is. Individuele opinies word as konfidentsieel hanteer en beskerm. Direkte verwysing na deelnemers se identiteit is met hul toestemming gedoen.
- Respek vir mense wat deelgeneem het aan die studie het deurgaans gegeld. Geen benadeling van mense het tydens die navorsing plaasgevind nie. Deelnemers se privaatheid is in ag geneem en geen emosionele ongemak het voorgekom nie. Die persone wat aan die navorsing deelgeneem het, het ook geen verlies aan sosiale status ervaar nie en het vrywillig deelgeneem.
- Daar is met alle billikheid opgetree teenoor die deelnemers aan die navorsing. Geen deelnemer is blootgestel aan ingrepe en motiewe wat nie verband hou met die navorsing nie. Daar is ’n groot respek vir diversiteit gehuldig en aan alles wat ooreengekom is tydens die onderhoud, is uitvoering gegee.

Data vereis van respondente

1. Volle name van respondente
2. Werkgewer
3. Pos/taakbeskrywing

Meso-vlak onderhoudvrae gestel aan respondente om vas te stel watter vorme van nood of ontstigting tipies deur studente beleef word

1. Watter vorme van nood – veral itv ontstigting of ontstigting – het jy gereeld mee te doen in hierdie gemeenskap in die konteks van jou werk en verhoudings? (Oftewel: watter sou jy tans identifiseer as die mees algemene vorme van ontstigting of ontstigting in ons plaaslike gemeenskap?)
2. Watter bronne dink jy het die gemeenskap, watter nuttig is, of watter sou kon help om die nood of probleme van die gemeenskap aan te spreek?
3. Hoe dink jy kan ’n gemeente in hierdie omgewing in vennootskap tree met ander organisasies in die omgewing?

Bylaag D⁶¹

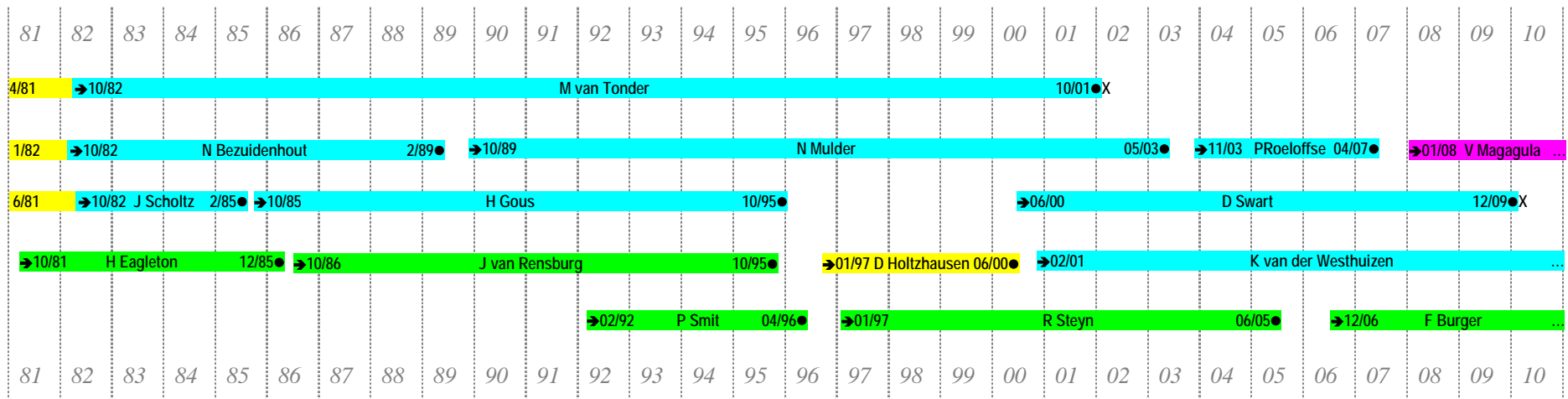
Oorsig van opeenvolging van studenteleraarsposte en voltydse studenteleraars se dienstrydperke

Let wel: Die onderstaande kaart bied slegs 'n oorsig oor *voltydse* leraarsposte *met spesifieke spesialisopdrag studentebediening* vanaf 1981 tot 2010 en wel in Potchefstroom. Die studentebediening vanuit die betrokke gemeentes was/is gerig op Universiteitstudente (van die vroeëre Potchefstroomse Universiteit vir Christelike Hoër Onderwys, oftewel PUKKE en tans die Noordwes-Universiteit, Potchefstroomkampus), Onderwyskollegestudente (van die vroeëre POTE wat lateraan as Departement Onderwys deel van die Universiteit geword het), asook studente van die twee Skoonheidsakademies, die Landboukollege en Vusulela FET College. Vanaf die vroeë negentigerjare maak demografiese veranderinge, asook die samewerking tussen die verskillende gemeentes, dit taamlik moeilik om 'n waterdigte onderskeid te tref tussen hierdie verskillende kategorieë van studente soos hulle deur die onderskeie gemeentes bedien is/ word.

Kleurkodering dui aan watter gemeente verantwoordelik was/is vir die leraarspos óf aan watter gemeente die leraar gekoppel was/is:

- **NG Gemeente Noord** se studentebediening het vóór 1982 gefokus op alle Universiteitstudente van die PU vir CHO
- **NG Gemeente PUK-Kandelaar** se studentebediening was tot ongeveer die vroeë 1990's slegs gerig op Universiteitsudente op die kampus van die PU vir CHO
- **NG Die Bult** se studentebediening was aanvanklik (tot in die vroeë 1990's) hoofsaaklik gerig op studente van die POTE Onderwyskollege
- **NG Gemeente Potchefstroom** se studentebediening fokus uitsluitlik op die bediening van studente wat studeer aan Vusulela FET College

Ander simbole se betekenis: → dui die maand & jaartal van legitimasie van die betrokke leraar aan ● dui die maand & jaartal van demissie aan
 X dui aan dat die leraarspos steeds (Oktober 2010) vakant is ... dui aan dat die leraar steeds (Oktober 2010) in diens is

⁶¹ Daar is verwys na hierdie bylaag op p33, voetnota 18.

Bylaag E⁶²

Van Der Westhuizen, K.J. 2009. *Listening our way into the fellowship of the trinity: a personal journal.* (Assignment for Blog 6 on Kingdom-oriented Communities as part of M.Th. studies in Missional Transformation. Presenting Blog II: Dr's Xolile Simon & Christo Thesnaar. Potchefstroom. Unpublished.)

Content & methodology of this paper

Looking at the broad assessment guidelines for this blog, I thought it necessary to make at least a few introductory comments on my *methodology for the assignment as a whole*, thereby clarifying the content and extent of this paper.

The question I'm hoping to address here, is my answer to the overall introductory question of this blog: "*What did we discover about God when we, together with others, were a sign and foretaste of the Kingdom*", coupled with the focus of the blog: "*...on the kingdom of God and how it is addressed and is visible in the community*".

The *specific aim of this blog* according to Simon (2008:1) is to develop the content and praxis of reconciliation as ecumenical-missional paradigm in relation to *missio Dei*, the kingdom of God, and kingdom-oriented communities... using an ecumenical-missional hermeneutic and a praxis cycle as methodology of the paradigm to identify and dress the issues about foretaste and signs of the kingdom of God, particularly where people build bridges and cross frontiers/borders. The aim is also: "... applying an appropriate intercultural-missional hermeneutic and a praxis cycle as methodology to discern the challenges of encounters and communication in pluralistic environments and 'multicultural' congregations and ministries" as well as "...the formation of a missional identity and spirituality of 'journeying' with the others in the congregation and society" (Simon, 2008:1).

The guidelines and criteria for this 12-15 pages assignment reads as follows: "*In conversation with experiences, events and stories from your congregation and community, read the 200-220 pages [of compulsory prescribed work] and write the first 8-10 pages of the Journal during September. The assignment should be at least 10 pages. Answer your own question together with the leaders of your congregation. Your fellow-students will help giving a mark for this assignment*" (Simon, 2008:4). The second part of the Journal-assignment reads, "*As part of an ecumenical-missional 'dialogue' with persons of other denominations and communities, their experiences and stories... write the other 4-5 pages.*"

I have attempted to integrate parts 1 and 2 of the overall assignment, by ways of weaving a common theme throughout both parts. This effort may seem somewhat forced, as the first part of the journal actually dictated the theme. As I worked on the first part of the assignment, and started to re-work the few journal-entries and tried to fine-tune my own experiential learning cycle by connecting and integrating my personal experiences with the reading material, a common theme started to emerge. I would identify this theme broadly as "*Listening our Way into Fellowship*", and I believe that such listening – as it represent a willingness to the crossing of boundaries – constitutes a foretaste of the Kingdom. Maybe the very *act of listening in itself*, is one of the most challenging frontiers to cross, the first bridge to be build, the most important Kingdom sign to be erected – for individuals and for ethnic/cultural entities.

In a certain sense, I think that this theme may represent something of my personal struggle as a young, introverted, white, Afrikaner dominee of the Dutch Reformed Church – someone who are not an apt listener – trying to cross "ethnic-cultural frontiers amidst diversity" (Simon, 2006) and lead others across the same frontiers in a post-Apartheid South Africa. In a certain sense my Journal can be seen as a confession of not being able to live up to the missional ideal of which Simon speaks. This missional ideal to which I refer, is the challenge to turn from "... cross-cultural to intercultural encounters [that] would motivate (even force) the churches to face their own internal ethnic-cultural frontiers shaped by their cultural mainstream" (Simon, 2006:33; cf Fawcett,

⁶² Daar is verwys na hierdie bylaag op p59 (voetnota 24), p60 (voetnota 31), p105 (voetnota 46).

2000:142-179). Although my journal witnesses to some personal stories of boundary-crossing, I struggle with the fact that I still fail to adequately facilitate such processes in the congregation of which I am one of the leaders.

Although I hate to admit it, my local congregation are still very much a *volkskerk*, I am still very much a compromising *volkskerk-dominee*, struggling with the fact that I do not yet effectively lead my *volkie* across the many frontiers that "... obstruct reconciliatory emancipation in the contexts of meeting Christ amidst difference and experiences of ethnic cultural encounters" (Simon, 2006:33; cf Fawcett 165-166). My eye may be on the future, but I keep a foot in the past (cf Simon, 2006); I often compromise my proclaimed role as conciliator in an effort to accommodate the cultural mainstream of which I am part (cf Fawcett, 2000:174-176).

I hope that this cohesive theme of struggling with my own (negative) identity and (lack of) witness – as well as with the identity and witness of my own faith community – will not only be apparent to the reader, but also in some way bring a certain structure and logical organization to my varied journal-stories and my fleeting responses to the written material... and that this will help keep the interest of the reader. The summarised substance of this unifying theme, is to be found especially at the end of the dated Journal entries in an italicised last paragraph or prayer of the entry.

The assignment consists of a mosaic of personal Journal reports. As one looks at the guidelines given by Simon (2008), I suspect it might be *too* personal, lacking more of a witness to signs and foretaste to the kingdom of God in my congregation and community... But this is actually part of the struggle of which I speak in the previous sentences. Please also note that although I do sometimes refer to the prescribed work under these dated journal entries, my main aim in this section was rather an attempt at a written account of my intentional practice of at least some aspects of the five point "praxis cycle" as proposed by Kritzing (2008).

Personal Reflective Journal

Part I

*"Diversity may be both the hardest thing to live with
and the most dangerous thing to be without."*

– William Sloane Coffin

1 September – Mpho as Company to Pretoria

5h00 am, just as I exit our driveway on my way to an early meeting in Pretoria, a pedestrian walks by, pulling a big suitcase on wheels behind him. Obviously he is not just strolling around the block. It is still dark and a chilly spring morning it is. I stop and ask if I can give him a lift, to which he replies that he is going to the taxi rank. The taxi rank is a few blocks from where we are – on my way – and as we make introductions and I ask where he is going, I find out he is on his way to Modimolle. "Lets just pass the taxi rank and go straight to Pretoria then, that's where I am on my way to," I say – to which he gladly agrees.

Mpho is an overseer-manager in the roads construction business, currently working on a project of building new off-ramps and bridges on the N1 in Limpopo, between Modimolle (Nylstroom) and Polokwane (Pietersburg). One weekend spent at home with his family in Potchefstroom, two weeks in Limpopo on the job – that's his life at present. I ask him about the stresses of such a commuting cycle on family relationships.

He replies that it is not as stressful as his previous job: he was a member of some special task unit in the previous SA Police Force and, for a few years, a member of the new SA Police Service. My curiosity is raised immediately and I ask about the *Apartheid*-years and if he had to appear before the Truth and Reconciliation Commission, to which he responds negatively. I enquire further: yes he has some stories to tell. Most of it is about suspicions raised and relationships strained by his job during those days. And after 1994 the misgivings didn't cease – up to the point where he didn't see a personal future in the SAPS, as he never even proceeded to a middle management rank. His wife though, whom he met during his years in the service, is still in the SAPS – an officer now, with the rank of Superintendent. He is proud of her, yes. Although her job is also stressful, as the authority of women in such positions are often questioned and undermined.

We talk about current politics. Mpho hopes for Jacob Zuma to become our next president. I hear the same thing we get from the press: Zuma is a people-oriented person, his feet firmly on the ground; Mbeki is out of touch with the needs of the people. All the indictments against Zuma are part of a conspiracy.

We touch on the subject of *Apartheid* again – now talking about reconciliation between white and black. He says that he believes there is hope, and refers to his overall good relationships with white colleagues. A white guy stopping to give a black stranger a lift, is also a sign of hope to him. No he is not angry at whites not stopping – he realizes that it is a risk with the crime and all – but it is sad that there is still a lot of mistrust between us. Talking about his wife’s job again, he reports that within the SAPS, there is also still a lot of distrust between people: whites blaming affirmative action for them not having equal opportunities and saying that most black officers are incompetent in their job. On the other hand: black officers recognizing amongst trusted peers that they sometimes lack certain skills, but not willing to admit their need to learn in such a hostile environment of blatant racism. Add to this stress the crime they have to face everyday and the criticism of the public... this, he says, is why so many SAPS employees commit suicide.

After swapping numbers, I drop Mpho at a taxi rank in Pretoria. I truly enjoyed his company on the road. I enjoyed listening to him and exchanging views. I have been reading *Exclusion and Embrace* for some time now, and as I reflect on the conversation I had with Mpho, I realize once more that the issues Volf (2003) raises are not theoretical trivia. I think about the many challenges we still face ahead in South Africa: getting over our doubts about people previously kept at a safe distance, appreciating and even celebrating our differences, allowing each other living space and coaching each other into more competency without communicating superiority.

Maybe, the most important thought I'm having today, is that we need to listen to each other carefully and more often. Ask questions that opens up story-telling. And LISTEN to the stories told. Unless we begin with listening, little positive can be achieved. And listening is only possible when we commit to fellowship, by inviting the stranger to join us on the journey. It all begins with fellowship then: the goal is not just to get to our shared destination, but rather to help each other on the way and get there – enriched by each others company and the stories shared. As an individual, I like the thought. But I'm struggling with the fact that insights like these is rather hard to introduce within the faith community of which I'm part – Kandelaar Congregation...

8 September – Vusi’s Challenge at Vuselala

Vusimusi Magagula finished his theological studies, and was legitimated as a proponent of the Uniting Reformed Church of South Africa (URCSA), at the end of 2007. Shortly after his legitimation, he applied for a newly created full-time ministry opportunity amongst Tswana speaking students in Potchefstroom, as it was placed by the Youth Committee of the Dutch Reformed Church, Western Transvaal Synod. Vusi proved to be the best candidate who applied, and was called for the ministry. After some uneasiness concerning his call was cleared out of the way (certain URCSA officials wanted clarity on his position as minister and there were technicalities in the DRC’s Church Order that had to be sorted out first), his ordination as a minister of the DRC is planned to take place on the 26th of October this year. However, Vusi has been in the job already for the past few months and we have become good friends, working together as colleagues in the joined Kandelaar-team of DRC student ministry in Potchefstroom. For now, the primary focus of Vusi’s ministry is the students at Vuselala College, while I’m part of the pastoral team focusing on the students subscribed at the PUK-campus of the North West University (NWU).

I’m ‘mentoring’ Vusi in his first job as student minister, while he acts as my wise mentor in cross-cultural sensitivity as I am thinking about experimenting with multi-cultural ministry efforts at Kandelaar, and so we often converse about the shared and diverse challenges we face. This morning, Vusi called on me about a problem he had, pertaining to the conducting of a worship service that he initiated at Vuselela Campus about four months ago. Some of the students attending the service confronted him previously, saying that they feel the Sunday evening worship-meeting to be too “charismatic” in character. He didn’t quite understand what they meant (as he didn’t intentionally lead in any denominational charismatic way), and after some questions about the matter, he got to their main complain: they were protesting that too many English songs was sang

during the worship and that they prefer the traditional hymns (preferably in Tswana or Zulu). We thought the matter should be discussed together with the wider student-leader group that he appointed from the start, and as this discussion between the leaders and the protesters took place, the language issue was pushed even further: some insisted that even the sermon should be in Tswana, as the large majority of the people attending are Tswana speakers. During this very meeting, some of the dissenters even refused to speak anything but Tswana, although there were some English and Afrikaans speaking colored leaders who are not fluent in Tswana.

Previously we discussed the merit of the complain: should the majority vote simply decide matters such as these in the church? At that point I just finished reading the chapter on *Transcending Class and Ethnicity* of Nussbaum (2005:25-31) and gave that to Vusi, together with copies of Bosch's chapter on the Luke-Acts paradigm for mission (Bosch, 1991:84-122). Vusi studied this material and we discussed it's content and implications. In a follow-up meeting with the dissatisfied students, Vusi and his team of leaders were united in their missional approach towards the matter of concern: the language of the meeting would be inclusive, even if that meant loosing some attendants. Every argument of criticism brought up, was gently defied by Vusi and his leader-team as they insisted on deciding the matter by going back to biblical examples such as Acts 2 and 15. Today Vusi reported that two dissenters finally announced that they would not continue attending the worship meetings, but the others was persuaded that they were in the wrong and that a missional church culture may in fact require that they forfeit some ethnical inclinations – language being such a sacrifice on this occasion.

As Vusi and I reflect on this issue today, I share with him my conviction that being missional involves an overall commitment to the fellowship-of-listening. He agrees, and point to the fact that the first three rounds of conversation with the unhappy students, were actually just listening to them – maybe it was this willingness to listen first of all, that opened up the majority of them to also listen to a different perspective. I also share something about Kritzinger's valuable insights on the importance of making room for narratives to be told in the process of identity-forming ("stories comes first and last" – Kritzinger, 2007:10). If stories needs to be told often and continuously, then the task of listening is never done. (Listening makes the fellowship grow fonder?) During our conversation I realise that this is almost a "cultural given" for Vusi... I'm just starting to learn it from academic articles... But how can I authentically, yet boldly, share the learning with my other colleagues and the larger congregation?

12 September – Lekgotla on the PUK

Today, my wife and I attended a "Lekgotla on Unity, Diversity and Reconciliation" facilitated and led by prof Madoda Zibi, Director of Diversity, Human Rights and Students at the PUK-campus of the Northwest University. ("Lekgotla" is a Sotho/Tswana word with a similar meaning to the Afrikaans term "Bosberaad"; it is a public meeting/council/assembly where a consultive process between groups pursuing some common interests takes place. Is is sitting under the tree, talking and *listening to each other.*) Maybe my expectations were to high, but I didn't see the meeting as very successful or productive.

First of: not many people attended. There is about 15000 fulltime/contact students enrolled at this particular campus of the NWU. Attending the *lekgotla*, was five lecturers (two black and three white) and two administrative personnel (both white). There was about 30 students of colour and three white students (of whom one was an international student from Australia, studying political studies; the two Afrikaans-speaking students is also paid translators – they were told to attend the meeting. Thus: not one volunteer-participant from amongst the Afrikaans speaking student community!). One of the apparent reasons was that the attempt to advertise the *lekgotla* wasn't any good – the few students attending, heard about it by chance and the lecturer/personnel group were notified by e-mail the day before the meeting. This fact raised some critical questions amongst the students: are the university authorities really serious about these matters or do they actually "plan to fail" at any vibrant discussion about diversity and unity?

While I shared the latter concern, I also posed another question about attendance and participation, namely my belief that I would have been surprised if many white students attended voluntarily – even if the advertising campaign were any good. This triggered a lively discussion! Fact is: the students (black and white) concurred. Our consent boiled down to the shared opinion that white,

Afrikaans-speaking students – the large majority of residential students at the PUK-campus of the NWU – just do not have much, if any, interest in matters that they associate with “politics”.

As a student pastor I often discuss political issues with student members of our congregation – of whom about 99% are white and Afrikaans-speaking. I am of course generalizing here, but out of these discussions my current conclusion (in short) is that on average they just are not interested in anything political because – as the “ruling” majority on the PUK-campus – they are in a comfort zone where they do not want to get involved in anything that may cause sleeping dogs to wake. Many, if not most, of these students come to the NWU’s PUK-campus – by own choice or through their parents urgent prompting – because this is still known as one of the last Afrikaans Universities. Looking at the overall student tradition, the way hostel, social and sport activities are conducted, the manner in which formal and informal gatherings take place, classes are presented (in Afrikaans, with translators available for the minority; study guides are sometimes only translated on request), etc., the PUK as institution, society and culture is rather biased towards Afrikaans students.

(Please note that the “Ministerial Committee on progress towards transformation and social cohesion and the elimination of discrimination in public higher education institutions” as set up by Education Minister, Naledi Pandor, has not yet given any feedback on their visit at the NWU during June 2008. According to a statement by minister Pandor, the committee’s primary purpose would be to investigate the nature and extent of discrimination in public universities with a particular focus on racism. So: this *personal judgment* of the situation is not based on or backed up by any formal study that I know of. However, many of the “themes of favouritism” that I mention here was brought up by black students at the very *lekgotla* under discussion.)

Fact of the matter is: there was a lot of talking by (rightfully) unhappy black students. But not really any white students to listen or contribute to the discussion... no one to listen to the stories being told. Maybe this larger cultural context provides some background for my struggle concerning the lack of relevant missional faithfulness of my congregation. But I’m sure this is in fact a matter to take up with our church board – we have a responsibility, I believe, to mobilize at least some of our leaders to get involved with issues of inclusion and social justice on campus! And lekgotlas like these – as a non-threatening space for a fellowship-of-storytellers-and-listeners – could be a good point of departure to get engaged. We cannot just blame the cultural and historical context – we have to engage it, enter it in a subversive way, and start to transform it. But how will we transform anything, if we do not participate as listeners? And who will participate in the lekgotla, unless they are challenged to attend? And why will they feel challenged to become part of the fellowship, unless I speak up?

21 September – True Worship at Orange Farm

There is a lot to reflect on as I return from a three-day visit to Orange Farm near Vereeniging, Gauteng. The interesting taxi-drive to and forth, with all the curious stares of people finding it strange for me as a white South African to commute this way. Having an interesting discussion on Belhar and church unity, as well as the intrigue surrounding Mbeki’s sacking with colleague Vusi, and his spiritual father, moruti Paulus. As they show me around Orange Farm and Sebokeng, they tell me about the difficulties that Metrorail-commuters have – having to leave for jobs in Johannesburg in the morning hours while it is still dark, returning after 10 or 11 at night. I stop at a street corner to read an advertisement of a traditional healer on a large community board, promising a fail proof cure of HIV/Aids, and we discuss the matter as we continue. More than once, I notice big information boards with the words: “Stop the silent killer – light your fire from the top”. It’s about a way of making cook stove fires in a healthier way – a manner that reduce the amount of smoke in the house by burning the coals from the top down – cutting back the occurrence of serious lung diseases, especially amongst children. I think about how we complain about ESKOM’s occasional cutbacks of electricity (is it because we don’t know what to do with our children once they cannot keep themselves busy with Playstation and M-Tv?), while most of these people do not even have electrified homes... Will we ever learn what it means to truly share the load, help carry the burden, join others in taking up the yoke?

Rev Dr Paul Matholose Ntshumayelo, a local minister of URCSA, has invited me to Orange Farm. Moruti Paulus, as he is commonly known, is the founder minister of Orange Farm congregation,

which is where my colleague proponent Vusi Magagula was involved with the youth group and called to the ministry during his secondary school years. Therefore, moruti Paulus is also Vusi's trusted mentor for many years and that is how we became acquainted. He did his doctorate in Missiology on the theme of church planting in informal settlements such as Orange Farm, Sebokeng and Orlando. Out of his congregation, and under his instruction, three URCSA daughter churches have been planted up to date in other locations in Orange Farm. In addition: there are about ten other "Vusi's" – young people tutored and motivated by him – who eventually became ministers within URCSA. (This is the man who invited me as being a student minister and a "youth expert", to come and help their church board and youth committee with advice on a youth worship-service with which they want to begin at their congregation – an undertaking for which I feel rather inept!) In response to his invitation, I asked him to let me first just visit them at least a few times so that I can try to get to know their unique context and we can build a relationship of mutual trust.

This then, was my first visit to their congregation, meeting the youth, and the youth committee asked me to share some Biblical teaching with the youth group on the theme of "Worship". We read the passage of Jesus walking on water in Matthew 14. I pointed out the fact that this story's *inclusio* is that of worship: in verse 23 Jesus is the One who does the worship – praying to his Father; in verse 33 it is the disciples who are the worshipers – acknowledging Jesus' relation to the Father as the "Son of God". I then asked them to read the whole story in-between these two "acts of worship" as a "figure of speech for true worship", leading them in a sort of *lectio divina* (dwelling in the Word together). Thus, we read the whole narrative again and kept in mind that we are talking about a *metaphor for worship*. I told them that we are not trying to do proper exegesis in talking about the text and that they are allowed to stretch the metaphor as much as they like. Some amazing theological insights emerged as we discussed the text in pairs and gave feedback in the bigger group! The thought that were frequently repeated, was that worship, as a movement towards God, requires that we step out of the boat in faith and even do the seemingly impossible – walk on water towards Jesus – just as Simon Peter did. Somebody pointed out that our movement towards God as an act of worship are preceded by Jesus walking towards us.

I asked about other elements in the story: is it all just about Jesus and his disciples or what else is going on here? Then the missional insight came: there is the storm – Peter, in faith, had to step out of the comfort and relative safety of the boat and into the storm. I asked them about symbolic storms that were raging about them as a community; they named issues like people dying of HIV/Aids, extreme poverty, domestic violence, corruption and crime. Someone said that maybe we could see the little boat the disciples were in, as the church. We concluded that worship is all about responding to Jesus as He approached us – also drawing near to Him – as an act of obedience to His invitation. Moreover, that true worship is also about stepping out of the boat – out of the consoling shelter of the church – to get right into the world, the storms raging all about us. It's about keeping our eyes fixed on Him in the storm, not losing faith because of the fierceness of the wind and the height of the waves.

The future practical arrangements that Rev Paulus, the youth committee, and I agreed on after our dwelling in the Word together, was shaped by this communal theological reflection. We concurred that if they wanted to start with a youth worship-service, and they honestly wanted to let this worship be *proper worship*, then our focus could not be narrowed down to practical stuff that merely concerned a church meeting on Sunday evenings. Also: that I must not be seen as some specialist/expert consultant on the matter for which they solicited my counsel, but that I would rather serve as a facilitator within the process for as long as they needed me to journey with them on this road of missional faithfulness. We also had to do some contextual analysis – being honest about the storms and challenges in the unique situation that was Orange Farm – in order for them to get involved in the community in a relevant and credible way. There was a process of strategic planning ahead of us, giving shape to concrete projects as an expression of God's call. Concluding our conversation, I sketched Kritzinger's five-point "praxis-cycle" and showed them how this is exactly what we were busy with during our time together – and that we will keep on with repeating the cycle as we journey onwards.

As we were chatting, I started dreaming of mobilising a group of students from Kandelaar, to accompany me on future trips to Orange Farm. Maybe this could be a way of facilitating a practical learning cycle of crossing borders for my own faith community as well? – In fellowship

with others! On the other hand, thinking of Simon's (2006) warning against "keeping a foot in the past", maybe this is exactly what we should not do; this could be just another escape route in that we seek the "other" "out there" somewhere, and not recognise them as being our very neighbours? It could become a lame excuse not to cross the frontiers that needs to be passed locally, on the NWU's campus, here in Potchefstroom... I think of Eugene Peterson talking about Ps 40:7, where the believer confess that God has "dug ears" (יָתֵּן יְיָ אָזְנוֹ) for him so that he may be able to listen and be obedient. So God is the one digging across the frontiers. Maybe we could come here for Him to do the digging, so that we can learn to listen...

26 September – the Hospitable 'would be' Assassin

Peter Okeno has been our guest since Monday, staying until the middle of next week. Peter has been a good friend to my wife and me for some time. He is a Kenyan who studied at the NWU in Potchefstroom from 2004 up until the first semester of 2007, also working as volunteer at the International Students Office – which is right next to Kandelaar's office on campus. For the past few months, he studied at Durham University in the UK, and now he has to attend to some unfinished business in South Africa, before he will finally return to his family in Nairobi, Kenya. My wife and I visited him and his family for a few weeks during December 2005, and now we are returning the hospitality as he stays at our home.

For the past few nights, our conversation stretched into the little hours of the morning, as we tried to catch up with news about each other's families, his experiences in the UK, and especially the situation in Kenya. Violence erupted in Kenya after pre-election front-runner, Mr Raila Odinga, accused pres Mwai Kibaki of election fraud at the end of 2007's elections. Kibaki's disputed re-election then sparked violence that killed about 1 500 people, displaced 300 000 more as they were chased away and their homes burned down, triggered widespread instances of rape and other disgraceful acts of violence, and paralysed key sectors of the economy. With Kibaki belonging to Kenya's largest tribe, the Kikuyu, and Odinga to the second largest, the Luo, the violence has taken on a distinctly ethnic hue, with tit-for-tat killings and targeted arson attacks. Especially in Kenya's Rift Valley Province – around the town of Eldoret – the tribal clashes and revenge killings between members of the Party of National Unity and the Orange Democratic Movement were very particularly violent. In one incident, about 400 people tried to take refuge in a church building in order to escape escalating tribal clashes, but an angry mob doused the building with petrol before lighting it, and at least 35 people were burned to death in the church.

The situation in Kenya is peaceful now, as Odinga and Kibaki came to some sort of power-sharing agreement. Nevertheless, there are some deep wounds that still need healing. In the aftermath of the events, even some clergy was indicted for adding to the spiral of violence, says Peter. Luckily, there are also many good stories to be told – of church leaders who helped calm down the situation, and are now helping with the process of reconciliation.

It is understandable however, that the political unrest following Kibaki's seeming unwillingness to lie down leadership, led to some anxious e-mails from Peter. At the beginning of April this year, I received an e-mail in which he apologizes for not communicating often, saying, "I have been so focused on... issues of Kenya going on. At one time a bad thought came to me that if only I had a gun and the chance I would assassinate the president [Kibaki]. That is very evil don't you think? I now understand why sometimes some leaders get assassinated..." Peter is not a violent person, in fact – I know him as a man full of grace – a committed disciple of Jesus. As I remind him of his "assassin e-mail" last night, he laughs and then goes on to tell about some of the traumatic experiences he and his nearby family had during the violence. At one stage he gets quite and then says, "You know what made it all worse for me, is that Jennipher [Peter's wife] is Luo, and some of our near family-members are Kikuyu. Rehema [their six years old daughter] was asking us very difficult questions about that... some of us live under the same roof... husband and wife, Kikuyu and Luo, our children share our blood. That is why I wanted to go and assassinate the president, even if we are from the same tribe." Later on he adds, "But killing him would not have helped. We need to give each other living space." If we can just realise that in a certain sense we all share the same roof, and our blood is shared by our children...

Shortly before Peter left South Africa in the first semester of 2007, I tapped into his valuable insight into some specific needs amongst international students on our campus, by way of a semi-

structured interview (this is an interview that I'm also using in my thesis as one of the meso-level interviews clarifying the context of our congregation on campus). Out of this interview, a ministry of hospitality amongst international students was born. Some student-members of our congregations, PUK-Kandelaar, has started with informal meetings, regular social get-togethers, at which they introduce international students to each other and extend some warm South African hospitality towards these foreigners – most of it in accordance to Peter's suggestions of how to welcome international students and help them feel at home.

This morning, as I reflected on this fruit of Peter's short stay in South Africa, as well as our conversation of the previous night, I took out the farewell speech that I wrote for a party where his friends said goodbye to him before he left South Africa for London. The irony of the home-metaphor he used last night ("living under the same roof") struck me as I went over my choice of words for the farewell discourse:

"I don't know if any of you ever read the book "Longing for home" by Frederick Beuchner? It's about, well: the longing for home... that universal experience of all human beings at some time or another along life's journey. And the real home we are all longing for, we'll never find in buildings or countries – but only in the heart of gracious people and of a gracious God.

It's a strange and wonderful thing... that so many people, from all over the world, have had to come to South Africa – to find a little home here in Potchefstroom of all places. It's a miracle that even some South Africans have found a little home here – in the company of a foreigner – I know such people, as I'm one of them...

Yes: I'm talking about Peter Okeno. Who of us here today have not yet heard him say "Karibu! Karubuni! Welcome! Fee-langa free! Attack! Let's attack the food!" Some of us have had the privilege to visit Peter and Jennipher and Rehema and his family at his home. As visitors over there as well as in his one-room home here on campus, we've also often heard the words: "This is your home! Make yourself at home." And in those words – knowing their sure ring of truth – coming from a heart undivided, such as Peter's – we find home. Not in his room, his place at the International office, or the house of his family in Nairobi, or his mother's and Aaron's residence in 'Canaan'... but we find a homecoming simply in his presence.

Yes, this friendly Kenyan had to come and live here amongst us thousands of kilometres from his own home, to let us experience something we call home. And no, I'm not elevating a simple human being to something more than he actually is. When we realize that somebody gave us an experience of being at home, it's actually a realization of what Jesus said, when he said, "in the home of His Father there's plenty of room". It's about realizing that we as people are bringing something of heaven to earth – simply by living God's presence. Thus, being a man of grace and peace, we found in Peter: a little heaven... a room in God's home... brought to earth!

Peter, please take this "little home" with you always? Go share this little heaven in England also. And don't worry! Hakuna matata! Moenie bekommer nie! Ga gona molato! We won't be left without the Presence. The home we found in you, we shall also share amongst others – because there will always still be plenty of room in the home of our Father, as we make room for each other in Jesus' Name. We hope and believe that you also, will find a home in the UK, amongst the fellow house members of God living there. But, even more than that, most of all: we also wish you to return home in God's time to your family's home in Kenya – to Jennipher and Rehema – where we hope that we will visit again sometime.

God seën jou, Peter! Modimo a go tsego fatse, Peter! God bless you, Peter! Mungu ako bariki sana, Peter Ongare Okeno!"

30 September – Around the Same Fire

Reading Schreitner's article on liberation and reconciliation as missional paradigms today, I was thinking that we are pretty eclectic in our choices of what we deem important as we reflect on historical events.

What happened in the time of Luther is considered *The Reformation*, for instance. But then we are slow to recognize the emergence of the theologies of liberation during the 1960's as equally important faith-inspired, reformational responses to the oppression that many people were living

under at the time. Is this due to the fact that (as Westerners) we very often look at reality through our dualistic glasses?

Looking at Luther's struggle, we see it solely as theological reform, being an individual's crucial response to theological error and indulgence of his time, often ignoring the much more complex nature of God's Kingdom within any specific given context and time. Hardly ever do we remember the fact that Luther's *Kampf* was part of a multi-layered communal response to *various* (including political, economic and social) oppressive systems that reached further and wider than just a few questions about God, eternal salvation and the final destiny of souls after death.

And so I recall – even in the year 2007 – you still get a *beswaarde geleerde broeder* (protesting learned brother) standing up at a meeting of the Dutch Reformed Synod, having misgivings and rising suspicion about the Confession of Belhar – simply on the presumed grounds that it “was spawned by liberation theology”... and of course that in itself is reason enough to reject Belhar as “un-Biblical” – because “liberation theology is nothing but politics”. We choose to forget that politics has everything to do with God's kingdom and that a servant faithful to God's kingdom will always be engaged in a struggle to bring *politheuo* (“life together”) in accordance to God's kingdom; says Bosch (1991:34): Jesus ministry is “eminently political... Faith in the reality and presence of God's reign takes the form of a resistance movement against fate and against being manipulated and exploited by others”.

However, we deny the multi- faceted and reciprocal interrelatedness of creation and Creator, politics and religion, world and church, historical impulses and faithful responses. We fail to be true to Jesus' model of incarnation! We forget what our vocation should be in the light of Jesus' subversive claims about God's reign breaking through in His own person: “In Jesus' ministry then, God's reign is interpreted as the expression of God's caring authority over the whole of life... Like him, we are called to erect signs of God's ultimate reign... As we pray ‘your kingdom come!’ we also commit ourselves so initiate, here and now, approximations and anticipations of God's reign” (Bosch, 1991:34-35). Maybe we should indeed recognize the liberation theology behind Belhar... and also affirm that in many ways Luther was also a liberation theologian!

Not surprisingly, the paradigms of mission that superceded proclamation as missional model in the 1960's, did not emerge out of the dualistic Western church. The missional model of accompaniment (of which liberation is one) – in its very essence an incarnational model – emerged within communities where the luxury of dualism simply could not be afforded. It came out of communities that found the answer to the question about Jesus, by looking honestly at themselves and the larger world around them. Unlike my people, who still struggles to identify God, as we are still struggling to define “us”? ...

A Prayer of Confession (in response to Nussbaum's question #68 on p115)

Father, very often my people see You as their servant instead of being Your servants. The way in which we talk about being blessed by You,

*reduces you to the one who provides us with our daily bread,
whilst you don't give a damn about our slum-neighbours dying of hunger;
you are diminished to the one who opens up a parking space for us as we visit malls,
while you don't care about the living space of those without shelter;
we downgrade you to a genie-in-the-lamp who are ready to fulfil our every silly wish,
while the lost, the last and the least cry out for your justice in vain.*

Lord Jesus, my people often call You their saviour, and fail to follow You in Your saving acts of mercy towards others. Our bold testimonies about You ring hollow as we

*broadcast your lordship on T-shirts
(yet deny it the moment the referee is not looking),
and advertise your peace on bumper stickers
(yet throw war-signs of anger to fellow road-users),
and announce your love with colourful waistbands
(yet fail to live any of it towards those of colour).*

Holy Spirit, my people proclaim You as the Spirit of truth, leading us on paths of righteousness. But we cling to the lie that our road is a solitary one on which we don't need any fellow pilgrims. And so you become our impersonal power-booster

*making up for our personal psychological inferiorities;
feeding our hunger for intimacy with feel-good sessions of speaking in tongues;
bringing us to moments of joyous ecstasy as we sing the chorus for the hundredth time.
But of the Spirit who binds us in love and makes us one, there is no sign on this lonely road as we
crush even our own children's egos at every turn;
refuse to speak anything but Afrikaans as we communicate with others;
still do not know the words to sing Nkosi Sikelele in harmony with Zulus, Xhosas, Vendas, Sothos,
Tswanas, etc, etc, etc.*

Please, Lord, have mercy on us, have mercy on me:

*dig open our ears
make room in our hearts
for our fellow home-dwellers'
stories to be heard
as our feet rests around the same fire
here on earth (as it is in heaven).*

Part II

“Am I my brother's keeper? No, I am my brother's brother or sister. Human unity is not something we are called upon to create, only to recognize.”

– William Sloane Coffin

7-10 October – Listening our Way into the Fellowship of the Trinity

How often Jesus said, “If any man hath ears to hear – let him hear!” This vocational directive should be heard as “background music” to the narratives in the preceding journal entries. The same imperative chorus played over and again in my head as we visited Bethesda (Christian Medical Service and Relief) in Rosemoore, and stayed in Thembalethu, George. But my ears also started to pick up other voices, as we listened to diverse missional stories being told. In this concluding entry I would like to focus on these other voices of the polyphonic orchestra.

There is the human sighs that could be heard, “listen to my cry o Lord”, just as often as it is refrained in book of the Psalms. We became the privileged audience as miscellaneous stories of human predicaments and divine grace were told.

Previously disadvantaged communities still struggling with poverty and burdened by an economic system of hard capitalism. Children exploited and neglected by their own parents. Patients rejected because of their HIV status. Rich businessmen, impoverished because they lack a sense of meaning and purpose in life. We need to heed to God's voice, and He must lend us an ear as well, “listen to my cry o Lord”.

And the cry is not in vain. There is the Voice saying: “I have heard them crying”, “I have heard the groaning”. This is God's response to Israel's dilemma of being subjugated in Egypt. “God heard the crying”, follows Ishmael's and Hagar's tight spot in the desert of Beersheba, after their expulsion from the house of Abraham.

God is not deaf.

There is human and divine listening. God and humans answering. A few friends come together in prayer. They act as God's ears. They (no He) hears the cry of the children. They (no He) answers the prayer. Truly, this is *missio Dei*. We cry, God listens. God answers, as we listen. Kingdom-friendships drenched in prayer becomes the meeting room where we stand in the council of the Trinity. Most of all, this is what I started to hear in addition to God's call to our faith community to listen our way into fellowship; the first Fellowship we should listen our way into is that of the Trinity! And so we become part of the “*prophetic dialogue*” (cf Bevens and Schroeder, 2004:348ff). We become part of God's missional symposium – a discussion that is never just confined to mere words, in the sense of just listening and speaking.

In many ways I was confronted in George in practice with manifestations of the theory that I read about in Bevans and Schroeder (2004:351). Witness as a way of life. Proclamation that is a simple continuation of the conversation that the Spirit already started in peoples lives, long before we arrive on the scene. Liturgy, prayer and contemplation. Commitment to healing, curing people in a holistic way. Inculturation endeavours. Reconciliation ministered. All part of the divine dialogue.

As I set out on the journey of crossing boundaries, my first concern was with the “How to”? The praxis, the methodology. However, the past few days brought into focus another question, namely that of a missional hermeneutic (both Biblical and contextual) that informs and shapes our being and doing as prophetic signs and foretastes of the Kingdom of God. And in the process, I think I started to realise what Simon (2008b) means by saying that one can simply “start with what is there”.

My missional growth did not happen overnight. The forming and reshaping of my missional identity still continues. I am in a certain place, because I journeyed here. And tomorrow I will have travelled further, hopefully.

A missional hermeneutic can recognise the current horizon of the audience as a legitimate structure of meaning – it is there. As my bus is nearing Potchefstroom this morning, a few minutes before 6am, I see the world around me changing colours as night gives way to the crack of dawn. Given where Kandelaar is today, they have *this* particular sunrise and no other. Understanding this, can also help me to accept my own hermeneutical horizons and its current narrowness. Start with that. Don't write it off, be serious about it. Together with others, begin to explore the Biblical horizons and take *that* as even more serious. And lead my own *volkie* to new places and situations in which we meet other's cultural horizons and are challenged, together, by the deep levels of meaning that we discover in the Word as we read the Biblical text anew and confront and inform our identities and our contexts with that. Create space for horizons to be broadened.

I do not have the task of making anyone missional. I will merely make it my solemn duty to guide others into the prophetic dialogue. I cannot supply ears to congregation members. But I can demonstrate how to listen the way into the Fellowship of the *missio Dei*.

I'll start with what is here. In this place. Today. With *this* dawn!

“We can't build the kingdom by our own efforts... but we can build for the kingdom. Every act of justice, every word of truth, every creation of genuine beauty, every act of self-sacrificial love, will be reaffirmed on the last day, in the new world... all of these and many more are building blocks for the kingdom. We may not yet see how they will fit into God's eventual structure; but the fact of the resurrection, of God's glad reaffirmation of true humanness assures us that they will. In the sight of the foolish such actions seem to die, to be lost without trace; far better to live for oneself, to look after number one. But we can be at peace, and wait for the kingdom into which our present little efforts to build will one day be incorporated. That is what following Jesus is all about.”

– Thomas Wright

Bylaag F⁶³

Vraelyste met die oog op kwantitatiewe demografiese gemeentedata

Ek het op Sondag, 26 Okt, 2008 (direk voor 'n gesamentlike Amfi-erediens van PUK-Kandelaar) die vraelys hieronder laat uitdeel en invul deur persone wat die diens bygewoon het.

Demografiese Data vir Navorsing

Die inligting wat met hierdie vraelys versamel word, sal gebruik vir navorsing waarmee ek tans besig is om 'n M.Th. in Missionale Transformasie aan die Universiteit van Stellenbosch te voltooi.

Let wel: deelname aan hierdie navorsing is vrywillig!

1. Jou ouderdom (omkring): 18 / 19 / 20 / 21 / 22 / 23/ 24 / 25 / ander: _____

2. Jou studente-blyplek (merk slegs een blokkie – wat van toepassing):

- Ek bly in 'n koshuis.
- Ek bly in 'n woonstel.
- Ek bly in 'n studentehuis (kommune).
- Ek bly in my ouerhuis in Potchefstroom.
- Ander: _____

3. Jou gereelde inskakeling by 'n kerk (merk slegs een blokkie):

- Ek beskou Kandelaar as my geloofsgemeenskap – dit is die gemeente waar ek meestal eredienste bywoon.
- Ek woon meestal eredienste van 'n ander gemeente by.
- Ek woon nie gereeld eredienste by enige gemeente by nie.

Baie dankie vir jou samewerking!

– Karel van der Westhuizen (novorsner)

⁶³ Daar is verwys na hierdie bylaag op p65 (voetnota 24), p66 (voetnota 34), p68 (voetnota 35).

Bylaag G⁶⁴

Van Der Westhuizen, K.J. 2008. *Bundel van getranskribeerde onderhoude met studente, met die oog op die etnografiese gemeentebeskywing van PUK-Kandelaar.* Potchefstroom, Maart 2008. 69p.⁶⁵ (Ongepubliseer.)

Vraag 8: Hoe voel jy en ander oor die veranderinge wat in die afgelope 3-5 jaar in die samelewing rondom julle plaasgevind het?

1) Hier moet ek erken dat ek iemand is wat nie baie ingelig is nie, so ek is nogal iemand wat “go with the flow” partykeer. Ek dink daar’s tog goedjies... soos die [PU vir CHO – PUK/NWU] se naamverandering en so het amper by my verby gegaan sonder ek dit agtergekom het, maar ek kon daarby aanpas, maar baie mense voel nogal sterk daarvoor dat dit goed is wat nie lekker is vir mens nie – soos ook die dorp se naamverandering. Maar ek voel as God jou alles is, maak dit nie soveel saak nie... en as mens kyk na ander plekke in die wereld, dan voel ek ons is so bevoorreg... maar as ek dink mens gaan eendag kinders he en so, dan dink ek weer die skole is chaos en gaan mens kinders kan grootmaak hier? En slegte goed soos verkragting en misdaad is ook nie lekker nie, maar daar’s ook soveel goed wat vir my hoop gee – want as mens met baie mense praat dan is hulle maar baie negatief. Ek dink daar’s baie negatiwiteit.

2) Wel dis moeilik as mens dit nou die direkte omgewing vat – voel ek die kampus het kleiner geword. In die sin dat ek dink dis in jou derde en vierde jaar wat jy die meeste mense ken – as eerstejaar en tweede jaar voel alles baie groot en meer onbekend en na jou vierdejaar is jy weer te ou en hier’s te veel nuwe mense... maar dit sit jou op ’n manier in ’n *comfortzone* waar jy nie noodwendig hoef uit te gaan en nuwe goed hoef te doen nie – dis half maklik vir jou – dis daar. Ek dink waar ons nou is, is dit maklik om te verslap en nie meer mense te leer ken nie en dis eintlik ’n slegte ding want dit gaan mos op die ou end oor mense... en waar mens dan nou oppad is om uit te gaan, begin jy seker nou eers oor die werklikhede daarbuite dink, maar ek dink nie ek kan op die stadium ’n ingeligte opinie daarvoor gee nie.

3) Ek voel baie opgewonde oor heeltemal die nuwe regering en selfs die invloed wat dit op kampus het al is dit nog klein in vergelyking met ander plekke. Wat ander mense betref, is ek nie seker nie... wat nou baie sterk deurkom is imigarsie – baie vriendinne praat van om weg te gaan en nie terug te kom nie. En soos ’n vriendin wat mens kan sien wat hard word in haar werk met mense wat sy nie mee wil werk nie, so ek dink die groot gevoel wat ek kry oor sulke goed by ander mense is negatief.

4) Dis maar ’n baie relatiewe vraag want jy kyk mos na die wêreld deur jou eie oë en soos jy verander, verander dit om jou. Op die PUK weet ek nie, want ek is maar bietjie meer as vier jaar hier en ek het nie geweet wat hier aangegaan het voor dit nie... so dis moeilik om te beantwoord want ek het baie geleer en baie gegroei in die tyd maar ek weet nie noodwendig wat om my gebeur het nie, maar... ek dink in Potch is hier definitiewe goeie dinge wat gebeur het tussen die kerke dat ons al meer begin saamwerk het en daar nie meer so kompetisie soos vroer is nie en mense besef daar is verskillende kerke want mense het verskillende behoeftes, maar ons hoef nie afgunstig te wees op mekaar nie. En dan... ek dink, al het goed in ons land nou al alnkal verander, dis maar nog baie duidelik dat iets soos diskriminasie maar nog deel is van ons alledaagse lewe en dan nie net by die blankes nie maar by swartmense ook ... en ek weet nie of dit die afgelope vyf jaar veel verander het nie en soos die erge misdaad wat al meer toeneem, so ek dink enige blanke man of vrou is maar baie onseker oor hulle toekoms in Suid Afrika, maar ek probeer positief bly en glo ons is geroep vir hierdie land om ’n verskil te maak, om hier relevant te wees.

5) As ek nou vyf jaar dink, dan’s dit van skool af en dan is daar ’n groot sprong. Die verandering wat hier plaasvind is – dit het uitgebrei, as jy kyk hoe bou hulle en alles – wat ek aan die eenkant

⁶⁴ Daar is verwys na hierdie bylaag op p60 (voetnota 31).

⁶⁵ Hierdie bylaag bevat slegs p65-69 van die oorspronklike transkripsiebundel. Dit is die volledige respons van al die respondente op die laaste vraag van die gestruktureerde onderhoude. Vgl bylaag B vir volledige navorsingsmetodologie.

dink is goed, maar aan die anderkant – dis dalk te veel. Ek dink ’n groot *issue* in die land, ook in Potch, is die name wat verander en goed van dorpe en strate en uit ’n student se oogpunt dink ek nie dis rerig, maak dit jou bietjie opstandig op ’n manier. Want as jy kyk na die ouens van apartheid – hulle is al lankal afgetree en ons wat nie deel was van apartheid was nie – word nou benadeel as gevolg van dit. Ek dink dit veroorsaak ’n gevoel van onsekerheid en bietjie opstand – ekself dink om as ek klaar geswot het en klaar ge-artikel het, dalk te waai êrens heen – ek weet nie waar nog nie.

6) Op kampus dink ek ons het die interessante tendens dat ouens al hoe meer swot, met ’n wegbeweging van oriëntering en koshuis-aktiwiteite wat hulle minder gedwing word om deel te neem. Daar het nie regtig dink ek baie integrasie of toenadering of vriendskappe wat toegenem het tussen verskillende kulture nie... In Potch is die politieke wrywing nogal ’n groot saak – die naamverandering en so – en die boodskap wat ek dink ons as blankes kry is daar is nie juis regtig ruimte vir kommunikasie nie – ek is vir vernadering en versoening, maar dit gaan nie gebeur as daar nie ook kommunikasie is nie. Die misdaad in ons land maak my ook bekommerd want dit voel nie vir my of daar ’n dramatiese omswaai kom nie – na die vreedsame oorgang, lyk dit vir my of daar nou ’n klomp geweld en verset wedersyds is. Ek is baie positief oor die idee in ons land dat ons moet verantwoordelikheid vat vir mekaar – waar in Europa is dit elkeen net vir homself – maar hierdie hier kan ons nie anders as om na mekaar toe uit te reik nie. Ek is baie bekommerd oor vigs en die hantering van ons minister van ’n geweldige krisis... En ek is rerig baie bekommerd oor *global warming* en die hantering en van ons mense se bydrae tot die probleem – daar is net geen oortuigende bewys dat ons help om weg te stuur van ’n groot ramp af nie... Ek dink hoe ander mense daarvoor dink is – ander mense bekommer hulle dalk meer oor moreel verval en so aan, maar hier is rerig ’n stuk fundamentalisme en dat God hier is om my persoonlike *struggles* en goed te dien, waarmee ek nie saamstem nie. Baie mense is baie apaties ook oor die land – almal hoop maar net vir die dag wat dit beter gaan – so hulle mag hoopvol wees, maar dis maar baiekeer slegsugtig hoopvol, van ek gaan wel ’n goeie werk kry en baie geld maak en so – al is dit ook elders in die wêreld.

7) Ja die – vir my die grootste verandering wat ek raaksien – eerstens op kampus, is: ons leef in ’n tyd van ekstreme. Jy het mense wat ekstreem uhm gelowig is en wat amper voor die yskas staan en vra “Liewe Heer wat moet ek nou kies tussen lemoensap en Coke”... – jy’t half hierdie ekstreme groep mense wat ja dis genoeg beskryf en dan’t jy ander mense wat nou weer tradisioneel is op ’n fundamentalistiese manier – wat hoe meer hulle die ander sien, hoe meer wyk hulle na hulle eie pool toe en se “nee ons moet nou vashou wat ons het anders is dit chaos hier om ons”... en ek dink daai gaping word vir my net al hoe groter. En ja so dis vir my ’n groot verandering. Daarmee saam en dis so amper half teenstellend met wat ek nou net gese het – daar’s nou amper half ’n gevoel van of in die kringe wat ek nou beweeg), van laat jy – jy besef hierdie, of jy aanvaar hierdie verskil en jy leef saam met dit... jy aanvaar amper hierdie persoon jy se “OK jy is so maar moenie van my verwag dat ek ook so is nie... selfde tyd gaan ek nie verwag dat jy ook soos ek is nie... maar ons aanvaar mekaar vir dit wat dit is”. So: tot ’n kelin mate begin dit vir my in die samelewing waar ons nou in – op die kampus... Op die kampus is daar nie sosio-maatskaplike probleme regtig nie – die klein bietjie wat daar is, word deur groepe aangespreek... maar as jy nou in Suid Afrika kyk, word die gaping tussen ryk en arm net groter. As jy vlieg oor ’n deel van Johannesburg dan sien jy hier’s ’n grens tussen plakkerskampe, ellende, werkloosheid, VIGS – al die probleme wat jy in die wereld kan he is in daai deel gekonsentreerd... en jy kan dit sien van bo uit die lug uit: daar’s ’n lyn waar dit nou weer of dit nou van Sandton of van waar ookal is – is dit net weelde en karre en die nuutste tegnologie in die wêreld omtrent en daar’s ’n lyn tussen die twee – dit leef so naby aan mekaar – maar daar’s ’n definitiewe lyn. So ek dink, dit is ook nou weer ’n ekstreme ding, want die [ryk ouens] stel nie regtig belang in die kerk en goed nie, waar die ander [armes] sal dalk op hulle kniee gaan en vir hulp vra wat ons mee kan help. Wat ander mense sien van verandering – wat ek nou weer nie baie van dink nie – is: “Ons het iets gehad – ons Afrikanerdom... vir ander – hulle wil ons bleddie name verander die heelyd en alles wat ons kosbaar ag”... dis die groot verandering op die oomblik. En dit is baiekeer, voel ek ons word gebluf

8) Die veranderinge in ons land is goed en ek weet baie mense het ’n pyn met dit, want hulle glo hulle word benadeel terwyl hulle niks met apartheid te doen gehad het nie. Maar ek dink goed soos regstellende aksie en so is ook nodig want daar is ander mense wat vir baie lank benadeel is.

9) Oor die algemeen is dit asof mense, Godsdiensgewys, vir my – meer opsoek is na God, dis asof

hulle meer besef dat daar 'n tekort is in hulle lewe. En ook: in ons koshuis was dit altyd die ding van hierdie kerk is op sy eie en daai kerk is op sy eie en elke kerk is op sy eie missie, dat ons eintlik uitmekaar uit spat. En die laaste tyd is daar meer die besef dat ons dien dieselfde God en ons het eintlik dieselfde doel en dit het sommer net al die girls saamgebring nou dat ons goed het soos eerder gangsele as wat dit kerk-kleingroepe is soos ek het die laaste tyd ook gehoor van baie kleingroepe wat spontaan in vriendegroepe begin ontstaan. Aan die ander kant is daar ook al meer mense wat mens direk aanvat oor jou geloof – soos ek wat nou paar keer hierdie jaar gesels het met ateïste... Maar ek dink oor die algemeen is daar meer 'n soeke na God en na die ware God wat 'n verskil maak in mens se lewe.

10) Die afgelope 3-5 jaar was ek nou nie juis in Potch nie, maar oor die algemeen in Suid-Afrika se samelewing as jy nou groter wil praat dink ek soos die Afrikaners het meer begin saamstaan soos met naamveranderinge en die de la Rey liedjie... maar dit is vir my nogal 'n probleem want die mense probeer alles nog self oplos en hulle wend hulleself nie tot die Here nie – wat op die ou end die enigste oplossing gaan wees. Maar soos oor ander goed – soos oor kerk en so voel ek baie goed, want waar ek vandaan kom in vergelyking met hier, is dit baie meer real, dis positief. Maar wat ek kan sê oor die kerk – oor die NG kerk in die land – hulle sal moet begin verander om jongmense ook te akkomodeer as hulle nie gaan groei nie, gaan hulle dood, wat hulle seker darem sommiges al begin doen het... maar nie op goed wat verander soos menings wat 'n paar jaar terug verkeerd was en nou is dit skielik reg nie – daarvoor moet die kerk meer standpunt inneem en daarby hou.

11) Wat sleg is is goed soos mense wat sal sê hulle gee nie geld vir SJGD nie, want hulle gee dit nie vir projekte wat net vir swartmense gaan nie, maar hoekom maak ons nie eerder geld bymekaar vir witmense nie, maar dan mis hulle dit, want dit behoort nie te gaan oor swart of wit nie. Die veranderinge in ons land dink is was goed, maar nou maak dit weer nuwe rasse-probleme, lyk dit my.

12) Ek dink die mees algemene ding is dat jongmense al meer oopkop dink en hulle nie meer net vaskyk in wat in die geskiedenis gebeur het nie – verstaan as ek nou dink aan die hele besluit oor die PU vir CHO om dit NWU te maak – dit is verby, dis gedoen – kom ons beweeg aan. So, ook oor goed soos apartheid en rassisme en so aan – ons dink meer oopkop daarvoor en kyk meer na die toekoms. Maar dan ook – ek dink mense het meer begin saamstaan... met goed soos Aksie-Potchefstroom, maar ek weet nie of dit veel help soos byv nou met die dorp se naamsverandering nie. En dan, soos ek mense hoor praat, is hulle maar baie negatief oor soos korrupsie en bedrog en goed wat gepleeg word, misdaad en al daai goeters, maar ek dink die meeste mense probeer tog die beste raaksien, ek dink dis die mense wat meer polities is wat hulleself ongelukkig maak oor dit. Maar gelykheid is vir my baie belangrik en daarom dink ek die verandering is positief – alhoewel ek dink dis nog nie baie goed deurgesypel nie, ons is nog nie baie goed divers nie, daar's nog steeds 'n klomp groepies almal apart...

13) Ja die algemene verandering is maar om meer geïntegreerd te wees op alle vlakke – mense is mense en daar's nie onderskeid nie en ons almal leef saam en ek voel dieselfde daarvoor – ek voel ons meot meer beweeg soontoe – alhoewel dit nie altyd gebeur nie... en dit is die visie van ons land om dit so te hê... maar op die PUK gebeur dit moeiliker – as jy byvoorbeeld kyk op die PUK – die Puk-struktuur en bestuur, hulle moedig dit aan en alles, maar die mense self wil dit nie altyd hê nie – die mense in die koshuise wil dit nie hê nie, die mense, ons skop nog baie daarteen ... dit voel vir my dat ons mense en selfs ons wat onself Christene noem, nie daai stap wil vat nie – nie daai ekstra myl wil loop om mense te ervaar en ander te ervaar... En 'n vernadering wat ek sal noem is goeters soos: as jy nou in 'n posisie staan waar jy nou as 'iemand in die kerk' gesien word, en dan word daar van jou verwag om hierdie tip-top lewe te lei half, en die mense saam met wie jy gesien word, moet ook so wees – en ek voel dit is nie altyd die geval nie want jy het nog altyd ook vriende wat aan die ander kant van die spoor staan of verstaan... en ek dink: selfs binne die kerk word jy nog half met 'n skewe oog uitgekyk as jy saam met so iemand gesien word en jy mag nie foute maak nie ... ek voel daar's nog 'n yster-oog vir party mense... ons is dalk nog nie daar om enige-iemand te aanvaar net soos hulle is nie. Ek dink verandering is 'n baie moeilike proses – daar word gese die volgende generasie sal verander, maar dit voel vir my mense soos ek en jy wat nie beïnvloed is deur vorige goed nie, hulle vat dit net so oor van hulle ouers af sonder om self te dink daarvoor – en daai verandering gebeur dan – ons aanvaar mekaar op skynheilige manier en nie in ons harte nie – ek

dink dis veral hier by ons [op die PUK] 'n stadige proses.

14) *Black-empowerment* – OK vir my persoonlik, is dit regtig nogal erg, en as ek moet sê – mense wat saam met my swot – en veral wit ouens – hulle sukkel om werk te kry. En dit is seker stadig maar seker besig om uitgefasseer te raak, maar ek is heeltemal teen dit – ek glo jy moet op grond van meriete aangestel word so dis vir my baie erg – dit in Suid Afrika is, ek stem glad nie saam met dit nie. Vir my eie toekoms is ek is hoopvol en ek dink vir die gemiddelde student – ek het nie rerig hoop vir dit nie...

15) Enigste groot veranderings waaraan ek kan dink is die straatname... en OK die meeste mense sê hulle voel ons is op dieselfde pad as Zimbabwe van agteruitgang. Persoonlik is ek maar bietjie meer positief – ek klou vas aan die hoop dat dinge sal regkom. Ek dink die meeste – daar's baie dinge wat verkeerd is, soos regstellende aksie en Vigs en alles rondom dit ook – maar... en dis maar moeilik as die mense wat aan die hoof staan van dinge – wat hulle sê klop nie altyd lekker nie...

16) Ek is positief daaroor – universiteit is die tyd in mens se lewe wat jy meer as net studies doen, jy besluit hier oor 'n manier van lewe en leer 'n klomp ander lewensvaardighede ook en ek dink dis 'n groot uitdaging vir ons jonges om aan te pas by die tye en leiding te neem op 'n positiewe manier!

17) Ek dink hierdie wereld is besig om met 'n spiraal af te gaan en hy het konstant nuwe maniere van hoe hy dit doen... maar veral met die TV, ek het nou die dag besef oor die hele wereld word die jeug al meer apaties, ons word almal dieselfde want ons word deur dieselfde media opgevoed en ek word baiekeer baie mismoedig daaroor en dit voel net vir my ons bid en dan word alles net al hoe meer humanisties... maar hoe meer ek daaroor dink, hoe meer dink ek, hoe donkerder dit raak, hoe meer gaan mense gatvol raak vir dit en soek na die Lig... en wat Potch betref, dink ek hier is al meer mense wat na God soek so ek's baie dankbaar daaroor... maar dis ook baie soos 'n lekker bubble waarin mens leef en mens raak baie naïef oor hoed dinge daarbuite is...

18) Ek is nou nie so baie betrokke met dit nie, maar as mens kyk na Potch is dit vir my sleg want daar is al hoe meer NG kerke wat al minder mense het... as ek kyk na my ma-hulle se gemeente Vyfhoek, daar is baie NG gemeentes wat ek voel sukkel en daar's ander gemeentes soos Duet gemeente en His People wat groter word. Die omgee is Potch is vir my nogal meer as wat ek gedink het, dit het ons agtergekom toe ons so ruk terug borge gaan soek het vir die *Good Deeds* uitreik. Wat vir my sleg is hier op kampus, is dat saam met die naamverandering het goed soos skriflesing en gebed in die oggende ook soort van weggeval. Maar Potch se naamsverandering gee ek nie om oor nie – as hulle dit wil verander kan hulle maar. Maar ek voel oor goed soos regstellende aksie moet nou weer half uitforseer word, want die kinders het nou al vir veertien jaar dieselfde geleenthede en dis sleg vir die land dat goed so agteruitgaan as gevolg daarvan – ek dink baie van ons blanke mense ervaar dit nou as omgekeerde diskriminasie. As 'n mens ingaan op hierdie goed, die regering en so, raak mens nogal negatief, maar ek dink ek het 'n baie positiewe vriendekring en die meeste van hulle glo ook daar is 'n toekoms vir ons hier, hulle beplan nie om oorsee te gaan of iets nie.

19) Ek dink, jy leef maar tussen jou groepie mense en dan is jy dalk nie so bewus van wat om jou gebeur nie – en op die PUK is ons nogals beskerm teen wat daar buite gebeur. Op die oomblik bekommer verandering in die land my nie soveel nie – maar ek dink as mens gaan begin werk soek en so... ja – ek hoop dinge sal beter gaan dan, want op die oomblik lyk dit asof baie goed agteruitgaan.

20) Ag dis 'n sensitiewe saak soos die semesters [verandering in universiteitsrooster] en die dorp se naamsverandering... wat mens voel is sleg, maar op die ou end is dit maar net iets wat jy besef jy kan nie verander nie en jy moet dit maar aanvaar en dis iets wat my – mense stry oor sulke stupid goedjies en dan ... as ons net eerder kan saamleef met mekaar soos Jesus wou gehad het ons moet. Maar baie mense is maar negatief daaroor en hoekom dit so moet wees en alles, maar dis 'n baie *complicated* samelewing en alles. En dit maak my regtig bang as ek sien hoe goeters in ons land verander en wie daarby betrokke is, en laat dit nie altyd goed is nie...

21) Ek voel daar's, ek dink ons gemeenskap pla onself soms, soos byvoorbeeld die naamsverandering wat baie mense mee opstandig raak en ek stem nie saam daarmee nie; en ek dink dis onnodig dat daar dan skeiding in die gemeenskap kom as gevolg van sulke goed en goed soos onnodige konflik en rassistiese goed in die koshuise... en ek dink dis asof dit goed is wat nou weer

erger begin raak, dat ons jonger mense weer op nuwe maniere geskei word en dis sleg...

22) In my koshuis het daar van my eerstejaar tot nou in my vierdejaar nogal 'n geestelike herlewing plaasgevind wat vir my positief is.

23) Op kampus dink ek het individualisme sterker geword dat jy nie ander mense nodig het nie – want in teenstelling is met wat ek wil glo... Soos ek dink goed soos koshuistrots het ook so bietjie minder geword en mense is minder lojaal aan... hulle maak nie meer so commitment teenoor iets, ook teenoor kerke of so iets nie. En ek dink al is dit nou al so lank na 1994, dink ek is daar nog baie rassisme... en selfs in die kerk dink is daar nog baie mense wat aggressief en beskermend teenoor hulleself is as dit by sulke goed kom, so dis nie lekker nie.

24) Op die Puk is dit vir my veral asof daar meer mans is wat opstaan vir die waarheid en asof alle Christene ook meer saamstaam – dit gaan later nie meer eers oor in watter kerk jy is nie, maar dit gaan oor God en Wie Hy is – dis asof die hele Christelike gemeenskap in Potch groei en mens hoop maar net vir 'n herlewing...